

Nr 8.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1954/55 under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m.

(2:a avd.)

Ecklesiastikdepartementet.

1:o) **Ecklesiastikdepartementet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln framställda förslag (punkt 1, s. 1 och 2 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1954), vilket innebär en anslagshöjning med 3 800 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för ecklesiastikdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöning till departementschefen	31 500
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	411 500
3. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	1 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .	247 300
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	318 500

Summa kronor 1 009 800

b) till *Ecklesiastikdepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 009 800 kronor.

2:o) **Ecklesiastikdepartementet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, s. 2), vilket innebär en anslagshöjning med 8 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ecklesiastikdepartementet*: Omkostnader för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 99 500 kronor.

Arkiv, bibliotek och museer.

3:o) **Riksarkivet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 3 och 4) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga av departementschefen angiven ändring i personalförteckningen för riksarkivet, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för riksarkivet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55, dels ock till Riksarkivet: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 807 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels riksdagens revisorers berättelse över den år 1953 av dem verkställda granskningen angående statsverket, i vad berättelsen angår frågan om länsstyrelsernas arkivförhållanden (§ 20),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Herlitz* (I: 164) och den andra inom andra kammaren av fröken *Vinge* (II: 213), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen ville besluta, att en gallringsavdelning inrättas i riksarkivet från den 1 juli 1954 med följande befattningar: 1 avdelningschef i Ca 34, en arkivarie i Ca 27, en amanuens i reglerad befordringsgång och en kontorist i Ce 13, ävensom företaga de ändringar i personalförteckning och avlöningsstat för riksarkivet och den höjning av anslaget till avlöningar, som följa härav,

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Widén* och *Hamrin* väckt motion (II: 212), vari hemställts att riksdagen måtte besluta att ersätta riksarkivets heraldiska sektion och statens heraldiska nämnd med ett mindre kostnadskrävande organ i form av en statens heraldiske konsulent med väl styrkt heraldisk kompetens samt att som ersättning för detta uppdrag bevilja ett årligt anslag av 3 000 kronor eller, för den händelse förslaget ej utan mera ingående utredning skulle kunna genomföras, hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och framläggande för riksdagen av förslag till frågans lösning i angiven riktning.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsminskning med 3 500 kronor, föranledd av — förutom automatiska utgiftsförändringar — å ena sidan indragning av en värmeskötartjänst i Ca 11 och ett för tillfällig arbets hjälp avsett belopp å 2 000 kronor samt å andra sidan medelsanvisning för anställande av ett kanslibiträde i Cg 11.

I förutnämnda avsnitt av *riksdagens revisorers berättelse* (del I, s. 167—173) har beträffande länsstyrelsernas arkivförhållanden inledningsvis anförts i huvudsak följande.

Under § 43 i sin berättelse uttalade 1938 års revisorer, att förhållandena i avseende å arkiveringen av handlingar inom statsförvaltningen finge anses synnerligen otillfredsställande, varför revisorerna påyrkade effektiva gallringsåtgärder. Som exempel nämndes bland annat länsstyrelsernas arkiv, som vid denna tidpunkt omfattade i runt tal 20 000 hyllmeter.

Med hänsyn till frågans betydelse ur statsekonomisk synpunkt återupptog 1951 års revisorer under § 21 i sin berättelse diskussionen av möjligheterna att begränsa det statliga arkivmaterialet. Revisorerna nämnde, att frågan om en gallring av länsstyrelsernas arkiv länge varit aktuell utan att likväl ha bragts till någon definitiv lösning. Lokalsvårigheterna ansågs göra denna gallringsfråga särskilt brännande.

När det gäller länsstyrelsernas arkivförhållanden bör ihåggkommas att en väsentlig del av arkivmaterialet, nämligen verifikationerna, insänds till riksräkenskapsverket och därefter arkiveras och gallras i särskild ordning. Den årliga tillväxten av länsstyrelseverifikationer kan beräknas till 400 hyllmeter, men därav gallras omkring 90 à 95 procent.

Gällande bestämmelser om gallring i länsstyrelsernas arkiv i övrigt återfinnes i Kungl. Maj:ts cirkulär till länsstyrelserna den 7 februari 1934. Riksarkivet, som genom sina inspektioner kunnat följa utvecklingen av länsstyrelsernas arkivförhållanden, konstaterade i underdånigt utlåtande den 4 juli 1951, att 1934 års cirkulär haft ringa effekt.

1940 års arkivsakkunniga framlade den 21 mars 1947 ett förslag till utvidgade gallringsföreskrifter för länsstyrelsernas arkiv, vilket förslag nära anslöt sig till ett år 1940 utarbetat utkast till gallringsbestämmelser för Stockholms länsstyrelse. Riksarkivet, som den 4 juli 1951 avgav underdåniga förslag till gallring av dels källskattehandlingar, dels folkbokföringshandlingar, uttalade i ett samma dag avgivet remissutlåtande, att arkivsakkunnigas förslag till gallring av länsstyrelsernas arkiv icke kunde väntas få någon verklig effekt, och yrkade på omarbetning av förslaget. Någon positiv åtgärd har hittills icke vidtagits i fråga om länsstyrelsearkivens gallring, ej heller har något beslut fattats om gallring av folkbokföringsmaterialet eller källskattehandlingarna hos länsstyrelser, vilka sistnämnda handlingar beräknats omfatta 20 000 hyllmeter för en tioårsperiod.

Utom de ovan berörda arkiven av källskattehandlingar och folkbokföringshandlingar har de allmänna arkiven visat en stark ökning i samma mån som länsstyrelsernas arbetsuppgifter under senare år alltmera vidgats. Med den av 1952 års riksdag beslutade omorganisationen av länsstyrelserna har åsyftats en bättre anpassning av länsstyrelserna till nu föreliggande arbetsuppgifter, men omorganisationen har även medfört, att gällande gallringsföreskrifter inte längre svarar mot de verkliga förhållandena. Avsaknaden av tillfredsställande gallringsföreskrifter har därför resulterat i en våldsamt anhopning av handlingar i länsstyrelsernas hårt utnyttjade lokaler och medfört ökade kostnader för nya allmänna arkivutrymmen.

Revisorerna ha verkställt en närmare utredning rörande den aktuella situationen på området. Resultatet av undersökningen har redovisats i form av en å s. 169 i berättelsen intagen tabell.

Enligt tabellen upptar länsstyrelsernas arkiv numera ett hyllutrymme, som i meter räknat överstiger 42 000. Härav upptar arkiverade källskattehandlingar nära 4 000 meter och provningsnämndernas arkiv mer än 5 800 meter. Den årliga tillväxten har av samtliga länsstyrelser uppgivits till sammanlagt mer än 2 760 meter. Härvid är dock att märka, att åtskilliga länsstyrelser redovisat tillväxten netto, d. v. s. att från den faktiska tillkomsten av nya arkivalier dragits vad som försvunnit genom utgallring. Mot nämnda siffra för tillväxten, 2 760 meter, bör ställas siffran för genom gallring vunna utrymmen, 1 238 meter. Sistnämnda siffra får anses alltför hög då det gäller andra arkivalier än självdeklarationer. Det oaktat uppgår nettotillväxten till mer än 1 1/2 kilometer om året i hyllängd.

I anslutning till denna redogörelse ha revisorerna gjort följande uttalande.

Den utgallring av handlingar ur statsmyndigheternas arkiv, som ägt rum på initiativ av 1938 års revisorer, har medfört välbehövliga utrymmeslättnader och samtidigt en begränsning av lokalkostnaderna. Gallringsbestämmelserna har vidare skapat möjligheter till en framtida begränsning av arkivalietillväxten.

Som av den lämnade redogörelsen framgår har emellertid ifrågavarande gallring icke sträckt sig till att omfatta länsstyrelsernas arkiv. Detta har medfört en ansvällning av dessa arkiv från omkring 20 000 hyllmeter år 1938 till över 42 000 hyllmeter år 1953. Arkivmassorna har alltså på kort tid mer än fördubblats. Enligt vad revisorerna under hand inhämtat betraktar byggnadsstyrelsen tillväxten av länsstyrelsernas arkiv som ägnad att i hög grad inge bekymmer.

Emellertid har 1940 års arkivsakkunniga numera avgivit slutligt förslag till gallring av bland annat provningsnämndernas arkiv. I fråga om huvuddelen av länsstyrelsernas arkiv föreligger också förslag till gallringsföreskrifter av nämnda sakkunniga. Till följd av den mångfald av nya uppgifter som pålagts länsstyrelserna och den vidtagna omorganisationen av dem kan sistnämnda förslag, såsom riksarkivet framhållit, inte väntas få någon verklig effekt. En skyndsam överarbetning av arkivsakkunnigas ifrågavarande förslag framstår därför i nuvarande läge som högeligen angelägen.

Av skäl, som revisorerna närmare utvecklat i 1951 års berättelse, synes en överarbetning bäst kunna åstadkommas genom att riksarkivet beredes för ändamålet erforderlig personalförstärkning, vilken i sinom tid bör anförtros uppdraget att fortlöpande bistå myndigheterna med deras gallringsproblem. Sammanfattningsvis vill revisorerna mot bakgrunden av sina iakttagelser på förevarande område uttala, att länsstyrelsernas arkivfråga nu inte längre synes kunna undanskjutas utan synnerligen allvarliga olägenheter. Revisorerna vill därför påyrka, att snara och effektiva åtgärder vidtages för att en tillfredsställande ordning på området skall kunna åstadkommas.

Utlåtanden ha avgivits av byggnadsstyrelsen, riksarkivet samt länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Malmöhus och Västernorrlands län (del II, s. 127—134).

Byggnadsstyrelsen har bland annat, under åberopande av att arkivens tillväxt trots företagna utbyggnader hotar att medföra allvarliga lokalpro-

blem, understrukit behovet av en effektiv gallring av arkivalierna samt tillstyrkt, att möjligheterna i detta avseende snarast klarläggas.

Riksarkivet har anfört bland annat följande.

Riksarkivet har enligt gällande författningar icke något åliggande att uppgöra gallringsförslag för myndigheternas arkiv, och dess personalbehov är icke tillmätt för sådana uppgifter. Den av statsrevisorerna uttalade meningen, att överarbetningen av arkivsakkunnigas gallringsförslag för länsstyrelsernas arkiv lämpligen borde göras genom riksarkivets försorg, delas av riksarkivet, men åtgärden kräver med nödvändighet personalförstärkning. Riksarkivet håller före, att tiden sedan länge är inne att tilldela verket denna ökning av personalen, som arkivsakkunniga föreslagit i utlåtande den 30 augusti 1951, för att gallringsfrågorna för ämbetsverkens arkiv skola kunna lösas.

De i ärendet hörda *länsstyrelserna* ha i allt väsentligt anslutit sig till revisorernas uttalande.

I motionerna *I:164* och *II:213* har beträffande gallringsavdelningen anförts bland annat följande.

Arkivsakkunniga förklarade i skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 augusti 1951 att de ansåg det uppenbart, att den centrala ledningen av gallringen inom statsförvaltningens arkiv måste utövas av riksarkivet, och att en initiativtagande och ledande medverkan från riksarkivets sida utgör en nödvändig förutsättning för en effektiv övervakning av arkivbildning och arkivvård samt en rationell gallring. De sakkunniga underströk att denna verksamhet kräver en förstärkning av riksarkivets organisation och en utökning av dess personal och betonade, att »den mycket begränsade merkostnad, som en personalförstärkning här skulle innebära, mer än väl kompenseras av de påtagliga fördelar och de säkerligen betydande besparingar, som skulle vinnas inom statsförvaltningen, om riksarkivet sattes i stånd att på ett rationellt sätt öva tillsyn över det hastigt framväxande statliga arkivväsendet».

Arkivsakkunniga ansåg, att minst tre befattningshavare erfordrades för att lösa de angivna uppgifterna. Denna arbetskraft skulle organiseras som en fristående avdelning. Avdelningschefen skulle självständigt och under eget ansvar i egenskap av biträdande ledamot handlägga och föredraga samtliga gallringsärenden rörande förvaltningsarkiven samt andra i samband därmed stående viktigare frågor. Med hänsyn till hans förhållande såväl till landsarkiven som till förvaltningsorganen liksom till hans ställning som chef för en fristående avdelning och som ledamot av riksarkivet i gallringsfrågor borde han erhålla en relativt hög tjänsteställning. Vid gallringsavdelningen skulle vidare tjänstgöra dels en arkivarie, dels en amanuens i reglerad befordringsgång. Arkivsakkunniga yttrade sig icke beträffande avdelningens behov av biträdespersonal. Däremot föreslog de en höjning av riksarkivets reseanslag från 2 600 till 10 000 kronor årligen på grund av de nya arbetsuppgifterna.

Motionärerna har av riksarkivarien inhämtat, att vid fortsatt utredning inom riksarkivet, delvis tillsammans med byggnadsstyrelsen, framkommit såväl att frågan om lokaler för den avsedda avdelningen är möjlig

att lösa som att behovet av kanslipersonal kunnat beräknas till en arbetskraft, förslagsvis placerad i Ce 13. — Sistnämnda befattningshavares lönegradsplacering bör enligt motionärens mening betraktas som ett provisorium, intill dess närmare erfarenheter vunnits om arbetsuppgifternas art och omfattning. I enlighet med arkivsakkunnigas förslag om en höjning av anslaget till resekostnader behöver riksarkivets omkostnadsanslag synbarligen höjas med 7 400 kronor.

I motionen *II: 212* har beträffande den heraldiska verksamhetens organisation anförts bland annat följande.

Såsom framgår av en vid 1953 års riksdag väckt motion (*II: 454*) är det väsentliga ur allmän synpunkt, att det vid fastställande av vapen, fanor och emblem finns heraldisk expertis till förfogande för avgivande av yttranden om rent heraldiska synpunkter, d. v. s. att vapnen äro utförda efter gällande bestämmelser och i överensstämmelse med heraldiska regler samt ej redan föras av någon annan inom landet. För enstaka specialfall av konsthistorisk, teknisk, etnografisk eller annan art förefinnes ju möjlighet att infordra utlåtande från riksantikvarieämbetet och andra institutioner. Utredningar och uppgörande av förslag till vapen kunna med fördel överlämnas åt enskilda institutioner och personer. Så sker redan i alltmera tilltagande utsträckning, särskilt bland kommunerna. Under sådana förhållanden framstår det som onödigt kostnadskrävande att för de obetydliga heraldiska uppgifterna ha en så omfattande och tungrodd organisation. Det kan i detta sammanhang omnämnas, att man i Danmark har en i heraldik förfaren person knuten till statsministeriet som statens heraldiske konsulent och att denne för detta sitt uppdrag åtnjuter ett årligt arvode av 1 200 kronor jämte rörligt tillägg. Denna organisation har visat sig fungera tillfredsställande. På samma sätt skulle statens heraldiska verksamhet kunna organiseras även här i landet. Tillfället för en ändring i angiven riktning och därmed också för ett nedbringande av de onödigt höga kostnaderna för den heraldiska verksamheten är nu synnerligen lämpligt med hänsyn till att den genomförda organisationen ej hunnit taga fastare former genom att statsheraldikertjänsten ej blivit tillsatt. Bäst synes det statliga heraldiska organet kunna utgöras av en statens heraldiske konsulent, knuten till det departement, där de flesta heraldiska ärendena handläggas, och avlönad genom ett årligt arvode, som i avvaktan på uppdragets omfattning tills vidare kunde utgå med 3 000 kronor. Över konsulentens beslut borde möjlighet finnas att anföra besvär hos riksantikvarieämbetet.

Utskottet får till en början erinra om att utskottet i sitt utlåtande 1952: 145, punkt 17 — i anledning av 1951 års revisorers uttalande rörande vissa med det statliga arkivväsendet sammanhängande frågor — fann ådaga-lagt, att kostnaderna för ett förnuftigt gallringsarbete mer än väl uppvägdes av de besparingar, som uppstode i fråga om utrymme och därmed byggnads- och hyreskostnader. Därtill komme att statsverket genom försäljningen av utgallrat papper tillfördes vissa inkomster. Vägande skäl kunde därför enligt utskottet åberopas för den uppfattningen, att riksarkivet borde beredas organisatoriska möjligheter att fortlöpande utöva den

initiativtagande och rådgivande verksamhet, som erfordrades på förevarande område, därest gallringsarbetet skulle leda till ett fullgott resultat. De av 1940 års arkivkommitté framlagda förslagen i nämnda spörsmål syntes utskottet böra snarast läggas till grund för konkreta beslut från statsmakternas sida.

Vad revisorerna nu med utgångspunkt särskilt i länsstyrelsernas arkivförhållanden anført, ger utskottet anledning att ånyo understryka angelägenheten av att ett effektivt gallringsarbete sker hos de statliga myndigheterna. Att också Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på detta från ekonomiska synpunkter mycket betydelsefulla spörsmål framgår bland annat därav, att Kungl. Maj:t den 11 december 1953 utfärdat kungörelse (nr 716) angående utgallring av handlingar hos vissa statsmyndigheter. Kungörelsen — som äger tillämpning å bland andra länsstyrelserna — har trätt i kraft den 1 januari 1954. Vederbörande myndighet äger rätt att efter riksarkivets hörande tillämpa de nya bestämmelserna även i fråga om handlingar, som härröra från tiden före kungörelsens ikraftträdande. Det förutsättes vidare i kungörelsen, att vid sidan av densamma skola kunna gälla särskilda gallringsbestämmelser för de olika myndigheterna.

Det torde också böra nämnas, att Kungl. Maj:t den 30 december 1953 meddelat beslut angående gallring av mantalsuppgifterna i samband med 1950 års folkräkning. För den fortlöpande utgallringen av folkbokförings- och källskattehandlingar har Kungl. Maj:t därjämte den 5 mars 1954 utfärdat cirkulär (nr 115) angående utgallring av vissa hos länsstyrelserna och de lokala skattemyndigheterna förvarade handlingar rörande folkbokföring och uppbörd. Beträffande gallring av prövningsnämndernas arkiv torde — enligt vad utskottet inhämtat — Kungl. Maj:t komma att inom den närmaste tiden utfärda särskilda föreskrifter.

Såväl revisorernas uttalande som vad i motionerna I: 164 och II: 213 anförts tyder emellertid på att ytterligare särskilda åtgärder kunna finnas påkallade för att effektivisera arkivgallringen hos de statliga myndigheterna. I nyssnämnda motioner har i detta syfte föreslagits inrättande vid riksarkivet av en särskild gallringsavdelning, i personellt hänseende utrustad med en avdelningschef i Ca 34, en arkivarie i Ca 27, en amanuens i reglerad befordringsgång och en kontorist i Ce 13. Utskottet är för sin del icke berett att i nuvarande läge tillstyrka inrättande från och med nästa budgetår av en dylik särskild gallringsavdelning inom riksarkivet. Enligt utskottets mening synes, bland annat med hänsyn till numera utfärdade föreskrifter i olika arkivgallringsfrågor, spörsmålet om den lämpligaste och mest effektiva formen för rådgivning och initiativ beträffande såväl den fortlöpande gallringen som efterhandsgallringen inom statsförvaltningen böra bli föremål för närmare överväganden från Kungl. Maj:ts sida. Utskottet vill, särskilt i betraktande av vad revisorerna anført rörande

länsstyrelsernas arkivförhållanden, framhålla angelägenheten av att den fortsatta beredning av arkivgallringsfrågan, som utskottet sålunda förordat, bedrives med all den skyndsamhet, som påkallas av arkivmaterialets tillväxt och nödvändigheten av en förutseende planering på området.

Med anledning av det i motionen II: 212 framställda yrkandet får utskottet erinra om att statens heraldiska verksamhet omorganiserats från och med innevarande budgetår i enlighet med beslut av 1953 års riksdag (prop. 75, SU 96, rskr 221). Beslutet innebär, att den heraldiska myndigheten organiserats som en särskild sektion inom riksarkivet under ledning av en förste arkivarie och statsheraldiker. För tjänstgöring i första hand inom nämnda sektion har därjämte riksarkivets personal förstärkts med en amanuens och ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång, båda med halvtidstjänstgöring. För underställning av komplicerade och principiellt viktiga heraldiska ärenden har vidare inrättats en statens heraldiska nämnd.

Vid sin prövning av den sålunda beslutade organisationen uttalade utskottet — som jämväl hade att ta ställning till ett motionsvis framfört yrkande av i huvudsak enahanda innebörd som det nu i motionen II: 212 framställda — att utskottet funnit övervägande skäl tala för att den heraldiska verksamhetens olika grenar allt fortfarande bleve samlade hos en statlig myndighet. Utskottet framhöll emellertid, att det saknades säkra hållpunkter för bedömande av den heraldiska verksamhetens blivande omfattning och storleksordning och därmed också för bedömande av organisationens framtida underlag. Det i propositionen framlagda förslaget innebure likväl en från organisatorisk synpunkt önskvärd elasticitet i sektionens uppbyggnad med vissa möjligheter att alltefter omständigheterna ta sektionens personal i anspråk jämväl för sådana arbetsuppgifter, som direkt hänförde sig till riksarkivets verksamhetsområde. Utskottet, som icke ville motsätta sig bifall till det framlagda organisationsförslaget, betonade, att ifrågavarande organisation enligt utskottets mening tills vidare borde betraktas som ett provisorium, vars definitiva utformning syntes få bli beroende av framdeles vunna närmare erfarenheter på området.

Utskottet anser sig icke ha anledning att nu frånga vad utskottet sålunda vid 1953 års riksdag uttalade rörande den heraldiska verksamhetens organisation. Utskottet avstyrker därför bifall till det i motionen II: 212 i första hand framställda yrkandet om anställande av en statens heraldiske konsulent. Utskottet finner icke heller en ny utredning i ämnet för närvarande påkallad.

Vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit har icke givit utskottet anledning till erinran.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 164 och II: 213,

såvitt här är i fråga, samt motionen II: 212, såvitt gäller anställande av en statens heraldiske konsulent,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga den ändring i personalförteckningen för riksarkivet, som föranledes av vad departementschefen anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för riksarkivet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	298 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 500
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	230 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	277 200
Summa kronor	807 000

c) till Riksarkivet: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 807 000 kronor;

II. att riksdagen må, i anledning av riksdagens år 1953 församlade revisorers berättelse, § 20, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet ovan anfört rörande vissa arkivgallringsfrågor;

III. att motionen II: 212, i den mån den ej behandlats under I., icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

4:o) **Riksarkivet: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, s. 5 och 6) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 105 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått de under närmast föregående punkt angivna *motionerna I: 164 och II: 213*, i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen ville besluta att öka förevarande omkostnadsanslag med 7 400 kronor.

Anslaget är nu uppfört med 113 800 kronor. Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsminskning med 8 800 kronor, betingad av bortfall av vissa för innevarande budgetår anvisade engångsbelopp.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och avstyrker, med hänvisning till sitt ställningstagande under nästföregående punkt, bifall till *motionerna I: 164 och II: 213*, i vad de avse förevarande anslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 164 och II: 213, såvitt här är i fråga, till *Riksarkivet: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 105 000 kronor.

5:o) **Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 6 och 7), vilket innebär en anslagshöjning med 44 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 48 000 kronor.

6:o) **Riksarkivet: Fortsatt utgivande av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, s. 7 och 8), vilket innebär en anslagshöjning med 1 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Riksarkivet: Fortsatt utgivande av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia*, för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 kronor.

7:o) **Lands- och länsarkiven: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, s. 9—11), vilket innebär en anslagshöjning med 11 100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för lands- och länsarkiven, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	210 200
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	215 600
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	224 000

Summa kronor 649 800

b) till *Lands- och länsarkiven: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 649 800 kronor.

8:o) **Lands- och länsarkiven: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, s. 11 och 12), vilket innebär en anslagsminskning med 70 900 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lands- och länsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 112 900 kronor.

9:o) **Lands- och länsarkiven: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, s. 12 och 13), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lands- och länsarkiven: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 kronor.

10:o) **Lands- och länsarkiven: Bokbindning och konservering av arkivalier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, s. 13), vilket innebär en anslagsminskning med 2 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lands- och länsarkiven: Bokbindning och konservering av arkivalier* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

11:o) **Kungl. biblioteket: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, s. 13—16), vilket innebär en anslagshöjning med 38 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för kungl. biblioteket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	272 500
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	333 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	288 500
Summa kronor	894 000

b) till *Kungl. biblioteket: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 894 000 kronor.

12:o) **Kungl. biblioteket: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, s. 16—19), vilket innebär en anslagshöjning med 43 900 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kungl. biblioteket: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 181 400 kronor.

13:o) **Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, s. 19—22), vilket innebär en höjning med 250 000 kronor i jämförelse med det på riksstaten för innevarande budgetår anvisade anslaget, samt under erinran om att riksdagen beslutat att på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 för ändamålet anvisa

ett reservationsanslag av 185 000 kronor (prop. 2, SU 19, rskr 60), hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 475 000 kronor.

14:o) Stifts- och landsbiblioteken: Avlöningar. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14, s. 23 och 24), vilket innebär en anslagsminskning med 3 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för stifts- och landsbiblioteken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat:

Stifts- och landsbibliotek	Landsbiblio- tekarie Lönegrad Ca 33	Landsbiblio- tekarie Lönegrad Ca 31	Expeditions- vakt Lönegrad Ca 11
Linköping	1	—	1
Skara	—	1	1
Västerås	—	1	1
Växjö	—	1	1

b) godkänna följande avlöningsstat för stifts- och landsbiblioteken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	76 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	81 600
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	82 400
Summa kronor	240 000

c) till *Stifts- och landsbiblioteken: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 240 000 kronor.

15:o) Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15, s. 24), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 8 800 kronor.

16:o) **Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16, s. 25), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 53 200 kronor.

17:o) **Nationalmuseet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 17, s. 25 och 26), vilket innebär en anslagshöjning med 900 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för nationalmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	232 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	7 160
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	218 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	225 040
<u>Summa kronor</u>	683 500

b) till *Nationalmuseet: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 683 500 kronor.

18:o) **Nationalmuseet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18, s. 26 och 27), vilket innebär en anslagsminskning med 13 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nationalmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 141 800 kronor.

19:o) **Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 19, s. 27 och 28), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

20:o) **Nationalmuseet: Vandringsutställningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20, s. 28), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nationalmuseet: Vandringsutställningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 kronor.

21:o) **Nationalmuseet: Inköp av konst för deposition.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21, s. 28 och 29), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nationalmuseet: Inköp av konst för deposition* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

22:o) **Livrustkammaren: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22, s. 29 och 30), vilket innebär en anslagshöjning med 9 300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för livrustkammaren, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	78 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	1 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	53 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	63 000
Summa kronor	196 300

b) till *Livrustkammaren: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 196 300 kronor.

23:o) **Livrustkammaren: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 23, s. 30 och 31), vilket innebär en anslagshöjning med 300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Livrustkammaren: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 23 300 kronor.

24:o) **Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 24, s. 31 och 32) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga av departementschefen angiven ändring i personalförteckningen för naturhistoriska riksmuseet, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för naturhistoriska riksmuseet, att tillämpas tills vidare från

och med budgetåret 1954/55, dels ock till Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 033 400 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Osvald* (I: 62) och den andra inom andra kammaren av herr *Håstad* (II: 121), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att e. o. museiassistenten vid riksmuseet fil. dr Herman Persson från den 1 juli 1954 uppflyttas till lönegrad Ce 29 med titeln intendent och att anslaget till löner vid museet i fråga höjes med 2 820 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 6 900 kronor, i huvudsak betingad av automatiska utgiftsökningar. Beträffande personalorganisationen föreslås ordinariesättning av en vaktmästartjänst i Ce 10. Ett av vetenskapsakademien framfört förslag om ett personligt lönetillägg åt fil. dr Persson har icke biträttts av departementschefen.

Den av Persson innehavda museiassistenttjänsten inrättades från och med budgetåret 1947/48 såsom en amanuens tjänst för samlingen av nutida arkegonater (mossor m. m.) inom museets avdelning för paleobotanik (fossila växter). Persson är nu placerad i den reglerade befordringsgångens slutlönegrad, Ce 25 (löneklass 26). Vid avdelningen är inrättad en intendentbefattning i lönegrad Ca 29.

Till stöd för det i *motionerna I: 62* och *II: 121* gjorda yrkandet har framhållits bland annat följande.

Persson, som sedan femton år arbetar på den paleobotaniska avdelningen, har gjort museet verkligt betydelsefulla tjänster och i sitt fack, arkegonatforskningen, skapat sig en ställning bland de främsta. Genom att befattningen som intendent vid avdelningen måst besättas med en paleobotanist, har Persson blivit utan befordringsmöjlighet och kan icke heller under sina återstående fem tjänstår påräkna någon dylik. I nuvarande statsfinansiella läge kan det knappast bli tal om att åvägabringa en permanent lösning av denna fråga men det framstår samtidigt som en trängande angelägenhet att på något sätt kompensera Persson för hans mångåriga, uppoffrande och för museet synnerligen viktiga verksamhet. Persson bör därför tillerkännas mellanskillnaden mellan den av honom nu uppburna lönen och den, som tillkommer en intendent, och således uppflyttas från Ce 25 till Ce 29.

Utskottet, som icke ansett sig böra tillstyrka bifall till det i *motionerna I: 62* och *II: 121* framställda yrkandet, biträder Kungl. Maj:ts förevarande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å *motionerna I: 62* och *II: 121*,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga den ändring i personalförteckningen för naturhistoriska riksmuseet, som föranledes av vad departementschefen anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för naturhistoriska riksmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	415 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	18 440
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	256 760
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	343 200
Summa kronor	1 033 400

c) till *Naturhistoriska riksmuseet*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 033 400 kronor.

25:o) **Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25, s. 33), vilket innebär en anslagshöjning med 5 300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Naturhistoriska riksmuseet*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 153 100 kronor.

26:o) **Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26, s. 33 och 34), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Naturhistoriska riksmuseet*: *Materiel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 196 000 kronor.

27:o) **Statens etnografiska museum: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 27, s. 34), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens etnografiska museum*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 162 000 kronor.

28:o) **Statens etnografiska museum: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 28, s. 35), vilket innebär en anslagsminskning med 2 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens etnografiska museum: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 62 900 kronor.

29:o) **Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 29, s. 35), vilket innebär en anslagsminskning med 1 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 kronor.

30:o) **Medelhavsmuseet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30, s. 36—40) — vilket innebär tillskapandet av en administrativ ram för ett nytt statligt museum, omfattande egyptiska museet samt Cypern- och Asinesamlingarna, och i anslagshänseende medför en utgiftsökning med 7 700 kronor i jämförelse med de för innevarande budgetår anvisade anslagen till bidrag till egyptiska museet och Cypersamlingarna — hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för medelhavsmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Personalförteckning.

*Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad
än Ce 25.*

Befattning	Lönegrad
1 museiföreståndare	Ce 31

b) godkänna följande stat för medelhavsmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Stat.

Avlöningar:

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	69 400	
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	7 800	77 200

Omkostnader:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	100	
2. Expenser	10 600	10 700

Summa kronor 87 900

c) till *Medelhavsmuseet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 87 900 kronor.

31:o) **Bidrag till nordiska museet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 31, s. 40 och 41), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till nordiska museet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 404 900 kronor.

32:o) **Bidrag till ombyggnads- och reparationsarbeten å nordiska museets byggnad.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 32, s. 41 och 42), vilket innebär en anslagsminskning med 90 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till ombyggnads- och reparationsarbeten å nordiska museets byggnad* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 165 000 kronor.

33:o) **Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 33, s. 42), vilket innebär en anslagshöjning med 1 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 70 600 kronor.

34:o) **Bidrag till musikhistoriska museet.** Kungl. Maj:t har (punkt 34, s. 43) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 51 500 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* (I: 171) och den andra inom andra kammaren av herr *Dickson* (II: 369), i vilka hemställts att riksdagen — vid behandlingen av Kungl. Maj:ts förslag till anslag under åttonde huvudtiteln: Bidrag till musikhistoriska museet för budgetåret 1954/55 — måtte anvisa ett från 51 500 kronor till 54 400 kronor förhöjt belopp.

Ur förevarande anslag, som nu är uppfört med 51 500 kronor och avsett till bestridande av kostnader för upprätthållande av museets verksamhet, skall enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser utgå, bland annat, arvode åt en amanuens vid museet med 6 100 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär oförändrad medelsanvisning. Av stiftelsen musikhistoriska museet framställt yrkande om en höjning av anslaget för nästa budgetår med 2 900 kronor för uppräknings arvodet åt amanuensen från 6 100 till 9 000 kronor har icke biträts av departementschefen.

Med det i motionerna I: 171 och II: 369 framställda yrkandet åsyftas att möjliggöra den av stiftelsen föreslagna arvodeshöjningen för amanuensen. I motionerna har anförts bland annat följande.

Med betydande bidrag från staten och enskilda publicerades under åren 1922—1940 det stora samlingsverket »Svenska Låtar» i 24 band, innehållande 7 900 melodier. Materialet till detta synnerligen värdefulla verk hade sammanbragts av den kände forskaren på området häradshövdingen Nils Andersson under medverkan av nuvarande amanuensen vid musikhistoriska museet Olof Andersson. Efter häradshövding Anderssons död år 1921 har Olof Andersson ensam utfört det omfattande och krävande arbetet med redigeringen av detta verk. Olof Andersson har, vid sidan av de löpande göromålen, ordnat folkmusikkommissionens hela material av låtar och därav åstadkommit ett med skilda kartotek försett centralarkiv, som under hans ledning står till förfogande för organisationer, spelmän och forskare och från vilket råd och biträde lämnas i allt som rör folkmusikaliska frågor. Slutligen har Olof Andersson utarbetat manuskript till ett registerband för »Svenska Låtar», vilket ligger färdigt för publicering.

I samband med registerarbetet har han påbörjat uppläggandet av ett variantkartotek. För detta ändamål måste en genomgång företagas av hela det befintliga materialet av svensk folkmusik, tryckt och otryckt. Tillgången till ett sådant kartotek kommer för all framtid att bli av oskattbart värde för forskningen på folkmusikens område.

Olof Andersson anställdes vid museet år 1939 mot ett årligt arvode av 2 000 kronor. Detta arvode höjdes från och med budgetåret 1945/46 till 2 500 kronor och från och med 1948/49 till 4 000 kronor. Rörligt tillägg å arvodet har utgått från och med kalenderåret 1950. För innevarande budgetår uppbär han ett till 6 100 kronor fastställt arvode.

Särskilt med hänsyn till det betydelsefulla arbete på folkmusikens område, som Olof Andersson med enastående sakkunskap och stor skicklighet utfört i sin tjänst, måste de löneförmåner han uppburit betecknas såsom orimligt blygsamma. Det framstår såsom en klar orättvisa att han, även efter de höjningar av arvodet, som skett under senare år, uppbär en ersättning för sitt högt kvalificerade arbete, som är lägre än den ersättning de vid museet anställda arkivarbetarna erhålla för sina mera rutinmässiga göromål.

Utskottet — som inhämtat vissa närmare upplysningar rörande amanuensen Olof Anderssons tjänstgöring vid musikhistoriska museet — har vid sin prövning av förevarande anslagsfråga ansett sig böra i anledning av det i motionerna I: 171 och II: 369 framställda yrkandet förorda, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår avväges så, att därur kan utgå arvode åt Andersson med ett till 7 500 kronor skäligen förhöjt belopp. Anslaget torde alltså böra uppräknas med (7 500 — 6 100 =) 1 400 kronor till 52 900 kronor.

Utskottet hemställer således,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 171 och II: 369, till *Bidrag till musikhistoriska museet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 52 900 kronor.

35:o) Bidrag till Drottningholms teatermuseum. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 35, s. 43), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Drottningholms teatermuseum* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 31 800 kronor.

36:o) Bidrag till stiftelsen Thielska galleriet. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 36, s. 43), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till stiftelsen Thielska galleriet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

37:o) Bidrag till svenska skolmuseet. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 37, s. 43 och 44), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till svenska skolmuseet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 3 500 kronor.

38:o) Bidrag till stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 38, s. 44), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

Kyrkliga ändamål.

39:o) Domkapitlen och stiftsnämnderna: Avlöningar. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 39, s. 45—52), vilket innebär en anslagshöjning med 6 100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att för fortsatt anställande av tillfällig personal vid domkapitlens och stiftsnämndernas kanslier må i enlighet med Kungl. Maj:ts beprövande ur kyrkofonden utgå ytterligare högst 90 000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de änd-

ringar i personalförteckningen för domkapitlen, som förändrades av vad departementschefen anfört;

c) godkänna följande avlöningsstat för domkapitlen och stiftsnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

Utgifter:

I. Domkapitlet i Stockholm.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	34 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. .	5 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	20 300
Summa kronor	63 200

II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	608 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	36 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	289 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	458 100
Summa kronor	1 393 100

III. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	276 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Grundbelopp	28 500
b. Ersättning till sakkunniga för biträde vid syn av stiftsnämnd m. m., <i>förslagsvis</i>	5 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	27 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	160 500
Summa kronor	497 000

IV. S a m m a n f a t t n i n g.

I. Domkapitlet i Stockholm	63 200
II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.	1 393 100
III. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m.m.	497 000
Summa kronor	1 953 300

Särskilda uppbördsmedel:

Bidrag från kyrkofonden	1 175 100
Nettoutgift kronor	778 200

d) till *Domkapitlen och stiftsnämnderna: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 778 200 kronor.

40:o) **Domkapitlen och stiftsnämnderna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 40, s. 52—57), vilket innebär en anslagshöjning med 5 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Domkapitlen och stiftsnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 126 300 kronor.

41:o) **Domkapitlen och stiftsnämnderna: Kostnader för skogsbiträden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 41, s. 58—64), vilket innebär upptagande på riksstaten av ett anslag för bestridande formellt över riksstaten men i sak med uppbördsmedel ur kyrkofonden av vissa kostnader för vård av de ecklesiastika arrendegårdsskogarna, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Domkapitlen och stiftsnämnderna: Kostnader för skogsbiträden* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

42:o) **Domkapitlen och stiftsnämnderna: Iordningställande av vissa lokaler för domkapitlet och stiftsnämnden i Västerås m. m.** I anledning av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 42, s. 64—67) hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Domkapitlen och stiftsnämnderna: Iordningställande av vissa lokaler för domkapitlet och stiftsnämnden i Västerås m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 82 500 kronor;

b) medgiva, att ur kyrkofonden må till samma ändamål utgå likaledes ett belopp av 82 500 kronor.

43:o) **Kleresistaten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43, s. 67 och 68), vilket innebär en anslagshöjning med 2 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kleresistaten* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 7 000 kronor.

44:o) **Vissa ersättningar till kyrkofonden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 44, s. 68), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa ersättningar till kyrkofonden* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 5 050 800 kronor.

45:o) **Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 45, s. 68—71), vilket innebär en anslagshöjning med 700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 46 700 kronor.

46:o) **Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 46, s. 71 och 72), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken*, för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 4 800 kronor.

47:o) **Kyrkors underhåll.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 47, s. 72), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kyrkors underhåll* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 kronor.

48:o) **Vissa kostnader i samband med Uppsala domkyrkas restaureringssakkunnigas utredningsarbete.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 48, s. 72—74), vilket innebär en anslagsminskning med 120 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa kostnader i samband med Uppsala domkyrkas restaureringssakkunnigas utredningsarbete* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

49:o) **Bidrag till restaurering av Linköpings domkyrka.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 49, s. 74 och 75), vilket innebär anvisande endast av ett nominellt belopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till restaurering av Linköpings domkyrka* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

50:o) **Ersättningar till kyrkor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 50, s. 75), vilket innebär en anslagshöjning med 5 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättningar till kyrkor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

51:o) **Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 51, s. 76), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord*, för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

52:o) **Bidrag till stipendier för utbildande av diakoner för kyrklig och social tjänst.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 52, s. 76), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår till bidrag till stipendier åt sådana obemedlade och mindre bemedlade elever vid svenska diakonanstalten, som utbilda sig till diakoner, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till stipendier för utbildande av diakoner för kyrklig och social tjänst* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

53:o) **Bidrag till svenska ekumeniska nämnden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 53, s. 76), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till svenska ekumeniska nämnden* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 20 000 kronor.

Akademier m. m.

54:o) **Bidrag till svenska akademien.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 54, s. 77), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till svenska akademien* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 2 300 kronor.

55:o) **Vetenskapsakademien: Bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 55, s. 77 och 78), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vetenskapsakademien: Bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 458 000 kronor.

56:o) **Vetenskapsakademien: Bidrag till naturvetenskaplig forskning i Övre Norrland.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 56, s. 78), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vetenskapsakademien: Bidrag till naturvetenskaplig forskning i Övre Norrland* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 61 400 kronor.

57:o) **Vetenskapsakademien: Bidrag till vetenskaplig verksamhet i övrigt.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 57, s. 79), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vetenskapsakademien: Bidrag till vetenskaplig verksamhet i övrigt* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 56 900 kronor.

58:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 58, s. 79—84) föreslagit riksdagen att dels be- myndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med bud- getåret 1954/55, vidtaga av departementschefen angivna ändringar i per- sonalförteckningen för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakade- mien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieäm-

betet och statens historiska museum m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55, dels ock till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 267 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av fru *Everlöf m. fl.* väckt motion (II: 228), vari hemställts att riksdagen måtte dels besluta att osteologbefattningen vid statens historiska museum skall inplaceras i lönegrad Ce 27, dels till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 269 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 6 000 kronor. Beträffande personalorganisationen föreslås inrättande av en antikvarietjänst i Ce 27 vid myntkabinettet, ordinariesättning av en antikvarietjänst i Ce 29 å fornminnesavdelningen och en antikvarietjänst i Ce 27 å byggnadsminnesavdelningen samt förändring av en kontorsbiträdestjänst i Ce 8 å sistnämnda avdelning till kanslibiträdestjänst i Ce 11. Vidare förordas bland annat anvisande av 3 000 kronor till vikariatsersättningar samt överföring till omkostnadsanslaget av vissa anslagsmedel för nattlig bevakning. Ett av vitterhetsakademien framfört förslag om uppflyttning av en antikvarie (osteolog) vid statens historiska museum från Ce 25 till Ce 27 har icke biträttats av departementschefen.

Nyssnämnda befattning som osteolog (benforskare) inrättades genom beslut av 1948 års riksdag såsom en för fil. lic. N. G. Gejvall personlig tjänst i den reglerade befordringsgången för amanuenspersonal (SU 8, s. 20, rskr 8).

I motionen II: 228 har anförts, att Gejvall är landets ende specialist på osteologiens område och att han sedan år 1936 nedlagt ett energiskt arbete på att utveckla och utnyttja dess möjligheter. Vidare har åberopats den osteologiska vetenskapens betydelse såväl för fornforskningen som för bland annat den medicinska och odontologiska forskningen samt kriminaltekniken. Motionärerna ha med hänsyn härtill och till Gejvalls insatser på området ansett det skäligt, att Gejvall i lönehänseende erhåller en bättre ställning än för närvarande.

Över motionen har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttrande avgivits av *statens lönenämnd*, som därvid — med erinran om att ifrågavarande befattning är av personlig natur — förklarat sig intet ha att erinra mot bifall till den föreslagna inplaceringen av tjänsten i Ce 27.

Utskottet anser sig böra biträda det i motionen II: 228 framställda, av statens lönenämnd tillstyrkta förslaget, att den av fil. lic. N. G. Gejvall innehavda befattningen som osteolog vid statens historiska museum uppflyttas till Ce 27. Tjänsten torde böra upptagas i personalförteckningen såsom en för Gejvall personlig antikvarietjänst i nämnda lönegrad. Med hänsyn härtill och då utskottet i övrigt icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag, torde i den av departementschefen angivna avlöningsstaten dels anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal böra höjas med i runt tal 1 300 kronor, dels ock anslagsposten till rörligt tillägg böra uppräknas med 700 kronor. Hela anslaget torde alltså böra höjas med 2 000 kronor utöver det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionen II: 228,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m.m., som föranledes av vad departementschefen anfört och utskottet ovan förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	496 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	341 200
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	431 300
Summa kronor	1 269 000

c) till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.*: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 269 000 kronor.

59:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 59, s. 84 och 85), vilket innebär en anslagshöjning med 46 300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader för budgetåret 1954/55* anvisa ett förslagsanslag av 231 200 kronor.

60:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 60, s. 85 och 86), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

61:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöning åt landsantikvarier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 61, s. 86—89), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöning åt landsantikvarier* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 176 000 kronor.

62:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 62, s. 89), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

63:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken.** Kungl. Maj:t har (punkt 63, s. 90) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 115 000 kronor, innebärande oförändrad medelsanvisning.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Andersson* i *Dunker m. fl.* väckt motion (II: 67), vari hemställts att riksdagen måtte för utförande av skydds- och reparationsarbeten på Mälsåkers slott anvisa ett belopp av 50 000 kronor.

I *motionen II: 67* har anförts i huvudsak följande.

Mälsåkers slott i Ytterselö socken i Södermanland är i sitt slag ett av vårt lands allra främsta byggnadsminnesmärken. Det byggdes på 1670-talet enligt ritningar av en av dåtidens förnämsta arkitekter i vårt land, Nicodemus Tessin d. ä. Den fasta inredningen var synnerligen påkostad med ståtliga stucktak, utförda av tidens skickligaste stuckatörer. Valven i kapellet i bottenvåningen uppbäras av marmorkolonner, som härröra från Stockholms gamla slott Tre kronor.

Under senaste världskriget kom slottet, som då länge stått obebott, att tagas i anspråk som expeditiionsbyggnad för en norsk polisskola i orten. För Mälsåker innebar denna användning en mycket stor påfrestning, då de gamla eldstäderna vintertid måste hårt utnyttjas. Den 24 januari 1945 drabbades slottet av en eldsvåda, vid vilken hela yttertaket, attikvåningens bjälklag och tegelgolv störtade in och övre våningens stucktak till största delen förstördes. I övrigt lämnades byggnaden i stort sett oskadad av elden. Däremot inträffade förödande vattenskador. Vattnet trängde sålunda långt ned i de undre våningarna och har åstadkommit frostskaador på väggarnas puts samt dessutom genomfuktat bjälklagen, vilka till följd härav angripits av röta och svamp. På längre sikt har denna fuktförstöring visat sig lika ödeläggande som branden. Flera innertak ha sålunda långt efter branden störtat in genom att takbjälkarna ruttnat.

Kort tid efter branden pålades ett provisoriskt yttertak. Genom försorg av riksantikvarieämbetet tillvaratogs samtidigt i största möjliga utsträckning de nedfallna stucktaken. Några mera omfattande istandsättningsarbeten på slottet kunde emellertid på grund av rådande tidsomständigheter icke utföras.

År 1946 erhöll dåvarande ungerske medborgaren Tibor Genal Kungl. Maj:ts tillstånd att förvärva Mälsåker och förband sig i samband därmed att låta restaurera slottet för en summa av 200 000 kronor samt att därefter överlämna byggnaden jämte tillhörande parkområde till Uppsala universitet.

Enligt föreskrift av Kungl. Maj:t skulle restaureringsarbetena utföras under kontroll av riksantikvarieämbetet. Den rådande situationen på arbetsmarknaden medgav emellertid icke att arbetena påbörjades förrän 1948. Sedan arbetena kommit i gång på ägarens bekostnad enligt den gjorda utfästelsen, pålades nytt yttertak, utfört såsom en trogen rekonstruktion av det gamla taket. Det nya taket belades med plåt. Sedan ägaren försatts i konkurs avbröts arbetena. Plåttäckningen på yttertaket var då icke helt utförd. Taklisten var ej ens påbörjad. Några reparationsarbeten av fasadernas puts eller i det inre av slottet hade ej heller hunnit igångsättas.

Vid exekutiv auktion den 17 april 1950 såldes Mälsåkers slott och egendom till ett av enskilda personer bestående konsortium.

Genom gåvobrev den 22 januari 1951 — inlämnat till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien den 24 februari samma år — erbjödo de nya ägarna slottet jämte tillhörande park till Kungl. Maj:t och kronan för att slottet för all framtid skulle kunna genom akademiens försorg vårdas såsom byggnadsminnesmärke. Ägarna hade nämligen själva icke funnit möjlighet att restaurera slottet. I skrivelse till Konungen den 24 februari 1951 har akademien anmält vad som sålunda passerat samt anhållit om bemyndigande att på Kungl. Maj:ts och kronans vägnar emottaga gåvan i enlig-

het med donationsbrevets bestämmelser. Samtidigt framlade akademien en kostnadsberäkning för slottets istandsättning, slutande på ett totalbelopp av 500 000 kronor, vilken kostnad akademien ansåg skulle kunna fördelas på tio år och bestridas förmedelst ett anslag av 50 000 kronor om året å riksstaten. Ärendet är alltså beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Under tiden har förfallet på slottet fortskridit i en med tiden alltmera ökad hastighet. Flera innertak ha till följd av rötskador i bjälklagen störtat in. Det redan pålagda men ofullständigt plåttäckta yttertaket hotar att snart förstöras till följd av inverkan av väder och vind. Genom alla de tomma fönsteröppningarna och den breda luckan i murarna vid platsen för taklisten äga regn och snö obehindrat tillträde till slottsgemaken. Funnos under åren närmast efter branden möjligheter att återställa slottet i beboeligt skick för rimliga kostnader, torde dessa möjligheter nu få anses vara tillspillogivna. Även i sitt nuvarande ytterligt förfallna och skadade skick utgör slottet emellertid ett minnesmärke av förnämsta rang, vars räddande åt framtiden är en riksangelägenhet. Vad som skall göras måste emellertid göras snart. Ännu en vinters påfrestningar kunna bli för mycket för den gamla byggnaden.

Riksantikvarieämbetet har vid ett par tillfällen i begränsad omfattning låtit utföra skyddsarbeten på yttertaken. Sålunda ha år 1953 sådana arbeten för inalles 12 000 kronor utförts. Nu fordras emellertid insatser av helt annan storleksordning, om slottet över huvud taget skall kunna räddas. En kostnadsberäkning, som utförts av riksantikvarieämbetet, slutar på 136 500 kronor. För detta anslag kan förfallets fortskridande hejdas.

Av det angivna beloppet belöpa sig cirka 50 000 kronor på taktäkningsarbeten, fönster- och dörrarbeten samt stuprännor. Det är självfallet i första hand dessa arbeten som måste utföras vid en istandsättning.

Utskottet har under hand inhämtat yttrande över motionen av *byggnadsminnesutredningen*. Utredningen, som tillstyrkt bifall till motionen, har uttalat, att, såvitt utredningen nu kunde bedöma, Mälsåkers slott komme att uppföras såsom byggnadsminnesmärke av första klassen vid den av utredningen planerade registreringen av hithörande monument. I en inom utredningen upprättad promemoria beträffande Mälsåkers slott har — med framhållande av att slottets inre har att uppvisa utsökta och väl dokumenterade fasta inredningar av till namnet kända mästare, främst de berömda stucktaken av den välkände stuckatören Carlo Carove — anförts bland annat följande.

Ända tills slottet i januari 1945 brann, stod det ovanligt väl bevarat och var det mest orörda av Tessins verk, med relativt få nytillsatser. Alltjämt är trots de stora skador, som vid branden övergick byggnaden, så mycket bevarat, att det mesta ännu kan återställas. Slottet skulle ännu en gång kunna bli en av den karolinska byggnadskonstens bästa representanter. Det måste därför alltjämt ställas i högsta klassen av våra byggnadsminnen.

Den i motionen berörda, av riksantikvarieämbetet verkställda kostnadsberäkningen å 136 500 kronor, avseende de arbeten som av ämbetet ansetts nödvändiga för att säkra byggnadens fortsatta bestånd, har i en skrivelse

den 11 november 1953 från riksantikvarien till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet preciserats på följande sätt.

Taktäckningsarbeten	30 000
Fönster- och dörrarbeten	17 000
Stuprännor	2 500
Yttre taklistarbeten	13 000
Yttre reparation av puts	20 000
Ställningsbyggen för yttre taklist och putsarbeten	9 000
Uppröjningsarbeten inne i slottet	25 000
Nya trossbottensarbeten (förstärkningar)	20 000
Summa kronor	136 500

Utskottet. Såväl vitterhetsakademien som byggnadsminnesutredningen ha framhållit, att Mälsäkers slott är ett av vårt lands förnämsta byggnadsminnesmärken. Vidare har från de i ämnet sakkunniga myndigheternas sida uttalats, att slottet även i sitt av branden skadade skick hör till en särklass av märkliga äldre byggnader. Enligt utskottets mening måste det med hänsyn härtill anses vara en angelägen uppgift att bevara slottsbyggnaden för framtiden.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att kostnaderna för konservering och istandsättning av slottsbyggnaden år 1951 uppskattats till 500 000 kronor. Kostnaden för de begränsade åtgärder, som ansetts nödvändiga för att rädda byggnadens fortsatta bestånd, har år 1953 beräknats till 136 500 kronor. I motionen II: 67 har för nästa budgetår yrkats medelsanvisning för de arbeten, som därvid i första hand måste utföras. Det i motionen äskade beloppet, 50 000 kronor, hänför sig till de tre första posterna i den förut återgivna kostnadsberäkningen.

Enligt utskottets uppfattning synes emellertid frågan om anvisande av statsmedel till skydds- och reparationsarbeten på Mälsäkers slott icke böra avgöras utan ytterligare utredning. Sålunda torde de totala kostnaderna i nuvarande läge för istandsättande av slottet böra närmare beräknas. Vidare synes frågan om fördelningen av dessa kostnader böra bli föremål för undersökning, varvid måste förutsättas, bland annat, att de lokala hembygdsintressena ta den del av kostnaderna, som är motiverad av slottets rangplats bland det sörmländska landskapets kulturtillgångar. Därjämte torde spørsmålet om den framtida äganderätten till slottet samt förvaltningen och användningen av detsamma — därest det skulle komma att istandsättas — böra närmare utredas. I sistnämnda hänseende synas särskilt böra undersökas möjligheterna att utnyttja slottsbyggnaden även för andra uppgifter än vad den kan få såsom en rent museal institution.

Utskottet är således icke berett att, i enlighet med vad i motionen II: 67 påyrkats, för nästa budgetår förorda en medelsanvisning för ifrågavarande ändamål. Den i motionen omnämnda framställningen i ämnet från vitterhetsakademien till Kungl. Maj:t är alltså beroende på Kungl. Maj:ts

prövning. Utskottet utgår från att Kungl. Maj:t vid sitt ställningstagande till förevarande fråga kommer att beakta de synpunkter, som utskottet ovan framfört.

Utskottet finner det synnerligen angeläget, att Kungl. Maj:t upptager frågan om slottets konserverande till skyndsamt avgörande.

Utskottet tillstyrker, att förevarande anslag till vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 67, till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 115 000 kronor.

64:o) Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 64, s. 91), vilket innebär en anslagsminskning med 17 600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

65:o) Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 65, s. 92), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 62 700 kronor.

66:o) Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 66, s. 92), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 5 900 kronor.

67:o) **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 67, s. 92 och 93), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga den ändring i personalförteckningen för akademien för de fria konsterna med konsthögskolan, som föranledes av vad departementschefen anförte;

b) godkänna följande avlöningsstat för akademien för de fria konsterna med konsthögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	167 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	52 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	24 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	101 800
Summa kronor	346 000

c) till Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 346 000 kronor.

68:o) **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 68, s. 93 och 94), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 86 200 kronor.

69:o) **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 69, s. 94), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: *Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 46 800 kronor.

70:o) **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 70, s. 94 och 95), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 26 200 kronor.

71:o) **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 71, s. 95—98) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för musikaliska akademien med musikhögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55, dels ock till Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 873 900 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sandler m. fl.* (I: 90) och den andra inom andra kammaren av fröken *Vinge m. fl.* (II: 120), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta anvisa medel för ytterligare två amanuens tjänster i den reglerade befordringsgången vid Musikaliska akademiens bibliotek från den 1 juli 1954.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 54 900 kronor, betingad av — förutom automatiska utgiftsökningar — omreglering av arvoden till biträdande lärare samt medelsanvisning till utökning av undervisningen i vissa ämnen vid musikhögskolan.

Personalen vid musikaliska akademiens bibliotek — vilken år 1936 bestod av en bibliotekarie, en amanuens, ett skrivbiträde och en vaktmästare och därefter successivt utökats — omfattar nu en förste bibliotekarie i Ca 33, en bibliotekarie i Ce 27, en amanuens i reglerad befordringsgång, två biblioteksassistenter i Ce 15, ett skrivbiträde och två expeditivskatter. Ett av akademiens styrelse i dess anslagsäskanden för nästa budgetår framfört förslag om inrättande vid biblioteket av ytterligare två amanuens tjänster i reglerad befordringsgång och en biblioteksassistenttjänst i Ce 15 har icke tillstyrkts av departementschefen.

I *motionerna I: 90 och II: 120* har anförts bland annat följande.

Av biblioteksbeståndet, som för närvarande omfattar över 530 000 nummer musikalier, över 20 000 böcker, cirka 20 000 handskrifter och cirka 20 000 brev — Nordens främsta och ett av världens största musikbibliotek — är stora delar ännu okatalogiserade eller otillfredsställande förtecknade. En nominal-

katalog över musikalierna, grundstenen i det dagliga arbetet, saknas helt. Stora samlingar av gåvor och byten ligger sedan sex år tillbaka obearbetade, varför risk föreligger att inköp görs i onödan. Med de gamla samlingarna — för såväl den nationella som internationella musikforskningen ytterst värdefulla — har bibliotekspersonalen endast i ringa utsträckning kunnat taga någon befattning. Det växande musikintresset och den framåtgående musikforskningen i vårt land ställer ständigt ökade krav på bibliotekspersonalen, och situationen för biblioteket har därför med varje år förvärrats och kan nu i det närmaste betecknas som katastrofal, icke minst på grund av ansvällningen av de löpande göromålen i expeditionen. Besökskarantalet 1927 — det år biblioteket övergick från att vara ett institutionsbibliotek till ett offentligt lånebibliotek — var 2 167 personer mot 15 316 år 1952; till hemlån beviljades 5 588 verk år 1927 mot 51 285 år 1952. Av dessa var 28 664 interurbana, varav 429 till utlandet. Om man härtill lägger lånen i läsesalen, vilka icke räknades år 1927, uppgick lånesiffran 1952 till sammanlagt 63 894 volymer och häften; avgående expeditioner såsom skrivelser, brev, krav m. m. uppgick år 1952 till 6 358. Arbetskraften blir sålunda i mycket stor utsträckning bunden till kundtjänsten, medan andra synnerligen viktiga uppgifter blir eftersatta, bland annat katalogiseringen av det ytterst värdefulla äldre beståndet för att göra det tillgängligt för det praktiska musiklivet och musikforskningen.

Den stora ökningen av såväl besöksfrekvensen som utlåningen har medfört, att den arbetsfördelning inom bibliotekspersonalen, som ansetts önskvärd, och de arbetsuppgifter med katalogisering m. m., som är nödvändiga för att biblioteket skall kunna fylla sin uppgift, icke kunnat förverkligas. Det ökade expeditionsarbetet kräver sålunda ofta, att personalen i sin helhet måste biträda härmed. Det gäller i detta fall icke enbart utlåningen. De många såväl muntliga som skriftliga förfrågningarna, begäran om råd angående lämplig litteratur och lämpliga verk för utförande samt spörsmål av vetenskaplig art tar avsevärd tid i anspråk. Denna rådgivande och vägledande verksamhet gäller i stor utsträckning de allt talrikare musiksamman slutningarna av olika karaktär i landsorten och Stockholm (landets samtliga orkesterföreningar, studie- och musikcirkclar, anslutna till olika folkliga organisationer, fria amatörensemble, industriorkestrar, instrumentbyggare etc.) och ställer stora krav på personalens musikaliska och musikpraktiska kunskaper och erfarenhet. Den otillfredsställande katalogiseringen och den ovan påpekade avsaknaden av en nominalkatalog försvårar och fördröjer ofta detta för det folkliga musiklivet viktiga arbete.

I motionerna har vidare berörts vissa för ifrågavarande bibliotek aktuella arbetsuppgifter inom det internationella samarbetet på musikforskningens och musikbibliotekens område ävensom vissa spörsmål rörande kompetenskraven för befattningshavare vid biblioteket. I dessa hänseenden torde få hänvisas till motionen I: 90.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Med anledning av motionerna I: 90 och II: 120 får utskottet erinra om att 1947 års musikutredning i sitt betänkande angående »Musikliv i Sverige» (SOU 1954: 2, s. 335—341) framlagt vissa förslag rörande musika-

liska akademiens bibliotek, bland annat beträffande en avsevärd förstärkning av bibliotekspersonalen, så att denna skulle komma att omfatta en överbibliotekarie, två bibliotekarier, sex amanuenser, tre assistenter, två skrivbiträden, en notskrivare, fyra expeditionsvakter och en bokbindare. Musikutredningens betänkande är för närvarande föremål för remissbehandling. Utskottet har för egen del icke ansett sig böra i nuvarande läge förorda en medelsanvisning utöver det av Kungl. Maj:t föreslagna anslagsbeloppet för tillgodoseende av det i motionerna framförda yrkandet om en begränsad förstärkning av bibliotekets personal från och med nästa budgetår. Utskottet avstyrker alltså bifall till de föreliggande motionerna. Med hänsyn till vad motionärerna anført därom, att på grund av ansvällningen av de löpande göromålen inom biblioteket stora samlingar av gåvor och byten sedan flera år tillbaka måst ligga obearbetade och att för den skull risk föreligger för onödiga nyinköp, vill utskottet emellertid framhålla önskvärdheten av att bibliotekets personalresurser framdeles om möjligt dimensioneras så, att dylika risker i görligaste mån elimineras.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 90 och II: 120,

a) godkänna följande avlöningsstat för musikaliska akademien med musikhögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	292 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	4 560
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	340 340
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	237 000
Summa kronor	873 900

b) till *Musikaliska akademien med musikhögskolan*: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 873 900 kronor.

72:o) **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 72, s. 98 och 99), vilket innebär en anslagsminskning med 6 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Musikaliska akademien med musikhögskolan*: Omkostnader för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 52 400 kronor.

73:o) **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikallier samt underhåll och vård av instrument.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 73, s. 99), vilket innebär en anslagsminskning med 2 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikallier samt underhåll och vård av instrument* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

74:o) **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Stipendier m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 74, s. 99 och 100), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Stipendier m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 30 000 kronor.

Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

75:o) **Universitetskanslersämbetet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 75, s. 101 och 102) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga av departementschefen angiven ändring i personalförteckningen för universitetskanslersämbetet, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för universitetskanslersämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55, dels ock till Universitetskanslersämbetet: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 164 800 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en av löneklassuppflyttningar betingad anslagshöjning med 1 000 kronor. Därjämte har i enlighet med av kanslern framställt yrkande föreslagits ordinariesättning av förste byråsekreterartjänsten i Ce 29 vid kanslersämbetet.

Universitetskanslern har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår även föreslagit uppflyttning från Ca 37 till Co 15 av tjänsten som kanslerssekreterare. I ett häröver avgivet yttrande har 1951 års chefslöneutredning förklarat sig icke kunna tillstyrka ändrad lönesättning för kanslerssekreteraren. *Departementschefen* har — med erinran om att frågan om uppflyttning av kanslerssekreterartjänsten till högre lönegrad behandlats vid 1952 och 1953 års riksdagar — uttalat att han för egen del ej heller nu vore beredd att föreslå ändrad lönegradsplacering för ifrågavarande tjänst.

Utskottet får erinra därom att departementschefen vid sin anmälan i propositionen 1952:137 av framlagt sakkunnigförslag angående universitetskanslersämbetets personalorganisation m. m. anförde att, även om vissa av universitetskanslern vid remissbehandlingen av förslaget anförda skäl talade för en uppflyttning av tjänsten som kanslerssekreterare till högre lönegrad, departementschefen likväl icke då ansåge sig böra förorda en dylik åtgärd. Även utskottet (utl. 1952:157) förklarade sig anse vissa skäl tala för en uppflyttning av kanslerssekreterartjänsten till högre lönegrad samt framhöll, att av departementschefens yttrande också syntes framgå, att denna fråga komme att bli föremål för fortsatt uppmärksamhet från Kungl. Maj:ts sida. Sedan universitetskanslern jämväl i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställt, att förevarande befattning måtte placeras i Co 15, anförde departementschefen vid anmälan av frågan i 1953 års åttonde huvudtitel, s. 94, att han ansåge sig böra intaga samma ståndpunkt som föregående år och därför räknade med oförändrad löneställning för kanslerssekreteraren. Utskottet (utl. 1953:8) uttalade dock vid sin behandling av förevarande anslag, att utskottet förutsatte att Kungl. Maj:t till förnyad prövning upptog frågan om uppflyttning av kanslerssekreterartjänsten till den av universitetskanslern förordade lönegraden.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har departementschefen förklarat sig icke heller nu beredd att föreslå ändrad lönegradsplacering för ifrågakvarande tjänst.

Utskottet finner emellertid för sin del starka skäl tala för uppflyttning av kanslerssekreterartjänsten till den av universitetskanslern förordade lönegraden. De högre utbildningsanstalter, som stå under universitetskanslerns överstyrelse, ha under senare år ökat i antal samt undergått en betydande utveckling såväl personellt som materiellt. På universitetsutbildningens område ha genomförts ett flertal reformer i organisatoriska hänseenden och ytterligare reformer av olika slag äro aktuella. Göromålen på kanslersexpeditionen ha därför, såsom framgår bland annat av de av kanslern årligen framlagda riksdagspetita, kvantitativt men framför allt kvalitativt ökat i hög grad. Då universitetskanslern innehar arvodesbefattning och icke är ålagd fulltidstjänstgöring, ha med kanslerssekreterartjänsten förenats omfattande och kvalificerade arbetsuppgifter inom den centrala universitets- och fackhögskoleförvaltningens område. Det bör i detta sammanhang erinras om att Kungl. Maj:t den 30 juni 1952 bemyndigat universitetskanslern att till kanslerssekreteraren överlämna beslutanderätten i sådana ärenden, som kanslern prövar lämpligt.

Det synes vidare utskottet vara av vikt för universitetskanslersämbetets insatser för universitetens och fackhögskolornas vidare utveckling, att förutsättningar skapas för att även framdeles kunna till kanslerssekreterartjänsten rekrytera högt kvalificerad arbetskraft. Utskottet anser sig därjämte böra framhålla, att universitetskanslersämbetet med hänsyn till sina spe-

ciella arbetsuppgifter icke synes kunna jämföras med något annat ämbetsverk och att en förändrad löneställning för kanslerssekreterartjänsten icke enligt utskottets mening bör få tillmätas någon prejudicerande betydelse med avseende å övriga tjänster inom statsförvaltningen.

Av dessa skäl anser utskottet sig böra föreslå, att kanslerssekreterartjänsten från och med nästa budgetår inplaceras i Co 15. Härav föranledd ändring i personalförteckningen för kanslersämbetet torde böra vidtagas. Kanslern har — vid bifall till det av honom framställda förslaget med avseende å kanslerssekreterartjänsten — förordnat, att tjänsten skulle benämnas »kanslerssekreterare och expediteschef». Utskottet har icke något att erinra häremot, men anser det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att taga slutlig ställning till frågan om tjänsten lämpligen bör erhålla denna eller annan benämning.

Med hänsyn till den ståndpunkt, som utskottet sålunda intagit beträffande kanslerssekreterartjänstens lönegradsplacering, och då Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke givit utskottet anledning till erinran, torde i den av departementschefen angivna avlöningsstaten dels anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän böra ökas med i runt tal 2 800 kronor, dels ock anslagsposten till rörligt tillägg böra uppräknas med 100 kronor. Hela anslaget torde alltså böra höjas med 2 900 kronor utöver det av Kungl. Maj:t äskade beloppet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för universitetskanslersämbetet, som föranledes av vad departementschefen och utskottet förordnat;

b) godkänna följande avlöningsstat för universitetskanslersämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvode till universitetskanslern	35 816
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags-</i> <i>vis</i>	60 300
3. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	3 600
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	28 500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	39 484

Summa kronor 167 700

c) till *Universitetskanslersämbetet*: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 167 700 kronor.

76:o) **Universitetskanslersämbetet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 76, s. 102 och 103), vilket innebär en anslagshöjning med 3 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Universitetskanslersämbetet: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 17 000 kronor.

77:o) **Uppsala universitet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 77, s. 103—117) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Uppsala universitet, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55, dels ock till Uppsala universitet: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 10 580 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Sjöström-Bengtsson m. fl.* (I: 46) och den andra inom andra kammaren av herr *Lundberg m. fl.* (II: 66), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att en befattning som laborator i barnpsykiatri vid universitetet i Uppsala inrättas, förenad med överläkarbefattningen vid barnpsykiatriska avdelningen vid akademiska sjukhuset,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bror Nilsson* (I: 166) och den andra inom andra kammaren av fröken *Wetterström* (II: 226), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att vid hygienisk-bakteriologiska institutionen vid Uppsala universitet en tjänst som 1:a laboratoriebiträde i lönegrad Ce 15 måtte inrättas från och med den 1 juli 1954,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Osvald* (I: 167) och den andra inom andra kammaren av herrar *Munktell* och *Ahlsten* (II: 215), i vilka hemställts att riksdagen ville å riksstaten för budgetåret 1954/55 uppföra en tjänst som vaktmästare i lönegrad Ce 12 vid zoofysiologiska institutionen vid Uppsala universitet.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionerna I: 46, I: 166 och II: 215.

Det torde i detta sammanhang få erinras om att utskottet tidigare vid sin behandling av Kungl. Maj:ts äskanden för budgetåret 1954/55 beträffande det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Avlöning av läkare vid akademiska sjukhuset i Uppsala avgivit utlåtande beträffande en inom andra kammaren av herr *Lundberg m. fl.* väckt motion (II: 42), vari hemställts att riksdagen måtte besluta om inrättande från och med

budgetåret 1954/55 av en befattning som laborator i plastikkirurgi vid universitetet i Uppsala, förenad med befattningen som överläkare vid avdelningen för plastikkirurgi och brännskador vid akademiska sjukhuset, eller alternativt, såsom föreslagits av kanslern för rikets universitet och som tillstyrkts av medicinalstyrelsen, om uppförande från och med budgetåret 1954/55 å akademiska sjukhusets stat av en överläkarbefattning vid avdelningen för plastikkirurgi och brännskador vid akademiska sjukhuset i Uppsala.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar på grund av beslutade löneregleringar, löneklassuppflyttningar m. m. — beträffande personalorganisationen m. m. huvudsakligen följande.

- 1) Inrättande av ett pedagogiskt universitetslektorat i tyska.
- 2) Inrättande av en befattning som biträdande lärare i allmän och jämförande etnografi.
- 3) Inrättande av ytterligare en befattning som förste assistent vid vardera av fysikalisk-kemiska och fysiska institutionerna.
- 4) Ökad medelsanvisning (+ 5 608 kronor) till dubblering av kursundervisningen i botanik och zoologi.
- 5) Inrättande av en befattning som tredje amanuens vid psykologiska laboratoriet.
- 6) Ökad medelsanvisning (+ 12 300 kronor) till propedeutisk kursundervisning vid medicinska fakulteten.
- 7) Höjning (+ 11 200 kronor) av humanistiska sektionens kursanslag.
- 8) Medelsanvisning till en limnologisk fält- och laborationskurs vid Erken-laboratoriet.
- 9) Anvisande av ytterligare 12 200 kronor till särskild kursundervisning inom humanistiska och matematisk-naturvetenskapliga sektionerna.
- 10) Inrättande av en tjänst som preparator i Ce 14 vid centrallaboratoriet å akademiska sjukhuset.
- 11) Inrättande av en för Erken-laboratoriet och fältstationen å Norr Malma gemensam vaktmästartjänst i Ce 10.
- 12) Inrättande av två rekryteringsbefattningar i Cg 10 för vaktpersonal vid universitetsbiblioteket.
- 13) Ordinariesättning av två kontorsbiträdestjänster i Ce 8.
- 14) Medelsanvisning till avlönande av fjorton ekonomibiträden i Cg 4 (motsvarad av viss minskning under omkostnadsanslaget).

Sammanlagt innebär Kungl. Maj:ts förslag en höjning av anslaget med 315 000 kronor.

Med anledning av nu förevarande, motionsvis framställda yrkanden torde få erinras om följande.

Universitetskanslern har beträffande ett från universitetets sida framfört yrkande om en *laboratur i barnpsykiatri* understrukit vad läkarutbildningssakkunniga (SOU 1953: 7, s. 206) anfört angående angelägenheten av

att planeringen av en nybyggnad för den barnpsykiatriska avdelningen påskyndades, varigenom förutsättningar skapades för inrättande av en ordinarie läkartjänst i ämnet. Kanslern har förklarat sig icke nu beredd att framlägga förslag om inrättande av den begärda laboraturen. Vid anmälan i 1954 års statsverksproposition, bilagan elfte huvudtiteln, s. 82, av anslaget till Driftkostnadsersättning för psykiatriska klinikerna i Lund och Uppsala har chefen för inrikesdepartementet — med erinran om att någon laboratur i barnpsykiatri, förenad med överläkarbefattning vid barnpsykiatriska avdelningen vid akademiska sjukhuset, icke föreslagits av chefen för ecklesiastikdepartementet och att sålunda behovet av den nuvarande extra underläkartjänsten vid avdelningen kvarstode — anfört, att sistnämnda tjänst från och med nästa budgetår emellertid borde ersättas med en befattning som förste underläkare.

Något äskande om inrättande av en befattning som *förste laboratoriebiträde vid hygienisk-bakteriologiska institutionen* har icke framställts från universitetsmyndigheternas sida.

Ett av universitetskanslern framställt förslag om inrättande av en *vaktmästarbefattning i Ce 12 vid zoofysiologiska institutionen* har icke biträttats av departementschefen.

I *motionerna I: 46* och *II: 66* har anförts bland annat följande.

Den barnpsykiatriska avdelningen vid Akademiska sjukhuset i Uppsala togs i bruk den 1 mars 1947. Den har till sitt förfogande en vårdavdelning med 14 platser för barn och sex platser för ungdom, till vilken är ansluten en tämligen omfattande poliklinik. Avdelningen förestods de första åren av en underläkare med biträdande överläkares ställning. Den 1 mars 1950 inrättades med medicinalstyrelsens godkännande en särskild tjänst som extra läkare med kompetens som överläkare.

Alltifrån avdelningens öppnande 1947 har dess överläkare biträtt i undervisningen för medicine kandidater genom en samtidigt med kursen i psykiatri given föreläsningsserie i barnpsykiatri om 12 timmar per kurs samt rondundervisning och demonstrationer. Härtill kommer sedan 1950, efter frivilligt åtagande, 6 föreläsningar i barnpsykologi och barnpsykiatri tre gånger årligen i anslutning till kurserna i pediatrik samt varje vecka återkommande konferenser mellan barnpsykiatriska och pediatrika klinikerna. Under hela arbetsåret meddelar överläkaren dessutom fortlöpande handledning av underläkare och övrig personal, som avser att specialisera sig på detta utomordentligt viktiga arbetsområde.

Den nuvarande formen för ovannämnda överläkarbefattning vid barnpsykiatriska avdelningen har karaktären av ett provisorium. Överläkaren förordnas endast för en tid av ett år i sänder, avlönas genom ett arvode och är ej tillförsäkrad pension eller andra förmåner. En sådan anordning innebär stora olägenheter. Ovissheten om huru länge vederbörande myndigheter kommer att medge ytterligare förordnande av extra överläkare för upprätthållandet av provisoriet i dess nuvarande form medför ett osäkerhetstillstånd, som är till men för verksamheten i dess helhet, då väl kvali-

ficerade innehavare av tjänsten ej kan beräknas kvarstanna utan tvingas söka andra befattningar, som ger fastare anställningsvillkor och vissa garantier vid sjukdom och ålderdom.

I *motionerna I: 166* och *II: 226* har anförts i huvudsak följande.

Den icke vetenskapligt verksamma personalen vid hygienisk-bakteriologiska institutionen vid universitetet i Uppsala utgöres, förutom av ett laboratoriebiträde i Ca 11, av 1 preparator i lönegrad Ce 14, 1 institutionsvaktmästare i Ce 12, 1 vaktmästare i Ce 10, 1 kanslibiträde i Ce 11, 1 diskbiträde i Ce 6 samt 1 ekonomibiträde i Ce 4. Härutöver finnes liksom vid andra vetenskapliga institutioner viss personal, vilken avlönas med medel ur forskningsanslag och vilken sålunda närmast kan anses såsom privatanställd av vederbörande forskare.

En omständighet, som i detta sammanhang icke bör förbises, är att laboratoriebiträdet i Ca 11 icke kan anses kvalificerad att utföra de arbetsuppgifter, vilka normalt ankomma på laboratoriebiträden vid bakteriologiska institutioner. Innehavaren av denna tjänst knöts redan 1915 vid institutionen och har icke genomgått den utbildning, som numera anses önskvärd. Hennes arbetsuppgifter utgöres därför huvudsakligen av kontorsgöromål jämte ritningsarbeten och fotografering.

I nuvarande läge disponerar institutionen sålunda icke över någon fast laboratoriebiträdestjänst med ordinära arbetsuppgifter och får med anledning härav för anställning av icke lönegradsplacerad arbetskraft anlita medel, som ställes till förfogande av forskningsanslag, samt även i viss utsträckning utnyttja medel, som influtit genom den rutinbakteriologiska verksamheten. Detta ställer emellertid institutionen på ett ofördelaktigt sätt i särklass i förhållande till de övriga bakteriologiska institutionerna. Det torde därför vara angeläget att institutionen snarast utrustas med ett fast anställt laboratoriebiträde, fyllande de kvalifikationer, vilka allmänt anses erforderliga. Vederbörande befattning synes liksom motsvarande vid karolinska institutet böra inplaceras i lönegrad 15.

I *motionerna I: 167* och *II: 215* har anförts bland annat följande.

För närvarande ges årligen vid zoofysiologiska institutionen två kurser för högre betyg i fil. kand- och ämbetsexamen om 30 arbetsdagar vardera, en licentiatkurs om 50 arbetsdagar samt en ett-betygskurs (för folkskollärare) om 18 arbetsdagar, d. v. s. kursundervisning pågår under 128 dagar. För övningarna erfordras i mycket stor utsträckning levande eller färskt material, som måste hämtas från järnvägsstationer, andra institutioner eller slakthus, delvis belägna på betydande avstånd från institutionen. På grund av att en vaktmästare saknas, måste dessa hämtningar utföras av kursamanuenserna eller av kursdeltagarna, vilket knappast kan bidra till möjligheterna att rationalisera undervisningen. Förutom hämtning av material medför undervisning av denna omfattning ett stort antal arbetsuppgifter, vilka borde utföras av en vaktmästare.

Vid zoofysiologiska institutionen utföres grundforskning, delvis med stark anknytning till praktiska problem inom jordbruk, fiske och medicin. För närvarande bedriver 13 personer kvalificerad forskning (11 för högre examen), medan 2 utför självständigt vetenskapligt arbete för högre betyg

i filosofie kandidat- eller ämbetsexamen. Genom dessa 15 personers verksamhet uppkommer en mångfald av arbetsuppgifter, för vilka erfordras en vaktmästare, såsom tyngre handräkningsarbete, uppackning, snickeriarbete, enklare glasblåsningsarbete, laddning av ackumulatorer, skötsel av vattendestillationsapparater, budskickning till universitetsbibliotek och postkontor, hämtning av djur- och undersökningsmaterial, skötsel av institutionens djurstall. Allt detta arbete måste för närvarande utföras av dem som är verksamma vid institutionen. Särskilt betungande blir detta i sådant fall, då för en viss undersökning material dagligen måste hämtas från den 2 kilometer avlägsna järnvägsstationen eller det 4 kilometer avlägsna slakthuset.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag.

Beträffande motionerna I: 46 och II: 66 vill utskottet i likhet med universitetskanslern och läkarutbildningssakkunniga framhålla angelägenheten av att planeringen av en nybyggnad för den barnpsykiatriska avdelningen vid akademiska sjukhuset påskyndas, varigenom förutsättningar skapas för inrättande av en ordinarie läartjänst i barnpsykiatri. Starka skäl tala nämligen enligt utskottets mening för att en dylik tjänst kommer till stånd. Det i motionerna framställda yrkandet om inrättandet redan från och med nästa budgetår av en laboratorsbefattning i nämnda ämne är utskottet emellertid icke berett att biträda. I detta sammanhang får utskottet framhålla, att Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln föreslagit, att den nuvarande extra underläkartjänsten vid barnpsykiatriska avdelningen skall ersättas av en befattning som förste underläkare. Till denna fråga kommer utskottet framdeles att i annat sammanhang taga ställning.

I motionerna I: 166 och II: 226 har yrkats, att en förste laboratoriebiträdeshbefattning i Ce 15 måtte från och med nästa budgetår inrättas vid hygienisk-bakteriologiska institutionen. Något förslag härom har icke framställts i det större konsistoriets anslagsäskanden och ej heller framförts av kanslern. Frågan om den begärda personalförstärkningen synes utskottet först böra prövas av vederbörande universitetsmyndigheter och beträffande angelägenhetsgrad ställas i relation till andra krav från universitetets sida. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna I: 166 och II: 226.

Vidkommande slutligen det i motionerna I: 167 och II: 215 framställda förslaget får utskottet erinra om att behovet av den begärda vaktmästarbefattningen i Ce 12 vid zoofysiologiska institutionen vitsordats av såväl universitetsmyndigheterna som kanslern. Utskottet, som likväl icke funnit sig böra biträda motionärernas yrkande, förutsätter att ifrågavarande ärende i samband med universitetets anslagsäskanden för budgetåret 1955/56 blir föremål för förnyad prövning från Kungl. Maj:ts sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 46 och II: 66, I: 166 och II: 226 samt I: 167 och II: 215,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55 vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Uppsala universitet, som föranledes av vad departementschefen anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 017 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 226 000
3. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, <i>förslagsvis</i>	147 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 411 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 844 100
Summa kronor	10 645 100

Särskilda uppbördsmedel:

1. Inkomst av auktionsverket, dekanatsmedel samt inskrivnings- och kallelsepenningar, i runt tal	3 000
2. Ränta å vissa donationsfonder ...	42 600
3. Bidrag från C. F. Liljewalchs fond för personliga professurer	6 500
4. Ersättning från gymnastik- och idrottsinstitutionen	13 000
Nettoutgift kronor	65 100
Nettoutgift kronor	10 580 000

c) till *Uppsala universitet*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 10 580 000 kronor.

78:o) **Uppsala universitet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 78, s. 117 och 118), vilket innebär en anslagsminskning med 76 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 850 000 kronor.

79:o) Uppsala universitet: Materiel m. m. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 79, s. 119 och 120), vilket innebär en anslagshöjning med 40 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 730 000 kronor.

80:o) Uppsala universitet: Nyanskaffning av apparater m. m. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 80, s. 120), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

81:o) Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 81, s. 121), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

82:o) Uppsala universitet: Inredning och utrustning av fysiska institutionen. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 82, s. 121 och 122), vilket innebär anvisande av återstoden av tidigare beräknat totalbelopp för ändamålet, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Inredning och utrustning av fysiska institutionen* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

83:o) Lunds universitet: Avlöningar. Kungl. Maj:t har (punkt 83, s. 122—131) föreslagit riksdagen att dels medgiva, att Kungl. Maj:t må vid uppkommande ledighet å professuren i romersk rätt och rättshistoria vid Lunds universitet besluta, huruvida densamma skall ombildas till professur i rättshistoria eller professur i rättshistoria med romersk rätt, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55 vidtaga av departementschefen angiven ändring i personalförteckningen för Lunds universitet, dels godkänna av departements-

chefen angiven avlöningsstat för Lunds universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55, dels ock till Lunds universitet: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 9 530 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmqvist* (I: 168) och den andra inom andra kammaren av herr *Netzén m. fl.* (II: 219), i vilka hemställts att riksdagen måtte bevilja medel för inrättandet av professur i ekonomisk historia vid Lunds universitet,

dels ock en inom andra kammaren av herr *Blidfors* väckt motion (II: 223), vari hemställts att riksdagen måtte besluta om inrättande från och med budgetåret 1954/55 av en professur i sociologi vid Lunds universitet med indragning av den nuvarande befattningen som biträdande lärare i ämnet.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar till följd av beslutade löneregleringar, löneklassuppflyttningar m. m. — beträffande personalorganisationen m. m. huvudsakligen följande.

- 1) Inrättande av en professur i biokemi (från och med den 1 juli 1955).
- 2) Inrättande av en preceptur i sociologi med indragning av den nuvarande befattningen som biträdande lärare i ämnet.
- 3) Inrättande av en befattning som förste amanuens i experimentell kirurgi vid kirurgiska kliniken i Lund.
- 4) Höjning av teologiska och juridiska fakulteternas kursanslag med respektive 4 000 och 500 kronor.
- 5) Anvisande av ytterligare sammanlagt 11 800 kronor till särskild kursundervisning inom humanistiska och matematisk-naturvetenskapliga sektionerna.
- 6) Höjning av arvudet vid den för professorn K. A. H. Håkansson inrättade forskarassistentbefattningen vid genetiska institutionen från 16 764 till 19 860 kronor.
- 7) Inrättande av tjänst som trädgårdsförman i Ce 12 vid genetiska institutionen.
- 8) Inrättande av tjänst som laboratoriebiträde i Ce 11 vid kemiska institutionen.

Sammanlagt innebär Kungl. Maj:ts förslag en anslagshöjning med 135 000 kronor.

Till stöd för det i *motionerna I: 168* och *II: 219* framställda yrkandet har anförts huvudsakligen följande.

I två likalydande motioner, väckta inom första och andra kammaren såväl vid 1951 års riksdag (I: 135 och II: 94) som vid 1953 års riksdag (I: 6 och II: 15), föreslogs inrättande av professur i ekonomisk historia vid Lunds

universitet. Motion om inrättandet av dylik professur hade väckts inom första kammaren redan vid 1938 års riksdag (I: 13). Statsutskottet bedömde från början förslaget på ett synnerligen positivt sätt, och vid 1951 och 1953 års riksdagar intog utskottet en klart positiv inställning. I sitt utlåtande 1953: 107 anknyter utskottet till vad det i sitt utlåtande 1951: 186 framhållit. Utskottet finner därvid »det synnerligen beklagligt att frågan om vederbörlig alternativ studieplan för historia med särskilt betonande av ekonomisk historia vid Lunds universitet handlagts på ett sätt som medfört bland annat betydande tidsutdräkt, varigenom stora svårigheter och omgångar uppkommit för de studerande». Utskottet ansåg »sig även böra i detta sammanhang konstatera att ekonomisk historia kommit att intaga en viktig plats inom modern forskning och undervisning. På grund härav förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t följer utvecklingen på detta område och därvid beaktar det ökade behov av företrädare för ämnet i professors ställning, som det växande intresset från de studerandes sida och andra omständigheter kan göra påkallat.»

Genom tillkomsten av den ekonomisk-historiska linjen har läraraspiranter beretts möjlighet att läsa ämnet historia enligt en kurs, som lägger tyngdpunkten vid den ekonomiska och sociala utvecklingen. Behovet av en sådan nyorientering har skolkommissionen starkt betonat, och den har också främjats genom olika av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser rörande den ekonomiska historiens ställning inom lärarutbildningen.

Licentiatseminariet i ekonomisk historia har blivit ett av de största inom den humanistiska sektionen vid Lunds universitet, ett förhållande som till väsentlig del torde bero på ett ovanligt starkt intresse bland de studerande för just denna moderna form av historia. Behovet av en professur i ämnet är alltså enligt vår mening klart dokumenterat.

I *motionen II: 223* har — efter erinran om att departementschefen i avslutning till förslag av universitetskanslern förordat inrättande av en preceptur i sociologi med indragning av den nuvarande befattningen som biträdande lärare i ämnet — anförts bland annat följande.

Enligt min mening talar avgörande skäl för att det i stället omedelbart inrättas en professur i ämnet. Det ligger i sakens natur, att ett så stort och så viktigt ämne bör vara representerat av en professor, och det föreligger vidare en viss risk för att ett ämne, som företrädes av en lägre befattningshavare, får sämre möjligheter att göra sig gällande än andra. Juristutbildningssakkunniga, som har en ganska pessimistisk uppfattning i fråga om tillgången på kompetenta sökande till professurer i sociologi, har avstyrkt inrättandet av en professur vid Lunds universitet och rent av ansett det bättre att ännu någon tid behålla det nuvarande systemet med biträdande lärare (SOU 1953: 15 s. 411 f.) I anledning härav må erinras om, att ej mindre än sju anmält sig som sökande till professuren vid Stockholms högskola, och starka skäl talar för att flera av dem kommer att kompetensförklaras. Juristutbildningssakkunniga har enligt min mening en alltför pessimistisk uppfattning av läget, och det finns ingen anledning att vänta med att definitivt reglera de synnerligen otillfredsställande förhållandena för ämnet sociologi vid Lunds universitet.

Utskottet får på grund av det i motionerna I: 168 och II: 219 framställda yrkandet om inrättandet av en professur i ekonomisk historia vid Lunds universitet erinra om att Kungl. Maj:t icke ansett sig böra för innevarande års riksdag framlägga något förslag i ämnet. Med hänsyn härtill och under åberopande av vad utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1953: 107 anfört med anledning av en då motionsvis gjord framställning av liknande innebörd som den nu föreliggande är utskottet icke berett att tillstyrka bifall till motionerna I: 168 och II: 219.

Kungl. Maj:t har — såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår — föreslagit inrättande från och med den 1 juli 1954 av en preceptorsbefattning i sociologi; samtidigt skulle den nuvarande befattningen som biträdande lärare i ämnet indragas. I motionen II: 223 har yrkats sådan ändring av detta förslag, att i stället för en preceptor en professorsbefattning i sociologi måtte komma till stånd. Utskottet anser sig böra biträda Kungl. Maj:ts ifrågakarande förslag och avstyrker bifall till berörda motion. I detta sammanhang vill utskottet emellertid erinra om att preceptorsbefattningarna vid universiteten tillkommo genom beslut av 1947 års riksdag. Vid anmälan av detta spörsmål (prop. 1947: 272) framhöll föredragande departementschefen bland annat, att preceptorsbefattningar torde böra i första hand komma i fråga för att representera ett relativt självständigt ämnesområde inom en av professor företrädd disciplin eller ersätta professor i sådana ämnen, där professur av en eller annan anledning icke finnes. Såvitt utskottet kan finna bör detta principiella uttalande icke fattas som någon deklaration om ett fastlåsande inom universitetsorganisationens ram av vissa ämnesföreträdare just i preceptors ställning. Utvecklingens krav böra därför enligt utskottets mening noga beaktas och fråga angående omändring av preceptorsbefattning till professur prövas från fall till fall med hänsyn till olika på ärendet inverkan omständigheter. Utskottet utgår från att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på dessa spörsmål och förutsätter i anslutning härtill att en professur i sociologi vid Lunds universitet — därest framdeles så visar sig befogat — inrättas utan hinder av att en preceptorsbefattning i ämnet nu kommer till stånd.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt under förevarande punkt anfört och föreslagit har icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 168 och II: 219 samt II: 223,

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må vid uppkommande ledighet å professuren i romersk rätt och rättshistoria vid Lunds universitet besluta, huruvida densamma skall ombildas till professur i rättshistoria eller professur i rätts-historia med romersk rätt;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55 vidtaga den ändring i personalförteckningen för Lunds universitet, som föranledes av vad departementschefen anfört;

c) godkänna följande avlöningsstat för Lunds universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

U t g i f t e r :

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	2 666 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	2 376 000
3. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, förslagsvis	78 500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	2 050 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	2 363 000
Summa kronor	9 533 500

Särskilda uppbördsmedel:

Studentinskrivningspenningar och tillfälliga inkomster	3 500
Nettoutgift kronor	9 530 000

d) till *Lunds universitet*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 9 530 000 kronor.

84:o) **Lunds universitet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 84, s. 131 och 132), vilket innebär en anslagsminskning med 41 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 643 000 kronor.

85:o) **Lunds universitet: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 85, s. 132 och 133), vilket innebär en anslagshöjning med 30 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet*: *Materiel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 460 500 kronor.

86:o) **Lunds universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 86, s. 133), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

87:o) **Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 87, s. 134), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 385 000 kronor.

88:o) **Lunds universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 88, s. 134—137), vilket innebär en anslagshöjning med 60 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

89:o) **Lunds universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler för universitetsbiblioteket m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 89, s. 137—139) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler för universitetsbiblioteket m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 265 000 kronor.

90:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 91, s. 140—151) föreslagit riksdagen att dels be- myndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med bud- getåret 1954/55, vidtaga av departementschefen angiven ändring i per- sonalförteckningen för karolinska mediko-kirurgiska institutet, dels god- känna av departementschefen angiven avlöningsstat för karolinska mediko- kirurgiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55, dels ock till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 4 165 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft
dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren
av herr *Lundgren m. fl.* (I: 63) och den andra inom andra kammaren av

herr *Fredriksson m. fl.* (II: 79), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att en professur i klinisk experimentell allergologi inrättas vid karolinska institutet fr. o. m. den 1 juli 1954 samtidigt med att den nuvarande laboraturen i allergilära indrages,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Aastrup* och *Söderquist* (I: 169) samt den andra inom andra kammaren av fru *Everlöf m. fl.* (II: 227), i vilka hemställts att riksdagen måtte under åttonde huvudtiteln uppföra ett anslag till inrättandet av en professur i barnpsykiatri vid karolinska institutet.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionerna II: 79 och II: 227.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar på grund av beslutade löne-regleringar, löneklassuppflyttningar m. m. — beträffande personalorganisationen m. m. huvudsakligen

dels inrättande av följande tjänster, nämligen en försöksassistenttjänst i Ce 20 vid allergilaboratoriet, en laboratorieingenjörtjänst i Ce 23 vid bakteriologiska institutionen (från och med den 1 januari 1955), en institutionsvaktmästartjänst i Ca 14 vid rättsmedicinska institutionen och en laboratoriebiträdestjänst i Ce 11 vid institutionen för virusforskning,

dels ock medelsanvisning till anställande av en hantverkare i Cg 12, en parkförman i Cg 12, ett heltidstjänstgörande biblioteksbiträde i Cg 11 (i stället för ett extra biblioteksbiträde med deltidstjänstgöring) samt fyra djurvårdare i Cg 10 ävensom till arvode åt ett halvtidstjänstgörande arkivbiträde vid rättspsykiatriska institutionen.

Sammanlagt innebär Kungl. Maj:ts förslag en anslagshöjning med 120 000 kronor.

Beträffande vissa i statsverkspropositionen behandlade frågor rörande den nuvarande laboratorsbefattningen i allergilära vid institutet m. m. inhämtas av statsrådsprotokollet i huvudsak följande.

Genom beslut den 27 februari 1953 har Kungl. Maj:t efter därom av universitetskanslern gjord framställning medgivit, att med åtgärder för återbesättande av den nu lediga laboraturen i allergilära må anstå tills vidare, dock längst intill utgången av juni 1954.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *lärarkollegiet* hemställt om inrättande av en professur i klinisk experimentell allergologi, med samtidig indragning av laboraturen i allergilära (ökad kostnad i runt tal 6 300 kronor), samt om inrättande av vissa biträdesbefattningar vid allergilaboratoriet ävensom om vissa anslag till materiel och utrustning vid laboratoriet.

Kanslern har — med överlämnande av en till honom från *landsorganisationens arbetarskyddskommitté* inkommen skrift, vari kommittén understrukit angelägenheten, ej minst ur arbetarskyddssynpunkt, av de av lärarkollegiet föreslagna åtgärderna till förstärkande av forskningsmöjligheterna inom de allergiska sjukdomarnas område — anfört huvudsakligen följande.

Jag vill för egen del kraftigt understryka angelägenheten av att skapa bättre betingelser för intensifierad undervisning och forskning inom området för de allergiska sjukdomarna genom en upprustning av laboratoriet i personellt och materiellt hänseende. Enligt min mening torde utan större olägenhet kunna med inrättandet av den ifrågasatta professuren anstå något och ledningen av laboratoriet liksom hittills tills vidare handhas av laboratorn i allergilära. Om jag sålunda icke är beredd att för närvarande biträda förslaget om inrättande av en professur i klinisk experimentell allergologi, föranleder mig mitt ställningstagande till förevarande frågekomplex att i anslutning till vad lärarkollegiet hemställt förorda såväl att ytterligare medel ställas till förfogande för drift och anskaffning av viss apparatutrustning som en förstärkning av den för allergilaboratoriet avsedda personalen med en försöksassistent i Ce 20 och ett laboratoriebiträde i Ce 11.

Sedermera har *landsorganisationens arbetarskyddskommitté* i skrivelse den 19 oktober 1953 uttalat, att kanslern, såvitt kommittén kunnat finna, icke anfört några sakliga skäl mot förslaget att nu inrätta den begärda professuren i allergologi, samt vidare anfört bland annat följande.

Kommittén finner mycket starka skäl föreligga att icke skjuta saken på framtiden. Från praktisk synpunkt torde det vara betydligt enklare att lösa frågan nu, då laboratorstjänsten är vakant, än det komme att bli vid ett senare tillfälle.

Det synes vara uppenbart att inrättandet av en professur har påtagliga fördelar framför den nuvarande ordningen (som väl för övrigt också skulle kräva att laboratorsbefattningen under längre tid fortfarande hölles vakant). Man kan utgå från att undervisningen komme att kunna intensifieras och att en enhetligare ledning av diagnostiken och behandlingen bleve möjlig genom en professor, som tillika vore överläkare vid karolinska sjukhuset. Ur forskningssynpunkt torde väl också en professor äga större möjligheter att utnyttja de resurser som finnes och att upprätthålla kontakt med forskningen i andra länder. Kanske mest påtaglig är den fördel som skulle ligga i att en professor har säte och stämma i lärarkollegiet och därigenom kan tillgodose sitt ämnesområdes intressen på ett helt annat sätt än som är möjligt för en laborator.

Departementschefen har anfört följande.

Angelägenheten av en upprustning — såväl personellt som materiellt — av allergilaboratoriet har kraftigt understrukits. Som ett led i en sådan upprustning har från institutets sida framlagts förslag om ett utbyte av den nuvarande laboraturen i allergilära mot en professur i klinisk experimentell allergologi. Även om vissa skäl i och för sig talar för en dylik åtgärd, anser jag mig likväl icke böra tillstyrka detta förslag. Laborators-

befattningen torde därför böra ledigförklaras och återbesättas i vanlig ordning. Jag har däremot ansett det nödvändigt, att allergilaboratoriet utrustas med vetenskapligt väl kvalificerad hjälpkraft och tillstyrker därför, att en tjänst som försöksassistent i Ce 20 inrättas för detta laboratorium. I övrigt anser jag mig icke nu böra föreslå någon utökning av laboratoriets personal.

Under det i det följande behandlade anslaget till Karolinska medikokirurgiska institutet: Engångsanslag till vissa institutioner har departementschefen tillstyrkt anvisande av ett engångsanslag av 20 000 kronor till utrustning för allergilaboratoriet, varjämte han beräknat en ytterligare medelsanvisning av 10 000 kronor till ändamålet för budgetåret 1955/56.

I *motionerna I: 63* och *II: 79* har — efter en redovisning av vissa uppgifter rörande de allergiska sjukdomarnas utbredning samt med erinran om lärarkollegiets, Landsorganisationens arbetarskyddskommittés, universitetskanslerns och departementschefens ståndpunkt till frågan om inrättande av en professur i klinisk experimentell allergologi — anförts bland annat följande.

Det föreligger alltså inga delade meningar om nödvändigheten att befordra allergiforskningen och allergiundervisningen i vårt land. Det är endast i fråga om inrättandet av en professur som det råder delade meningar.

Den förbättring av forskningen och den sjukvårdande verksamheten inom allergologien som departementschefen föreslagit synes utgöra ett steg i rätt riktning. Fördelarna med den av karolinska institutets lärarkollegium föreslagna professuren synes dock vara så väsentliga, att en upprustning ej kan anses tillfredsställande med mindre en dylik professur inrättas.

Till stöd för det i *motionerna I: 169* och *II: 227* framställda yrkandet har anförts huvudsakligen följande.

Då upprättandet av rådgivningsbyråer för den psykiska barna- och ungdomsvården beslutades år 1945 framhölls vikten av att läkare med specialistutbildning på barnpsykiatriens område skulle leda de planerade rådgivningscentralerna. Bristen på kvalificerad personal konstaterades, men departementschefen fann icke detta behöva ge anledning till tvekan från statsmakternas sida att främja och stödja utvecklingen av den psykiska barna- och ungdomsvården: »Om verksamheten vinner statsmakternas stöd och ett stort antal befattningar på detta område därigenom kunna förväntas bli inrättade efter hand, kommer intresset för hithörande utbildning att stimuleras».

Under de år som gått har på grund av bristen på kvalificerade läkare emellertid endast sju rådgivningscentraler kunnat inrättas. En verksamhet sådan den beslutades av riksdagen 1945 skulle fordra 60—70 läkare med barnpsykiatrisk utbildning.

Enligt vår mening beror underskottet icke på bristande intresse för denna speciella gren hos läkare och medicine studerande utan därpå att de i vårt

land icke har på långt när tillräckliga möjligheter att erhålla erforderlig utbildning. För närvarande finnas utbildningsmöjligheter (underläkartjänster) endast vid tre institutioner: karolinska sjukhusets och akademiska sjukhusets i Uppsala barnpsykiatriska kliniker samt vid Nybodahemmet.

Problemet storleksordning för närvarande belyses av gjorda beräkningar, som visa att enbart i skolåldern finnas 60 000—70 000 utvecklingsstörda barn. Alla dessa barn äro ej gravt utvecklingsstörda, men dock tillräckligt för att särskild hänsyn bör ägnas dem så att de senare normalt kunna anpassa sig i samhället. Med skärpa framstår nödvändigheten av åtgärder från samhällets sida, då man jämför siffran 70 000 utvecklingsstörda skolbarn med antalet som nu kan placeras i hjälpklasser, nämligen 14 000.

För utvecklingsstörda barn i förskoleåldern finns icke tillgång till hjälp ens i den utsträckning som står skolbarnen till buds. Då det torde vara oomtvistligt att förskoleåren äro synnerligen viktiga för dessa barns vidare utveckling, synes det oss beklagligt att detta betydande såväl mänskliga som samhällsekonomiska problem trots riksdagens beslut 1945 ännu ej kunnat bli föremål för åtgärder från statsmakternas sida.

1948 års läkarutbildningskommitté har i sitt betänkande (SOU 1953: 7) förordat inrättandet av professur i barnpsykiatri. Vi ha emellertid konstaterat att detta förslag inom ramen för läkarutbildningen uppenbarligen ej kommer att behandlas av innevarande års riksdag. Enligt vår mening är frågan om inrättandet av professur i barnpsykiatri så angelägen att dess lösning ej bör uppskjutas till dess riksdagen behandlar läkarutbildningen i dess helhet. Vi vilja i nuvarande situation begränsa oss till att föreslå en professur, som bör knytas till karolinska institutet.

Utskottet. Då utskottet funnit att starka skäl blivit anförda för att den för närvarande vakanta laboratorsbefattningen i allergilära från och med nästa budgetår utbytes mot en professur i klinisk experimentell allergologi tillstyrker utskottet bifall till motionerna I: 63 och II: 79. Det torde få ankomma på kanslern för rikets universitet att fastställa den undervisnings- och examinationsskyldighet, som må befinnas böra åläggas innehavaren av ifrågavarande professur. På grund av den ståndpunkt utskottet sålunda intagit böra anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän och till rörligt tillägg höjas med respektive 4 700 kronor och 1 600 kronor, samt avlöningsanslagets slutsumma alltså med 6 300 kronor.

Vidkommande motionerna I: 169 och II: 227 får utskottet erinra om att frågan om inrättande av en professur i barnpsykiatri vid karolinska institutet underställts riksdagens prövning i Kungl. Maj:ts till innevarande års riksdag avlätna proposition (nr 212) angående reformering av läkarutbildningen. Utskottet kommer i detta sammanhang att till bedömande upptaga ifrågavarande spörsmål och finner sig följaktligen icke böra nu tillstyrka, att i enlighet med motionärernas förslag medel anvisas redan för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål.

Universitetskanslern har förordat, att medel skulle ställas till förfogande för anställande av en deltidstjänstgörande klinisk psykolog vid rättspsykiatriska institutionen. Kungl. Maj:t har icke framlagt något förslag här- om. Utskottet får för sin del framhålla önskvärdheten av att denna fråga blir föremål för fortsatt uppmärksamhet från Kungl. Maj:ts sida. Det torde nämligen såväl ur det praktiskt psykologiska arbetets som ur forskningens synpunkt vara av utomordentlig betydelse att ifrågavarande institution — landets största station för sinnesundersökningar i brottmål och den enda universitetskliniken för abnorma brottslingar — utrustas med en arbets- kraft av ifrågasatt slag.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt i övrigt framställda förslag ha icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med bifall till motionerna I: 63 och II: 79 samt med avslag å motionerna I: 169 och II: 227,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de änd- ringar i personalförteckningen för karolinska mediko-kirur- giska institutet, som föranledes av vad departementschefen och utskottet anført;

b) godkänna följande avlöningsstat för karolinska me- diko-kirurgiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, för- slagsvis	1 285 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestäm- da av Kungl. Maj:t, förslagsvis	737 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	1 093 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	1 079 900
Summa kronor	4 195 600

Särskilda uppbördsmedel:

1. Bidrag från Malmstenska donationsfonden.	3 700
2. Bidrag från Ekmanska donationsfonden ...	7 500
3. Bidrag från Mimi Althainz donationsfond .	13 100
Summa kronor	24 300
Nettoutgift kronor	4 171 300

c) till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 4 171 300 kronor.

91:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 92, s. 151—153), vilket innebär en anslagshöjning med 30 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 512 000 kronor.

92:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 93, s. 153 och 154), vilket innebär en anslagshöjning med 40 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Materiel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 995 000 kronor.

93:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Nyanskaffning av apparater m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 94, s. 154—155), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

94:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 95, s. 155), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Bokinköp och bokbindning för biblioteket* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 61 000 kronor.

95:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Engångsanslag för vissa institutioner.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 96, s. 155—160), vilket innebär en anslagsminskning med 70 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att inredning och utrustning för den bakteriologiska institutionen vid karolinska mediko-kirurgiska

institutet må beställas till ett värde av högst 900 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1955/56;

b) till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Engångsanslag för vissa institutioner* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

96:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bidrag till fysiologisk-akustisk forskning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 97, s. 160 och 161), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bidrag till fysiologisk-akustisk forskning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

97:o) **Bidrag till anordnande av en internationell engelskspråkig kurs vid Stockholms högskola.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 99, s. 161—163), vilket innebär en anslagshöjning med 3 600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till anordnande av en internationell engelskspråkig kurs vid Stockholms högskola* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 81 800 kronor.

98:o) **Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtna lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 100, s. 163), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtna lokaler* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

99:o) **Tandläkarhögskolan i Stockholm: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 101, s. 163—168), vilket innebär en anslagshöjning med 68 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tandläkarhögskolan i Stockholm, som föranledes av vad departementschefen anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	490 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	674 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	703 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	613 000
Summa kronor	2 480 000

c) till *Tandläkarhögskolan i Stockholm*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 480 000 kronor.

100:o) **Tandläkarhögskolan i Stockholm: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 102, s. 168—169), vilket innebär en anslagshöjning med 17 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarhögskolan i Stockholm*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 557 000 kronor.

101:o) **Tandläkarhögskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 103, s. 170), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarhögskolan i Stockholm*: *Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 16 000 kronor.

102:o) **Tandläkarhögskolan i Stockholm: Nyanskaffning och underhåll av utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 104, s. 170), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarhögskolan i Stockholm*: *Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 140 000 kronor.

103:o) **Tandläkarhögskolan i Malmö: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 105, s. 170—172), vilket innebär en anslagshöjning med 56 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Malmö, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	225 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	638 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	852 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	611 000
Summa kronor	2 326 000

b) till *Tandläkarhögskolan i Malmö*: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 326 000 kronor.

104:o) **Tandläkarhögskolan i Malmö: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 106, s. 172 och 173), vilket innebär en anslagsminskning med 20 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarhögskolan i Malmö*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 608 500 kronor.

105:o) **Tandläkarhögskolan i Malmö: Bokinköp och bokbindning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 107, s. 173 och 174), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarhögskolan i Malmö*: *Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 14 500 kronor.

106:o) **Tandläkarhögskolan i Malmö: Nyanskaffning och underhåll av utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 108, s. 174), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarhögskolan i Malmö*: *Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

107:o) **Tandläkarhögskolorna: Bidrag till elever för anskaffande av instrument.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 109, s. 174 och 175), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarhögskolorna: Bidrag till elever för anskaffande av instrument* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 220 000 kronor.

108:o) **Tandläkarhögskolorna: Bidrag till driften av amanuenskliniker.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 110, s. 175—177), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tandläkarhögskolorna: Bidrag till driften av amanuenskliniker* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

109:o) **Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 111, s. 177 och 178), vilket innebär en anslagsminskning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 165 000 kronor.

110:o) **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 112, s. 178), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 20 100 kronor.

111:o) **Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag punkt 113, s. 178), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 7 500 kronor.

112:o) **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 114, s. 179), vilket innebär en anslagsminskning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

113:o) **Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter.** Kungl. Maj:t har (punkt 115, s. 179—184) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 962 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels en inom andra kammaren av herr *Johansson* i Stockholm väckt motion (II: 81), vari hemställts att anslagen till stipendier åt studerande vid universitet och högskolor måtte anpassas så, att stipendium kan tilldelas de mindre bemedlade studenter, som styrkt sin studielämplighet, och att för budgetåret 1954/55 för *Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universitet m. fl. läroanstalter* anvisas ett anslag med 4 869 000 kronor;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Arrhén m. fl.* (I: 170) samt den andra inom andra kammaren av fröken *Karlsson* och herr *Braconier* (II: 179), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att rätt till naturastipendium skall tillkomma även mindre bemedlade sökande med utpräglad studiebegåvning.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionerna II: 81 och I: 170.

Förevarande anslag är nu uppfört med 1 005 000 kronor, varav må disponeras bland annat 940 000 kronor till naturastipendier och 41 000 kronor till statsstipendienämndernas förvaltningskostnader. Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 957 000 kronor, varav 934 000 kronor hänföra sig till anslagsmedlen till naturastipendier och 23 000 kronor avse statsstipendienämndernas förvaltningskostnader.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat följande.

Naturastipendium utgår i form av fri bostad och kost (s. k. helt stipendium) eller i form av fri bostad eller fri kost (s. k. delstipendium). Stipendierna må tilldelas obemedlade studerande med utpräglad studiebegåvning vid universiteten i Uppsala och Lund, karolinska institutet, medicinska högskolan i Göteborg, Stockholms högskola, Göteborgs högskola, tekniska högskolan i Stockholm, Chalmers tekniska högskola, handelshögskolorna

i Stockholm och Göteborg, tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö, farmaceutiska institutet (apotekarlinjen), gymnastiska centralinstitutet (gymnastiklärarlinjen), socialinstitutet i Stockholm och Göteborg samt sydsvenska socialinstitutet. Naturastipendium får ej innehas under längre sammanlagd tid än tre läsår vid universiteten och de medicinska lärosätena samt Stockholms högskola och Göteborgs högskola, två och ett halvt läsår vid tandläkarhögskolorna, två läsår vid tekniska högskolorna, ett och ett halvt läsår vid handelshögskolorna och farmaceutiska institutet, ett läsår vid gymnastiska centralinstitutet samt två terminer vid socialinstitutet. Denna maximitid för innehav av stipendium må begränsas, om så erfordras för att antalet ledigblivna stipendier skall kunna hållas i möjligaste mån konstant från ett år till ett annat. I regel bör stipendium beviljas under den tidigare delen av studietiden. Som nämnts får stipendieförmånerna åtnjutas under högst nio månader av läsåret. Stipendierna utdelas av statsstipendienämnderna i Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg.

Garantilånenämnden har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt att förevarande anslag höjes med 957 000 kronor till 1 962 000 kronor. Därvid har nämnden beräknat en ökning med 934 000 kronor av anslagsmedlen till naturastipendier och en ökning med 23 000 kronor av anslagsmedlen till statsstipendienämndernas förvaltningskostnader. För innevarande läsår har utdelats 418 hela och 63 delstipendier, motsvarande totalt 457 hela stipendier. Ett stipendium beräknas av vederbörande statsstipendienämnd per år kosta 2 180 kronor i Uppsala, 2 080 kronor i Lund, 2 050 kronor i Stockholm (vid Stockholms högskola 1 800 kronor) samt 2 000 kronor i Göteborg. Innevarande budgetårs anslagsmedel har räckt till att ge dem stipendium, som — utom att vara obemedlade — hade minst AB+ i medelbetyg i studentexamen eller som kunde uppvisa synnerligen goda akademiska studieresultat.

Utgångspunkterna för garantilånenämndens beräkning av medelsbehovet till naturastipendier för nästa budgetår är, att alla därtill berättigade studerande bör erhålla fortsatt stipendium under nästa läsår samt att nya stipendier skall kunna tilldelas alla obemedlade sökande med minst AB i medelbetyg i studentexamen. Antalet meriterade nya sökande beräknas öka med 10 procent i förhållande till innevarande läsår. Med dessa utgångspunkter uppskattas det för nästa läsår erforderliga antalet stipendier till sammanlagt 904,5 varav 335,5 fortsatta och 569 nya stipendier. I jämförelse med innevarande läsår innebär detta en ökning av antalet disponibla stipendier med i runt tal 450.

Sveriges förenade studentkårer (SFS) har i anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt, att anslagsmedlen till naturastipendier måtte anpassas så, att stipendier kan tilldelas »de mindre bemedlade studenter, som styrkt sin studielämplighet», samt att fördenskuil nämnda anslagsmedel för nästa budgetår höjes till 4 869 000 kronor. I sina yrkanden anknyter SFS till studentsociala utredningens förslag, att kravet på utpräglad studiebegåvning skall ersättas med krav på god studiebegåvning — enligt SFS tillfredsställande studielämplighet — samt att rätt till naturastipendium skall tillkomma icke blott »obemedlad» utan även »mindre bemedlad» studerande. Studentsociala utredningen beräknade med dessa utgångspunkter det sammanlagda stipendiebehovet för en årsklass nyinskrivna studenter till 26,5 procent. Med begagnande av i princip samma metod som student-

sociala utredningen har SFS på grundval av material från 1952 års studentstatistiska undersökning kommit fram till att stipendier erfordras till 26 procent av de nyinskrivna varje år. Hela antalet stipendier beräknas av SFS till 2 376, vilket med hänsyn till den genomsnittliga kostnaden per stipendium på olika studieorter motsvarar ett medelsbehov av 4 869 000 kronor.

Departementschefen har anfört huvudsakligen följande.

Det statliga naturastipendiesystemet har under senare år successivt utbyggt till att omfatta allt flera läroanstalter av högskolekaraktär. Genom beslut av 1953 års riksdag är stipendieringen numera utsträckt till samtliga akademiska utbildningsanstalter inom åttonde och tionde huvudtitlar-nas områden. Därmed har en redan från början åsyftad yttre ram för stipendieringen erhållits.

Emellertid kvarstår viktiga etapper i stipendieringens utbyggnad, innan slutmålet kan sägas vara uppnått. Bland de förslag av studentsociala utredningen, som ännu icke kunnat förverkligas, framstår förslaget om en lättnad i de restriktiva behörighetskraven beträffande studiebegåvning och ekonomisk ställning såsom det viktigaste. Med nuvarande storlek av anslagsmedlen till naturastipendier räcker dessa nämligen endast till 2,4 procent av samtliga studerande vid ifrågavarande läroanstalter. Kravet på studiebegåvning måste därjämte hållas så högt — AB+ i medelbetyg i studentexamen — att det endast uppfylles av 3,8 procent av studenterna. Samtidigt har genom 1952 års studentstatistiska utredning bekräftats riktigheten av studentsociala utredningens antagande, att ungefär 26 procent av de studerande är i behov av stipendiestöd, förutom att de fyller kravet på god studiebegåvning.

SFS förordar nu, i anslutning till studentsociala utredningens förslag, att anslagsmedlen till naturastipendier utmätas så, att stipendier kan tilldelas de obemedlade och mindre bemedlade studenter, som styrkt sin studielämplighet. För bifall till SFS:s förslag fordras en ökning av anslagsmedlen till naturastipendier med i runt tal 3 930 000 kronor. Garantilånenämnden — som i princip biträder SFS:s uppläggning av stipendieringens fortsatta utveckling — har däremot i sina anslagsäskanden för nästa budgetår förordat en begränsad reform i linje med den skisserade utvecklingen, innebärande en fördubbling av antalet stipendier med därav följande möjlighet till viss lättnad i kravet på den betygsmässigt styrkta studiebegåvningen. För genomförande av garantilånenämndens förslag fordras en höjning av ifrågavarande anslagsmedel med 934 000 kronor.

Vad SFS med instämmande i princip från garantilånenämndens sida förordat, följer helt de vid 1950 års riksdag beslutade riktlinjerna för den framtida utformningen av det direkta statliga stödet till universitets- och högskolestuderande samt de studerande vid socialinstituten. I vilken takt denna målsättning skall kunna realiseras, är emellertid självfallet beroende av den ekonomiska insats, som staten kan göra i detta hänseende utan att andra viktiga anslagsändamål eftersättes. Utrymme finnes icke nu för en anslagshöjning av den storlek, som fordras för att genomföra SFS:s förslag. Med hänsyn till den tyngd, som vid budgetavvägningen måste tillmätas anspråken på ökad omfattning av ifrågavarande statsstipendiering, anser jag mig emellertid för nästa budgetår böra förordad en höjning av anslagsmedlen till naturastipendier med det belopp, som garantilånenämnden för-

ordat, nämligen 934 000 kronor. Detta innebär i det allra närmaste en fördubbling av statens nuvarande ekonomiska insats för ändamålet.

Vid övervägande av hur denna anslagshöjning skall utnyttjas, kan man välja mellan å ena sidan att bibehålla nuvarande höga krav på studiebegåvning, uttryckt i viss betygsnivå, och utsträcka stipendierätten även till mindre bemedlade samt å andra sidan att — såsom garantilänaenämnden förordat — något minska kraven på studiebegåvning och därmed möjliggöra för ett större antal obemedlade att erhålla stipendium. Med hänsyn till att det nuvarande studiebegåvningskravet motsvarar en så hög nivå som AB+ i genomsnittsbetyg i studentexamen och att denna nivå endast uppnås av något mindre än 4 procent av totalantalet abiturienter synes enligt min mening det senare alternativet obetingat böra väljas. Kravet på att stipendiaterna skall vara obemedlade i författningens mening bör alltså tills vidare kvarstå. Med den av mig förordade anslagshöjningen möjliggöres då, att stipendier kan tilldelas obemedlade sökande med minst AB i medelbetyg i studentexamen — en i och för sig mycket hög betygsstandard, som väl motsvarar författningens föreskrift om »utpräglad studiebegåvning». Härigenom torde stipendiatunderlaget kunna utvidgas från något mindre än 4 procent till ungefär 12 procent av totalantalet studenter. Jag vill dock ange, att jag med denna beräkningsgrund icke avser att binda statsstipendienämnderna vid medelbetyget AB såsom någon absolut gräns.

Det i *motionen II: 81* framställda yrkandet sammanfaller, såvitt gäller anslagsmedlen till naturastipendier, med SFS:s ovanberörda äskanden.

I *motionerna I: 170* och *II: 179* har anförts bland annat följande.

Då det nu av statsfinansiella skäl ej visat sig möjligt att realisera de önskemål, som t. ex. SFS framfört, att tillgodose de 26 procentens intressen, hade det varit lika välbetänkt att bibehålla kravet på AB+ i medelbetyg i studentexamen men att i direktiven för stipendiernas utdelande ersätta termen »obemedlad» med »mindre bemedlad». En dylik slutsats låte sig dragas dels ur det förhållandet, att statsintresset i detta fall är inriktat på hjälp åt *begåvning av mindre vanlig art*, dels därur att, som nu föreslås, en »mindre bemedlad» studerande med AB+ i medelbetyg i studentexamen kommer i efterhand för en »obemedlad» studerande med AB eller, som departementschefen antyder, till och med under AB som medelbetyg i studentexamen. Naturastipendiet blir då icke en hjälp åt den kvalificerade begåvningen utan en form av studiehjälp, för vilken andra vägar ursprungligen avsetts (statlig kreditgaranti m. m.). Med den utveckling, som under det senaste årtiondet ägt rum på det skattepolitiska området, har de ekonomiska möjligheterna för medelklassen i olika inkomstlägen att hjälpa sina barn fram till yrkesutbildning över universitet, högskolor och högre utbildningsanstalter över huvud taget på ett oerhört sätt beskurits. Begreppet »mindre bemedlad» i stället för »obemedlad» skulle i här berörda sammanhang äga möjlighet att ge högt begåvade studerande ur den ekonomiska medelklassen den chans att få hjälp med sin utbildning, som de nu förmenas, detta i trots av att de vore överlägsna ur synpunkten *studiebegåvning*. Om man gör det tankeexperimentet, att departementschefen till ett annat år föreslår medelbetygets i studentexamen för »obemedlade» sänkning till Ba utan att anse detta medelbetyg »såsom någon absolut

gräns», skulle naturastipendiets karaktär fullständigt förändras. Då bleve det en oskattbar vinst att vid påbörjandet av den högre utbildningen vara »obemedlad» men en olycka att vara »mindre bemedlad». Den förra kategorien skulle gå ut i förvärvslivet med en mindre skuldbörda än den senare. Detta i trots av att statsintresset mera talat för att stödja den »mindre bemedlade» med större, i betygssumma redovisad studiebegåvning.

Det mest önskvärda vore givetvis, att man helt sluppe att göra distinktioner av den art, det här gäller. Den statsfinansiella situationen skapar emellertid ett tvångsläge. Under den, som man får hoppas, begränsade tid, det här ska bli fråga om, måste likväl rättvisa skipas mellan de studiebegåvade inom de 26 procent, som är »obemedlade» eller »mindre bemedlade». Härvid bör den bästa hjärnan ges försteget, icke den »obemedlade» före den »mindre bemedlade». Gränserna är här ofta svävande och riskerar att konstituera orättvisa avgöranden.

Utskottet. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen gäller nu såsom villkor för naturastipendium, att sökanden är obemedlad och har utpräglad studiebegåvning. Enligt vad garantilånenämnden upplyst, ha innevarande budgetårs anslagsmedel till naturastipendier räckt till att ge dem stipendium, som — utom att vara obemedlade — hade minst AB+ i medelbetyg i studentexamen eller som kunde uppvisa synnerligen goda akademiska studieresultat.

SFS har, i anslutning till studentsociala utredningens förslag, begärt att anslagsmedlen till naturastipendier måtte anpassas så, att stipendier kunde tilldelas »de mindre bemedlade studenter, som styrkt sin studielämplighet». Yrkande av enahanda innebörd har framförts i motionen II: 81. För en dylik lättnad i behörighetsvillkoren såväl med avseende å studiebegåvningen som beträffande vederbörandes ekonomiska ställning kräves en höjning av förevarande anslagsmedel från 940 000 till 4 869 000 kronor. Departementschefen har i anslagsfrågan framhållit, att den takt, i vilken den vid 1950 års riksdag beslutade målsättningen beträffande naturastipendieringens utveckling skall kunna realiseras, självfallet vore beroende av den ekonomiska insats, som staten kunde göra i detta hänseende utan att andra viktiga anslagsändamål bleve eftersatta. Departementschefen har för sin del i anslutning till garantilånenämndens förslag om en begränsad reform i linje med den skisserade utvecklingen förordat en höjning av anslagsmedlen till naturastipendier med 934 000 kronor. En dylik förstärkning möjliggör en fördubbling av antalet stipendier.

Utskottet anser sig i fråga om anslagsavvägningen för nästa budgetår böra biträda departementschefens förslag och ställer sig alltså avvisande till det i motionen II: 81 framställda yrkandet. I detta sammanhang vill utskottet dock understryka angelägenheten av att — i den mån det ekonomiska läget så medgiver — naturastipendiesystemet ytterligare utbygges i riktning mot det slutmål, som angivits för det direkta statliga stödet till förevarande kategorier av studerande.

Beträffande utnyttjandet av den förordade anslagshöjningen kan man, såsom departementschefen anfört, välja mellan å ena sidan att bibehålla nuvarande krav på studiebegåvning och utsträcka stipendierätten även till mindre bemedlade samt å andra sidan att något minska kraven på studiebegåvning och därmed möjliggöra för ett större antal obemedlade att erhålla stipendium. Departementschefen har för sin del, i likhet med garanti-lånenämnden, ansett det senare alternativet nu böra väljas. I motionerna I: 170 och II: 179 har däremot det förra alternativet förordats.

Med det av departementschefen tillstyrkta alternativet möjliggöres för de obemedlade en sänkning av kravet på studiebegåvning, uttryckt i viss betygsnivå, från AB+ till AB i medelbetyg i studentexamen. Då, såsom departementschefen framhållit, även medelbetyget AB innebär en i och för sig mycket hög betygsstandard, väl motsvarande föreskriften om »utpräglad studiebegåvning», anser utskottet i nuvarande läge det vara riktigast att välja det av departementschefen förordade alternativet.

Utskottet vill i anslutning härtill understryka vad departementschefen anfört därom, att statsstipendienämnderna vid sin prövning av studiebegåvningskvalifikationerna icke skola vara bundna vid medelbetyget AB såsom någon absolut gräns; bland annat synas möjligheter böra föreligga att tillgodose även de på viss eller vissa ämnesgrupper inriktade specialbegåvningarna.

Föreskriften om att stipendiaterna skola vara »obemedlade» bör i enlighet med departementschefens förslag tills vidare kvarstå i författningen. Utskottet vill emellertid framhålla, att nästa etapp i naturastipendiesystemets utbyggnad enligt utskottets mening synes böra ta sikte på att lätta också de ekonomiska behörighetskraven och sålunda inlemma även de »mindre bemedlade» bland de stipendieberättigade; gränsen mellan obemedlad och mindre bemedlad torde för övrigt vara svår att draga och några preciserade normer för prövningen av rätten att i avseende å ekonomisk ställning erhålla stipendium synas knappast kunna uppställas.

Med den ståndpunkt, som utskottet sålunda intagit, torde motionerna I: 170 och II: 179 icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt i övrigt framställda förslag ha icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Utskottet får alltså hemställa,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 81, till *Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 962 000 kronor;

II. att motionerna I: 170 och II: 179 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

114:o) **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 116, s. 184 och 185), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

115:o) **Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 117, s. 185 och 186), vilket innebär en anslagshöjning med 12 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 671 000 kronor.

116:o) **Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl.** Kungl. Maj:t har (punkt 118, s. 186) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en av förefintlig reservation å anslaget betingad sänkning av detsamma med 10 000 kronor.

Enligt de för dispositionen av ifrågavarande anslag gällande bestämmelserna (statsliggaren s. 549) skall beträffande ordinarie lärare och vissa andra tjänstemän stipendium — där ej i särskilda fall, såsom då fråga är om beivrande av kortare vetenskaplig kongress, studiebesök vid vetenskaplig institution eller dylikt, annorlunda bestämmas — utgöra 1 600 kronor eller 1 500 kronor, beroende av vederbörande stipendiats anställningsort, med skyldighet för stipendiat att vistas utrikes minst 25 dagar. Stipendierna utdelas av universitetskanslern.

I anslutning härtil torde få erinras om motsvarande bestämmelser för det i det följande behandlade reservationsanslaget till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare m. fl. (statsliggaren s. 583), enligt vilka bestämmelser stipendium — där ej överstyrelsen för de tekniska högskolorna för särskilda fall annorlunda bestämmer — utgör 2 000 kronor, med skyldighet för stipendiat att vistas utrikes minst 4 veckor.

Utskottet har icke funnit något att erinra mot att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 75 000 kronor.

Utskottet har uppmärksammat, att universitetskanslern beträffande ifrågavarande stipendier icke har den fria provningsrätt med avseende å stipendiebelopp och stipendievillkor i särskilda fall, som tillkommer överstyrelsen för de tekniska högskolorna i fråga om motsvarande stipendier vid sistnämnda högskolor. Det synes utskottet lämpligt, att universitetskanslern i förevarande hänseende erhåller enahanda befogenheter som överstyrelsen för de tekniska högskolorna. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga i anledning härav erforderlig ändring av bestämmelserna för dispositionen av nu ifrågavarande anslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

I. till *Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor;

II. i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet ovan anfört.

117:o) **Gemensamma universitetsändamål: Gästföreläsningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 119, s. 186), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Gästföreläsningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

118:o) **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 120, s. 187), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

119:o) **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 121, s. 188 och 189), vilket innebär en anslagshöjning med 24 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 640 000 kronor.

120:o) **Gemensamma universitetsändamål: Ämnes- och fakultetskonferenser.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 122, s. 189), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Ämnes- och fakultetskonferenser* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

121:o) **Bidrag till Stockholms högskolors rektorskonvents verksamhet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 123, s. 189 och 190), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Stockholms högskolors rektorskonvents verksamhet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

122:o) **Rasbiologiska institutet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 124, s. 190), vilket innebär en anslagshöjning med 4 700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för rasbiologiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman	20 700
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	55 700
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	39 300
Summa kronor	
115 700	

b) till *Rasbiologiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 115 700 kronor.

123:o) **Rasbiologiska institutet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 125, s. 191), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Rasbiologiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 13 300 kronor.

124:o) **Rasbiologiska institutet: Materiel m. m.** I anledning av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 126, s. 191), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Rasbiologiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 31 100 kronor.

125:o) **Farmaceutiska institutet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 127, s. 192—194), vilket innebär en anslagshöjning med 18 600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga den ändring i personalförteckningen för farmaceutiska institutet, som föranledes av vad departementschefen anför;

b) godkänna följande avlöningsstat för farmaceutiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	85 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	52 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	161 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	127 000
Summa kronor	425 600

Särskilda uppbördsmedel:

Avkastning av donationsfond	7 000
Nettoutgift kronor	418 600

c) till *Farmaceutiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 418 600 kronor.

126:o) **Farmaceutiska institutet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 128, s. 194 och 195), vilket innebär en anslagshöjning med 24 400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Farmaceutiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 65 600 kronor.

127:o) **Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 129, s. 195 och 196), vilket innebär en anslagshöjning med 5 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

128:o) **Farmaceutiska institutet: Inredning och utrustning av nya lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 130, s. 196 och 197) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Farmaceutiska institutet: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 258 000 kronor.

129:o) **Ortnamnsskommissionen: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 131, s. 197 och 198), vilket innebär en anslagshöjning med 3 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för ortnamnsskommissionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	3 300
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	76 500
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	38 200
	Summa kronor 118 000

b) till *Ortnamnsskommissionen: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 118 000 kronor.

130:o) **Ortnamnsskommissionen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 132, s. 198 och 199), vilket innebär en anslagsminskning med 5 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ortnamnsskommissionen: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 17 700 kronor.

131:o) **Ortnamnsskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 133, s. 199), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ortnamnsskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

132:o) **Bidrag till institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 134, s. 200), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 11 000 kronor.

133:o) **Landsmålsarkiven: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 135, s. 200 och 201), vilket innebär en anslagshöjning med 3 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för landsmålsarkiven, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	5 700
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	180 800
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	94 500
Summa kronor	281 000

b) till *Landsmålsarkiven: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 281 000 kronor.

134:o) **Landsmålsarkiven: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 136, s. 201 och 202), vilket innebär en anslagshöjning med 3 600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Landsmålsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 22 400 kronor.

135:o) **Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 137, s. 202—204), vilket innebär en anslagshöjning med 6 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 81 000 kronor.

136:o) **Bidrag till institutet för folkminnesforskning i Göteborg.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 138, s. 204 och 205), vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till institutet för folkminnesforskning i Göteborg* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 21 300 kronor.

137:o) **Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 139, s. 205),

vilket innebär en anslagsminskning med 40 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 110 000 kronor.

138:o) **Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning.** Kungl. Maj:t har (punkt 140, s. 205—207) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 602 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmqvist* (I: 143) och den andra inom andra kammaren av herr *Hagård m. fl.* (II: 234), i vilka hemställts att riksdagen måtte anvisa erforderligt belopp för att möjliggöra att vid socialinstitutet i Stockholm inrättas ytterligare en fast lärartjänst, vars innehavare skall handha undervisning och examination i nationalekonomi och socialpolitik.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsminskning med 24 000 kronor, betingad i huvudsak av slutligt slopande av kontantstipendieringen för de studerande vid socialinstitutet. Departementschefen har förklarat sig icke nu kunna tillstyrka bifall till en av styrelsen för socialinstitutet i Stockholm framställd begäran om ökat bidrag för vissa ändamål, bland annat för inrättande av en fast lärarbefattning i nationalekonomi och socialpolitik.

I *motionerna I: 143* och *II: 234* har anförts bland annat följande.

I propositionen nr 153 till 1945 års riksdag, på vars grundvalar beslut fattades om ökade bidrag till socialinstitutet, förordades att vid institutet i Stockholm skulle finnas fyra fasta lärarbefattningar i teoretiska ämnen, varibland en i nationalekonomi och socialpolitik.

Statsutskottet anförde i sitt utlåtande följande: »Utskottet delar departementschefens uppfattning om vikten av att socialinstitutet få en ur olika synpunkter högt kvalificerad lärarkår och att inrättandet av ett antal fasta lärarbefattningar icke längre torde kunna uppskjutas». Beträffande den fasta lärartjänsten i nationalekonomi och socialpolitik hade styrelsen för socialinstitutet i Stockholm i sitt yttrande över den utredning (SOU 1944: 29), som låg till grund för propositionen, ansett timplärartjänster i dessa ämnen för tillfället tillräckliga. Statsutskottet anförde för sin del följande: »Med hänsyn jämväl till vad utskottet tidigare anført rörande en omprövning av det utrymme, vilket bör tillmätas ämnet nationalekonomi, synes det dock utskottet lämpligt att lärarbefattningen i detta ämne ej får fast karaktär förrän närmare erfarenhet vunnits».

Styrelsen för socialinstitutet i Stockholm anförde redan i sin framställning om anslag för budgetåret 1953/54, att man nu vunnit nödig erfaren-

het i denna fråga. Undervisningen hade dittills handhåfts av timlärare med arvoden, oftast samtidigt knutna till Stockholms högskola. Styrelsen anförde år 1953 vidare: »Rekryteringen till dessa läraruppdrag har regelmässigt vållat svårigheter. Ämnet socialpolitik, som är av central betydelse i institutets utbildning på samtliga linjer, har ingen egentlig motsvarighet vid andra högskolor, och de lärare, som skall sköta undervisningen, måste därför genom självständiga studier och forskningar vidga sin kompetens. Då ingen fast befattning finns, är detta krav icke lätt att uppehålla.» Svåra brister hade också uppstått i kontinuiteten.

I sin skrivelse angående anslag för budgetåret 1954/55 återkom styrelsen för socialinstitutet i Stockholm till frågan om denna fasta lärartjänst och framhöll, att de erfarenheter, vilka lågo till grund för dess tidigare framställning i ämnet, sedermera ytterligare befästas. Det vore enligt styrelsens mening uppenbart, att ständiga svårigheter skulle komma att uppstå, så länge den ifrågavarande fasta lärarbefattningen icke kunde inrättas. Merkostnaden härför beräknades med hänsyn till numera gällande lönegradsplacering till 15 000 kronor om året.

Det allmännas kostnader för utbildningen vid socialinstitutet äro i jämförelse med kostnaderna för annan likvärdig utbildning synnerligen låga. Stockholmsinstitutet, som har omkring 500 studerande, har innevarande budgetår ett statsanslag på 283 627 kronor, vartill kommer anslag från Stockholms stad med 69 050 kronor och mindre anslag till stipendier från vissa landsting. En besparing kommer att göras från och med budgetåret 1954/55, då statens hittillsvarande stipendieanslag kommer att upphöra. Å andra sidan är denna utbildning av synnerligt värde särskilt för den kommunala förvaltningen, där ett stort antal socionomer, diplomerade från socialinstitutet, inneha ansvarsfulla befattningar. Det är därför angeläget att utbildningen hålles på en tillfredsställande nivå, och den merkostnad som den begärda lärarbefattningen skulle komma att medföra måste anses skäligen liten i jämförelse med betydelsen av att undervisningen i ämnen av så grundläggande betydelse som nationalekonomi och socialpolitik blir väl skött.

Utskottet får erinra om att utskottet vid behandlingen av förevarande anslag för innevarande budgetår (utlåtande 1953: 8, p. 134) hade att ta ställning till två likalydande motioner med yrkande i samma syfte som det nu i motionerna I: 143 och II: 234 framförda. I förstnämnda motioner hade framhållits, att den nuvarande anordningen för undervisningen i nationalekonomi och socialpolitik vid socialinstitutet i Stockholm föranledde svårigheter vid rekryteringen av lärarkrafter i dessa ämnen och vållade vissa olägenheter både med tanke på kravet på kontinuitet i undervisningen och från rent studietekniska synpunkter. Utskottet förklarade sig inse betydelsen av att berörda problem genom inrättande av en fast lärartjänst i nämnda ämnen erhöles en tillfredsställande lösning. Även om utskottet icke vore berett förorda, att en dylik tjänst inrättades från och med innevarande budgetår, förutsatte utskottet likväl, att denna fråga komme att bli föremål för fortsatt uppmärksamhet från Kungl. Maj:ts sida.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har departementschefen ansett sig icke heller nu kunna förorda bidrag till inrättande av ifrågasvarande tjänst.

Utskottet har i nuvarande läge icke velat mot Kungl. Maj:ts ställningstagande i frågan förorda bifall till det i de föreliggande motionerna I: 143 och II: 234 framställda yrkandet. Vad i ärendet förekommit ger emellertid utskottet anledning att ånyo understryka angelägenheten av att ovan berörda svårigheter beträffande undervisningen i nationalekonomi och socialpolitik vid socialinstitutet i Stockholm undanröjas. Utskottet utgår därför från att Kungl. Maj:t till förnyad prövning upptager frågan om bidrag till en fast lärartjänst i nämnda ämnen.

Utskottet — som icke har någon erinran mot att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med det av Kungl. Maj:t äskade beloppet — hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 143 och II: 234, till *Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 602 000 kronor.

139:o) **Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 141, s. 207), vilket innebär en anslagshöjning med 9 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

140:o) **Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 142, s. 207), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

141:o) **Garantilånenämnden: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 143, s. 208 och 209), vilket innebär en anslagshöjning med 6 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för garantilånenämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	12 100
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	28 700
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	14 200
	Summa kronor 55 000

b) till *Garantilånenämnden*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 55 000 kronor.

142:o) **Garantilånenämnden: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 144, s. 209), vilket innebär en anslagshöjning med 900 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Garantilånenämnden: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 23 100 kronor.

143:o) **Kostnader för statlig kreditgaranti för vissa studielån.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 145, s. 210), vilket innebär en anslagshöjning med 25 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kostnader för statlig kreditgaranti för vissa studielån* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

144:o) **Kostnader för avskrivning av studielån med statlig kreditgaranti till studenter m. fl.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 146, s. 211), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kostnader för avskrivning av studielån med statlig kreditgaranti till studenter m. fl.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

145:o) **Bidrag till inventarier i studentbostadshus.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 147, s. 211 och 212), vilket innebär en anslagsminskning med 150 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till inventarier i studentbostadshus* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

146:o) **Bidrag till Sveriges förenade studentkårer för redigering av ett register över vissa licentiat- och doktorsavhandlingar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 148, s. 212), vilket innebär en anslagshöjning med 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Sveriges förenade studentkårer för redigering av ett register över vissa licentiat- och doktorsavhandlingar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 2 500 kronor.

147:o) **Bidrag till anordnande av praktisk-pedagogiska utbildningskurser för blivande läroverkslärare m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 149, s. 212 och 213), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Bidrag till anordnande av praktisk-pedagogiska utbildningskurser för blivande läroverkslärare m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 35 000 kronor.

148:o) **Kurser för utbildande av laboratoriebiträden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 150, s. 213 och 214), vilket innebär en anslagshöjning med 4 000 kronor, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Kurser för utbildande av laboratoriebiträden* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 16 500 kronor.

Tekniska högskolor.

149:o) **Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 151, s. 215), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 65 700 kronor.

150:o) **Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 152, s. 215), vilket innebär en anslagshöjning med 600 kronor, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 13 400 kronor.

151:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 153, s. 216—233), vilket innebär en anslagshöjning med 170 000 kronor, delvis betingad av avskaffande helt från

och med nästa budgetår av terminsavgifterna för ordinarie studerande i tredje och fjärde årskurserna samt för licentiatstuderande, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tekniska högskolan i Stockholm, som föranledes av vad departementschefen anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 718 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, <i>förslagsvis</i>	413 448
b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar, <i>förslagsvis</i>	14 652 428 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 230 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 638 900
Summa kronor	6 015 000

Särskilda uppbördsmedel:

Avgifter från de studerande	175 000
Nettoutgift kronor	5 840 000

c) till *Tekniska högskolan i Stockholm*: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 5 840 000 kronor.

152:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 154, s. 233—235), vilket innebär en anslagsminskning med 81 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm*: Omkostnader för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 049 000 kronor.

153:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 155, s. 235—237), vilket innebär en anslagshöjning med 40 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 940 000 kronor.

154:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 156, s. 237), vilket innebär en anslagshöjning med 9 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 90 000 kronor.

155:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Resebidrag till studerande.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 157, s. 237 och 238) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm: Resebidrag till studerande* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

156:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 158, s. 238), vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

157:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Fortbildningskurser i stadsbyggnad.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 159, s. 238 och 239), vilket innebär en anslagsminskning med 1 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm: Fortbildningskurser i stadsbyggnad* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 7 000 kronor.

158:o) **Chalmers tekniska högskola: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 160, s. 239—250), vilket innebär en anslagshöjning med 110 000 kronor, delvis betingad av avskaffande helt från och

med nästa budgetår av terminsavgifterna för ordinarie studerande i tredje och fjärde årskurserna samt för licentiatstuderande, hemställer utskottet, att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola, som föranledes av vad departementschefen anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	920 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, förslagsvis ..	316 368
b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar	13 232 329 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 261 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	963 400
Summa kronor	3 474 000

Särskilda uppbördsmedel:

Avgifter från de studerande	105 000
Bidrag från Göteborgs stad m. fl.	44 000
Summa kronor	149 000
Nettoutgift kronor	3 325 000

c) till *Chalmers tekniska högskola*: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 3 325 000 kronor.

159:o) **Chalmers tekniska högskola: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 161, s. 251—253), vilket innebär en anslagsminskning med 19 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska högskola*: Omkostnader för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 506 000 kronor.

160:o) **Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 162, s. 253 och 254), vilket innebär en anslagshöjning med 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 150 000 kronor.

161:o) **Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 163, s. 255), vilket innebär en anslagshöjning med 15 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 90 000 kronor.

162:o) **Chalmers tekniska högskola: Resebidrag till studerande.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 164, s. 255 och 256) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska högskola: Resebidrag till studerande* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 5 000 kronor.

163:o) **Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 165, s. 256—258), vilket innebär en anslagshöjning med 210 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 460 000 kronor.

164:o) **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 166, s. 258 och 259), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 72 000 kronor.

165:o) **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar.** I enlighet med Kungl.

Maj:ts förslag (punkt 167, s. 259), vilket innebär en anslagshöjning med 5 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kronor.

166:o) **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 168, s. 259 och 260), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

167:o) **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare m. fl.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 169, s. 260), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare m. fl.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

168:o) **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till de tekniska högskolornas studentkårer för anordnande av vissa kurser.** I en inom andra kammaren av herrar *Håstad* och *Edström* väckt motion (II:122) har hemställts, att riksdagen måtte till kurser i industriell psykologi och personaladministration samt i humanistiska och allmänorienterande ämnen för de studerande vid de tekniska högskolorna, anordnade av tekniska högskolans studentkår och Chalmers studentkår, för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av sammanlagt 8 500 kronor.

Till stöd för detta yrkande har motionärerna anfört bland annat följande.

Behovet av undervisning i industriell psykologi och humanistiska ämnen har sedan en del år tillbaka uppmärksamrats av de tekniska högskolorna och deras studentkårer. 1949 igångsattes vid tekniska högskolans studentkår en kurs i industriell psykologi som därefter årligen återkommit. Sedan 1950 har THS bedrivit frivillig undervisning i humanistiska ämnen, nu bestående av seminarier i litteratur, politik, konst, musik, talteknik och sammanträdesteknik samt en serie allmänorienterande föredrag. Vid Chal-

mers studentkår startades de humanistiska kurserna 1949. Viss undervisning i industriell psykologi har också förekommit genom Chalmers studentkårs försorg.

Erfarenheterna från den försöksverksamhet som hittills pågått har visat att denna kompletterande undervisning bör hållas skild från tekniska högskolans ordinarie undervisning. Därigenom erhålles större rörlighet vid kursernas utformning, och vid planeringen kan hänsyn tagas till studenternas speciella studieförhållanden (kvällskurser och så vidare). De är också fria från tentamensskyldighet, ett förhållande som visat sig synnerligen positivt påverka dels teknologernas intresse och dels möjligheterna att på goda villkor erhalla kvalificerade lärarkrafter.

Den humanistiska kursverksamheten vid såväl Chalmers studentkår som tekniska högskolans studentkår har hittills bekostats genom bidrag från enskilt håll. Psykologikursen vid THS bekostades fram till 1952 av högskolan medan för de sista två årens verksamhet bidrag erhållits från Svenska arbetsgivareföreningen och Tjänstemännens centralorganisation. Då emellertid finansieringsmöjligheterna för framtiden är mycket osäkra kan studentkårerna nödgas nedlägga denna för civilingenjörernas utbildning så viktiga verksamhet.

För att ge möjlighet att fortsätta kurserna i deras nuvarande omfattning torde följande belopp behövas:

Tekniska högskolans studentkår:	
Kurs i industriell psykologi	3 500
Kurser i humanistiska ämnen	3 000
Chalmers studentkår:	
Kurser i humanistiska ämnen	2 000
Summa kronor 8 500	

Utskottet får erinra om att utskottet med anledning av ett vid fjolårets riksdag motionsvis väckt förslag om undervisning vid de tekniska högskolorna i vissa humanistiska ämnen (utlåtande 1953: 8 p. 147) framhöll betydelsen av att ingenjörerna för att i det praktiska arbetslivet rätt kunna fullgöra sin uppgift vore insatta i dagens skiftande problem och hyste förståelse samt intresse för en vidare sektor av samhällslivet än enbart den tekniskt vetenskapliga. Utskottet betonade vidare att undervisning i eller handledning vid studier av för en ingenjör särskilt betydelsefulla humanistiska ämnesområden borde enligt utskottets mening på högskolestadiet — liksom även därefter i arbetslivet — ske i frivilliga former. Den nu föreliggande motionen II: 122 har givit utskottet anledning understryka vad utskottet sålunda i detta ämne tidigare anfört. Utskottet har emellertid icke funnit sig böra tillstyrka bifall till motionärernas förslag om upptagande på riksstaten av ett särskilt bidragsanslag till ifrågakvarande kursverksamhet, varför utskottet hemställer,

att motionen II: 122 icke må av riksdagen bifallas.

Skolöverstyrelsen.

169:o) **Skolöverstyrelsen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 170, s. 261—265) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga av departementschefen angivna ändringar i personalförteckningen för skolöverstyrelsen, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55, dels ock till Skolöverstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 3 466 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Arrhén m. fl.* (I: 172) och den andra inom andra kammaren av fröken *Karlsson m. fl.* (II: 181), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att efter inhämtande av yttrande från skolöverstyrelsen vidtaga de personalförstärkningar inom sektion H inom skolöverstyrelsen, varom riksdagen redan i fjol uttryckte önskemål,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ohlön m. fl.* (I: 299) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 373), i vilka hemställts att riksdagen ville, i avvaktan på att Kungl. Maj:t framlägger förslag till genomförande av en skolbiblioteksreform i den riktning som föreslagits av folkbibliotekssakkunniga, besluta inrätta en arvodesbefattning som skolbibliotekskonsulent i skolöverstyrelsen samt att i anledning härav öka avlöningsstaten till skolöverstyrelsen, posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, med 21 500 kronor.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag — innebärande en anslagshöjning med 156 000 kronor — avser, förutom vissa automatiska utgiftsförändringar, inrättande av tre amanuens tjänster och tre kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång samt en befattning som expeditionsvaktaspirant ävensom medelsanvisning till kostnader för i annat sammanhang i statsverkspropositionen framställda förslag om ändrad lönegradsplacering för vissa tjänster i överstyrelsen. Vidare har förordats rätt för Kungl. Maj:t att, när särskilda skäl därtill föranleda, göra avvikelser från nuvarande automatiskt verkande regel för bestämmande av arvode åt ämneskonsulent och konsulent inom försöksavdelningen (nu arvode motsvarande avlöningsförmåner efter den löneklass, vars nummer med tre enheter överstiger numret å den löneklass, i vilken vederbörande är placerad i innehavande tjänst).

Ett av skolöverstyrelsen framställt förslag om anställande av en arvodessavlönad konsulent för skolbiblioteksverksamhet har icke biträts av departementschefen.

I *motionerna I: 172 och II: 181* har anförts huvudsakligen följande.

Skolöverstyrelsens *petita* för budgetåret 1954/55 synes ej ha upptagit någon personalförstärkning på avdelningen för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet (sektion H).

Detta förhållande ter sig överraskande med hänsyn till att riksdagen i samband med behandlingen av de s. k. skolmåltidsmotionerna under 1953 års höstriksdag underättades om att man inom sektion H på SÖ ansåg sig ha att kämpa med personalbrist även när det gällde att tillmötesgå de krav, som i samband med det normala arbetet ställdes på avdelningen. Riksdagens beslut den 9 december 1953 förutsatte, att den utredning angående skolmåltidsverksamheten, som ett flertal motionärer begärt, skulle ske genom sektion H inom SÖ.

Statsutskottet underströk i sitt utlåtande nr 197, vilket godtogs av riksdagen, att utskottet ville framhålla, »att det förefaller utskottet som om skolöverstyrelsens personella resurser inom sektionen för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet icke för närvarande äro till fyllest för de betydande uppgifter, som föreligga på dessa områden, varför en förstärkning av dessa synes utskottet välbetänt».

Med hänsyn dels till statsutskottets uttalande, dels till riksdagens beslut rörande ovan omnämnda utredning angående skolmåltidsverksamheten, vilken borde verkställas av sektion H inom SÖ, förefaller den begärda personalförstärkningen på sektion H inom SÖ dubbelt motiverad. Om så ej sker synes riksdagens decemberbeslut i fjol hänga i luften.

Över motionerna I: 172 och II: 181 har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttrande avgivits av *skolöverstyrelsen*. Överstyrelsen här därvid framhållit, att i dess för nästa budgetår framställda anslagsäskanden — som avlåtits innan statsutskottet avgivit sitt i motionerna omnämnda utlåtande 1953: 197 — beträffande sektion H hemställts dels om ett belopp av 7 200 kronor till arvoden åt expertis för komplettering av den redan inom överstyrelsen förefintliga, dels om en amanuens för att avlasta administrativt arbete från konsulenterna, dels ock om förändring av kanslibiträdestjänsten inom sektionen till kontoristtjänst. Överstyrelsen har därjämte erinrat om att departementschefen vid anmälan av förevarande anslag — under åberopande av svårigheterna att redan nu bedöma verkningarna av den nyligen genomförda omorganisationen av överstyrelsen samt med hänvisning till det nuvarande statsekonomiska läget — förklarat sig icke beredd att annat än i begränsad omfattning biträda överstyrelsens anslagsäskanden. Beträffande sektion H har i statsverkspropositionen (För flera huvudtitlar gemensamma frågor: Lönegradsplaceringen för vissa tjänster) föreslagits ändring av kanslibiträdestjänsten till kontoristtjänst. Överstyrelsen har vidare anført bland annat följande.

Erfarenheterna sedan tiden för överstyrelsens avlåtande av anslagsäskandena för budgetåret 1954/55 bestyrker klart behovet av ytterligare en tjänst som heltidsanställd konsulent i Ce 27 för skolmältidsverksamheten.

Överstyrelsen anser det också vara av stort värde, om det samarbete, som redan etablerats mellan överstyrelsen, statens institut för folkhälsan och statens organisationsnämnd på skolmältidsverksamhetens område, ytterligare intensifierades. En förutsättning härför är emellertid, att medel finnes disponibla även för de nämnda institutionerna för utprovningar, tidsstudier m. m. i samband med skolmältidsverksamheten.

Till stöd för det i *motionerna I: 299* och *II: 373* framställda yrkandet har anförts bland annat följande.

Förslag om en skolbiblioteksreform har under senare år gång på gång förts fram av skolmyndigheterna utan att Kungl. Maj:t har ansett sig kunna lägga fram förslaget inför riksdagen. Utgångspunkten för reformförslaget har varit folkbibliotekssakkunnigas år 1949 avgivna betänkande (SOU 1949: 28). Här föreslogs i fråga om folkskolans bibliotek, att statsverket skulle bestrida de med biblioteksverksamheten förenade kostnaderna, som beräknades uppgå till ett belopp av 7 kronor per elev och år; därutöver skulle vissa mindre tilläggsbelopp utgå till skolor av lägre skolform. Vidare föreslog de sakkunniga bland annat, att en befattning som skolbibliotekskonsulent skulle inrättas.

Skolöverstyrelsen har i sina riksdagspetita varje år hemställt, att sakkunnigförslaget skulle föreläggas riksdagen. Framställningar i samma syfte har gjorts av lärarorganisationerna. Endast på en punkt har Kungl. Maj:t i viss utsträckning tillmötesgått framställningarna. Vid 1951 års riksdag genomfördes på Kungl. Maj:ts förslag förbättrade villkor för skolbiblioteksverksamheten vid försöksskolorna, varvid kostnaderna för en tillfredsställande biblioteksverksamhet i enlighet med sakkunnigförslaget beräknades till 7 kronor per elev och år. Vid 1953 års riksdag beslutades vidare en höjning av anslagsmaximum för skolbiblioteken från 1 000 till 3 000 kronor, närmast för att förhindra att det understödsbelopp, som utgick till en storkommuns samlade biblioteksverksamhet, skulle bli lägre än summan av de understöd, som tidigare utgått till delkommunerna.

Folkbibliotekssakkunnigas förslag till skolbiblioteksväsendets organisation har genomgående mottagits välvilligt. Det är vår bestämda uppfattning, att en lösning av dessa frågor icke kan uppskjutas utan allvarliga risker för den svenska folkskolans standard. Vi förväntar att förslaget efter bearbetning så snart som möjligt kommer upp på riksdagens bord.

Ett av folkbibliotekssakkunnigas förslag synes oss emellertid redan vid denna riksdag böra upptagas till avgörande. Det gäller inrättandet av den arvodesbefattning som skolbibliotekskonsulent, som skolöverstyrelsen föreslagit under posten Avlöningar åt skolöverstyrelsen. De till överstyrelsen knutna bibliotekskonsulenterna, som sedan 1930 varit tre till antalet, har huvudsakligen haft att ägna sig åt folkbibliotekens angelägenheter. Icke minst har detta varit fallet under senare år med den starka utbyggnad, som folkbiblioteksväsendet genomgått i anslutning till den nya kommunindelningen. Rådgivningen har för skolbibliotekens del måst i huvudsak begränsas till anordnande av utbildningskurser samt utgivning av kataloger och handledningar. Om skolbiblioteken skall kunna beredas den plats i skolans

liv, som motsvarar moderna pedagogiska krav, är det nödvändigt, säger skolöverstyrelsen i sin petitaskrivelse, att överstyrelsen får tillgång till en särskild skolbibliotekskonsulent med praktisk erfarenhet av biblioteksverksamhet inom skolväsendet. Liknande synpunkter har vid upprepade tillfällen anförts från lärarhåll. Under nuvarande förhållanden, då skolbiblioteken har att kämpa med betydande ekonomiska svårigheter, synes oss tillkomsten av en sådan befattning icke minst angelägen. En skolbibliotekskonsulent skulle kunna stimulera och effektivisera skolbiblioteksverksamheten, så att de resurser, som finns, bleve utnyttjade på bästa möjliga sätt. Till hans arbetsuppgifter skulle vidare höra att medverka vid utbildningen av skolbibliotekarier. Enligt skolöverstyrelsens förslag skulle han även i viss utsträckning kunna tagas i anspråk som lärare i biblioteksskötsel vid vissa folkskoleseminarier.

Skolöverstyrelsens förslag innebär, att skolbibliotekskonsulenten tillsättes på förordnande för ett år i sänder och uppbär arvode enligt för ämneskonsulenter fastställda grunder, d. v. s. avlöningsförmåner efter den löneklass, vars nummer med tre enheter överstiger numret å den löneklass, i vilken vederbörande eljest är placerad. Överstyrelsen beräknar arvodet till omkring 21 500 kronor.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts ifrågakarande förslag.

Av den ovan lämnade redogörelsen framgår, att utskottets vid 1953 års höstsession gjorda uttalanden (utlåtande 1953:197) i skolmåltidsfrågan givetvis icke kunnat beaktas av skolöverstyrelsen vid dess dessförinnan avlåtna framställning om anslag för nästa budgetår. Utskottet är för sin del icke nu berett att på grundval av vad i motionerna I: 172 och II: 181 och överstyrelsens däröver avgivna yttrande anförts ta ställning till frågan om en personalförstärkning inom överstyrelsens sektion för hemkunskap och skolmåltidsverksamhet. Utskottet förutsätter emellertid, att utskottets i ovannämnda utlåtande gjorda, i motionerna citerade påpekande rörande de personella resurserna inom nämnda sektion beaktas vid vederbörlig beredning av äskanden beträffande ifrågakarande anslag för budgetåret 1955/56. På grund av den ståndpunkt, utskottet sålunda intagit, avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 172 och II: 181.

I motionerna I: 299 och II: 373 har — liksom i skolöverstyrelsens anslagsäskanden — hemställts, att folkbibliotekssakkunnigas förslag om inrättande av en arvodesbefattning som skolbibliotekskonsulent i överstyrelsen genomföres från och med nästa budgetår. Utskottet — som i det följande vid behandlingen av anslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet kommer att närmare beröra frågan om en upprustning av skolbiblioteken — vill framhålla att en dylik befattning synes vara av stor betydelse för att tillförsäkra skolbiblioteken den centrala plats i skolans arbete, som fordras för att de skola komma till verklig nytta som hjälpmedel vid undervisningen och därmed fylla sin väsentligaste uppgift. En särskild skolbibliotekskonsulent med såväl erfarenheter av biblioteksverksamhet som pedago-

giska insikter bör främst genom besök vid skolorna kunna stimulera de lokala skolmyndigheterna och lärarna till ett bättre utnyttjande av förefintliga resurser samt vidare kunna ge råd och anvisningar rörande de pedagogiska metoderna för skolbibliotekens användning i undervisningens tjänst. Såsom motionärerna anfört, synes en dylik befattningshavare kunna åläggas också andra betydelsefulla uppgifter för främjande av skolbiblioteksverksamheten. Även om utskottet i nuvarande läge icke är berett att biträda det i motionerna framställda yrkandet om inrättande från och med nästa budgetår av en befattning som skolbibliotekskonsulent, förutsätter utskottet likväl av anförda skäl, att Kungl. Maj:t vid beredningen av frågan om skolöverstyrelsens personalorganisation för budgetåret 1955/56 till förnyad prövning upptager spörsmålet om förstärkning av folkbildningsroteln med en särskild skolbibliotekskonsulent.

Under åberopande av vad såhunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

I. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 172 och II: 181 ävensom — såvitt de avse medelsanvisningen — å motionerna I: 299 och II: 373,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för skolöverstyrelsen, som föranledes av vad departementschefen anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 149 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	196 000
3. Arvoden till experter m. m., <i>förslagsvis</i>	70 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	941 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 110 000

Summa kronor 3 466 000

c) till Skolöverstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 3 466 000 kronor;

II. i anledning av motionerna I: 299 och II: 373, såvitt de icke behandlats under I., i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet i anslutning till nämnda motioner ovan anfört.

170:o) **Skolöverstyrelsen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 171, s. 265 och 266), vilket innebär en anslagsminskning med 29 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolöverstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 616 000 kronor.

Allmänna läroverken m. m.

171:o) **Allmänna läroverken: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 174, s. 276 och 277), vilket innebär en anslagshöjning med 100 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Allmänna läroverken: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 596 500 kronor.

172:o) **Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 175, s. 278 och 279), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

173:o) **Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 177, s. 279), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 8 500 kronor.

174:o) **Kompletteringsgymnasier.** Kungl. Maj:t har (punkt 179, s. 280—282) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Helén m. fl.* väckt motion (II: 119), vari hemställts att riksdagen under VIII huvudtiteln: H. Allmänna läroverken, punkt 7, Kompletteringsgymnasier, ej måtte anvisa något anslag för budgetåret 1954/55.

Av statsrådsprotokollet inhämtas huvudsakligen följande.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953:158 anvisade förra årets riksdag under denna rubrik ett reservationsanslag av 125 000 kronor. Anslaget avsågs till anordnande av tre s. k. kompletteringsgymnasier, vid vilka i första hand personer utan studentexamen skulle ha möjlighet att bedriva studier i skolämnen såsom förberedelse för högre studier. Verksamheten vid kompletteringsgymnasierna avsågs om möjligt börja redan under innevarande budgetår.

I skrivelse den 18 november 1953 har *skolöverstyrelsen* inkommit med äskanden om anslag till kompletteringsgymnasierna för nästa budgetår. Överstyrelsen räknar därvid med att gymnasieverksamheten icke kan påbörjas förrän tidigast höstterminen 1954. Av innevarande budgetårs anslag beräknas därför endast en del bli tagen i anspråk, nämligen för rektorsarvode och vissa omkostnader m. m. En viss anslagsreservation kan alltså förutses vara tillgänglig under budgetåret 1954/55. För att täcka kostnaderna för gymnasiernas verksamhet under detta budgetår erfordras dock därutöver en viss medelsanvisning. Denna beräknar överstyrelsen till 14 000 kronor, om endast ett gymnasium skall inrättas, och 59 000 kronor, om organisationen skall omfatta två gymnasier. Överstyrelsen tillstyrker för sin del — därest kostnaderna skall hållas inom ramen av ett anslag av 125 000 kronor — inrättande av endast ett kompletteringsgymnasium, förlagt till Stockholm. Ett anslag på 125 000 kronor torde möjliggöra, att cirka 1 650 undervisningstimmar per termin kan disponeras och att kurser, om så visar sig motiverat, kan komma till stånd även på annan ort än förläggningsorten. Då det gäller att vinna erfarenhet av denna nya gymnasietyp, synes det därtill vara av större värde, att *ett* gymnasium med tillräcklig kapacitet kommer till stånd än att *två* gymnasier, vilka icke erhålla önskad minimikapacitet, inrättas.

Vid sin beräkning av kostnaderna för alternativet med *ett* gymnasium har överstyrelsen räknat med 1 100 undervisningstimmar per termin på förläggningsorten och 550 timmar på andra orter samt med ett deltagarantal av 5—20 elever per kurs. Kostnadsberäkningen ser ut på följande sätt.

Vårterminen 1954.

Arvode till rektor	1 758
Skrivmateriel, skrivhjälp, telefon, resor, diverse tryck m. m.	1 550
Reklam	8 000
Engångsutgifter: inköp av förvaringsskåp, förvaringspärmar, skrivmaskin, diverse kontorsmateriel	1 800
Övriga utgifter	892
Summa kronor	14 000

Budgetåret 1954/55.

Arvode till rektor	3 516
Arvoden för undervisning	85 903
Arvoden för examination	11 372
Vaktmästare, städning m. m.	3 000
Skrivmateriel, skrivhjälp, telefon, resor, diverse tryck, reklam m. m.	10 000
Undervisningsmateriel, inklusive förbrukningsmateriel	2 000
Övriga utgifter	9 209
Summa kronor	125 000

Departementschefen har anfört följande.

Vid riksdagsbehandlingen förra året av frågan om kompletteringsgymnasier räknade man med att själva undervisningen skulle kunna påbörjas

redan under innevarande budgetår. Det synes numera klart, att så ej kan bli fallet. Åtskilliga frågor av organisatorisk art kräver nämligen ytterligare överväganden, innan slutlig ställning kan tagas till dem. Jag räknar emellertid med att förberedande arbeten för undervisningens påbörjande under nästa budgetår skall kunna vidtagas kommande vår. I detta läge kan man utgå från — vilket överstyrelsen också gjort — att en avsevärd del av årets anslag kommer att som anslagsreservation finnas tillgänglig även under nästa budgetår. Behovet av nya anslagsmedel för budgetåret 1954/55 blir därför mindre än eljest skulle ha blivit fallet. Överstyrelsens organisationsförslag synes i vissa hänseenden väsentligt avvika från de riktlinjer, som uppdrogs förra året. Jag är icke beredd att nu taga ställning till detsamma men anser i varje fall, att man vid beräkningen av nästa års anslag bör utgå från att någon ökning av kostnaderna för verksamheten icke nu bör ske. Jag uppskattar därför medelsbehovet för nästa budgetår till ett avrundat belopp av 15 000 kronor.

Till stöd för det i *motionen II:119* framställda yrkandet har anförts huvudsakligen följande.

För den närmare utformningen och administreringen av kompletteringsgymnasiet synes icke tillräcklig hänsyn ha tagits till de utbildningsmöjligheter som redan erbjuder sig i form av dels det kvällsgymnasium och dels de särskilda kompletteringskurser som inrymmes inom den av kursverksamheten vid Stockholms högskola bedrivna verksamheten.

Kursverksamheten vid Stockholms högskola har sedan mer än 10 år tillbaka anordnat särskilda kompletteringskurser under tre perioder varje år. Dessa kurser gäller enbart matematik, fysik, kemi och biologi samt laborationer till fysik, kemi och biologi. Cirka 1 000 elever deltar årligen i dessa kurser, som för närvarande är de utan gensägelse största i landet. Lång erfarenhet, på kompletteringsstudier tränade lärare, eget laboratoriematerial och landets väl bäst utrustade skolexpedition står till kursernas förfogande. Goda resultat och låga avgifter har befestat kursernas särställning.

Från och med höstterminen 1953 driver kursverksamheten vid Stockholms högskola ett eget fullständigt kvällsgymnasium. Deltagarna kan välja mellan den nya eller gamla gymnasieordningen och avlägga studentexamen på 3 eller 4 år. Kvällsgymnasiet startade med 9 klassavdelningar och 225 elever. Lärarna är väl utvalda läroverkslärare och lärare väl förtrogna med undervisning av vuxna. Lärarna arvoderas enligt den statliga timtaxan.

Kompletteringskurserna och kvällsgymnasiet omfattar för närvarande cirka 3 600 timmar per läsår. Kostnaderna utgör för deltagarna cirka 1 krona 75 öre per timme. Övriga kostnader för reklam, lokaler, administration, studierektor med mera är mycket låga och täcks väl av kursavgifterna. Möjligen kommer utgifterna för kvällsgymnasiet att stiga i den mån differentering på olika ämnen medför ojämnr tillströmning av deltagare.

Kursverksamheten vid Stockholms högskola är beredd att ställa sina resurser till förfogande och är övertygad om att det planerade kompletteringsgymnasiet smidigast och billigast skulle komma till stånd genom att deltagarna på dessa redan förefintliga kurser fick hela eller en del av kursavgifterna betalade med statsmedel. I varje fall bör förutsättningarna för en sådan samordning noggrant undersökas. Det förefaller nämligen uppenbart att planerna på ett statligt kompletteringsgymnasium mycket lätt skulle kunna genomföras genom en direkt anknytning till dessa redan förefintliga kurser, även om en särskild rektor bör tillsättas.

Besparingen för statsverket skulle bli stor, administrativa, tekniska och pedagogiska resurser av betydande värde och omfattning skulle stå till förfogande, och eleverna kunde räkna med ett personligt omhändertagande som under andra former är svårt att erbjuda.

Då det förefaller oss önskvärt att ett kompletteringsgymnasium under ett kommande budgetår kommer till stånd utanför Stockholm, väl lämpligen i Lund, anser vi det angeläget att inrättandet av detta andra gymnasium ej av kostnadsskäl hämmas genom en överdimensionering av kompletteringsmöjligheterna i Stockholm. Reservationsmedel finns tillgängliga för de kostnader som enligt ovan angivna alterantiv kan uppkomma under budgetåret 1954/55.

Över motionen ha, efter därom i vederbörande ordning gjord framställning, yttrande avgivits av *skolöverstyrelsen*, efter hörande av *Kursverksamheten vid Stockholms högskola*. Överstyrelsen, som avstyrkt bifall till det i motionen framställda yrkandet, har därvid anfört bland annat följande.

Skolöverstyrelsen får framhålla, att de i motionen framförda synpunkterna beträffande en samordning redan beaktats, dels i riksdagens beslut om inrättandet av kompletteringsgymnasier (skr 1953:294), dels i skolöverstyrelsens till Kungl. Maj:t överlämnade förslag den 7 oktober 1953 till stadgeföreskrifter m. m. för kompletteringsgymnasier. Organisation av ett kompletteringsgymnasium har nämligen föreslagits bli den, att ett gymnasium dels anordnar till gymnasiet direkt knutna kurser, s. k. egna kurser, dels bereder eleverna undervisning vid andra av skolöverstyrelsen godkända kurser, s. k. främmande kurser. Då främmande kurser finnes att tillgå, och då dessa medför en ekonomisk fördel, synes de böra äga företrädesrätt framför egna kurser. Det är sålunda inte fråga om konkurrens mellan ett nyupprättat kompletteringsgymnasium och redan i gång varande kursverksamhet. Tvärtom bygger ett kompletteringsgymnasiums organisation på principen om effektiv samordning av olika studiemöjligheter på en ort.

De redan förefintliga kurser, som anordnas av Kursverksamheten vid Stockholms högskola, och som motionärerna pekat på, kommer — i den mån de vinner överstyrelsens godkännande — att kunna hänföras till kategorien främmande kurser. Överstyrelsen har för avsikt att — så snart Kungl. Maj:t fastställt stadga för de statliga kompletteringsgymnasierna och därefter beslut fattas om förläggande av ett sådant gymnasium till Stockholm — överlägga med Kursverksamheten vid Stockholms högskola samt andra tänkbara kursgivare angående arrangemanget med främmande kurser, varvid kravet på en sådan samordning, att onödigt dubblering av likvärdiga kurser uteslutes, kommer att beaktas.

Av Kursverksamheten framfört förslag, att kompletteringsgymnasiets rektorsexpedition skulle knytas till Kursverksamhetens expedition, kan överstyrelsen icke biträda. Besparingen för statsverket av en sådan anordning bleve närmast illusorisk. De administrativa omkostnaderna för ett kompletteringsgymnasium — arvode till rektor, anslag för skrivmateriel, skrivhjälp, telefon, resor, diverse tryck, reklam m. m. — beräknas bli relativt små och skulle vid utnyttjande av Kursverksamhetens expedition ej bortfalla utan endast överföras på ett annat anslag. Under sådana förhållanden kan överstyrelsen icke se någon anledning att frångå tanken på en fullt självständig administration av kompletteringsgymnasierna, vilken måste innebära bestämda fördelar, framför allt full rörelsefrihet vid utväljandet av främmande kurser. Skulle det nu föreslagna anslaget på 15 000

kronor icke utgå, betyder det, att 1954/55 års budget belastas oproportionerligt hårt, i det att utgifter för inte mindre än två års förberedande åtgärder måste bestridas med medel ur densamma. Detta skulle medföra en ej önskvärd minskning av undervisning och examination under budgetåret 1954/55.

Utskottet. Såsom framhållits av skolöverstyrelsen i dess ovan redovisade yttrande över motionen II: 119 ha de i motionen anförda synpunkterna beträffande samverkan mellan kompletteringsgymnasium och kompletteringskurser i annan regi beaktats redan vid statsmakernas principbeslut om inrättande av kompletteringsgymnasier. Vid anmälan av frågan i propositionen 1953: 158 anförde sålunda departementschefen bland annat, att man i första hand borde söka utnyttja de redan förefintliga kompletteringskurser, som anordnades av universiteten och högskolorna m. fl., genom att hänvisa enskilda studerande till dylika »främmande kurser». Detta uttalande föranledde icke någon erinran från riksdagens sida (se utskottets utlåtande 1953: 151, punkt 10). Att här avsedd samverkan avses skola komma till stånd, där så kan ske, har ytterligare understrukits av skolöverstyrelsen i dess yttrande över motionen II: 119.

De i motionen framförda önskemålen om undersökning av möjligheterna till samordning mellan ett statligt kompletteringsgymnasium i Stockholm och kursverksamheten vid Stockholms högskola kunna således — därest ett dylikt gymnasium inrättas i Stockholm — förutsättas bli tillgodosedda. Då emellertid departementschefen icke tagit slutlig ställning till det av överstyrelsen framlagda förslaget om inrättande av ett kompletteringsgymnasium, förlagt till Stockholm, har utskottet funnit sig sakna anledning att med biträdande av det i motionen II: 119 framställda yrkandet föregripa det slutliga ståndpunktstagandet till spörsmålet om den organisatoriska anknytningen till olika ifrågakommande fristående kompletteringskurser, särskilt som dessförinnan de ekonomiska konsekvenserna av alternativa lösningar icke synas kunna närmare beräknas.

Utskottet finner det angeläget att beträffande kompletteringsgymnasier rationaliserings- och besparingssynpunkterna på allt sätt beaktas.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 119, till *Kompletteringsgymnasier* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

175:o) **Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 180, s. 282—284), vilket innebär en anslagshöjning med 8 900 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för direktionen över Stockholms stads undervisningsverk, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	8 500
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	25 000
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	9 900
	Summa kronor 43 400

Särskilda uppbördsmedel:

Räntemedel från Allmänna undervisningsverkens fond	7 000
	Nettoutgift kronor 36 400

b) till *Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 36 400 kronor.

176:o) **Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 181, s. 284), vilket innebär en anslagshöjning med 1 200 kronor, hemställer utskottet,
att riksdagen må till *Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 10 200 kronor.

177:o) **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor. Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala realskolor. Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska kommunala realskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 183, s. 285—287), vilket innebär höjning av förstnämnda anslag med 100 000 kronor samt minskning av de båda övriga anslagen med respektive 450 000 och 400 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1954/55 anvisa

a) till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor* ett förslagsanslag av 14 100 000 kronor;

b) till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala realskolor* ett förslagsanslag av 5 700 000 kronor;

c) till *Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska kommunala realskolor* ett förslagsanslag av 8 500 000 kronor.

178:o) **Kommunala läroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 184, s. 287 och 288), vilket innebär en anslagsminskning med 3 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommunala läroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 112 000 kronor.

179:o) **Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 185, s. 288—298), vilket innebär en anslagshöjning med 1 840 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må utan hinder av gällande statsbidragsgrunder och statsbidragsbestämmelser tilldela vissa privatläroverk extra statsbidrag i överensstämmelse med vad departementschefen förordat, dock med ett sammanlagt högsta belopp av 300 000 kronor;

b) medgiva, att den s. k. A-fonden av de statsunderstödda enskilda läroverkens vikariatskassa må uppdelas mellan statsverket och kassans delägare på sätt departementschefen förordat;

c) till *Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 7 580 000 kronor.

180:o) **Privatläroverk: Bidrag till vissa internatläroverk.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 186, s. 298 och 299), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Privatläroverk: Bidrag till vissa internatläroverk* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 86 000 kronor.

181:o) **Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 187, s. 299), vilket innebär en anslagsminskning med 7 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 11 000 kronor.

182:o) **Statens skolköksseminarium: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 188, s. 299—301), vilket innebär en anslagshöjning med 4 300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skolköksseminarium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	89 000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	91 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	68 000
Summa kronor	249 300

b) till *Statens skolköksseminarium*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 249 300 kronor.

183:o) **Statens skolköksseminarium: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 189, s. 301), vilket innebär en anslagshöjning med 5 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens skolköksseminarium: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 35 000 kronor.

184:o) **Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 190, s. 302 och 303), vilket innebär en anslagshöjning med 10 800 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 545 800 kronor.

185:o) **Bidrag till seminariet för huslig utbildning i Umeå.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 191, s. 303—306), vilket avser tillämpning för ifrågavarande seminarium av samma statsbidragsgrunder, som nu gälla för fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till seminariet för huslig utbildning i Umeå* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 110 000 kronor.

186:o) **Understöd till vissa handarbets- och skolköksseminarier.** Kungl. Maj:t har (punkt 192, s. 306 och 307) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 137 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av fröken *Ager* väckt motion (II: 211), vari hemställts att riksdagen måtte för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 5 000 kronor för inköp av inventarier vid Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium.

Ur detta anslag, som nu är uppfört med 200 000 kronor, utgår enligt för närvarande gällande bestämmelser statsbidrag till bestridande av lärarlöner och pensionsavgifter för lärare vid Nordenfeltska skolan i Göteborg, Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm, Göteborgs skolköksseminarium och seminariet för huslig utbildning i Umeå.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär en anslagsminskning med 63 000 kronor, i huvudsak betingad därav, att under närmast föregående punkt upptagits ett särskilt anslag till seminariet i Umeå för nästa budgetår.

Skolöverstyrelsen har beräknat medelsbehovet under förevarande anslag till 142 000 kronor, varav 5 000 kronor till nyanskaffning av inventarier för undervisningsändamål vid Andrea Eneroths seminarium. *Departementschefen* har förklarat sig icke kunna tillstyrka förslaget om medelsanvisning till inköp av inventarier vid sistnämnda seminarium men har i övrigt biträtt överstyrelsens anslagsberäkning.

I motionen II: 211 har anförts huvudsakligen följande.

Eneroths högre handarbetsseminarium har länge brottats med ekonomiska svårigheter. Enligt gällande bestämmelser kan statsbidrag utgå till bestridande av lärarlöner och pensionsavgifter för lärare vid seminariet. Även med högsta möjliga statsbidrag, som för närvarande utgår med 90 procent av lärarlönerna, torde för nästa budgetår uppstå ett inte alltför ringa underskott i skolans rörelse. I utgiftsstaten för budgetåret 1954/55 har endast 1 000 kronor kunnat upptagas till reparationer och underhåll av inventarier. Med hänsyn till skolans behov av ändamålsenlig materiel för undervisningens effektiva ordnande är det i hög grad angeläget att den ålderdomliga utrustningen förnyas. Under loppet av 30 år har endast de absolut nödvändigaste ersättningsbehoven kunnat fyllas. För att en fullgod undervisning skall kunna vinnas erfordras givetvis en tidsenlig utrustning. Jag anser därför i likhet med skolöverstyrelsen att seminariet bör erhålla ett bidrag med 5 000 kronor för nödig nyanskaffning av inventarier.

Beträffande den närmare specificeringen av de inventarier — symaskiner, vävstolar m. m. som avses skola anskaffas för ifrågavarande belopp — torde få hänvisas till motionen.

Utskottet. Statsbidrag ur förevarande anslag utgår, såsom ovan angivits, endast till bestridande av lärarlöner och pensionsavgifter. Utskottet har emellertid blivit övertygat om att det i motionen II: 211 äskade bidraget till anskaffande av arbetsredskap och liknande undervisningsmateriel vid Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium är nödvändigt för att undervisningen vid seminariet skall kunna handhavas på ett tillfredsställande sätt. Utskottet tillstyrker därför, att under detta anslag för nästa budgetår upptages ett belopp av 5 000 kronor såsom en engångsanvisning för nämnda ändamål.

Då utskottet icke i övrigt har något att erinra mot Kungl. Maj:ts under

förevarande punkt framställda förslag, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med $(137\ 000 + 5\ 000) = 142\ 000$ kronor.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen II: 211, till *Understöd till vissa handarbets- och skolköksseminarier* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 142 000 kronor.

187:o) **Högre utbildning inom det husliga området.** I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Sjöström-Bengtsson m. fl.* (I: 302) och den andra inom andra kammaren av fru *Ewerlöf m. fl.* (II: 229), har yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte framhålla vikten av att den nu tillsatta kommittén rörande organisationen av lärarinneutbildningen på det husliga området får i uppdrag att även utreda frågan om den högre utbildningen på förevarande område.

Till stöd för detta yrkande har — efter erinran om att chefen för ecklesiastikdepartementet den 9 oktober 1953 bemyndigats tillkalla sakkunniga för att med utgångspunkt i ett av särskild sakkunnig den 1 december 1950 avgivet betänkande med förslag i fråga om utbildningen av lärarinnor inom det husliga området (SOU 1950: 46) verkställa fortsatt utredning och avgiva förslag rörande organisationen av lärarinneutbildningen på det husliga området och därmed sammanhängande utbildnings- och lokalfrågor — anført i huvudsak följande.

Enligt vad ecklesiastikministern framhållit i direktiven till den nya utredningen är orsaken till att det år 1950 framlagda betänkandet icke kunnat föranleda några åtgärder främst att söka i att betänkandets genomförande är alltför kostnadskrävande för statsverket. En noggrann prövning av möjligheterna att begränsa kostnadsökningen syntes därför vara nödvändig. En förutsättning för en dylik granskning vore emellertid en omprövning av det föreslagna utbildnings- och organisationsprogrammet. Härvid borde man enligt departementschefens mening utgå från att utbildningens äsyftade reformering icke skulle åstadkomma en kompetenshöjning hos lärarinnorna genom exempelvis längre utbildningstid, mer högskolemässig utbildning eller dylikt. Vid den sålunda förordade översynen av det framlagda betänkandet måste enligt departementschefens uttalande främsta intresset vara att med beaktande av de mest angelägna önskemålen åstadkomma förslag till en utbildningsorganisation, som icke bleve omöjlig att genomföra på grund av de kostnader den medför. Översynen borde alltså i främsta rummet bli ekonomiskt och organisatoriskt-administrativt betonat.

Enligt vår mening bör nu förevarande utredning inte endast ha till uppgift att framlägga förslag till en effektivare grundutbildning utan bör också pröva förutsättningarna för en högre lärarinneutbildning för berörda kategorier. Det synes angeläget att den nu tillsatta kommittén får i uppdrag att också pröva denna fråga, eftersom den nödvändigtvis måste påverka grundutbildningen. Vi anser det i hög grad behövligt att skapa en påbygg-

nad till nu gällande utbildning, även om denna endast delvis kommer att utnyttjas. Uppdrag bör lämnas kommittén redan nu att undersöka den av oss berörda frågan, i synnerhet som mellan båda frågorna råder ett starkt organisatoriskt samband.

Utskottet får till en början erinra om att utskottet i utlåtande 1953: 184 — i anledning av väckta motioner om inrättande av en professur i näringslära — uttalade, att åtgärder i syfte att bereda möjligheter för forskning och högre utbildning på näringslärans område framstode såsom önskvärda. Det syntes utskottet särskilt vara av vikt att kompetenta lärarkrafter utbildades för omhänderhavande av undervisning i ämnet vid skolköks- och lanthushållsseminarierna. En närmare utredning av nämnda spörsmål och vad därmed kunde stå i samband syntes enligt utskottets mening böra komma till stånd. På hemställan av utskottet beslöt 1953 års riksdag (skrivelse nr 409) att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning i av utskottet sålunda angivna avseenden.

Med anledning av riksdagens nyssnämnda skrivelse har Kungl. Maj:t genom beslut den 5 februari 1954 uppdragit åt de i förevarande motioner åsyftade sakkunniga — 1953 års lärarinneutbildningskommitté — att verkställa den i utskottets utlåtande 1953: 184 avsedda utredningen rörande åtgärder för forskning och högre utbildning på näringslärans område och därmed sammanhängande frågor.

I de nu föreliggande motionerna I: 302 och II: 229 har framhållits, att lärarinneutbildningskommittén icke blott borde ha till uppgift att framlägga förslag till en effektivare grundutbildning utan att den även borde pröva förutsättningarna för en högre utbildning för de av utredningen berörda lärarinnekategorierna. För egen del vill utskottet — som icke anser ett allmänt behov av högre utbildning på förevarande område föreligga — begränsa sig till att uttala, att det icke synes böra föreligga hinder för kommittén att vid fullgörande av utredningsuppdraget också pröva, huruvida i andra ämnen inom det husliga området än näringslära en högre utbildning kan vara erforderlig för sådana lärare vid ifrågavarande lärarutbildningsanstalter, som omhänderha den teoretiska seminarieutbildningen. Utskottet får i anslutning härtill fästa uppmärksamheten på några av de spörsmål, som därvid kunna aktualiseras, nämligen dels huruvida en dylik högre utbildning bör baseras på den normala utbildningen för ifrågavarande lärarinnekategorier eller på annan särskild fackutbildning, dels om helt andra former av högre utbildning i vissa fall kan vara mera ändamålsenlig och dels i vilken ordning en högre utbildning bör inpassas i förhållande till den praktiska lärartjänstgöring, som bör ha fullgjorts innan vederbörande blir lärare vid här avsedda utbildningsanstalter.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 302 och II: 229, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet sålunda anfört.

188:o) **Utbildningskurser i kvinnlig slöjd för lärare.** Kungl. Maj:t har (punkt 193, s. 307—310) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 64 000 kronor, innehållande en anslagsminskning med 3 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Svenson m. fl.* (I: 179) och den andra inom andra kammaren av fru *Andrén m. fl.* (II: 220), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att inrätta ett tvåårigt provisoriskt statligt seminarium för utbildning av lärarinnor i kvinnlig slöjd samt att riksdagen måtte öka det för budgetåret 1954/55 å åttonde huvudtiteln uppförda anslaget för utbildningskurser i kvinnlig slöjd för lärare från 64 000 kronor till 115 000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas i huvudsak följande.

Det för innevarande budgetår under förevarande rubrik anvisade anslaget är avsett till anordnande genom skolöverstyrelsens försorg av dels en ettårig kurs i kvinnlig slöjd för lärarinnor, dels ock en kurs i sömnad omfattande omkring sex veckor och avsedd att meddela viss kompetens för deltagande i den ettåriga kursen.

I anslagsäskanden för nästa budgetår hemställer *skolöverstyrelsen* om anvisande av ett förslagsanslag av 115 000 kronor för inrättande av ett provisoriskt statligt seminarium för utbildning av lärarinnor i kvinnlig slöjd. Till stöd för detta förslag anför överstyrelsen bland annat följande.

Utbildningen av facklärare i kvinnlig slöjd sker vid enskilda anstalter, som åtnjuter statsunderstöd. Någon statlig utbildningsanstalt finnes ej.

Vid de nuvarande seminarierna har under ett antal år utexaminerats högst 56 handarbetslärarinnor årligen. Från och med vårterminen 1955, då seminariet för huslig utbildning i Umeå beräknas ha sin första examination, blir det sammanlagda antalet högst 70. Utexaminationen är icke på långt när tillräcklig för att tillgodose behovet av kompetenta lärare och kommer ej heller att bli det efter tillkomsten av handarbetslinjen vid Umeåseminariet. För närvarande uppehålls tjänster i stor utsträckning av icke behöriga lärare. Till och med i försöksdistrikt är detta förhållandet. Bristen måste med nuvarande begränsade examinationsmöjligheter komma att kvarstå under avsevärd tid, allt efter som undervisningsavdelningarna ökar till följd av de höga födelsesiffrorna under 1940-talet. Enligt i överstyrelsen tillgänglig statistik kan under de närmaste åren nyrekryteringsbehovet vid folk- och fortsättningskolorna samt de högre skolorna av vederbörligen utbildade handarbetslärarinnor med heltidstjänstgöring (30 veckotimmar) uppskattas till 150 à 175 årligen. Med all sannolikhet kommer behovet icke att minska under 1950-talet. Eftersom åtskilliga lärare i kvinnlig slöjd fortfarande måste anställas med partiell tjänstgöring och bristen på kompetenta lärare redan nu är stor, är behovet av vidgad utbildning odiskutabelt.

De nu existerande seminarierna kan ej öka sin utbildningskapacitet. Överstyrelsen framlägger därför förslag om ett nytt seminarium. I avvaktan på

resultatet av utredningsarbetet angående omorganisation av den husliga utbildningen bör detta ges provisorisk karaktär och helt bekostas av statsmedel.

Det nya seminariet föreslås bli tvåårigt med ett elevantal av 24 à 28 elever per årskurs. Elevrekryteringen anses säkerställd, och vad angår seminariets förläggning har preliminära underhandlingar förts med de kommunala myndigheterna i Lund om en förläggning till denna stad. Vid seminariet föreslås inrättade en rektorstjänst i lönegraden Ce 27 och en lärarinnetjänst i Ce 25.

Sedermera har *skolöverstyrelsen* i särskild skrivelse den 26 oktober 1953 hemställt att, därest det föreslagna provisoriska seminariet icke anses böra komma till stånd, i stället ett anslag av 64 000 kronor måtte anvisas till utbildningskurser i kvinnlig slöjd för lärare. Överstyrelsen erinrar därvid om den kurs i kvinnlig slöjd för lärarinnor, till vilken medel anvisats för innevarande budgetår.

Departementschefen har anfört huvudsakligen följande.

Med hänsyn bland annat till att särskilda utredningsmän tillkallats för att verkställa fortsatt utredning rörande organisationen av lärarinneutbildningen på det husliga området och därmed sammanhängande utbildnings- och lokalfrågor kan jag icke tillstyrka förslaget om inrättande av ett provisoriskt statligt seminarium för utbildning av lärarinnor i kvinnlig slöjd. Det synes emellertid nödvändigt, att åtgärder vidtages för att åtminstone i någon mån minska den nuvarande bristen på dylika lärarinnor. För närvarande pågår en tillfälligt anordnad ettårig kurs i kvinnlig slöjd avsedd för personer med lärarinneutbildning. Skolöverstyrelsen har framhållit, att man torde kunna räkna med tillräcklig rekrytering för ytterligare en dylik kurs, och har som ett alternativ till förslaget om ett provisoriskt seminarium föreslagit anordnande även under nästa budgetår av en ettårig kurs av nyss angivet slag. Jag ansluter mig till detta alternativa förslag. Kostnaderna för den nya kursen inklusive en kortare preparandkurs har beräknats till 64 000 kronor, vilket är 3 000 kronor mindre än årets anslag för ändamålet. Minskningen beror på att vissa inventarier, som anskaffats för den pågående kursen, kan komma till användning även vid nästa kurs.

Det i *motionerna I: 179* och *II: 220* gjorda yrkandet sammanfaller med överstyrelsens ovan angivna förslag om inrättande av ett provisoriskt statligt seminarium för utbildning av lärarinnor i kvinnlig slöjd. Motionärerna ha anfört bland annat följande.

I och med skolpliktens förlängning och genomförande av enhetsskolans linje 9 y kommer behovet av slöjdlärarinnor att ytterligare öka. Behovet av kvalificerad lärarkraft vid yrkesundervisningen i sömnad är betydande. Av en undersökning som gjorts framgår, att vid cirka 400 yrkesskolor i landet med sömnadskurser över hälften saknar pedagogiskt skolad kraft, vilket ur undervisningssynpunkt är synnerligen beklagligt.

Slöjdlärarinnornas uppgifter anses av stora skikt svenska kvinnor vara synnerligen betydelsefulla för både familjens och samhällets ekonomi. Dessa lärarinnor skall ge flickorna — de blivande husmödrarna — en grund

att bygga vidare på, då det gäller att sy för eget och familjens behov, samt därtill en första orientering i textil varukännedom.

Dessutom utgör detta undervisningsämne ett av de få på skolschemat, som ger barnen möjlighet till fri skapande verksamhet och som utvecklar deras sinne för skönhet och kvalitet. Den psykologiska forskningen anser, att de praktiska ämnena har stor betydelse inte bara för att träna händigheten utan också för barnens allmänna utveckling och karaktärsfostran.

Det är också uppenbart, att linje 9 y inte kommer att få det anseende man skulle önska, om vi inte redan från början får tillgång till väl utbildade lärarkrafter, som förmår fånga elevernas intresse och kan lyfta de praktiska ämnena och den praktiska yrkeskunnigheten upp på ett plan, som ligger i nivå med de teoretiska ämnena.

Utskottet. Den nuvarande kapaciteten vid olika anstalter och kurser för utbildning av lärarinnor på det husliga området är uppenbarligen otillräcklig beträffande de flesta av utbildningsgrenarna, bland annat kvinnlig slöjd. Även i andra hänseenden än de rent kvantitativa torde ifrågavarande utbildning icke vara tillfredsställande anordnad. Främst med tanke på den praktiska undervisningen och utbildningen i enhetsskolan men även i betraktande av de nu starkt ökande barnkullarna i skolåldern synes det utskottet vara av utomordentlig vikt, att berörda spörsmål snarast bringas till en lösning. I detta sammanhang må erinras om att chefen för ecklesiastikdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1953 tillkallat särskilda utredningsmän — 1953 års lärarinneutbildningskommitté — för att verkställa utredning och avge förslag i ämnet. Det är utskottets förhoppning, att ifrågavarande utredningsarbete kommer att bedrivas så, att på detsamma grundat förslag till avhjälpande av de brister, som vidlåda den nuvarande utbildningen på området, samt till lösning av förevarande utbildningsfrågor i övrigt inom en snar framtid skall kunna föreläggas riksdagen.

Vad särskilt gäller utbildningen av lärarinnor i kvinnlig slöjd har under förevarande rubrik för innevarande budgetår anvisats medel till en ettårig kurs för lärarinnor samt till en kortare preparandkurs för deltagande i den längre kursen. I motionerna I: 179 och II: 220 har — liksom i skolöverstyrelsens anslagsäskanden — föreslagits upprättande från och med nästa budgetår av ett tvåårigt provisoriskt seminarium för utbildning av lärarinnor i kvinnlig slöjd. Utskottet är för sin del, i likhet med departementschefen, icke berett att i rådande läge förorda en dylik utbyggnad av det nu för minskande av bristen på slöjdlärarinnor tillämpade provisoriet. Utskottet har därför med biträdande av Kungl. Maj:ts förslag ansett sig böra avstyrka bifall till det i förevarande motioner framställda yrkandet.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 179 och II: 220, till *Utbildningskurser i kvinnlig slöjd för lärare* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 64 000 kronor.

189:o) **Kurs för utbildning av lärarinnor i barnavård.** I två lika lydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Svenson m. fl.* (I: 178) och den andra inom andra kammaren av fröken *Ager m. fl.* (II: 230), har hemställts, att riksdagen ville besluta att till bidrag för anordnande av en provisorisk kurs för utbildning av lärarinnor i barnavård anvisa ett anslag av 25 000 kronor.

Motionärerna ha framhållit, att skolöverstyrelsen för nästa budgetår hemställt om ett anslag av 25 000 kronor för ifrågavarande ändamål, under åberopande av att bristen på barnavårdslärarinnor vore mycket stor och behovet av ökad utbildning synnerligen markant. Överstyrelsens framställning har emellertid icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. I motionerna har därjämte anförts bland annat följande.

Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala är den enda läroanstalten för utbildning av barnavårdslärarinnor. Skolan utexaminerar årligen cirka tolv lärarinnor. Dessa lärarinnor tjänstgör bland annat vid kurser för utbildande av barnsköterskor för hem och institutioner. Antalet sådana kurser har starkt stegrats under senare år. Flera skulle komma till stånd, om tillgången på barnavårdslärarinnor vore större. Vidare är dessa lärarinnor verksamma vid föreläsningar för blivande mödrar. Barnavårdslärarinnor undervisar även vid husmodersskolor, fortsättningsskolor, kommunala flickskolor och andra skolor där undervisning i barnavård förekommer. I åttonde klassen av enhetsskolan är barnavård inlagd i hemkunskap, varför det sålunda för framtidens skola blir behövt med ett ökat antal barnavårdslärarinnor. För närvarande undervisar många lärarinnor i ämnet utan att äga behörighet.

Utskottet får hänvisa till vad utskottet under nästföregående punkt anført beträffande utbildningen av lärarinnor på det husliga området. Vad särskilt gäller den gren av nämnda utbildning, som avser lärarinnor i barnavård vill utskottet därjämte erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 5 februari 1954 — i anledning av riksdagens skrivelse 1953: 408 — förordnat, att det åt 1953 års lära-*rinne*utbildningskommitté givna utredningsuppdraget skall omfatta jämväl i statsutskottets utlåtande 1953: 183 äsyftade spörsmål rörande undervisningen i barnavård.

Utskottet har i nuvarande läge icke ansett sig böra för nästa budgetår förorda medelsanvisning för anordnande av den i motionerna I: 178 och II: 230 avsedda provisoriska kursen för utbildning av lärarinnor i barnavård.

Utskottet hemställer därför,

att motionerna I: 178 och II: 230 icke må av riksdagen bifallas.

190:o) **Läroboksnämnden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 194, s. 310), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 45 600 kronor.

191:o) **Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 195, s. 310), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kronor.

192:o) **Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 196, s. 311), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

193:o) **Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 197, s. 311 och 312), vilket innebär en anslagshöjning med 20 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

194:o) **Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 198, s. 312—314), vilket innebär en anslagshöjning med 6 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 58 000 kronor.

195:o) **Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 199, s. 314 och 315), vilket innebär en anslagshöjning med 4 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 84 800 kronor.

196:o) **Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 200, s. 315), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

197:o) **Vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid högre skolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 201, s. 315—317) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kronor, innebärande oförändrad medelsanvisning.

Av statsrådsprotokollet inhämtas i huvudsak följande.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1952:153 beslöt 1952 års riksdag vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid de högre skolorna. Dessa åtgärder avsåg — jämte annat — att öka utbildningen av lärare vid universiteten, bland annat genom att öppna möjligheter för lärare utan vanlig akademisk utbildning (folkskollärare) att förskaffa sig begränsad sådan utbildning och därmed kompetens för undervisning i högre skolor. Vidare avsågs, att särskilda fortbildningskurser, förlagda till olika orter i landet, skulle anordnas i ämnena matematik, fysik, kemi, zoologi och botanik. Omfattningen av dessa kurser skulle närmast motsvara, vad som fordras för godkänt betyg i filosofisk ämbetsexamen (1-betygskurser).

Kanslern för rikets universitet föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 750 000 kronor. *Kanslern* lämnar därvid till en början en redogörelse för den kursverksamhet, som bedrivits under budgetåret 1952/53.

I september månad 1952 hade kanslersämbetet emottagit anmälningar från 261 folkskollärare, vilka under läsåren 1952/53 och 1953/54 önskade genomgå fortbildningskurser i ett eller flera matematisk-naturvetenskapliga ämnen. Till följd av rådande personalbrist på kanslersämbetet kunde allenast vissa förberedande åtgärder vidtagas under höstterminen 1952 för anordnande av kurser. Från och med den 15 december 1952 erhöll kanslersämbetet viss personalförstärkning för handhavandet av de ifrågavarande kurser berörande göromålen. Under vårterminen 1953 anordnades tre matematikkurser, en vid ett vart av universiteten och en vid Stockholms högskola. I en på enskilt initiativ anordnad ett-betygskurs i matematik vid tekniska gymnasiet i Skellefteå deltog sedan vårterminen 1952 11 folkskollärare; denna grupp inrymdes från och med vårterminen 1953 i kursverksamheten.

För ändamålet anvisade Kungl. Maj:t genom särskilda beslut i runt tal 42 000 kronor.

I vårterminens fyra kurser i matematik deltog sammanlagt 66 folkskollärare. Av dessa har hittills 9 i tentamen erhållit betyget Godkänd i filosofisk ämbetsexamen. Ytterligare ett antal förväntas genomgå tentamen före utgången av höstterminen 1953. Av i vårterminens kurser deltagande folkskollärare har 11 under sommaren och höstterminen 1953 deltagit i fortbildningskurs i fysik och 2 i motsvarande kurser i kemi.

Under budgetåret 1952/53 anordnades även vissa ett-betygskurser i humanistiska ämnen. Härjämte skedde dubblering av två-betygsundervisningen i vissa naturvetenskapliga och humanistiska ämnen. För omfördälda ändamål anvisades sammanlagt i runt tal 272 000 kronor. För undervisning i engelska språket genom Hermods korrespondensinstitut anvisades under sagda budgetår 44 000 kronor.

Som framgår av kanslerns redogörelse utgick alltså under budgetåret 1952/53 ett sammanlagt belopp av 358 000 kronor för undervisning av olika slag. Motsvarande utgifter för nu löpande budgetår beräknas av kanslern, bortsett från stipendieutgifter, till 550 000 kronor. I fråga om medelsbehovet för nästa budgetår anför kanslern följande.

Kursdeltagarna i fortbildningskurserna i matematik har enligt samstämmiga uppgifter från förordnade inspektorer och kursledare visat stort intresse för studierna; däremot företedde åtskilliga av dem väsentliga brister med avseende på förkunskaperna. För deltagande i de under höstterminen 1953 anordnade fortbildningskurserna har därför kravet på studentkunskaper i specialmatematik starkare understrukits.

Med den förväntade utsträckningen av den tidsperiod, under vilken ordinarie och extra ordinarie folkskollärare kan bedriva akademiska studier med bibehållande av lön med B-avdrag, kan det förutses, att ett avsevärt större antal folkskollärare kommer att anmäla sig till deltagande i de akademiska fortbildningskurserna, och att många av dem ämnar fortsätta sina studier till högre betyg. Redan nu föreligger 330 anmälningar från folkskollärare. Hittills har 200 folkskollärare beretts tillfälle att genomgå en eller två fortbildningskurser.

Verksamheten synes mig böra fortsätta jämväl under nästa budgetår. För ändamålet torde minst samma belopp som hittills — eller 750 000 kronor — böra ställas till förfogande.

Departementschefen har anfört följande.

Som torde ha framgått av den lämnade redogörelsen, har man med anlåtande av anslagsmedel ur detta anslag satt in åtgärder för avhjälpande av lärarbristen på olika punkter, där man kunnat vänta att nå resultat. Anslagsdispositionen har icke varit strängt bunden, utan det har ankommit på Kungl. Maj:t att inom ramen för anslaget fritt förfoga över anslagsmedlen för därmed avsedda ändamål. Enligt min mening är det nödvändigt, att även för nästa budgetår särskilda medel anvisas till åtgärder för avhjälpande av den mycket allvarliga lärarbrist, som alltjämt råder. Förevarande anslag torde därför böra uppföras på riksstaten även för nästa budgetår. Vad angår anslagsbeloppet synes vad kanslern anfört angående omfattningen av verksamheten hittills och i fort-

sättningen motivera, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 750 000 kronor. Liksom hittills bör Kungl. Maj:t äga att fritt förfoga över anslaget för därmed avsedda ändamål.

Utskottet. Den kursverksamhet, varom här är fråga, har tillkommit som ett led i strävandena att avhjälpa den rådande lärarbristen vid de högre skolorna och igångsattes våren 1953. Verksamheten med ett-betygskurser har våren 1953 omfattat 4 kurser i matematik, 3 kurser i engelska språket, 3 kurser i nordiska språk samt 2 kurser i litteraturhistoria med poetik. Dessa kurser ha haft ett sammanlagt deltagarantal av 285, därav 192 folkskollärare. Före den 1 februari 1954 ha 88 av dessa deltagare, därav 53 folkskollärare, avlagt vederbörlig tentamen (22 tentamina i matematik, 12 avlagda av folkskollärare). Under sommaren och hösten 1953 ha anordnats 6 kurser i matematik, 1 kurs i fysik, 2 kurser i kemi, 3 kurser i botanik, 4 kurser i engelska språket, därav 1 korrespondenskurs vid Hermods korrespondensinstitut, 1 kurs i nordiska språk samt 3 kurser i litteraturhistoria med poetik. Deltagarantalet har uppgått till 417, därav 321 folkskollärare. Antalet godkända tentamina före den 1 februari 1954 har utgjort 98, av vilka 65 avlagts av folkskollärare (54 tentamina i naturvetenskapliga ämnen, 43 avlagda av folkskollärare). Medel ur förevarande anslag ha även utgått för dubblering av två-betygsundervisningen i vissa naturvetenskapliga och humanistiska ämnen.

Utskottet kan konstatera, att resultatet i avlagda tentamina i förhållande till kursdeltagarantalet hittills icke visat sig så gynnsamt som man vid verksamhetens startande räknade med. Emellertid har ännu allt för kort tid förflutit för att det skall vara möjligt att bilda sig ett rättvist och säkert omdöme om ifrågavarande kursverksamhet. Vid sådant förhållande har utskottet i likhet med universitetskanslern och departementschefen funnit det befogat att anslag till förevarande ändamål ställes till förfogande jämväl för nästa budgetår. Utskottet har härvid icke funnit anledning till erinran mot att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa åtgärder för avhjälpan av lärarbristen vid högre skolor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kronor.

198:o) **Psykologisk-pedagogiska institutet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 202, s. 318 och 319), vilket innebär en anslagshöjning med 6 100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för psykologisk-pedagogiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	1 700
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	43 100
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	22 300
Summa kronor	67 100

b) till *Psykologisk-pedagogiska institutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 67 100 kronor.

199:o) **Psykologisk-pedagogiska institutet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 203, s. 319), vilket innebär en anslagsminskning med 4 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Psykologisk-pedagogiska institutet*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 13 200 kronor.

200:o) **Psykologisk-pedagogiska institutet: Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 204, s. 319 och 320), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Psykologisk-pedagogiska institutet*: *Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 17 500 kronor.

201:o) **Psykologisk-pedagogiska institutet: Undersökningar och kurser.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 205, s. 320 och 321), vilket innebär en anslagshöjning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Psykologisk-pedagogiska institutet*: *Undersökningar och kurser* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

202:o) **Vissa kostnader för student- och realexamina.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 206, s. 321 och 322), vilket innebär en anslagsminskning med 77 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa kostnader för student- och realexamina* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 610 000 kronor.

203:o) **Studiebidrag och stipendier åt lärjungar vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 207, s. 323), vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Studiebidrag och stipendier åt lärjungar vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 19 000 000 kronor.

204:o) **Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 208, s. 323 och 324), vilket i anslagshänseende med hänsyn till förefintlig reservation innebär anvisande allenast av ett nominellt belopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att för budgetåret 1954/55 må till stipendier, som under denna punkt avses, utdelas högst 85 000 kronor;

b) till *Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

205:o) **Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 209, s. 325), vilket innebär en anslagshöjning med 400 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kronor.

206:o) **Bidrag till avlönande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 210, s. 325 och 326), vilket innebär en anslagshöjning med 15 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till avlönande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 kronor.

Folkundervisningen.

Anstalter för lärarutbildning m. m.

207:o) **Kurser för lärare vid folk- och småskoleseminarier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 212, s. 328), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kurser för lärare vid folk- och småskoleseminarier* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 45 000 kronor.

208:o) **Kurs för lärare rörande läs- och skrivsvårigheter hos barn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 213, s. 328 och 329), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kurs för lärare rörande läs- och skrivsvårigheter hos barn* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 20 500 kronor.

209:o) **Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro- utbildning.** Kungl. Maj:t har (punkt 214, s. 329—333) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 67 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 37 000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat följande.

Ifrågavarande stiftelse har enligt testamente av grosshandlaren August Abrahamson till ändamål »att genom fortsatt utbildning av lärare och lärarinnor, som redan ägnat sig åt undervisning, verka för uppfostran i allmänhet och särskilt för användandet därvid av den pedagogiska slöjden». Enligt testamentet skulle stiftelsen — vars fasta egendom utgöres av jordbruks- och skogsegendomen Nääs i Skallsjö socken — jämte alla dess tillgångar överlämnas till svenska staten; Kungl. Maj:t skulle utöva högsta beslutanderätt i allt vad stiftelsen angick.

Den 28 april 1899 beslöt Kungl. Maj:t, att stiftelsen med dess tillgångar skulle mottagas av staten på i donationsurkunden stadgade villkor.

Stiftelsens huvudsakliga verksamhet består i att upprätthålla en läroanstalt för fortbildning i vissa övningsämnen, i främsta rummet skolslöjd. Denna utbildningsverksamhet pågår endast sommartid. Enligt testamentsbestämmelserna skall läroanstalten å Nääs i all framtid upprätthållas.

Enligt donationsbestämmelserna skall läroanstaltens drift i första hand finansieras genom avkastningen av den kontanta delen av donationen. I andra hand får nettoavkastningen av den fasta egendomen tas i anspråk. Fastigheternas avkastning skall dock i främsta rummet användas till underhåll, skötsel och vård av egendomens byggnader, park, trädgård och inventarier.

Den 27 maj 1949 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla sakkunniga för utredning rörande August Abrahamsons stiftelses ekonomi och fortsatta verksamhet. De sakkunniga — som tillkallades den 11 juni samma år — antog benämningen 1949 års Nääsutredning.

I skrivelse den 24 oktober 1953 anholder *stiftelsens styrelse* dels om tilläggsbidrag å 51 200 kronor för budgetåret 1953/54 till bestridande av kostnaderna för läroanstalten, dels om bidrag å 80 000 kronor för budgetåret 1954/55 till samma ändamål. Av motiveringen för framställningen inhämtas bland annat följande.

Den medelsavkastning, som är direkt avsedd att disponeras för läroanstaltens kostnader, uppgår numera till endast 10 000 å 11 000 kronor per år. Styrelsen har därför sett sig nödsakad att i väsentlig omfattning disponera även skogens och lantbrukets avkastning för läroanstaltens drift. Härigenom har dock underhållet av Nääs slott och dess inventarier blivit i väsentlig mån eftersatt. Då styrelsen är angelägen om att i möjligaste mån bevara de miljöer, som är företrädda på slottet, har styrelsen i samråd med riksantikvarieämbetet och byggnadsstyrelsen igångsatt en utredning, syftande till upprättandet av en plan för istandsättandet av byggnaderna och konservering av slottets inventarier. Det kan redan nu förutses, att genomförandet av här skisserade planer kommer att för innevarande budgetår och ytterligare ett antal år framåt helt ta i anspråk överskottet från lantbrukets och skogsdriftens stat, varav följer ett motsvarande underskott i läroanstaltens stat. Styrelsen avser nämligen att med stiftelsens egna resurser sörja för slottets och slottsinventariernas upprustning liksom för deras framtida underhåll. Därest verksamheten vid läroanstalten i fortsättningsen skall kunna upprätthållas, måste kostnaderna härför enligt styrelsens mening till övervägande del bestridas av statsmedel. Det erforderliga statsbidraget beräknas för innevarande budgetår till 81 200 kronor, varav 30 000 kronor redan anvisats, samt för budgetåret 1954/55 till 80 000 kronor.

I särskild framställning anholder *styrelsen* vidare, att stiftelsens räkenskaper från och med den 1 januari 1955 omläggas till att omfatta kalenderår i stället för det statliga budgetåret.

Departementschefen har inledningsvis framhållit att det redan år 1949 konstaterades, att en genomgripande sanering av ifrågavarande stiftelses ekonomi måste ske, i vilket syfte Nääsutredningen tillkallades. Emellertid har departementschefen den 4 december beslutit, att Nääsutredningens verksamhet skulle upphöra senast med utgången av januari 1954. Departementschefen har förklarat sig ämna senare för Kungl. Maj:t anmäla frågan om vidare åtgärder för att nå ett slutligt resultat beträffande stiftelsens fortsatta verksamhet och därmed sammanhängande ekonomiska och organisatoriska spörsmål. I avvaktan härå syntes stiftelsens styrelse enligt departementschefens mening böra ombesörja endast sådant löpande underhåll å byggnaderna, som prövades oundgängligen erforderligt. I anslagsfrågan har departementschefen vidare anfört i huvudsak följande.

Statsbidraget för innevarande budgetår utgör 30 000 kronor. Bidraget skall användas till avlönande av lärare för undervisning i manlig slöjd. Det har beräknats i huvudsak täcka kostnaderna för arvoden och vissa andra löneförmåner åt lärarna vid de kurser i manlig slöjd, som hålles å Nääs.

Jag beräknar statens bidrag till avlönande av lärare vid läroanstalten för nästa budgetår till 30 000 kronor. Då önskemålet att omlägga räkenskapsåret från budgetår till kalenderår synes böra tillgodoses, torde emellertid anslaget för nästa budgetår böra beräknas för ett och ett halvt år, nämligen för tiden 1 juli 1954—31 december 1955. Det för nästa budgetår i detta hänseende erforderliga statsbidragsbeloppet bör alltså beräknas till 45 000 kronor.

Då emellertid visst underskott på läroanstaltens verksamhet åtminstone för innevarande budgetår synes ofrånkomligt, torde i anslaget för nästa budgetår böra inräknas ett ytterligare belopp, vilket torde få stå till Kungl. Maj:ts disposition att i mån av behov användas till täckande av brist i läroanstaltens stat. För detta ändamål kan jag emellertid för närvarande icke tillstyrka anvisande av högre belopp än 22 000 kronor. Hela anslaget för nästa budgetår torde alltså böra uppföras med 67 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 37 000 kronor.

Utskottet. I anslutning till vad departementschefen anfört rörande vidare åtgärder för att nå ett slutligt resultat beträffande förevarande stiftelses fortsatta verksamhet och därmed sammanhängande ekonomiska och organisatoriska spörsmål får utskottet erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 5 mars 1954 uppdragit åt statens sakrevision att verkställa utredning rörande de med stiftelsens verksamhet förenade ekonomiska förhållandena.

Vad gäller anslagsfrågan framgår av den lämnade redogörelsen, att statsbidraget till lärarlöner beräknats till 30 000 kronor för budgetår eller — för omläggning av räkenskapsåret till kalenderår — till 45 000 kronor för tiden den 1 juli 1954—den 31 december 1955. Vidare har departementschefen beräknat ett belopp av 22 000 kronor att stå till Kungl. Maj:ts disposition för att i mån av behov användas till täckande av brist i läroanstaltens stat.

Utskottet — som icke funnit något att erinra mot att ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföres med det av Kungl. Maj:t äskade beloppet av 67 000 kronor — har under hand erfarit att, enligt vad numera tillgängliga uppgifter rörande stiftelsens ekonomiska ställning utvisa, det kan bli nödvändigt att för upprätthållande av läroanstaltens verksamhet under nästa budgetår disponera ett större belopp än den summa av högst $(30\,000 + 22\,000 =)$ 52 000 kronor, som enligt departementschefens förslag skulle få användas under sagda budgetår. Med anledning härav har utskottet ansett sig böra uttala, att det icke torde böra möta hinder för Kungl. Maj:t att — om så visar sig oundgängligen erforderligt — disponera hela det äskade anslaget av 67 000 kronor för läroanstaltens verksamhet under nästa budgetår.

Utskottet får i detta sammanhang — med erinran om att läroanstalten å Nääs för närvarande är den enda anstalten i landet för utbildning av

lärare i manlig slöjd — fästa uppmärksamheten på att utskottet i utlåtande 1952: 8 under punkten 211 framhöll den synnerliga angelägenheten av en snar lösning av utbildningsfrågan för lärare i manlig slöjd. Enligt utskottets mening borde dock denna fråga dessförinnan underkastas en allsidig och förutsättningslös utredning. På hemställan av utskottet begärde 1952 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 8), att en dylik utredning måtte komma till stånd. Denna riksdagens framställning har ännu icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Med hänsyn till det läge, vari frågan om slöjdläroanvändningen vid läroanstalten å Nääs nu befinner sig, framstår behovet av den angivna utredningen enligt utskottets mening som än mer trängande.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläroanvändning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 67 000 kronor.

210:o) Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 215, s. 333 och 334), vilket innebär en anslagshöjning med 40 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kronor.

211:o) Fortbildningskurser i yrkesvägledningsfrågor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 216, s. 335—339) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortbildningskurser i yrkesvägledningsfrågor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 32 000 kronor.

212:o) Fortbildningskurs för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans skolhem. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 217, s. 339 och 340), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår anvisats till Fortbildningskurs för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortbildningskurs för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans skolhem* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

213:o) Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter. Kungl. Maj:t har (punkt 218, s. 340) föreslagit

riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

Ur detta anslag, som nu är uppfört med 35 000 kronor, utgår resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid folk- och småskoleseminarier, högre folkskolor samt folk- och fortsättningsskolor. *Skolöverstyrelsen* har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt, att anslaget främst med hänsyn till det ökande antalet stipendiesökande lärare måtte höjas med 25 000 kronor. *Departementschefen* har förklarat sig icke kunna föreslå någon höjning av anslaget för nästa budgetår.

Utskottet får — med hänsyn till den ökande efterfrågan på resestipendier av här avsett slag — framhålla vikten av att ifrågavarande anslag i möjligaste mån förstärkes. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål. I rådande läge vill utskottet likväl icke motsätta sig att anslaget i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

214:o) Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska. Kungl. Maj:t har (punkt 219, s. 341) föreslagit riksdagen att till detta ändamål anvisa ett förslagsanslag av 190 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Bergh* och *Arrhén* (I: 96) samt den andra inom andra kammaren av fröken *Karlsson m. fl.* (II: 124), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta, att i Kungl. Maj:ts proposition nr 1 upptaget förslagsanslag å 190 000 kronor för stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska må kunna disponeras för stipendier även åt folkskollärare, som önskar vinna behörighet att undervisa i tyska.

Ur detta anslag, som nu är uppfört med 165 000 kronor, utgår — enligt kungörelsen den 14 april 1950 (nr 111) angående stipendier för vinnande av behörighet att undervisa i engelska i folkskolan — stipendium med högst 500 kronor till examinerad folkskollärare, som jämlikt vissa bestämmelser i kungörelsen den 18 april 1947 (nr 149) angående behörighet att undervisa i främmande språk i folkskolan vunnit behörighet att undervisa i engelska i folkskolan.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär en av anslagsbelastningen under sistförflutet budgetår betingad uppräknings av anslaget med 25 000 kronor.

Till stöd för det i *motionerna I: 96* och *II: 124* framställda yrkandet har anförts följande.

Av den för läsåret 1951/52 avgivna, i Aktuellt från skolöverstyrelsen 1953 nr 1 återgivna redogörelsen för försöksverksamheten framgår, att ej mindre än 52,8 procent av eleverna i 7:e klass av enhetsskolan begagnat sig av möjligheten att välja tyska bland de tre tillvalsämnen, tyska, praktiskt ämne och svensk övningskurs, som står till buds. Tendensen är densamma för läsåret 1952/53 även om exakta siffror ännu ej föreligger.

Enligt överlärnarnas rapporter beror detta till stor del på föräldrarnas önskan att hålla vägen öppen till sådan fortsatt teoretisk utbildning, som fordrar minst två främmande språk.

Vid konferenser i försöksdistrikt har även från hantverkshåll framhållits vikten av att elever, som senare söker sig till hantverksyrken, har kunskap i tyska, då facktidsskrifter inom detta område i stor utsträckning utges på tyska.

Möjligheten till undervisning i tyska bör enligt vår mening stå öppen för allt flera elever och åtgärder sålunda redan nu vidtagas för att kunna möta den ökade efterfrågan på kompetenta lärare, som är att förvänta, när ännu flera klasser i försöksdistrikten kommer upp till 7:e klass.

Av statsfinansiella skäl anser vi oss för närvarande ej kunna föreslå ett nytt anslag för ovan angivna ändamål. Vi vill därför föreslå, att de stipendier, som nu lämnas åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska, göres tillgängliga även för lärare, som avser att vinna kompetens att undervisa i tyska.

Över motionerna har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttrande avgivits av *skolöverstyrelsen*. Överstyrelsen har därvid förklarat sig intet ha att erinra mot att de stipendier, vilka jämlikt kungörelsen 1950: 111 finge tilldelas folkskollärare, som enligt kungörelsen 1947: 149 förvärvat behörighet att undervisa i engelska i folkskolan, även gjordes tillgängliga för folkskollärare, som i enahanda ordning förvärvat behörighet att undervisa i tyska i folkskolan. Beträffande de ekonomiska konsekvenserna av ett bifall till motionerna har överstyrelsen dock framhållit att, även om den föreslagna ändringen i anslagets disposition endast skulle medföra en obetydlig kostnadsökning, det icke vore sannolikt, att denna skulle kunna ske inom ramen av för stipendier i engelska avsedda medel.

Utskottet. Varken engelska eller tyska språket är upptaget som läroämnen i nu gällande undervisningsplan för folkskolan. Under senare år har emellertid efter särskilda medgivanden engelska införts i folkskolans ämneskrets i ett betydande antal skoldistrikt, vanligen redan från och med femte klassen. Tyska däremot torde förekomma på schemat i regel endast i folkskolans högre avdelning, där sådan undantagsvis är anordnad. I det förslag till ny undervisningsplan för sjuårig folkskola, som skolöverstyrelsen nyligen avlämnat men som ännu icke prövats av Kungl. Maj:t, ha tim- och kursplaner för undervisning i engelska i klasserna 5—7 medtagits jämsides med planer utan dylik undervisning.

I de skoldistrikt, där försöksverksamhet med nioårig enhetsskola bedrivs, är engelska obligatoriskt ämne i klasserna 5, 6 och 7 samt 9 g och a. Tyska förekommer som tillvalsämne i klasserna 7 och 8 samt är obligatoriskt i klass 9 g och a.

Utskottet får erinra om att enligt numera tillgängliga uppgifter (se Aktuellt från skolöverstyrelsen 1954: 3) den procentuella andel av eleverna på försöksskolans högstadium, som i klass 7 valt tyska som tillvalsämne, sjunkit från 52,8 procent läsåret 1951/52 till 48,0 procent läsåret 1952/53 och 40,8 procent läsåret 1953/54. Den grupp, som i klass 7 läsåret 1951/52 utgjorde 52,8 procent, reducerades i klass 8 läsåret 1952/53 till 42,8 procent.

Det torde vidare böra erinras om att undervisningen i tyska på försöksskolans högstadium i princip icke är avsedd att meddelas av folkskollärare, som enligt bestämmelserna i kungörelsen 1947: 149 förvärvat behörighet att undervisa i tyska i folkskolan.

Utskottet — som tillstyrker att förevarande anslag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår uppföres med 190 000 kronor — är för sin del icke berett att förorda bifall till det i motionerna I: 96 och II: 124 framställda yrkandet om en sådan ändring av grunderna för anslagets disposition, att ur detsamma skulle utgå stipendier jämväl åt folkskollärare, som enligt gällande bestämmelser vunnit behörighet att undervisa i tyska i folkskolan.

Utskottet hemställer alltså,

I. att riksdagen må till *Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 190 000 kronor;

II. att motionerna I: 96 och II: 124 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

215:o) **Bidrag till Ericastiftelsen.** Kungl. Maj:t har (punkt 220, s. 341—364) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordade grunder för bestämmande av statens bidrag till Ericastiftelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55, dels ock till Bidrag till Ericastiftelsen för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 97 100 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sunne m. fl.* (I: 27) och den andra inom andra kammaren av fröken *Elmén m. fl.* (II: 40), i vilka hemställts, att riksdagen vid behandlingen av åttonde huvudtiteln måtte höja det såsom bidrag till Ericastiftelsen för budgetåret 1954/55 föreslagna beloppet 97 100 kronor till 105 700 kronor.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionen II: 40.

Utredning angående statens och Stockholms stads bidrag till Ericastiftelsens verksamhet.

Ericastiftelsen är såsom huvudman för ett läkepedagogiskt institut verksam på den psykiska barna- och ungdomsvårdens område. Institutet består dels av en hälsovårdsavdelning med uppgift att ge psykisk hälsovård och dels av ett seminarium med uppgift att meddela pedagogiskt, medicinskt och socialt orienterad utbildning i vård och handledning av svårfostrade barn och svårfostrad ungdom. Staten har bidragit till stiftelsens verksamhet sedan budgetåret 1938/39. Statsbidragen har undergått en successiv ökning från 5 000 kronor första bidragsåret till 110 000 kronor för innevarande budgetår. Ur de olika motiveringarna för den statliga bidragsgivningen kan utläsas, att statsbidraget närmast har avsett seminariet. Vid sidan av statens bidrag har alltsedan år 1943 utgått bidrag till stiftelsen från Stockholms stad. Staden har tillika lämnat stiftelsen vissa lån. Stadens intresse av stiftelsen har närmast varit knutet till verksamheten vid hälsovårdsavdelningen. Ericastiftelsens verksamhet har därjämte finansierats genom enskilda bidrag samt genom patient- och elevavgifter.

Med anledning av Ericastiftelsens försämrade ekonomiska ställning och de upprepade likviditetskriser, vari stiftelsen råkat, överenskom den 31 maj 1951 dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet och vederbörande borgarråd i Stockholms stad att låta verkställa en *u t r e d n i n g* rörande Ericastiftelsen, dess ekonomiska ställning och förutsättningarna för dess fortbestånd. Utredningen skulle avse att fastställa stiftelsens ekonomiska ställning, undersöka, vilka möjligheter till besparingar i gällande stat, som var tänkbara utan att verksamheten allvarligt skadades, samt söka konstruera ett såvitt möjligt rättvist system för fördelningen mellan staten och Stockholms stad av ansvaret för de bidrag av allmänna medel, som erfordrades för att stiftelsen skulle i fortsättningen kunna uppehålla sin verksamhet.

Till *utredningsmän* utsågs drätselkamreraren i Stockholms stad *E. Sundberg* och byråchefen i ecklesiastikdepartementet *B. Öhman*.

Utredningsmännen har den 18 juni 1953 till chefen för ecklesiastikdepartementet och borgarrådet för socialroteln i Stockholms stad överlämnat »*Promemoria med utredning och förslag angående statens och Stockholms stads bidrag till Ericastiftelsens verksamhet*».

Över promemorian har efter remiss från ecklesiastikdepartementet yttranden avgivits av *statskontoret, riksräkenskapsverket, statens lönenämnd, skolöverstyrelsen, socialstyrelsen* och *medicinalstyrelsen* samt *Ericastiftelsen*.

Stockholms stadsfullmäktige har den 16 november 1953 fattat beslut i anledning av utredningsmännens förslag.

S a m m a n f a t t n i n g s v i s innebär *utredningsmännens förslag* följande. Staten och staden ger i fortsättningen sådana bidrag till Ericastiftelsen, att bidragen tillsammans kan beräknas möjliggöra fort-

satt verksamhet tills vidare av stiftelsen i ungefär hittillsvarande omfattning. För varje budgetår bör staten och staden fastställa den normalstat, efter vilken det totala bidragsbehovet skall beräknas. Den sammanlagda subventionen fastställs till det belopp, som enligt normalstaten utgör skillnaden mellan de sammanlagda utgifterna och summan av andra inkomster än de statliga och kommunala bidragen. Det sålunda framräknade sammanlagda bidraget fördelas så, att staten betalar vad som bör anses belöpa på seminariet och staden vad som motsvarar kostnaderna för psykisk hälsovård åt de vid hälsovårdsavdelningen behandlade patienter, som är bosatta i Stockholm. Därest patienter bosatta utom Stockholm mottages till behandling, skall stiftelsen själv täcka kostnaderna härför, antingen genom krav mot vederbörande landsting eller genom förhöjda vårdavgifter. För att förenkla beräkningen av statens och stadens andelar i totalbidraget föreslås, att statens andel bestämmes till 45 procent av bruttokostnaderna enligt normalstaten, från vilket framräknade belopp sedan drages normalstatens belopp för inkomster av elevavgifter, medan staden — med den av utredningsmännen antagna relationen mellan Stockholmspatienter och rikspatienter (2:1) — skall svara för 37 procent av bruttokostnaderna minus två tredjedelar av inkomsterna av patientavgifter. Slutligen föreslår utredningsmännen, att en stiftelsens låneskuld till staden å 145 000 kronor regleras med en fördelning av 17 800 kronor på staten och 127 000 kronor på staden.

Av motiveringen för utredningsmännens förslag (statsrådsprotokollet s. 344—352) torde här få återges följande.

Utredningsmännen betonar, att det ekonomiska läget för stiftelsen nu är ett annat än tidigare, enär de enskilda bidragen numera helt försvunnit och stiftelsen nu önskar bli helt underhållen av stat och kommun. Utredningsmännen har för sin del kommit till den övertygelsen, att tillräckliga skäl är för handen för ett dylikt ansvarsövertagande.

Vad gäller både seminariet och hälsovårdsavdelningen framhåller utredningsmännen emellertid, att ovisshet föreligger om hur länge skälen för det allmännas ekonomiska engagement i Ericastiftelsen kan bestå. Utvecklingen kan leda till att såväl staten som Stockholms stad kommer att framdeles vidtaga dispositioner, som minskar den betydelse stiftelsens verksamhet nu får anses ha. Enligt utredningsmännen synes det sålunda lyckligast om stiftelsens seminarium kunde inlemmas i ett statens specialpedagogiska seminarium, när ett dylikt någon gång i framtiden kan tillskapas. Beträffande hälsovårdsavdelningen kan det tänkas, anför utredningsmännen, att staden framdeles — eventuellt i samband med ytterligare utbyggnad av den psykiska barnvården — finner det vara med sin fördel förenat att organisera denna vård så, att staden på sina egna byråer för psykisk barnavård fördelar samtliga behandlingsfall. Av dessa skäl synes enligt utredningsmännens mening staten och staden icke böra medverka till någon utvidgning av stiftelsens nuvarande organisation, även om motiv i och för sig kunde anföras för en utbyggnad av stiftelsens verksamhet. Utredningsmännen avstyrker i enlighet härmed ett av stiftelsen framlagt förslag om

utvidgning av personalstaten med en heltidsanställd terapeut och en heltidsanställd socialkurator.

Utredningsmännen framlägger följande förslag till normalstat för budgetåret 1953/54.

Normalstat för 1953/54.

U t g i f t e r :	avlöningsstaten	181 300
	omkostnadsstaten	41 200
	Summa	222 500
I n k o m s t e r :	patientavgifter	18 500
	elevavgifter	8 000
	subvention	196 000
	Summa	222 500

Beträffande de i normalstaten ingående posterna inhämtas av utredningen i huvudsak följande.

a) *Avlöningsstaten.* Personalen för utbildning och behandling utgöres av 1 överläkare, tillika föreståndare, 1 rektor, 3 terapeuter, 1 barnpsykolog och 1 socialkurator, alla heltidsanställda, samt en deltidanställd läkare. De heltidsanställda tjänstemännen, av vilka överläkaren, rektorn och de tre terapeuterna är anslutna till statens pensionsanstalt, åtnjuter arvoden, motsvarande viss löneklassplacering enligt Saar, och i vissa fall även särskilda tilläggsarvoden: överläkaren 33: 35 jämte föreståndararvode å 3 000 kronor, rektor 30: 31 jämte rektorsarvode å 2 000 kronor, terapeuterna respektive 23: 23, 19: 20 och 19: 19, barnpsykologen 17: 18 och socialkuratorn 17: 17. Den deltidanställda läkarens arvode uppgår till 9 000 kronor.

Stiftelsen har i sitt statförslag för budgetåret 1953/54 föreslagit en lönerevision för vissa av sina befattningshavare. Sålunda föreslås överläkartjänsten uppflyttad från 33 till 37 lönegraden, varjämte det särskilda föreståndararvodet föreslås höjt från 3 000 kronor till 4 000 kronor. Rektorstjänsten föreslås uppflyttad från 30 till 33 lönegraden och rektorsarvodet höjt från 2 000 kronor till 3 750 kronor. Tjänsten som barnpsykolog föreslås höjd från 17 till 22 lönegraden och tjänsten som socialkurator från 17 till 19 lönegraden. Dessutom föreslås den nuvarande deltidstjänsten såsom läkare, avlönad med arvode å 9 000 kronor, ombildad till en heltidstjänst i 33 lönegraden.

Utredningsmännen finner det skäligt, att löneställningen för ifrågavarande personal prövas under hänsynstagande till löneställningen för närmast jämförlig personal i statens och Stockholms stads tjänst. Staten och staden synes böra fastställa, vilken löneställning de vill godkänna såsom underlag för beräkning av bidragen till stiftelsens verksamhet. Utredningsmännen, som icke till alla delar kan tillstyrka stiftelsens angivna förslag, föreslår för sin del att överläkartjänsten placeras i 34 lönegraden och föreståndararvodet höjes till 4 000 kronor per år, att rektorstjänsten höjes till 32 lönegraden med ett bibehållet årsarvode av 2 000 kronor samt att, med hänsyn till löneställningen för direkt motsvariga tjänster i Stockholms stad, tjänsten som barnpsykolog höjes till 22 lönegraden och tjänsten som socialkurator till 19 lönegraden.

Läkartjänstens ombildning från deltids- till heltidstjänst och därmed från arvodesavlönad till löneplansbestämd avstyrkes av utredningsmännen, som

dock föreslår en viss uppräknig av arvudet och i dylikt hänseende preliminärt räknar med ett arvode av ungefär 10 000 kronor.

Den administrativa personalen utgöres av en sekreterare (deltid, årsarvode 1 200 kronor), en kassör (deltid, årsarvode 6 540 kronor), en kanslist (heltid, arvode ungefär motsvarande 12 löneklassen), en telefonist och skrivbiträde (heltid, arvode ungefär motsvarande 9 löneklassen) samt ett skrivbiträde (deltid, årsarvode 5 220 kronor). Stiftelsen har föreslagit, att sekreterartjänsten ombildas till en tjänst som sekreterare och syssloman (vissa uppgifter av ekonomisk karaktär överflyttas från överläkaren) med höjning av arvudet till 3 000 kronor, att för kanslisten inrättas en kanslibiträdestjänst i 11 lönegraden och att för det skrivbiträde, som tillika är telefonist, inrättas en kontorsbiträdestjänst i 8 lönegraden.

Utredningsmännen har icke kunnat finna, att det för en verksamhet av Ericastiftelsens omfattning och natur är nödvändigt att ha en särskilt avlönad sekreterare, än mindre en syssloman. Dessa uppgifter bör utan svårigheter kunna handhas av de två chefstjänstemännen. Anslag för detta ändamål bör alltså inte upptagas i staten. I övrigt tillstyrker utredningsmännen stiftelsens förslag beträffande den administrativa personalen.

I avlöningsstaten inräknar utredningsmännen vidare revisionsarvoden, pensionsavgifter, föreläsningsarvoden och ett belopp till lärararvoden under första året av en tvåårig kurs i personlighetstestning.

Enligt utredningsmännens förslag skulle avlöningsstaten för budgetåret 1953/54 få följande utseende.

1) Överläkare, Ce 34:36 (1/4:37)	26 124
arvode	4 000
2) Rektor, Ce 32:34	24 408
arvode	2 000
3) Terapeut, Ce 23:23	14 772
4) , Ce 19:20 (1/10:21)	12 978
5) , Ce 19:19	11 868
6) Barnpsykolog, Ce 22:22	13 956
7) Socialkurator, Ce 19:20	12 420
8) Läkare (deltid), arvode (prel.)	10 000
9) Kanslibiträde, Ce 11:12	9 000
10) Kontorsbiträde, (telefonist), Ce 8:9	7 896
11) Kassör (deltid), arvode	6 540
12) Skrivbiträde (deltid), arvode	5 220
13) Revisorer, arvode	800
14) Pensionsavgifter	8 071
15) Föreläsningsarvoden	6 600
16) Första årets kurs i personlighetstestning	4 600

181 253

avrundat till 181 300

b) *Omkostnadsstaten*. Den av stiftelsen för budgetåret 1953/54 föreslagna omkostnadsstaten slutar på 42 600 kronor, varav 16 450 kronor hänförs till stiftelsens fastighet i Stockholm. Utredningsmännen godtar stiftelsens förslag utom såtillvida, att en anslagspost å 600 kronor till bidrag till resor till nordiska konferenser uteslutes och en under anslagsposten till allmänna omkostnader upptagen delpost till »diverse» å 2 800 kronor minskas till 2 000 kronor. Omkostnadsstaten för budgetåret 1953/54 skulle enligt utredningsmännens förslag få följande utseende.

1) Barnavdelning	1 500	
2) Foto	1 000	
3) Biblioteket	1 000	
4) Fastighetskostnader:		
Räntor	7 050	
Vatten, sotning m. m.	800	
Reparationer	3 500	
Värme	4 000	
Diverse	1 100	16 450
5) Allmänna omkostnader:		
Telefon och porto	3 750	
Skrivmaterial	2 300	
Städning	12 500	
Elektricitet	700	
Diverse	2 000	21 250
		41 200

c) *Inkomster av patient- och elevavgifter.* Ericastiftelsen har i sitt statsförslag för budgetåret 1953/54 upptagit inkomsterna av patientavgifter till 15 000 kronor och inkomsterna av elevavgifter till 9 400 kronor. Utredningsmännen — som utgår från att det nuvarande systemet med patientavgifter bibehålles — finner med ledning av de faktiska inkomsterna av patientavgifter under perioden 1946/47—1951/52, att dessa för budgetåret 1953/54 ej bör beräknas till lägre belopp än 18 500 kronor. Elevavgiften utgår sedan år 1946 med 400 kronor per läsår; deltagare i den s. k. högre kursen erlägger en avgift å 100 kronor per termin. Med ledning av tidigare faktiska inkomster av elevavgifterna, beräknar utredningsmännen dessa till 8 000 kronor.

I fråga om bidragsfördelningen mellan staten och staden har utredningsmännen preciserat de på seminariet belöpande kostnaderna sålunda. På *seminariet* skall anses belöpa 100 procent av kostnaderna för rektors avlöning och pensionering, av kostnaderna för föreläsningssarvoden och lärararvoden vid kursen i personlighetstestning samt av kostnaderna för biblioteket, 50 procent av kostnaderna för föreståndarens (överläkarens) och förste terapeutens avlöning och pensionering samt 33 procent av alla övriga kostnader utom avlöningskostnaderna för deltidsläkaren och socialkuratorn, vilka sistnämnda skall anses helt belöpa på hälsovårdsavdelningen.

De angivna fördelningsgrundernas applicering på tre olika budgetår har visat, att kostnaderna för seminariet vart och ett av de tre åren utgör ungefär 45 procent av bruttokostnaderna för hela verksamheten. Då det framstår som ett mycket starkt önskemål, att för framtiden skapas en enkel regel för subventionens fördelning mellan staten och Stockholms stad, föreslår utredningsmännen att *statens andel* i bidraget till Ericastiftelsen fastställas till 45 procent av bruttokostnaderna enligt den för varje år fastställda normalstaten. Från det efter detta procenttal framräknade beloppsmässiga statsbidraget skall sedan dragas normalstatens belopp för inkomster av elevavgifter. För budgetåret 1953/54 uppgår statens bidrag enligt denna beräkningsgrund till 92 125 kronor (av utredningsmännen på grund av felräkning angivet till 93 675 kronor).

På den övriga verksamheten kommer då att falla 55 procent av bruttokostnaderna, med avdrag för normalstatens belopp för patientavgifter. Vid hittillsvarande kvantitetsfördelning mellan stockholmsbarn och barn från

andra delar av riket (2:1) skulle detta innebära, att på *Stockholms stad* skulle falla ett anslagskrav motsvarande ungefär 37 procent av bruttokostnaderna, minskat med $\frac{2}{3}$ av patientavgifterna. *Stockholms stads* bidrag enligt denna beräkningsgrund blir för budgetåret 1953/54 69 250 kronor, medan på stiftelsen faller 34 625 kronor, avseende vården av de s. k. rikspatienterna (till följd av felräkning har utredningsmännen angivit dessa belopp till 68 217 respektive 34 108 kronor). Därest överenskommelse skulle träffas mellan *Stockholms stad* och *Ericastiftelsen* om att stiftelsen endast skall mottaga barn från staden, skulle stadens bidrag utgöra hela de 55 procenten, minskade med patientavgifterna. Efter en sådan överenskommelse skulle alltså staten och *Stockholms stad* komma att bära alla kostnader, som ej täckes av elev- och patientavgifter.

Av remissyttrandena över utredningsmännens förslag (statsrådsprotokollet s. 352—354) torde här böra återges följande vid remissbehandlingen framförda synpunkter rörande normalstaten.

Beträffande överläkarbefattningen vidhåller *Ericastiftelsen* sitt förslag om uppflyttning av överläkaren till 37 lönegraden. Stiftelsen erinrar om att överläkaren nu har praktikrätt. Därest det skulle vara denna omständighet, som föranlett utredningsmännen att förorda uppflyttning av överläkaren endast till 34 lönegraden, är stiftelsen beredd att för honom införa samma praktikförbud, som gäller för *Stockholms stads* motsvarande läkare, särskilt som överläkaren under senare år på grund av sin arbetsbelastning icke haft någon praktikinkomst. *Statskontoret* anser sig under erinran om löneställningen för motsvarande befattningar vid exempelvis statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården kunna godtaga den för överläkaren föreslagna lönegraden, 34, men finner däremot, att föreståndararvodet bör bibehållas vid oförändrat belopp, 3 000 kronor. *Statens lönenämnd* finner ej anledning till erinran mot storleken av de sammanlagda avlöningsförmånerna vid överläkarbefattningen och rektorsbefattningen men anser från lönetekniska synpunkter, att avlöningen vid båda befattningarna bör fastställas att motsvara lönegrad 33 jämte arvoden av sådan storlek, att de sammanlagda förmånerna uppgår till de av utredningsmännen föreslagna beloppen. *Ericastiftelsen* vidhåller sitt förslag, att rektorsbefattningen uppflyttas till 33 lönegraden och rektorsarvodet höjes till 3 750 kronor. *Statskontoret* vill för sin del icke motsätta sig uppflyttning av rektorstjänsten till 31 lönegraden.

Beträffande barnpsykologbefattningen — som av utredningsmännen föreslås uppflyttad från 17 till 22 lönegraden — anser *statskontoret* och *statens lönenämnd* sig icke kunna acceptera högre löneställning än den som föreslagits för socialkuratorsbefattningen, nämligen 19 lönegraden. *Statskontoret* framhåller i anslutning härtill, att vid *Stockholms stads* inrättningar på ifrågavarande område finnes, förutom de av utredningsmännen åsyftade psykologtjänsterna i 22 lönegraden, jämväl barnpsykologiska kuratorstjänster i 19 lönegraden.

Ericastiftelsen — som frånfaller sitt tidigare framställda yrkande om inrättande av en fjärde befattning som terapeut — vidhåller däremot sin begäran om inrättande av ytterligare en socialkuratorsbefattning med arvode motsvarande 19 lönegraden samt ombildning av deltidsbefattningen som läkare till heltidsanställning med

arvode motsvarande 33 lönegraden. Vad särskilt gäller inrättandet av en ny socialkuratorsbefattning kan detta enligt stiftelsens uppfattning icke anses innebära någon utvidgning av verksamheten utan endast en konsekvens av utvecklingen av arbetsmetoderna på ifrågavarande område.

Ericastiftelsen anför bestämda gensagor mot utredningsmännens förslag att slopa sekreterararvode t. Stiftelsen hemställer, att detta upptages i avlöningsstaten med oförändrat belopp, 1 200 kronor.

Vad gäller omkostnaderna anför *Ericastiftelsen*, att den av utredningsmännen föreslagna omkostnadsstaten icke inrymmer några marginaler. Stiftelsen hemställer, att i normalstaten upptages en särskild anslagspost å 2 000 kronor till oförutsedda utgifter.

Stockholms stadsfullmäktige har den 16 november 1953 beslutit att — under förutsättning att Kungl. Maj:t godkänner de av utredningsmännen föreslagna grunderna för fördelningen mellan staten och staden av bidraget till *Ericastiftelsen* — dels tills vidare ekonomiskt garantera stiftelsens barnvårdande verksamhet på så sätt, att bidrag lämnas till denna verksamhet med belopp, motsvarande skillnaden mellan totalkostnaden för verksamheten och inkomsterna av patientavgifter, dels godkänna av utredningsmännen föreslagna grunder för bidragsfördelningen mellan staten och staden, dels ock — mot att staten till staden inbetalar ett belopp av 17 800 kronor — bevilja stiftelsen tilläggsanslag med sammanlagt 127 200 kronor att avskrivas å stiftelsens låneskuld till staden.

I vad gäller beräkningen av stadens driftbidrag till *Ericastiftelsen* för år 1954, har stadsfullmäktige räknat med möjligheten av att normalstaten får en större omslutning än vad utredningsmännen förutsatt. Stadsfullmäktige har således för sin del ansett sig kunna utöver utredningsmännens förslag godtaga dels en ytterligare befattning som socialkurator, dels uppflyttning av överläkarbefattningen till 37 lönegraden med föreståndararvode å 4 000 kronor, dels sekreterararvode å 1 200 kronor, dels ock förstärkning av omkostnadsstaten med 2 000 kronor för oförutsedda utgifter.

Mellan staden och stiftelsen har träffats överenskommelse av innebörd, att från och med augusti 1953 all rådgivnings- och behandlingsverksamhet vid stiftelsen i princip är förbehållen barn från Stockholm.

Ericastiftelsens anslagsäskanden för budgetåret 1953/54.

För budgetåret 1953/54 har det obetecknade anslaget till bidrag till *Ericastiftelsen* uppförts med 110 000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 juni 1953 må från anslaget icke utan Kungl. Maj:ts medgivande utbetalas mer än sammanlagt 93 500 kronor.

Ericastiftelsen hemställer för nästa budgetår om statsbidrag med dels 111 300 kronor till stiftelsens driftkostnader, dels 17 800 kronor till gäldan-

de av statens andel i stiftelsens låneskuld till Stockholms stad eller ock, till sistnämnda ändamål, ett belopp, som motsvarar skillnaden mellan å ena sidan 17 800 kronor och å andra sidan det belopp, som från innevarande budgetårs riksstatsanslag till stiftelsen inbetalas till Stockholms stad såsom dellikvid å skulden.

Stiftelsen beräknar härvid bland annat — i anslutning till sina vid remissbehandlingen av utredningsmännens förslag framställda yrkanden beträffande normalstaten — dels uppflyttning av överläkaren till lönegrad 37, dels uppflyttning av rektorn till lönegrad 33, dels upptagande i normalstaten av sekreterararvode å 1 200 kronor och ett belopp å 2 000 kronor till oförutsedda utgifter, dels ändring av deltidsbefattningen som läkare till heltidsbefattning med arvode motsvarande 33 lönegraden, dels ock inrättande av en ny befattning som socialkurator med arvode motsvarande 19 lönegraden.

Stockholms stads bidrag för budgetåret 1954/55 beräknas av stiftelsen till 127 400 kronor.

Departementschefen.

Departementschefen framhåller, att Ericastiftelsens verksamhet alltjämt är av stort värde från både medicinska, sociala och pedagogiska synpunkter. Han understryker särskilt, att stiftelsens seminarium — förutom fortbildning av hjälpklasslärare och liknande speciallärare m. fl. — såsom enda undervisningsanstalt meddelar den speciella utbildning, som numera anses böra krävas för psykologassistenter och psykoterapeuter inom den psykiiska barna- och ungdomsvården.

Då stiftelsens verksamhet i nuvarande läge icke kan undvaras, anser departementschefen sig böra i likhet med utredningsmännen kunna som en principiell utgångspunkt för sina fortsatta överväganden uppställa, att det allmännas bidrag till stiftelsen ökas så, att bidraget kan beräknas möjliggöra fortsatt verksamhet tills vidare av stiftelsen i ungefär hittillsvarande omfattning. Han uttalar vidare i denna fråga följande.

Detta ökade åtagande av det allmänna bör, såsom framgår av formuleringen, icke gälla för all framtid utan bör vara beroende av en fortlöpande prövning av verksamhetens värde från de olika synpunkter, som efter hand kan anläggas av de bidragsgivande parterna. Formuleringen innesluter jämväl den enligt min uppfattning riktiga ståndpunkten, att någon utvidgning av stiftelsens nuvarande organisation icke för närvarande bör ske. I vad det gäller seminariet motiveras detta främst av att lärarutbildningsfrågorna på abnormpedagogikens område icke fått sin slutliga utformning och att dessutom psykologutbildningen för närvarande är under utredning; det mer och mer aktualiserade behovet av en lösning av dessa olika frågor kan komma att i framtiden rubba betydelsen av seminariets verksamhet. Beträffande hälsovårdsavdelningen är denna för närvarande otvivelaktigt av väsentlig betydelse för Stockholms stad men samtidigt till sin nuvarande existens avhängig av stadens dispositioner inom den psykiiska barna- och ungdomsvården.

Under återopande av den mellan stiftelsen och staden träffade överenskommelsen om att rådgivnings- och behandlingsverksamheten skall vara förbehållen patienter från staden utgår departementschefen från att Stockholms stad tills vidare är statens enda medintressent som bidragsgivare till stiftelsen.

Vad gäller utredningsmännens förslag om en normalstat för bestämning av bidragsunderlaget anför departementschefen, att ett dylikt förfarande möjliggör den mera ingående prövning och kontroll av de med verksamheten förenade kostnaderna, som enligt hans mening bidragsgivarna har rätt och även skyldighet att göra, då subventionsbehovet principiellt i full utsträckning skall täckas med allmänna medel. Departementschefen biträder utredningsmännens förslag på denna punkt. Även i fråga om detaljerna i normalstaten ansluter departementschefen sig till vad utredningsmännen förordat. Han anför härutinnan huvudsakligen följande.

Vid remissbehandlingen har olika meningar framkommit rörande löneställningen för överläkar-, rektors- och barnpsykologbefattningarna. Med hänsyn till stadens principiella ställningstagande till utredningen anser jag mig icke böra motsätta mig utredningsmännens förslag i dessa hänseenden. Bidragsunderlagen för nämnda befattningar bör alltså beräknas motsvara för överläkaren lön enligt 34 lönegraden jämte arvode å 4 000 kronor, för rektorn lön enligt 32 lönegraden jämte arvode å 2 000 kronor samt för barnpsykologen lön enligt 22 lönegraden. Mot övriga föreslagna löneställningar har från remissmyndigheternas sida ingen erinran framställts. För egen del anser jag mig kunna biträda utredningsmännens förslag även på dessa punkter. Befattningshavare, beträffande vilken bidragsunderlaget sålunda bör beräknas motsvara viss lönegrad, synes böra åtnjuta löneklassuppflyttning enligt samma bestämmelser som gäller jämlikt statens allmänna avlöningsreglemente.

Med den principiella utgångspunkt, som jag inledningsvis angivit för mina överväganden, är jag i likhet med utredningsmännen icke nu beredd att förorda bifall till stiftelsens förslag om inrättande av ytterligare en befattning som socialkurator och ombildning av deltidsbefattningen som läkare till en heltidsbefattning. Jämväl i övrigt anser jag mig kunna ansluta mig till utredningsmännens uppläggning av avlöningsstaten, varav följer bland annat att jag avstyrker bifall också till stiftelsens yrkande om anvisande av medel till sekreterararvode. Men hänsyn till vad jag i det föregående föreslagit rörande löneställningen för de befattningshavare, som är anslutna till statens pensionsanstalt, samt med korrigering av en i utredningsmännens förslag gjord felräkning, bör utgiftsposten till pensionsavgifter minskas med 1 403 kronor till 6 668 kronor.

Jag beräknar sålunda avlöningsstaten för innevarande budgetår till (181 253—1 403=) 179 850 kronor, vilket belopp torde böra avrundas till 179 900 kronor. Den för vissa befattningshavare föreslagna löneförhöjningen bör alltså gälla från och med budgetåret 1953/54.

Mot den av utredningsmännen föreslagna omkostnadsstaten för innevarande budgetår har jag ingen erinran. Den av stiftelsen föreslagna uppräkningsen för oförutsedda utgifter kan jag icke tillstyrka. Omkostnadsstaten för budgetåret 1953/54 torde i enlighet härmed böra beräknas till 41 200 kronor.

Inkomsterna av patient- och elevavgifter synes böra uppskattas till de av utredningsmännen angivna beloppen.

Enligt mina nu gjorda beräkningar bör bidragsunderlaget för innevarande budgetår fastställas på sätt framgår av följande

<i>Normalstat för 1953/54.</i>		
U t g i f t e r:	avlöningsstaten	179 900
	omkostnadsstaten	41 200
Summa		221 100
I n k o m s t e r:	patientavgifter	18 500
	elevavgifter	8 000
	subvention	194 600
Summa		221 100

Utredningsmännens förslag beträffande grunderna för bidragsfördelningen mellan staten och staden, för statens del innebärande att staten skall betala vad som belöper på seminariet, framstår enligt departementschefen som mest naturligt och det ligger väl i linje med vad som — mer eller mindre uttryckligt — legat till grund för den hittillsvarande statsbidragsgivningen, särskilt under senare år. Icke heller den av utredningsmännen redovisade specifikationen av den på seminariet belöpande andelen av kostnaderna föranleder någon erinran från departementschefens sida.

Departementschefen ansluter sig också i princip till utredningsmännens förslag om en enklare regel för beräkning av statens och stadens andelar i det årliga totalbidraget. Dock bör, framhåller departementschefen, icke därmed den föreslagna procentsatsen — 45 procent för staten — få anses vara slutligt fixerad. I den mån mera markanta förändringar i normalstaten skulle medges, torde procentsatsens storlek böra omprövas.

Med utgångspunkt i förut förordad normalstat och med tillämpning av de av utredningsmännen föreslagna reglerna för bidragsfördelningen beräknar departementschefen statsbidraget för nästa budgetår till

$$\left(\frac{45 \times 221\,100}{100} - 8\,000 = \right) 91\,495 \text{ kronor eller i avrundat tal } 91\,500 \text{ kronor.}$$

Såsom förut anmärkts, äger Ericastiftelsen av innevarande budgetårs anslag å 110 000 kronor enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 juni 1953 taga i anspråk högst 93 500 kronor. Departementschefen anser sig icke rimligen nu böra förorda någon ändring av detta belopp, även om det med hänsyn till den nyss angivna beräkningen egentligen bort minskas till 91 500 kronor. Av innevarande budgetårs anslag återstår då (110 000 — 93 500 =) 16 500 kronor.

Departementschefen tillstyrker, att staten påtager sig 17 800 kronor av stiftelsens förutnämnda l å n e s k u l d till Stockholms stad.

Det belopp å 16 500 kronor, som kvarstår odisponerat å innevarande budgetårs anslag, synes lämpligen böra användas som en delbetalning för ifrågavarande ändamål. För budgetåret 1954/55 erfordras sålunda för slut-

betalning av statens andel i lånet en engångsanvisning av (17 800 — 16 500 =) 1 300 kronor.

Beträffande stiftelsens anslagsäskanden för nästa budgetår hänvisar departementschefen, i vad gäller de yrkanden som innebär en upprepning av de redan i stiftelsens remissyttrande framställda önskemålen, till sitt tidigare ställningstagande. Departementschefen beräknar för nästa budgetår en höjning av avlöningsstaten med 5 600 kronor, avseende kostnader för löneklassuppflyttningar samt andra årets kurs i personlighetstestning, och av omkostnadsstaten med 4 000 kronor, avseende förstärkning av utgiftsposterna för reparation, värme och städning.

Med utgångspunkt i oförändrade inkomster av patient- och elevavgifter beräknar departementschefen normalstatens bruttokostnader för nästa budgetår under avlöningsstaten till $(179\,900 + 5\,600 =) 185\,500$ kronor och under omkostnadsstaten till $(41\,200 + 4\,000 =) 45\,200$ kronor eller sammanlagt till 230 700 kronor. Statens bidrag till driftkostnaderna under nästa budgetår bör således utgå med $\left(\frac{45 \times 230\,700}{100} - 8\,000 =\right)$

95 815 kronor eller i avrundat tal 95 800 kronor. Stockholms stads bidrag för samma budgetår blir $\left(\frac{55 \times 230\,700}{100} - 18\,500 =\right)$ 108 385 kronor eller

i avrundat tal 108 400 kronor. Den sammanlagda subventionen för nästa budgetår kan alltså beräknas till $(95\,800 + 108\,400 =) 204\,200$ kronor, vilket belopp jämte beräknade inkomster av patient- och elevavgifter, $(18\,500 + 8\,000 =) 26\,500$ kronor, motsvarar normalstatens bruttokostnader, 230 700 kronor.

I riksstatsanslaget för budgetåret 1954/55 bör, förutom nyssnämnda driftbidrag å 95 800 kronor, inräknas den förut angivna engångsanvisningen å 1 300 kronor till slutbetalning av statens andel i låneskulden. Anslaget torde således för nästa budgetår böra uppföras med 97 100 kronor. Detta innebär en anslagsminskning med 12 900 kronor.

Vad slutligen gäller anslagets beteckning anför departementschefen följande.

Med hänsyn till de i det föregående anslagna nya grunderna för bidragsgivningen till stiftelsen synes anslaget böra erhålla förslagsanslags karaktär. Anslaget torde dock ej få överskridas annat än med Kungl. Maj:ts medgivande. Dylikt medgivande läser icke böra lämnas annat än då stiftelsen på grund av särskilda, icke förutsedda omständigheter ofrånkomligen måste vidkännas utgifter utöver den beräknade normalstaten, exempelvis för täckande av merutgifter till arvode åt vikarie, vars anställande provas oundgängligen erforderligt under befattningshavares sjukdom, eller för täckande av underskott å de beräknade inkomsterna av elevavgifter. Jag utgår från att liknande möjligheter kan ordnas beträffande Stockholms stads bidrag, liksom jag också anser mig böra förutsätta att, därest så är möjligt, stadens bidrag i fortsättningen beräknas för budgetår i stället för kalenderår.

Motionerna I:27 och I:40.

Det i motionerna framställda yrkandet hänför sig till vissa punkter i den av departementschefen föreslagna normalstaten. Motionärerna förordar, i anslutning till Ericastiftelsens i det föregående angivna yrkanden, inrättande av ytterligare en socialkuratorsbefattning; enligt motionärernas mening är det uppenbart, att verksamheten blir lidande om detta önskemål tillbakavisas. Vidare föreslås, att överläkarbefattningen placeras i lönegrad 37, varvid förutsättes att innehavaren icke tillerkännes praktikrätt. Därjämte förordas, att rektorsbefattningen placeras i lönegrad 33 med ett arvode av sammanlagt 3 750 kronor, att till sekreterararvode anvisas 1 200 kronor samt att för oförutsedda utgifter beräknas ett belopp av 2 000 kronor. Den av dessa förslag föranledda utgiftsökningen beräknas i motionerna till i runt tal 19 100 kronor, varav 8 600 kronor skulle utgöra statens andel.

Utskottet.

Ericastiftelsen har under en följd av år åtnjutit bidrag av staten och Stockholms stad, utan att dock några fasta normer för bidragets utmätande varit fastställda. Stiftelsens ekonomiska ställning har trots ökade bidrag efter hand försämrats. Med hänsyn till det allmänt omvittnade stora värdet av verksamheten vid stiftelsen vill utskottet uttala sin tillfredsställelse över Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag, enligt vilket staten och Stockholms stad tills vidare skola åtaga sig det ekonomiska ansvaret för stiftelsens fortsatta verksamhet. Utskottet tillstyrker, att en dylik anordning lägges som grund för bestämmandet av storleken av det allmännas bidrag till stiftelsen. Utskottet vill dock framhålla, att detta ökade åtagande från det allmännas sida bör — såsom departementschefen också angivit — icke gälla för all framtid utan bör vara beroende av en fortlöpande prövning av verksamhetens värde från de olika synpunkter, som efter hand kunna anläggas av de bidragsgivande parterna.

Utskottet biträder förslaget om att bidragsunderlaget skall bestämmas på grundval av en för varje budgetår fastställd normalstat. I motionerna I: 27 och II: 40 ha framställts yrkanden om avvikelser på vissa punkter från den av departementschefen tillstyrkta normalstaten för nästa budgetår. Utskottet anser sig icke böra frångå de i Kungl. Maj:ts förslag förordade lönegradsplaceringar för överläkaren och rektorn, som i detta hänseende avses skola utgöra underlag för bestämmande av bidraget. Även om vissa skäl kunna anföras för inrättande vid stiftelsen av ytterligare en socialkuratorsbefattning inom ramen för verksamhetens hittillsvarande omfattning, har utskottet i nuvarande läge icke heller på denna punkt funnit sig böra tillstyrka bifall till motionerna. Jämväl i fråga om övriga detaljer i normalstaten ansluter utskottet sig till vad departementschefen förordat.

Utskottet avstyrker således bifall till motionerna I: 27 och II: 40 även i vad de avse förhöjning av rektorsarvodet samt upptagande i normalstaten av anslagsmedel till sekreterararvode och oförutsedda utgifter.

Vad departementschefen anfört och föreslagit beträffande regler för bidragsfördelningen mellan staten och Stockholms stad, reglering av stiftelsens låneskuld till staden samt avvägningen av det förslagsanslag, som bör anvisas för nästa budgetår, har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen förordade grunder för bestämmande av statens bidrag till Ericastiftelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 27 och II: 40, till *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 97 100 kronor.

Folkskolinspektionen.

216:o) **Folkskolinspektionen: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 221, s. 364—365), vilket innebär en anslagshöjning med 11 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	821 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	419 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	484 000
Summa kronor	1 724 000

b) till *Folkskolinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 724 000 kronor.

217:o) **Folkskolinspektionen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 222, s. 365—369), vilket innebär en anslagshöjning med 5 600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 446 600 kronor.

Skolmåltider.

218:o) **Bidrag till anordnande av skolmåltider.** Kungl. Maj:t har (punkt 223, s. 370—374) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad förlängning av giltighetstiden för övergångsbestämmelserna till gällande kungörelse om statsbidrag till anordnande av skolmåltider, dels ock till Bidrag till anordnande av skolmåltider för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 34 000 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels en inom andra kammaren av herrar *Senander* och *Holmberg* väckt motion (II: 68), vari hemställts att riksdagen måtte besluta sådan ändring av statsbidragsreglerna för skolmåltider, att statsbidraget fastställles till lägst 50 procent av bidragsunderlaget,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Åman m. fl.* (I: 92) och den andra inom andra kammaren av fröken *Höjer m. fl.* (II: 128), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta hemställa till Kungl. Maj:t att med lärarorganisationerna förhandla om lärarnas frivilliga medverkan beträffande tillsyn vid skolmåltiderna,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bergh* (I: 93) samt den andra inom andra kammaren av herr *Håstad* och fröken *Karlsson* (II: 110), i vilka hemställts att riksdagen med anledning av departementschefens uttalande rörande lärarpersonalens tillsyn vid skolmåltiderna måtte förklara, att frågan om tillsyn under skolornas frukostraster bör göras till föremål för förhandling mellan berörda parter,

dels ock en inom andra kammaren av herr *Helén* väckt motion (II: 370), vari hemställts att riksdagen måtte besluta att, innan ställningstagande sker till frågan om utvidgning av tjänstgöringsskyldigheten, ärendet återgår till Kungl. Maj:t för att berörda tjänstemannaorganisationer skall kunna beredas tillfälle till förhandlingar och eventuella möjligheter skall kunna prövas att lösa problemet på frivillighetens väg.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionerna II: 68, I: 92, I: 93 och II: 370.

Bestämmelser angående detta statsbidrag är meddelade i kungörelsen 1946: 553 (ändr. 1950: 393, 1951: 518 och 1952: 595). Kungörelsen avser folk- och fortsättningsskolor, seminariernas övningsskolor, allmänna och kommunala läroverk, tekniska läroverk, vissa andra läroanstalter för yrkesutbildning, vissa enskilda läroanstalter m. fl.

Statsbidraget utgår med viss procent av ett bidragsunderlag. **P r o c e n t s a t s e n** utgör 0,2 procent för varje tiotal skatteören, varmed skoldistriktets (kommunens) skatteunderlag för redovisningsåret understiger 50 skat-

tekronor per invånare (där synnerliga skäl föreligger, må Kungl. Maj:t fastställa högre procentsats). *Bidrag* *sunderlaget* utgör 70 öre för varje utspisad måltid; vid bespisningsenhet med högst två läraravdelningar utgör dock bidragsunderlaget 90 öre per måltid. Kungl. Maj:t må, då synnerliga skäl därtill är, fastställa högre bidragsunderlag. För måltid utspisad till lärjunge, som tillhör annat skoldistrikt (annan kommun), utgår statsbidraget med belopp motsvarande skoldistriktets (kommunens) kostnad för måltiden, dock med högst 85 öre.

Enligt gällande övergångsbestämmelser (1950: 393) må intill utgången av budgetåret 1955/56 eller den senare tidpunkt, som Kungl. Maj:t i särskilt fall kan medgiva, skoldistrikt åtnjuta statsbidrag för måltid av viss enklare typ, nämligen för a) oslofrukost eller b) gröt eller välling. Bidragsunderlaget liksom statsbidraget för »främmande» lärjunge utgör därvid för a) 35 öre och för b) 20 öre. Enligt övergångsbestämmelserna äger skoldistrikt vidare under samma tid begränsa skolmåltiderna till vissa kategorier av elever.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär i anslagshänseende oförändrad medelsanvisning.

Beträffande övergångsbestämmelserna till skolmåltidskungörelsen har *departementschefen* i enlighet med förslag av skolöverstyrelsen förordat, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att redan nu besluta om förlängning av bestämmelsernas giltighet intill utgången av budgetåret 1959/60.

Departementschefen har vid anmälan av anslaget vidare upptagit frågan om lärarpersonalens tillsyn vid skolmåltiderna samt därvid anfört följande.

Det har i denna fråga förekommit delade meningar om lärarnas skyldighet att utöva dylik tillsyn och, i anslutning därtill, om möjligheterna för skoldistriktet och kommunerna att ersätta lärarna härför. Jag får i detta hänseende först erinra om att 1946 års riksdag i sin skrivelse, nr 528, till Kungl. Maj:t i anledning av propositionen nr 333 angående allmän lönereglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl. förklarade sig ha i samband med ställningstagandet till frågan om den nya lönenivån övervägt vissa spörsmål om de prestationer, för vilka lönerna skulle anses utgöra vederlag. Det hade därvid närmast varit fråga om socialpedagogiska åtgärder, som skulle komma att åvila exempelvis lärarpersonal i samband med barnbespisning. Riksdagen förklarade sig i denna fråga förutsätta, att dylika arbetsuppgifter icke skulle förenas med särskild gottgörelse eller särskilt lönetillägg. Genom detta riksdagens uttalande har fastslagits, att tillsyn vid skolmåltider utgör ett tjänstealliggande för vederbörande lärare. Jag ifrågasätter ingen ändring i detta förhållande, som jämväl synes ha täckning i gällande skolstadgor. Skulle något förtydligande av dessa provas erforderligt på denna punkt, lär det få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga dylik författningsändring. Vad därefter gäller spörsmålet om särskild gottgörelse åt läraren för ifrågavarande tillsyn, torde det nyss refererade uttalandet av 1946 års riksdag innebära, att i princip någon dylik ersättning ej får utges. Denna princip har också kommit till uttryck genom ändringskungörelsen 1951: 518, enligt vilken i skolmåltidskungörelsens 2 § 6 mom. såsom villkor för statsbidrag uppställs, att skoldistriktet eller primärkommunen icke utger ersättning till lärare, som utövar tillsyn vid skolmåltid. Emellertid har det ansetts

skäligt, att i de fall, där tillsynen är mycket omfattande, viss särskild gottgörelse må utgå. I nyssnämnda moment av skolmåltidskungörelsen har därför såsom ett undantag medgivits, att ersättning likväl må utgå, då läraren utövar mera omfattande tillsyn än flertalet lärare vid skolan och antalet lärjungar, över vilka han utövar tillsyn, uppgår till i genomsnitt minst 100 per dag. Den särskilda ersättningen — som icke inräknas i de statsbidragsberättigade kostnaderna för skolmåltidsverksamheten — må utgå per dag med högst två kronor, om antalet lärjungar, över vilka tillsynen utövas, i genomsnitt ej överstiger 200, och i annat fall med högst tre kronor. Jag anser mig icke heller böra ifrågasätta någon ändring i princip av denna undantagsbestämmelse om rätt för skoldistriktet och primärkommunerna att under vissa av Kungl. Maj:t angivna förutsättningar utge särskild ersättning för tillsynen vid skolmåltiderna. Ersättningsbeloppen, som fastställts av Kungl. Maj:t år 1951, synes dock böra få undergå en viss uppräkning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att senare besluta härom.

Jag har ansett mig böra göra dessa uttalanden om tjänstgöringsskyldighet och särskild ersättning i avseende å tillsynen vid skolmåltiderna, för att tillfälle därigenom skall lämnas riksdagen att, om riksdagen skulle finna så påkallat, utlåta sig beträffande de nu tillämpade grunderna i dessa hänseenden.

Till stöd för det i *motionen II: 68* framförda yrkandet har anförts bland annat följande.

Det skall inte bestridas att en riktig tanke ursprungligen legat till grund för åtgärden att binda statsbidraget till skatteunderlaget. Utan tvivel har detta betytt åtskilligt för de fattigare kommunerna. Men icke förty visar vissa exempel, att systemet icke är rättvist. Skatteunderlaget har som bekant stigit mest som en följd av penningvärdeförsämringen och icke främst som en följd av stigande realinkomster. Penningvärdeförsämringen tar sig automatiskt uttryck i en stegring av skatteunderlaget. Det stegrade skatteunderlaget är därför icke en mätare på ett verkligt förbättrat ekonomiskt läge, som skulle kunna motivera en minskning av statsbidraget. En ökning av skatteunderlaget på grund av penningvärdeförsämring elimineras av en motsvarande ökning av kommunernas utgifter. Det bör därför fastställas en minimigräns, som ger möjlighet åt kommuner med ett högre skatteunderlag att få ett rimligt statsbidrag för skolmåltider.

I *motionerna I: 92* och *II: 128* har anförts bland annat följande.

Beslutet vid 1946 års höstriktsdag har varit föremål för starkt delade meningar mellan statsmakterna och lärarorganisationerna, där de senare efter företagna undersökningar hävdade den meningen, att riksdagens beslut icke kunde anses innebära den omstridda tjänstgöringsskyldigheten.

Ett åläggande för lärarna att övervaka skolbarnsbespisningen innebär, att desamma berövas rätten till en fri disposition av sin egen måltidsrast. Att svårigheter i vissa fall uppstår för skolorna att ordna denna övervakning utan lärarnas medverkan kan icke bestridas, men överenskommelse om en tjänstgöring av detta slag bör kunna träffas på frivillighetens väg, helst som lärarkårerna alltid visat stor ambition när det gäller olika anordningar i samband med skolverksamheten. Det beklagliga är, att något tillfälle till en central och fri förhandling i denna fråga aldrig givits av stats-

makterna. 1946 års beslut fattades sålunda utan att frågan varit föremål för någon överläggning i de av TCO och lärarförbunden förda förhandlingarna med 1945 års statliga lönekommitté, vilken till övervägande delen bestod av riksdagsledamöter. När frågan nu ånyo aktualiserats, är det beklagligt, att ecklesiastikdepartementet av formella skäl icke heller nu ansett sig kunna förhandla i principfrågan beroende på att departementet ansett sig bundet av 1946 års riksdagsbeslut.

Det är sannolikt, att en central förhandling i här berörda avseende skulle förhindrat den principstrid, som har uppkommit, i vilken strid lärarorganisationerna på goda grunder hävdade den meningen, att en inskränkning i rätten att fritt disponera måltidsrasten icke rimligen bör ske genom ett ensidigt åläggande utan måste förutsätta lärarnas frivilliga medgivande.

Till stöd för det i *motionerna I: 93* och *II: 110* framställda yrkandet har anförts bland annat följande.

Ett godtagande av den argumentation, som departementschefen driver, skulle utan tvivel åstadkomma irritation och dessutom skapa betydande tillämpningssvårigheter. Det skulle i åtskilliga fall vara dålig arbetsekonomi att ålägga en lärare denna skyldighet, vilken stundom kan menligt inverka på hans arbete. Den lämpligaste utvägen ur det dilemma, som nu kan befaras uppkomma, torde vara att betrakta frågan som ett löneproblem, som icke löses ensidigt av riksdagen utan som i numera vanlig ordning föregås av förhandlingar. För en sådan anordning talar även den omständigheten, att i distrikt där barn måste äta i skift har i samband med skolmåltidsverksamheten uppkommit ett vidgat tillsyningsproblem, som sålunda avser tillsynen ej blott under själva måltiden utan under hela frukostrasten. I detta sammanhang hänvisas till den utredning om den dagliga skoltidens förläggning, som av särskilda sakkunniga utarbetats inom skolöverstyrelsen.

I *motionen II: 370* har uttalats bland annat följande.

Ecklesiastikministern tar i år upp frågan om lärarnas tillsynsskyldighet och förklarar, att sådan fastslagits redan år 1946. Då varken uttalandet 1946 eller departementschefens förklaring i år föregåtts av några förhandlingar med berörda lärargrupper, anser jag frågans behandling stridande mot en numera fast praxis, att anställnings-, arbets- och avlöningsvillkor samt tillämpningen av sådana villkor icke skall avgöras utan föregående förhandlingar.

Utskottet. Med anledning av *motionen II: 68* — vilken har avseende jämväl å det under nästföljande punkt behandlade anslaget till Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider — får utskottet erinra om att grunderna för statsbidraget till skolmåltider för närvarande äro föremål för omprövning av särskilda sakkunniga för översyn av vissa statsbidrag på skolväsendets område. Under hänvisning härtill avstyrker utskottet bifall till det i *motionen II: 68* framställda yrkandet, såvitt avser förevarande anslag.

Utskottet tillstyrker, att anslaget i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår uppföres med 34 000 000 kronor.

Förslaget om förlängning av giltighetstiden för övergångsbestämmelser-

na till skolmåltidskungörelsen intill utgången av budgetåret 1959/60 för-
anleder ingen erinran från utskottets sida.

Beträffande lärarpersonalens tillsyn vid skolmåltiderna har departe-
mentschefen uttalat sig rörande två spörsmål, nämligen dels frågan om
skyldighet för lärare att utöva dylik tillsyn och dels frågan om särskild
gottgörelse för tillsynen. Enligt 1946 års riksdags ovannämnda, av departe-
mentschefen omförmälda beslut angående allmän lönereglering för be-
fattningshavare i statens tjänst m. fl. förklarade sig riksdagen ha i samband
med ställningstagandet till frågan om den nya lönenivån övervägt vissa
spörsmål om de prestationer, för vilka lönerna skulle utgöra vederlag. Det
hade därvid närmast varit fråga om socialpedagogiska åtgärder, som skulle
komma att åvila exempelvis lärarpersonalen i samband med barnbespisning.
Riksdagen förklarade sig i denna fråga förutsätta, att dylika arbetsuppgifter
icke skulle förenas med särskild gottgörelse eller särskilt lönetillägg.

Såsom departementschefen framhållit ha delade meningar förekommit be-
träffande lärarpersonalens åligganden i ovannämnda avseende. Detta torde
ha sin förklaring i den allmänna avfattning, som ifrågavarande riksdagsbe-
slut erhöll. Enligt utskottets mening torde emellertid någon tvekan om in-
nebörden av riksdagens beslut icke förefinnas; riksdagens uttalande avsåg
uppenbarligen att fastslå, att tillsyn vid skolmåltider utgör ett tjänste-
åliggande för vederbörande lärare.

Utskottet anser sig icke böra ifrågasätta någon ändring av den princi-
piella ståndpunkt riksdagen sålunda i denna fråga tidigare intagit.

Av det anförda följer, att utskottet icke är berett att biträda motionerna
I: 92 och II: 128, I: 93 och II: 110 samt II: 370, såvitt de åsyfta förhand-
lingar om lärarpersonalens utövande av tillsyn vid skolmåltider efter fri-
villigt åtagande.

Vidkommande spörsmålet om särskild gottgörelse för ifrågavarande till-
syn får utskottet erinra om att enligt gällande anvisningar till skolmål-
tidskungörelsen varje lärare, som utövar tillsyn vid skolmåltid, äger att
avgiftsfritt deltaga i densamma. Vad beträffar frågan om kontant ersätt-
ning för tillsynen anser utskottet i likhet med departementschefen det be-
rörda beslutet av 1946 års riksdag innebära, att i princip någon dylik
ersättning icke skall utgå. Emellertid har det, såsom departementschefen
framhållit, ansetts skäligt att i de fall, där tillsynen är mycket omfattande,
viss särskild ersättning må utgivas; bestämmelse härom har utfärdats
genom kungörelsen 1951: 518. Utskottet anser att denna rätt för skoldi-
strikten och primärkommunerna att under vissa förutsättningar utge sär-
skild ersättning för tillsynen allttjämt bör gälla. Dock anser utskottet sig
böra framhålla, att jämväl andra omständigheter än relevantalet synas böra
beaktas vid bedömande av huruvida tillsynen skall anses så betungande,
att kontant ersättning skall kunna utgå. Utskottet förutsätter vidare,
att frågan om den av departementschefen förutskickade omregleringen av
ersättningens storlek blir föremål för förhandlingar med vederbörande lä-

larorganisationer, innan nya grunder för ersättningens storlek fastställas av Kungl. Maj:t.

Av vad i ärendet förekommit framgår beträffande innebörden av ifrågasatt tillsynsskyldighet, att på vissa håll uppstått svårigheter i fråga om den närmare fördelningen av tillsynen mellan lärarna vid samma skola och att vissa problem uppkommit huru tillsynen i övrigt lämpligen bör organiseras. Med hänsyn härtill och då skolmältidsverksamheten under senare år undergått en mycket betydande utveckling, synes det utskottet motiverat, att en översyn verkställas beträffande tillsynsskyldighetens närmare utformning och huru denna skyldighet lämpligen bör uttagas med beaktande av bland annat lärarnas behöriga intresse av viss avkoppling under skolagens arbete. Sedan resultatet av denna översyn föreligger och i anslutning därtill erforderliga förhandlingar med lärarorganisationerna ägt rum, synas de berörda frågorna jämte de förslag i ämnet, vartill Kungl. Maj:t kan finna anledning, böra i lämpligt sammanhang underställas riksdagens prövning.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen förordad förlängning av giltighetstiden för övergångsbestämmelserna till gällande kungörelse om statsbidrag till anordnande av skolmältider;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 68, såvitt här är i fråga, till *Bidrag till anordnande av skolmältider* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 34 000 000 kronor;

c) i anledning av departementschefens uttalande rörande lärarpersonalens tillsyn vid skolmältider ävensom motionerna I: 92 och II: 128, I: 93 och II: 110 samt II: 370 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet ovan anført ävensom anhålla om översyn i av utskottet angivna hänseenden;

II. att motionerna I: 92 och II: 128, I: 93 och II: 110 samt II: 370, i den mån de ej blivit tillgodosedda genom vad utskottet ovan anført och hemställt, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

219:o) **Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmältider.** Kungl. Maj:t har (punkt 224, s. 374 och 375) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 250 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 350 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft den under närmast föregående punkt angivna *motionen II: 68*, vari hemställts, att riks-

dagen måtte besluta sådan ändring av statsbidragsreglerna för skolmåltider, att statsbidraget fastställes till lägst 50 procent av bidragsunderlaget.

Enligt kungörelsen 1946: 553 utgår ifrågakvarande statsbidrag såsom engångsbidrag med viss procent av ett bidragsunderlag, beräknat med hänsyn till antalet i skolmåltiderna deltagande lärjungar enligt fastställd skala; uppkommer viss ökning av antalet deltagare, må utgå tilläggsbidrag, beräknat efter samma grunder. Nämnade procent beräknas på samma sätt som procentsatsen för det under nästföregående punkt avsedda statsbidraget.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och får, med hänvisning till vad utskottet under nästföregående punkt anfört beträffande motionen II: 68, hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 68, såvitt här är i fråga, till *Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 250 000 kronor.

220:o) **Kurser för utbildande av personal för skolmåltider.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 225, s. 375 och 376), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kurser för utbildande av personal för skolmåltider* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 109 500 kronor.

Folkskoleväsendet.

221:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 226, s. 376—384), vilket innebär en av statsbidragssystemets tekniska utformning betingad anslagsminskning med 19 200 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 412 700 000 kronor.

222:o) **Folkskolor m. m.: Försökskostnadsbidrag.** Kungl. Maj:t har (punkt 227, s. 384 och 385) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Larsson* i Hedenäset m. fl. väckt motion (II: 135), vari hemställts att riksdagen måtte dels besluta att försökskostnadsbidrag må utgå efter antalet elever på vederbörande försöksskolors högstadium vid läsårets början till distrikt i stad och köping med 15 kronor per elev och läsår och till annat distrikt med 22 kronor per elev och läsår, dock att till

försöksdistrikt med särskilt omfattande glesbebyggelse, högt skattetryck eller andra speciella svårigheter må, efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall, utgå försökskostnadsbidrag med upp till 22 kronor i stad eller köping och upp till 33 kronor i landsbygdssdistrikt per elev och år, dels ock besluta att till Folkskolor m. m.: Försökskostnadsbidrag för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

Under förevarande rubrik har för budgetåret 1953/54 såsom ett av leden i statens särskilda bidrag till försöksverksamheten med nioårig enhetsskola anvisats ett förslagsanslag av 156 000 kronor (prop. 126, SU 139, Rskr. 276). Försökskostnadsbidraget avses skola utgöra compensation till försöksdistrikten för på högstadiet ökade kostnader främst i fråga om läroböcker, förbruknings- och undervisningsmateriel, skolskjutsar och inackordering. Enligt av Kungl. Maj:t den 30 juni 1953 med stöd av riksdagens beslut utfärdade särskilda bestämmelser beträffande försöksverksamheten med nioårig enhetsskola skall försökskostnadsbidraget — som utanordnas för löpande budgetår — beräknas efter antalet elever på vederbörande försöksskolas högstadium vid läsårets början och utgå till distrikt i stad eller köping med 15 kronor per elev och läsår och till annat distrikt med 22 kronor per elev och läsår, dock att försöksdistrikt i stad eller köping med särskilt omfattande glesbebyggelse må, efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, åtnjuta försökskostnadsbidrag med det högre av nämnda belopp. Försökskostnadsbidraget har jämväl utgått retroaktivt för budgetåren 1951/52 och 1952/53. Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget av 156 000 kronor har 61 000 kronor beräknats till retroaktivbidragen, medan det till försökskostnadsbidrag för budgetåret 1953/54 erforderliga beloppet uppskattats till 95 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag avser en anslagsminskning med 16 000 kronor. I förhållande till det för försökskostnadsbidrag under innevarande budgetår avsedda beloppet, 95 000 kronor, innebär förslaget dock en av det ökade antalet elever på högstadiet betingad utgiftsstegring å 45 000 kronor.

Till stöd för det i *motionen II:135* framställda yrkandet har anförts huvudsakligen följande.

Bestämmelsen om olika belopp för försökskostnadsbidraget till stads- och landsbygdssdistrikt torde väl i första hand få ses som ett uttryck för att avståndskostnaderna bedömts vara av en dominerande betydelse i detta sammanhang. Det måste emellertid ifrågasättas, om icke — därest städer och köpingar med glesare bebyggelse än vad genomsnittligt är skall kunna erhålla ett förhöjt statsbidrag — i konsekvens härmed även landsbygdssdistrikt med utpräglad glesbebyggelse borde bli kompenserade för avståndskostnadernas inverkan på försöksverksamheten.

Uppenbart synes därjämte vara, att även om förekomsten av glesbebyggelse kraftigt inverkar på försökskostnadernas omfattning, det dock kan förekomma andra faktorer, som på ett betydande sätt inverkar i detta sammanhang. Så t. ex. torde det vara obestridligt, att försökskostnaderna per elev räknat måste bli förhållandevis större i ett i fråga om innevånarantalet litet skoldistrikt än vad fallet blir i ett större sådant. I en kommun med svagt skatteunderlag och högt skattetryck måste därjämte gäldandet av rena försökskostnader via kommunal utdebitering bli ytterligt kännbart. Det framstår därför som angeläget, att dessa och liknande omstän-

digheter kan beaktas vid fastställandet av försökskostnadsbidragets storlek.

Ehuru endast en kort tid förflutit sedan 1953 års beslut om försökskostnadsbidrag trätt i kraft, har det otvivelaktigt visat sig, att vissa försöksdistrikt erhåller otillräckliga statsbidrag i detta hänseende. Detta även med utgångspunkt från den begränsning av bidraget till att endast omfatta skoldistriktens rena försökskostnader, som var vägledande för riksdagens beslut i frågan, en princip som i detta sammanhang skall förbigås utan att för den skull accepteras.

Det vill synas för utformningen av den nya skolan vara angeläget, att försöksverksamhet kan bedrivas även inom sådana skoldistrikt, där avstånd, svagt skatteunderlag och andra omständigheter erbjuder svårigheter för den nya skolans genomförande. Endast genom en försöksverksamhet i sådana distrikt kan det vara möjligt att ernå erfarenheter, som kan ge den nya skolan en utformning, vilken kan göra den genomförbar i andra distrikt med liknande betingelser. Det är ur dessa synpunkter ett riksintresse, att den fortsatta försöksverksamheten i skoldistrikt med mera framträdande svårigheter möjliggöres och så långt som möjligt underlättas.

Vid 1953 års behandling av Kungl. Maj:ts förslag om försökskostnadsbidrag anförde statsutskottet, att några ytterligare bidragsformer utöver försökskostnadsbidraget ej borde skapas för speciella statsbidrag till försöksdistrikten. Det måste då vara desto mera angeläget att ernå en förstärkning av beslutat försökskostnadsbidrag, så att detta så långt möjligt kan fylla avsett ändamål. Detta bleve väl även möjligt, om Kungl. Maj:t bemyndigades att, då särskilda skäl därtill föranleder, bevilja högre försökskostnadsbidrag jämväl till landsbygdsdistrikt.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Utskottet är väl medvetet om att, såsom i motionen II: 135 anförts, försöksverksamheten med nioårig enhetsskola för vissa skoldistrikt medför i ekonomiskt hänseende betungande konsekvenser. Det torde emellertid böra erinras om att vid urvalet av försöksdistrikt en av principerna varit att pröva försöksverksamhet med enhetsskola även i sådana skoldistrikt, där ett genomförande av enhetsskolan kunde antagas vara förenat med svårigheter av skilda slag, bland annat på grund av distriktens geografiska struktur och ekonomiska betingelser. Vid avvägningen av den kompensations för merkostnader till följd av försöksverksamheten på enhetsskolans högstadium, som beslutats av 1953 års riksdag, har hänsyn icke ansetts böra tagas till dylika olika förutsättningar försöksdistrikten sinsemellan, i annan mån än att försökskostnadsbidraget differentierats efter geografiska grunder.

Utskottet får vidare framhålla, att nuvarande bestämmelser om särskilda statsbidrag till försöksdistrikt med nioårig enhetsskola avsiktligt givits provisorisk karaktär och sålunda fastställts att gälla blott intill utgången av budgetåret 1954/55. Frågan om särskilda statsbidrag till försöksdistrikten för tiden därefter torde alltså komma att inom en nära framtid omprövas.

Utskottet är för egen del icke berett att för närvarande förorda någon jämkning beträffande grunderna för försökskostnadsbidragets utformning

utan anser, att det för försöksdistrikten gällande särskilda statsbidragssystemet, vari försökskostnadsbidraget utgör ett led, bör i oförändrat skick prövas under den av 1953 års riksdag beslutade tidsperioden. Utskottet finner sig därför icke böra tillstyrka bifall till motionen II: 135. Utskottet har härvid förutsatt att vid den omprövning av hithörande statsbidragsfrågor, som kommer att verkställas, behovet av att differentiera statsbidragen efter distriktens för försöksverksamhetens bedrivande varierande förutsättningar i ekonomiska och andra hänseenden upptages till förnyat övervägande med ledning av då vunna erfarenheter samt med beaktande av övriga på förevarande spörsmål inverkande omständigheter.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 135, till *Folkskolor m. m.: Försökskostnadsbidrag* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 kronor.

223:o) **Folkskolor m. m.: Studiehjälp åt elever i försöksdistrikten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 228, s. 385), vilket innebär en anslagshöjning med 500 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Studiehjälp åt elever i försöksdistrikten* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor.

224:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 229, s. 386 och 387), vilket innebär en anslagshöjning med 60 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 475 000 kronor.

225:o) **Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 230, s. 387), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kronor.

226:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid särskilda anstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 231, s. 387 och 388), vilket innebär en anslagsminskning med 40 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid särskilda anstalter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

227:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 232, s. 388), vilket innebär en anslagsminskning med 20 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 530 000 kronor.

228:o) **Folkskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 233, s. 388 och 389), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

229:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans skolhem.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 234, s. 389 och 390), vilket innebär anvisande av 120 000 kronor mindre än vad som för innevarande budgetår anvisats till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans skolhem* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 095 000 kronor.

230:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem eller enskilda hem.** Kungl. Maj:t har (punkt 235, s. 390—396) föreslagit riksdagen att dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem eller enskilda hem för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 250 000 kronor, dels ock medgiva, att vid utgången av budgetåret 1953/54 förefintlig reservation å det senast för budgetåret 1947/48 anvisade reservationsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning må disponeras intill utgången av budgetåret 1954/55.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lars Anders-*

son och Grym (I: 64) samt den andra inom andra kammaren av herrar Larsson i Hedenäset och Jansson i Kalix (II: 92), i vilka hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådana författningsändringar eller, därest så är erforderligt, förslag till sådana till nästa års riksdag, att i samband med föreslagen kommunalisering av arbetsstugorna i Norr- och Västerbottens län vederbörande kommuner ej åsamkas ökade driftkostnader.

Förevarande förslagsanslag är nu uppfört med 2 500 000 kronor och har rubriken Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem. Ifrågavarande arbetsstugor äges av stiftelsen Norrbottens läns arbetsstugor och stiftelsen Västerbottens läns arbetsstugor. Till stiftelserna utgår för inackordering i arbetsstugorna samma statsbidrag som till kommunerna för inackordering i de kommunala skolhemmen. Jämväl beträffande avlönande av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna gäller, att statsbidraget utgår enligt samma grunder till stiftelserna som till kommunerna. De kostnader, som icke täckas av statsbidrag, bestridas i fråga om skolhemmen såsom vanliga kommunala utgifter och beträffande arbetsstugorna medelst enskilda gåvor, kollektmedel och dylikt.

Kungl. Maj:ts föreliggande förslag innebär med avseende å förenämnda förslagsanslag en minskning av medelsanvisningen med 250 000 kronor i enlighet med en av skolöverstyrelsen verkställd beräkning av den normala belastningen å anslaget. Vidare föreslås att de ovannämnda stiftelser tillhöriga arbetsstugorna utom en skola övertagas av vederbörande kommuner och ombildas till kommunala skolhem. Såsom vederlag åt stiftelserna för arbetsstuguanläggningarna har beräknats ett belopp av sammanlagt 818 600 kronor, varav kommunerna avses skola erlägga 283 430 kronor och staten täcka återstoden, 535 170 kronor, i form av statsbidrag ur det senast för budgetåret 1947/48 anvisade reservationsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning. Beträffande nu angivna belopp föreligger en vid förhandlingar mellan representanter för ecklesiastikdepartementet, stiftelserna samt kommunerna preliminärt och under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande träffad överenskomst. Nyssnämnda reservationsanslag föreslås få disponeras jämväl under budgetåret 1954/55; anslagsreservationen uppgick vid utgången av budgetåret 1952/53 till 1 532 318 kronor.

Beträffande skälen för att kommunerna föreslås skola övertaga arbetsstugorna för användning som skolhem har *departementschefen* anfört huvudsakligen följande.

Arbetsstugorna tillkom på enskilt initiativ i syfte att lindra nöd bland glesbygdernas barn och bereda dessa bättre möjligheter till ordnad skolgång. I detta avseende har arbetsstugustiftelserna under nittonhundra-

talets första årtionden utfört en pionjärgärning av stor betydelse för skolväsendets utveckling i de nordligaste länen. Numera är förhållandena väsentligt förändrade; arbetsstugorna fyller nu i det obligatoriska skolväsendet samma funktion som de kommunala skolhemmen. Det kan därför i dagens läge svårigen anföras något skäl för att kostnaderna för vissa skolbarns inackordering under den obligatoriska skolgången alltjämt skall bestridas delvis genom enskild välgörenhet. Ansvar för den skolorganisatoriska och skolsociala anordning, som inackordering innebär, synes böra helt ankomma på skoldistriktet samt kostnaderna härför fördelas mellan stat och kommun utan tillskott genom gävmedel och dylikt.

Till stöd för det i *motionerna I: 64* och *II: 92* framställda yrkandet har anförts bland annat följande.

Otvivelaktigt är att hälsa med tillfredsställelse att en kommunalisering medför, att ej som hittills skolgången för de berörda glesbygdernas barn skall framstå som beroende av enskilda gåvor, kollektmedel och dylikt. Mot det föreliggande förslaget är ur denna synpunkt intet att invända.

Uppenbart är dock att denna omläggning kommer att medföra en betydande ekonomisk belastning för vederbörande kommuner i deras egenskap av tillträdande huvudmän. En kommunalisering av arbetsstugorna i Norrbottens län innebär sålunda, vid oförändrade statsbidragsgrunder, att ifrågavarande kommuner orsakas merutgifter å sammanlagt över 200 000 kronor. Då det här är fråga om kommuner med synnerligen svagt skatteunderlag och ett exceptionellt högt skattetryck, icke minst för skolväsendets behov, är de ekonomiska konsekvenser, som härigenom orsakas kommunerna i fråga, ägnade att inge betänkligheter.

De bygder, som det här är fråga om, har som bekant ett högst betydande födelseöverskott. Då en stor del av ungdomen, sedan den väl nått produktiv ålder, flyttar söderut och i fortsättningen tjänar produktionen i sydligare delar av landet, vill det jämväl ur dessa synpunkter synas skäligt, att ej de kommuner, som det här är fråga om, orsakas betungande merkostnader i samband med den föreslagna omorganisationen. Det synes oss därför motiverat att ökat bidrag från statens sida utgår.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag, att förevarande förslagsanslag för nästa budgetår uppföres med 2 250 000 kronor.

Utskottet — som icke har någon erinran mot Kungl. Maj:ts hemställan om disposition jämväl under nästa budgetår av förutnämnda reservationsanslag — tillstyrker vidare, att här avsedda arbetsstugor övertagas av vederbörande kommuner på de villkor, som av Kungl. Maj:t förordats. Det för ändamålet erforderliga statsbidragsbeloppet torde i enlighet med föreliggande förslag få bestridas ur förefintlig behållning å ifrågavarande reservationsanslag.

I *motionerna I: 64* och *II: 92* har i anslutning till förslaget om kommunernas övertagande av arbetsstugorna framställts yrkande i syfte, att de av förslaget berörda kommunerna icke genom övertagandet skulle åsamkas ökade driftkostnader. Ett tillgodoseende av detta önskemål skulle för ifrågavarande kommuner innebära, att de komme att bibehålla den ekonomiskt förmånligare ställning beträffande inackorderingsverksamheten,

som de hittills intagit i förhållande till kommuner med kommunala skolhem. En dylik anordning anser utskottet sig icke böra förordas. Utskottet avstyrker därför bifall till det i motionerna I: 64 och II: 92 framställda yrkandet.

Utskottet hemställer alltså,

I. att riksdagen må

a) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem eller enskilda hem* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 250 000 kronor;

b) medgiva, att vid utgången av budgetåret 1953/54 förefintlig reservation å det senast för budgetåret 1947/48 anvisade reservationsanslaget till *Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning* må disponeras intill utgången av budgetåret 1954/55;

II. att motionerna I: 64 och II: 92 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

231:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 236, s. 397), vilket innebär en anslagshöjning med 3 000 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 000 kronor.

232:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 237, s. 397 och 398), vilket innebär en anslagshöjning med 360 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 9 200 000 kronor.

233:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa byggnadsarbeten.** Kungl. Maj:t har (punkt 233, s. 398—400) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 59 300 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 6 300 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Johansson* i Stockholm m. fl. väckt motion (II: 83), vari hemställts att för budgetåret 1954/55 under *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa byggnadsarbeten* anvisas ett förslagsanslag av 99 miljoner kronor.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit en höjning av förevarande anslag från 53 till 99 miljoner kronor, varvid överstyrelsen utgått från en byggnadstillståndsgivning under år 1954 motsvarande ett belopp av 340 miljoner kronor.

Departementschefen har framhållit, att det alltjämt föreligger ett synnerligen stort nybyggnadsbehov inom folkskoleväsendet. I vilken utsträckning detta behov kan tillgodoses, beror på kvottilldelningen för skolbyggnadsändamål. Vid bedömningen av det föreliggande spørsmålet om hur stor belastningen på detta anslag kan antagas bli under nästa budgetår har departementschefen utgått från att folkskolebyggenas utrymme i tillståndsbudgeten blir i stort sett oförändrat under 1954 i jämförelse med år 1953. Den föreslagna höjningen av anslaget med 6,3 miljoner kronor hänför sig till de senaste årens höjningar av byggnadskvoten för folkskolebyggen och till den tillämpade ordningen för statsbidragsutbetalningen.

Det i *motionen II: 83* framställda yrkandet överensstämmer med skolöverstyrelsens ovan angivna förslag beträffande anslagsbeloppets storlek. I motionen har anförts bland annat följande.

Folkskolebyggenas eftersläpning har medfört förhållanden, som på sina håll måste betecknas som rent olidliga. Alltför stora klasser måste ofta undervisas i trånga, länge sedan utdömda klassrum eller i tillfälligt förhyrda lokaler, som avsetts för helt andra ändamål. När de ökade barnkullarna skall rycka in i de förut otillräckliga lokalerna, inträder ett tillstånd, som skolmyndigheterna och lärarna icke kan bemästra utan att undervisningen lider allvarlig skada. I nya bostadsområden i Stockholm och andra storstäder har man genomfört stympade skolbyggen, där framför allt gymnastiklokalerna och ofta även lokaler för skolbispisningen ställts på framtiden. Det har gått så långt, att man på allvar ifrågasatt om man i fortsättningen skall kunna bedriva någon gymnastikundervisning i dessa områden.

Utskottet. Av den lämnade redogörelsen framgår, att förevarande anslag nu är uppfört med 53 miljoner kronor, att skolöverstyrelsen för nästa budgetår begärt en höjning av anslaget till 99 miljoner kronor och därvid räknat med en tillståndsgivning under år 1954 motsvarande ett belopp av 340 miljoner kronor, men att departementschefen utgått från att folkskolebyggenas utrymme i tillståndsbudgeten blir i stort sett oförändrat under år 1954 i jämförelse med år 1953; den nu föreslagna anslagshöjningen är således närmast av automatisk natur.

Utskottet har vid behandlingen av detta anslag upprepade gånger starkt understrukt angelägenheten av att byggnadskvoten för folkskolelokaler väsentligt höjes. Någon mera påtaglig ökning av utrymmet för detta investeringsändamål har emellertid icke kommit till stånd under de senaste åren; kostnadsramen för statsbidragsberättigade folkskolebyggen var 137 miljoner kronor år 1952 och 142 miljoner kronor år 1953 samt beräknas för

innevarande år till i stort sett oförändrat belopp. Uppenbarligen motsvarar detta icke på långt när den avsevärda stegringen av folkskoleväsendets byggnadsbehov. Skolöverstyrelsen har sålunda utgått från en kvottilldelning av mer än dubbelt så stor omfattning som den, varmed departementschefen ansett sig böra räkna. Den nuvarande mycket kraftiga begränsningen av skolbyggnadsverksamheten utgör ett synnerligen allvarligt, i vissa fall oöverstigligt hinder för en normal utveckling och rationalisering av folkskoleväsendet. Utskottet får därför ånyo med skärpa framhålla vikten av att folkskoleväsendets nybyggnadsbehov tillgodoses i betydligt större utsträckning än för närvarande är fallet. Därest redan under innevarande år en större total investeringsverksamhet skulle bli möjlig eller en regional eller lokal omfördelning inom den totala byggnadskvoten skulle visa sig påkallad eller önskvärd, är det enligt utskottets mening i högsta grad angeläget, att därvid tillvaratagas alla möjligheter till ökat utrymme för investeringar i folkskolebyggnader.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag beträffande medelsanvisningen under förevarande anslag för nästa budgetår. Utskottet avstyrker därför bifall till det i motionen II: 83 framställda yrkandet.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 83, till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 59 300 000 kronor;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet ovan anført rörande tillgodoseendet av folkskoleväsendets byggnadsbehov.

234:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 239, s. 400 och 401), vilket innebär en anslagshöjning med 200 000 kronor, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

235:o) **Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 240, s. 401), vilket innebär en anslagsminskning med 100 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

236:o) **Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 241, s. 401 och 402), vilket innebär en anslagshöjning med 100 000 kronor, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

237:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningsmateriel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 242, s. 402 och 403), vilket innebär en anslagsminskning med 100 000 kronor, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningsmateriel* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 800 000 kronor.

238:o) **Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag till tjänstebostäder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 243, s. 403 och 404), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att under budgetåret 1954/55 må beviljas byggnadsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare med tillhopa högst 6 000 000 kronor;

b) till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag till tjänstebostäder* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 4 800 000 kronor.

239:o) **Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 244, s. 404), vilket innebär en anslagsminskning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 215 000 kronor.

240:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 245, s. 405), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 36 500 kronor.

241:o) **Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag

(punkt 246, s. 405 och 406), vilket innebär en anslagsminskning med 150 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

242:o) **Nomadskolor: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 247, s. 406—410), vilket innebär en anslagshöjning med 41 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	296 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	13 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	288 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	259 500
Summa kronor	858 000

b) till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 858 000 kronor.

243:o) **Nomadskolor: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 248, s. 410—412) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 403 100 kronor, innebärande en anslagsökning med 40 300 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *Bergh* väckt motion (I: 97), vari hemställts att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1954/55 anvisa ett särskilt anslag å 3 800 kronor till skolbiblioteksverksamheten vid nomadskolorna.

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslagit, bland annat, att till skolbiblioteksverksamhet vid nomadskolorna anvisas ett belopp å 6 800 kronor, varav 3 800 kronor såsom löpande anvisning, beräknad efter 10 kronor per elev och år, samt 3 000 kronor såsom ett engångsbelopp.

Departementschefen har funnit en förbättring av bokbeståndet vid nomadskolorna i och för sig önskvärd men har förklarat sig likväl icke nu beredd att förorda särskild medelsanvisning för detta ändamål.

Det i *motionen I: 97* framställda yrkandet överensstämmer med skolöverstyrelsens förslag, såvitt avser löpande medelsanvisning till skolbiblioteksverksamhet vid nomadskolorna.

Utskottet. Till skolbiblioteksverksamhet vid bland andra folkskolorna utgår bidrag av statsmedel. I betraktande härav framstår det såsom starkt motiverat, att jämväl till nomadskolorna — för vilka staten är huvudman — anvisas särskilda medel för skolbiblioteksverksamhet, varvid får beaktas att s. k. ortsbidrag icke kan påräknas beträffande dessa skolor. I *motionen I: 97* har, i anslutning till skolöverstyrelsens anslagsäskande, storleken av den fortlöpande medelsanvisningen för ändamålet beräknats efter ett belopp av 10 kronor per elev och år. Utskottet är för sin del icke berett att för närvarande förorda högre belopp per elev och år än 7 kronor. Med denna begränsning biträder utskottet *motionen I: 97*. Det för nästa budgetår erforderliga beloppet för ifrågavarande ändamål — vilket lämpligen bör upptagas under förevarande anslag såsom en förslagsvis betecknad anslagspost — torde enligt den av utskottet förordade beräkningsgrunden böra beräknas till i runt tal 2 700 kronor.

Då utskottet icke i övrigt funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, bör anslaget för nästa budgetår uppföras med $(403\,100 + 2\,700 =) 405\,800$ kronor.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och *motionen I: 97*, till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 405 800 kronor.

244:o) Nomadskolor: Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 249, s. 412 och 413), vilket innebär en anslagsminskning med 6 800 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nomadskolor: Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 55 200 kronor.

245:o) Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 250, s. 413), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 4 600 000 kronor.

246:o) **Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 251, s. 413 och 414), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kronor.

247:o) **Fortsättningsskolor: Utbildningskurser för lärare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 252, s. 414), vilket innebär en anslagsminskning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortsättningsskolor: Utbildningskurser för lärare* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

Högre folkskolor och folkhögskolor.

248:o) **Högre folkskolor: Understöd.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 253, s. 414 och 415), vilket innebär en anslagsminskning med 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Högre folkskolor: Understöd* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 550 000 kronor.

249:o) **Högre folkskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 254, s. 415 och 416), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Högre folkskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kronor.

250:o) **Folkhögskolor: Understöd.** Kungl. Maj:t har (punkt 255, s. 416 och 417) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 8 380 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 1 630 000 kronor, avseende bland annat statsbidrag till ytterligare två folkhögskolor under nästa arbetsår.

Departementschefen har vid anmälan av anslaget erinrat om att 1946 års skolkommission numera avgivit betänkande och förslag angående »Folkhögskolans ställning och uppgifter» (SOU 1953: 24). Betänkandet

utkom av trycket i slutet av augusti 1953. Remissbehandlingen har avslutats först i december 1953. Under åberopande härav har departementschefen anfört, att proposition med anledning av detta i såväl pedagogiska och organisatoriska som ekonomiska hänseenden vittomfattande förslag icke torde kunna avlåtas till 1954 års riksdag.

Utskottet — som vill framhålla önskvärdheten av att Kungl. Maj:t förelägger 1955 års riksdag förslag i anledning av skolkommissionens ovan nämnda betänkande — tillstyrker att förevarande anslag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 8 380 000 kronor. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Folkhögskolor: Understöd för budgetåret 1954/55* anvisa ett förslagsanslag av 8 380 000 kronor.

251:o) **Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 256, s. 418 och 419), vilket innebär en anslagshöjning med 2 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 26 500 kronor.

252:o) **Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 257, s. 419), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 46 500 kronor.

253:o) **Folkhögskolor: Studiebidrag och stipendier åt elever.** Kungl. Maj:t har (punkt 258, s. 419 och 420) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 3 145 000 kronor, innebärande en av beräknad ökning av antalet studiehjälpsberättigade elever betingad anslagshöjning med 245 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Weiland m. fl.* (I: 174) och den andra inom andra kammaren av herr *Hammar m. fl.* (II: 188), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta, att bestämmelser utfärdas, vilka ger eleverna i sommarkurserna vid folkhögskolorna samma studiehjälp som eleverna i vinterkurserna,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kamma-

ren av herrar *Eskilsson* och *Strandler* (I: 175) samt den andra inom andra kammaren av herr *Nilsson* i Göingegården *m. fl.* (II: 202), i vilka hemställtts att riksdagen måtte besluta sådan ändring i bestämmelserna angående studiehjälp till folkhögskolornas elever att statligt studiebidrag må kunna utgå även till sommarkursernas elever.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionerna II: 188 och II: 202.

Enligt den med stöd av riksdagens beslut (prop. 152: 220; SU 224; rskr 432) den 5 juni 1953 utfärdade kungörelsen (nr 531) angående statlig studiehjälp åt elever vid folkhögskolor omfattar studiehjälpen dels studiebidrag, dels stipendium. Studiebidrag utgår utan behovsprövning och må tilldelas elev för genomgång av kurs, som omfattar minst fyra månader. Bidraget utgör för inackorderad elev i regel 30 kronor i månaden. Stipendium må, oavsett kurstidens längd, efter behovsprövning utgå till obemedlad och mindre bemedlad elev med högst 75 kronor i månaden.

I motionerna I: 174 och II: 188 har anförts huvudsakligen följande.

Genom riksdagens beslut år 1952 fastställdes grunder för studiebidrag och stipendier för bland annat folkhögskolornas elever. I motioner I: 480 och II: 656 framlades förslag till vissa ändringar, vilka föranledde statsutskottet att under erinran om att vid vissa folkhögskolor förekommer mer än två årskurser framhålla, att det bör få ankomma på den stipendieutdelande myndigheten att taga hänsyn till de olika folkhögskolekursernas inbördes sammanhang och anpassa stipendiesystemet med beaktande härav. Detta blev riksdagens beslut, och det tolkades av de flesta som en möjlighet att bereda även elever vid folkhögskolor sommarkurser studiebidrag och stipendier. I ett interpellationssvar i andra kammaren till herr Hammar från statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet meddelades, att enligt kungörelsen angående statlig studiehjälp åt elever vid folkhögskolor studiehjälp endast må tilldelas elev för genomgång av kurs, som omfattar minst fyra månader. Statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet meddelade också, att skolöverstyrelsen i samråd med studiehjälpsnämnden bestämt, att elev, som genomgått folkhögskolornas vinterkurs och samma år i så gott som omedelbar anslutning till vinterkurs genomgår sommarkurs skall anses genomgå en sammanhängande utbildning — till exempel för att erhålla den av interpellanten omnämnda kompetensen för inträde vid sjuksköterskeskola — och därmed bli berättigad att även under sommarkursen erhålla studiebidrag för inackordering. Stöd för sådan tillämpning av studiehjälpsförfattningen har myndigheterna funnit i statsutskottets uttalande om folkhögskolekursernas inbördes sammanhang. Interpellanten framhöll gentemot detta, att det från de folkhögskolor i vårt land, som har sommarkurser — således omkring två tredjedelar av Sveriges folkhögskolor — framhållits att resonemanget om kursernas inbördes sammanhang äger sin tillämpning icke bara i fråga om ordningsföljden vintersommar utan också när följden blir sommar-vinter. I själva verket torde såväl statsutskottet som riksdagen i sin helhet med sitt uttalande om inbördes sammanhang ha åsyftat *alla* kurserna vid en folkhögskola. Mer eller

mindre står nämligen både sommar-, vinter- och fortsättningskurser i ett visst organisatoriskt sammanhang med varandra.

Undertecknade delar denna uppfattning och anser sålunda, att det viktigaste icke är, om eleverna bevistar en sommarkurs och en vinterkurs eller en vinterkurs och en sommarkurs, utan att kurserna står i ett visst sammanhang med varandra. Statsutskottets uttalande måste tolkas på det sättet, att man ansåg, att det var ett inbördes sammanhang mellan de olika folkhögskolekurserna precis som mellan de olika klasserna i en annan skola och att detta skulle respekteras, så att någon försämring av stipendiemöjligheterna under sommarkurserna icke skulle ske.

Över motionerna I: 174 och II: 188 samt I: 175 och II: 202 har, efter där- om i vederbörlig ordning gjord framställning, yttranden avgivits av studiehjälpnämnden, skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning.

Studiehjälpnämnden har icke ansett sig kunna tillstyrka en sådan för- fattningsändring, varom i motionerna hemställts. Nämnden har med hän- visning till propositionen 1952: 220 samt det i motionerna I: 174 och II: 188 omnämnda interpellationssvaret anfört bland annat följande.

Ett tillmötesgående av motionärernas hemställan om rätt för elever i folkhögskolornas sommarkurser att oberoende av ordningsföljden vinter- sommarkurs eller sommar-vinterkurs erhålla studiebidrag skulle enligt nämndens uppfattning kunna få till följd att någon bestämd gräns icke längre skulle kunna upprätthållas. Det kan väl heller icke ha varit riks- dagens mening, att såsom i motionen II: 188 framhålles, man med sitt ut- talande om inbördes sammanhang mellan ifrågavarande kurser skulle utan vidare ha åsyftat alla kurserna vid en folkhögskola. Med en sådan tolk- ning skulle då även vid kurser understigande fyra månader studiebidrag kunna utgå.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt bifall till motionerna. Enligt överstyrel- sens mening borde eleverna vid folkhögskolornas sommarkurser i studie- hjälpsavseende icke vara sämre ställda än eleverna vid vinterkurserna. För närvarande syntes en viss trängsel råda vid de sistnämnda kurserna under det att sommarkurserna vore mera fåtaligt besökta. En utjämning i detta avseende syntes överstyrelsen önskvärd. Ett genomförande av det i mo- tionerna framställda förslaget torde enligt överstyrelsens beräkningar kom- ma att medföra en årlig merkostnad för studiehjälpen vid folkhögskolorna av i runt tal 150 000 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har förklarat sig intet ha att erinra mot bifall till motionerna. Överstyrelsen har dock samtidigt erinrat om att de nya studiehjälpsbestämmelserna medfört viss försämring av studie- hjälpsförmånerna även vid sjömansskolorna, i det att studiebidrag nu en- dast kan utgå vid genomgång i en följd av lägre kurs (omkring 12 veckor) och högre kurs (omkring 8 veckor). Enligt överstyrelsens mening borde studiebidrag utgå vid genomgång av enbart lägre kurs eller högre kurs.

Utskottet. Det av 1952 års riksdag beslutade systemet för studiehjälp vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter bygger bland annat på den regeln, att studiebidrag icke skall tillkomma elever i kurser, som äro kortare än fyra månader. Elever i dylika kurser kunna få studiehjälp endast i form av stipendium. Denna begränsning gäller såväl beträffande folkhögskolorna som för de statsunderstödda kommunala och enskilda anstalterna för yrkesundervisning samt lantbruksundervisningsanstalterna. Vad särskilt gäller folkhögskolorna har, såsom framhållits i motionerna I: 174 och II: 188, statsutskottets uttalande (utlåtande 1952: 224) »att det bör få ankomma på den stipendieutdelande myndigheten att taga hänsyn till de olika folkhögskolekursernas inbördes sammanhang och anpassa stipendiesystemet med beaktande härav» ansetts ge stöd för att elev, som i så gott som omedelbar anslutning till vinterkurs (vilken alltid omfattar minst 21 veckor) genomgår även sommarkurs (för närvarande i regel kortare än fyra månader) skall komma i åtnjutande av studiebidrag också under sommarkursen. Denna tillämpning av grunderna för studiehjälp anser utskottet vara riktig.

En ändring av bestämmelserna om studiehjälp vid folkhögskolorna så, att studiebidrag alltid skulle utgå oavsett kurstidens längd och således regelmässigt tillkomma elev i sommarkurs, bör enligt utskottets mening icke genomföras utan att samtidigt den nuvarande begränsningen av rätten till studiebidrag för elever också vid andra skolformer upphäves. Utskottet är emellertid för sin del icke berett att nu förorda en dylik ändring av de vid 1952 års riksdag beslutade grunderna för studiehjälpens utformning. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna I: 174 och II: 188 samt I: 175 och II: 202.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 174 och II: 188 samt I: 175 och II: 202, till *Folkhögskolor: Studiebidrag och stipendier åt elever* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 3 145 000 kronor.

254:o) **Folkhögskolor: Understöd för utbildning av lärare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 259, s. 420 och 421), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkhögskolor: Understöd för utbildning av lärare* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 14 500 kronor.

Abnormundervisningen.

255:o) **Läroanstalter för blinda: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 261, s. 421—423), vilket innebär en anslagshöjning med 25 400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Läroanstalter för blinda: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 336 100 kronor.

256:o) **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 263, s. 423—425), vilket innebär en anslagshöjning med 12 700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 213 300 kronor.

257:o) **Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 264, s. 425), vilket innebär en anslagshöjning med 2 900 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 20 200 kronor.

258:o) **Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 265, s. 425 och 426), vilket innebär en anslagshöjning med 6 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 36 000 kronor.

259:o) **Arvoden åt blivande blindlärare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 266, s. 426), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Arvoden åt blivande blindlärare* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 15 400 kronor.

260:o) **Tryckning av blindskrifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 267, s. 427), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tryckning av blindskrifter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

261:o) **Bidrag till anskaffande av böcker åt blinda.** Kungl. Maj:t har (punkt 268, s. 427) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bror Nilsson m. fl.* (I: 26) samt den andra inom andra kammaren av fru *Sjöstrand* och herr *Netzén* (II: 41), i vilka hemställts att riksdagen även för budgetåret 1954/55 måtte anvisa och ställa till förfogande ett reservationsanslag av 10 000 kronor som bidrag till anskaffande av litteratur åt blinda.

Till förevarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 10 000 kronor. Anslaget disponeras av skolöverstyrelsen och skall på sätt överstyrelsen prövar lämpligt användas till utökning och förbättring av bokbeståndet vid de blindas förenings bibliotek.

Skolöverstyrelsen har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departementschefen har anfört följande.

De blindas förenings bibliotek utgör lånecentral för hela landets blinda. Såsom jag framhöll vid anmälan av förevarande anslagsfråga för innevarande budgetår (prop. 1953:1 VIII ht s. 415 o. f.), är bibliotekets bokbestånd till stor del föräldrat och påfallande ensidigt sammansatt. Till följd av föreningens begränsade ekonomiska resurser har vidare endast en förhållandevis mycket ringa del av den nyutkommande litteraturen kunnat göras tillgänglig för de blinda. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget av 10 000 kronor torde räcka till framställning av omkring 25 arbeten i blindskrift. Det synes mig skäligt att staten lämnar ytterligare bidrag till ifrågakvarande ändamål. Jag anser mig dock icke kunna förorda större medelsanvisning för nästa budgetår än 5 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 5 000 kronor.

Det i *motionerna I: 26* och *II: 41* framställda yrkandet överensstämmer med skolöverstyrelsens anslagsäskande.

Utskottet finner för sin del motiverat, att i enlighet med vad i *motionerna I: 26* och *II: 41* yrkats förevarande anslag jämväl för nästa budgetår uppföres med 10 000 kronor. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till *motionerna I: 26* och *II: 41*, till *Bidrag till anskaffande av böcker åt blinda* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

262:o) **Skolor för döva: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 270, s. 428—430), vilket innebär en anslagshöjning med 66 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 478 500 kronor.

263:o) **Skolor för döva: Engångsanskaffning av utrustning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 271, s. 431—433), vilket innebär en anslagsminskning med 35 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Engångsanskaffning av utrustning m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

264:o) **Skolor för döva: Resor för elever jämte åtföljande vårdare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 272, s. 434), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Resor för elever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 84 000 kronor.

265:o) **Skolor för döva: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga döva m. fl.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 273, s. 434 och 435), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga döva m. fl.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 8 000 kronor.

266:o) **Skolor för döva: Arvoden åt blivande lärare för döva.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 274, s. 435 och 436), vilket innebär en anslagshöjning med 9 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Arvoden åt blivande lärare för döva* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 148 000 kronor.

267:o) **Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 275, s. 436—442), vilket innebär en anslagshöjning med 90 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 240 000 kronor.

268:o) **Bidrag till bildningsverksamhet bland döva.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 276, s. 442), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till bildningsverksamhet bland döva* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 8 000 kronor.

269:o) **Kyrkoherdar och konsulenter för döva: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 277, s. 442 och 443), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kyrkoherdar och konsulenter för döva: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 90 900 kronor.

270:o) **Kyrkoherdar och konsulenter för döva: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 278, s. 443 och 444), vilket innebär en anslagshöjning med 3 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kyrkoherdar och konsulenter för döva: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 34 400 kronor.

271:o) **Bidrag till tidning för döva.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 279, s. 444), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till tidning för döva* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 2 000 kronor.

272:o) **Bidrag till hörselfrämjandet för kursverksamhet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 280, s. 444—446), vilket innebär en anslagshöjning med 8 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till hörselfrämjandet för kursverksamhet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 32 000 kronor.

Yrkesundervisningen.

273:o) **Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 281, s. 447—449), vilket innebär en anslagshöjning med 25 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för överstyrelsen för yrkesutbildning, som föranledes av vad departementschefen förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för yrkesutbildning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	363 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	7 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m., <i>förslagsvis</i>	37 200
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	414 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	410 800
Summa kronor	1 232 000

c) till *Överstyrelsen för yrkesutbildning*: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 232 000 kronor.

274:o) **Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 282, s. 449 och 450), vilket innebär en anslagshöjning med 4 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 148 500 kronor.

275:o) **Överstyrelsen för yrkesutbildning: Yrkespedagogisk reformverksamhet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 283, s. 450 och 451), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Yrkespedagogisk reformverksamhet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

276:o) **Högre tekniska läroverk: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 284, s. 451—458), vilket innebär en anslagshöjning med 55 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de högre tekniska läroverken, som föranledes av vad departementschefen förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för de högre tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 297 000	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a) Arvoden åt skolläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	31 900	
b) Arvoden åt bibliotekarier, <i>förslagsvis</i>	12 800	44 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 360 000	
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 744 000	
	Summa kronor	6 445 700

Särskilda uppbördsmedel:

Hyror och hyresersättningar m. m.	90 700
Nettoutgift kronor	6 355 000

c) till *Högre tekniska läroverk*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 6 355 000 kronor.

277:o) **Högre tekniska läroverk: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 285, s. 458 och 459), vilket innebär en anslagshöjning med 49 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Högre tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 653 500 kronor.

278:o) **Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 286, s. 459 och 460), vilket innebär en anslagshöjning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 440 000 kronor.

279:o) **Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 287, s. 461), vilket innebär en anslagsminskning med 11 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

280:o) **Konstfackskolan: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 288, s. 461—466), vilket innebär en anslagshöjning med 70 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för konstfackskolan, som för-
anledes av vad departementschefen förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för konstfackskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	258 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Arvoden åt skolläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	6 250
b. Ersättning åt vissa sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	100
c. Arvode åt bibliotekarie	6 840
d. Arvode åt tillsynslärare	450
e. Arvode åt portvakt	960
f. Ersättning åt vissa teckningslärare och handledare, <i>förslagsvis</i>	4 800
g. Ersättning åt styrelsens sekreterare	2 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	523 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	293 000
Summa kronor	
1 096 000	

Särskilda uppbördsmedel:

1. Elevavgifter, <i>förslagsvis</i>	22 000
2. Avkastning ur Sjöstedtska fonden ..	2 880
3. Bidrag från Stockholms stad, <i>förslagsvis</i>	200 120
Nettoutgift kronor	
871 000	

c) till **Konstfackskolan: Avlöningar** för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 871 000 kronor.

281:o) **Konstfackskolan: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 289, s. 466), vilket innebär en anslagshöjning med 1 300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Konstfackskolan: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 76 400 kronor.

282:o) **Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 290, s. 466 och 467), vilket innebär en anslagsminskning med 10 300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 72 900 kronor.

283:o) **Understöd åt handelsgymnasier.** Kungl. Maj:t har (punkt 291, s. 467—471) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 50 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Heüman m. fl.* (I: 16) och den andra inom andra kammaren av herr *Hamrin m. fl.* (II: 24), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att bevilja erforderligt anslag för statsbidrag åt Jönköpings handelsgymnasium från och med den 1 juli 1954 enligt bestämmelserna i kungörelsen den 5 juni 1953 angående statsbidrag till de statsunderstödda handelsgymnasierna (SFS nr 528/1953).

Överstyrelsen för yrkesutbildning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslagit, bland annat, att statsbidrag beräknas till en avdelning av första och en avdelning av andra klassen i tvåårig kurs vid vart och ett av de nu icke statsunderstödda handelsgymnasierna i Borås, Eskilstuna, Jönköping, Kristianstad, Linköping och Västerås.

Departementschefen har — med erinran om att jämsides med en fortgående utbyggnad av antalet statsbidragsberättigade klassavdelningar vid redan statsunderstödda handelsgymnasier genomförts en successiv ökning av antalet dylika gymnasier under de senaste budgetåren — förklarat sig beredd att förorda statsbidrag till ytterligare ett nytt handelsgymnasium och därvid ansett, att valet bör falla på det år 1951 upprättade handelsgymnasiet i Kristianstad.

I övrigt avser Kungl. Maj:ts förslag medelsanvisning till utbyggnad av den fyraåriga aftonkursen vid Malmö handelsgymnasium med en fjärde klass.

Till stöd för det i *motionerna I: 16* och *II: 24* framställda yrkandet har anförts bland annat följande.

Av Jönköpings handelsgymnasiums katalog för läsåret 1953—1954 framgår i vilken utsträckning som den av Jönköpings stad bekostade skolan utnyttjas av elever från annan ort. Av redovisade 56 elever ha 27 annan hemortskommun än skolorten. Skolan har knappast inkräktat på något äldre handelsgymnasiums rekryteringsområde. Man kan mycket bestämt hävda, att en stor del av skolans elever aldrig hade fått någon handelsutbildning, om inte just denna skola funnits. Detta gäller väl alldeles särskilt dem, som helt eller delvis befriats från erläggande av terminsavgift. Läsåret 1953—54 finnas 23 sådana, av vilka 11 äro från annan kommun än Jönköping.

Jönköpings handelsgymnasium har redan från början haft egna lokaler, som motsvara högt ställda anspråk. Förutom klassrum finnas maskinskrivningssal och två elevrum, de sistnämnda i första hand avsedda för elever med lång skolväg.

Ett handelsgymnasium måste under sin första tid helt naturligt bli en liten skolenhet, vilket de anförda elevuppgifterna visa. Det har därför varit angeläget för staden att genom att ordna samarbete mellan handelsgymnasiet och yrkesskolan i staden sörja för att undervisningsmateriel, framför allt kontorsmaskiner, utnyttjas i full utsträckning. Också i fråga om lärare sker samarbete mellan de nämnda skolorna.

Utskottet. Av den lämnade redogörelsen framgår, att överstyrelsen för yrkesutbildning för nästa budgetår föreslagit statsbidrag till sex för närvarande icke statsunderstödda handelsgymnasier — i Borås, Eskilstuna, Jönköping, Kristianstad, Linköping och Västerås — samt att departementschefen ansett sig böra tillstyrka statsbidrag till ett nytt gymnasium och därvid förordat gymnasiet i Kristianstad.

Utskottet — som icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anført — biträder Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag om en höjning av anslaget med 50 000 kronor och har icke ansett sig böra tillstyrka bifall till det i *motionerna I: 16* och *II: 24* framställda yrkandet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å *motionerna I: 16* och *II: 24*, till *Understöd åt handelsgymnasier* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

284:o) Anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 292, s. 471), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 22 000 kronor.

285:o) **Stipendier åt elever vid tekniska fackskolor och andra fackutbildningsanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 293, s. 471 och 472), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Stipendier åt elever vid tekniska fackskolor och andra fackutbildningsanstalter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

286:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning.** Kungl. Maj:t har (punkt 294, s. 472—475) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 14 300 000 kronor.

Grunderna för statsbidrag till de kommunala anstalterna för yrkesundervisning anges i § 1 kungörelsen 1921: 705, sådant författningsrummet lyder enligt kungörelsen 1952: 575. Dessa grunder innebär, att understöd utgår

1) till avlöning åt rektor och övriga lärare med belopp, som ej må överstiga 78 procent av sammanlagda beloppet av den till dem för den tid, understödet avser, utgående avlöningen och som, beräknat efter antalet undervisningstimmar, må utgå med högst 5 kronor 75 öre för undervisningstimme;

2) till ersättning åt föreläsare vid fristående föreläsningar eller serier av dylika vid yrkesskola med högst 12 kronor 50 öre för föreläsningstimme, när rese- och traktamentsersättning icke utgår till föreläsaren, och med högst 25 kronor för föreläsningstimme, när rese- och traktamentsersättning utgår, dock att understödsbeloppet ej må överstiga hälften av sammanlagda beloppet av de till föreläsarna för den tid, understöd avser, utgående arvoden och förekommande rese- och traktamentsersättningar;

3) till undervisningsmateriel med belopp, motsvarande hälften eller i vissa undantagsfall intill $\frac{2}{3}$ av kostnaderna, dock ej till inköp av förbrukningsmateriel för yrkesmässig produktion av till försäljning avsedda alster.

Till tre kommunala yrkesskolor, nämligen kvarnskolan i Mariestad, Stegneby skolor för yrkesundervisning och Hässleholms tekniska skola, utgår enligt Kungl. Maj:ts beslut av den 16 oktober 1942, den 23 november 1951 respektive den 30 december 1952 understöd enligt vissa förmånligare grunder.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär en av yrkesundervisningens fortgående utveckling betingad anslagshöjning med 900 000 kronor. Vidare har beträffande de ambulerande yrkesundervisningsanstalterna förordats, att statsbidrag såsom för undervisningsmateriel skall få utgå till kostnader för transport av undervisningsmateriel mellan centrallager och kursort i de fall, då central lagerhållning ställer sig ekonomiskt fördelaktigare än materielanskaffning till varje kursort.

Departementschefen har vid anmälan av anslaget även upptagit frågan om understöd enligt förmånligare grunder åt vissa kommunala yrkesskolor och därvid anfört följande.

Med anledning av motionsvis framförda yrkanden om ökat statligt stöd åt Hässleholms tekniska skola och Örnköldsviks stads tekniska skola uttalade statsutskottet vid 1952 års riksdag under punkten 279:o i sitt av riksdagen på denna punkt godkända utlåtande nr 8, att utskottet för sin del icke hade något att erinra mot att Hässleholms tekniska skola, om Kungl. Maj:t efter närmare prövning av föreliggande förhållanden så fann befogat, erhöll ett vidgat stöd från statens sida. Utskottet framhöll vidare, att jämväl andra skolor — bland dem Örnköldsviks stads tekniska skola — kunde befinna sig i motsvarande svåra ekonomiska läge. Utskottet förutsatte, att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på dessa spörsmål.

Med stöd av detta bemyndigande har Kungl. Maj:t genom förutnämnda beslut den 30 december 1952 medgivit, att till Hässleholms tekniska skola må från och med innevarande budgetår tills vidare utgå årligt statsbidrag dels till rektorsarvode med 3 000 kronor, dels till avlöning åt lärare med belopp motsvarande hela avlöningskostnaden, dock högst 50 procent utöver vad i dylikt hänseende kunnat tillerkännas skolan jämlikt kungörelsen 1921:705, dels ock i övrigt enligt bestämmelserna i nämnda kungörelse.

I yttrande över Hässleholmsskolans ansökning anförde överstyrelsen för yrkesutbildning bland annat, att ytterligare två kommunala skolor vore av i huvudsak samma karaktär som Hässleholmsskolan, nämligen Örnköldsviks stads tekniska skola och Katrineholms stads praktiska skolor. Jämväl dessa skolor har gjort framställning om statsbidrag enligt förmånligare grunder än de, som gäller jämlikt kungörelsen 1921:705. Genom beslut den 6 mars 1953 har Kungl. Maj:t på min föredragning funnit Örnköldsviksskolans ansökning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Katrineholmsskolans ansökning är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Därest sistnämnda skola skulle finnas böra komma i åtnjutande av ökat bidrag, torde riksdagens medgivande därtill böra inhämtas.

En av överstyrelsen redovisad jämförelse mellan de tre ifrågavarande skolorna — avseende budgetåret 1952/53 och gjord med utgångspunkt i de enligt kungörelsen 1921:705 nu gällande statsbidragsgrunderna och på grundval av skolornas våren 1952 upprättade statförslag — ger vid handen, att, medan inkomsterna till täckande av beräknade utgifter å 540 400 kronor vid Hässleholmsskolan fördelade sig med 26 procent på statsbidrag, 41 procent på elevavgifter och andra inkomster samt 33 procent på huvudmannens bidrag, motsvarande siffror för de båda andra skolorna var, för Örnköldsviksskolan (beräknade utgifter 235 400 kronor): statsbidrag 42 procent, elevavgifter och andra inkomster 28 procent och huvudmannens bidrag 30 procent, samt för Katrineholmsskolan (beräknade utgifter 674 600 kronor): statsbidrag 37 procent, elevavgifter och andra inkomster 47 procent och huvudmannens bidrag 16 procent. Jag får vidare nämna, att den från och med budgetåret 1952/53 genomförda allmänna höjningen av statsbidraget till de kommunala yrkesundervisningsanstalterna upp till de nuvarande, inledningsvis angivna beloppen medförde en ökning i förhållande till budgetåret 1951/52 av statsbidragets procentuella andel av inkomsterna för Hässleholmsskolan från 17 till 26 procent, för Örnköldsviksskolan från 24 till 42 procent och för Katrineholmsskolan från 23 till 37 procent.

Under hänvisning till vad jag nu anført, är jag icke heller beredd att tillstyrka bifall till den nu föreliggande ansökningen om ökat statsbidrag till Katrineholms stads praktiska skolor. Ansökningen torde således icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

I anslutning till departementschefens redogörelse för frågan om understöd enligt förmånligare grunder åt vissa kommunala skolor av rikskaraktär eller med vidsträckta regionala upptagningsområden får utskottet framhålla önskvärdheten av att verksamheten vid dylika skolor upprätthållas. Om för sådan här avsedd kommunal skola, som åtnjuter statsunderstöd enligt vanliga bidragsgrunder, de ekonomiska förutsättningarna för verksamhetens bedrivande skulle ytterligare försvåras och därest skolans inkomster icke kunna ökas genom förbättrade bidrag från bland annat de landsting och kommuner för vilka verksamheten är av betydelse bör enligt utskottets mening hinder icke möta för att frågan om statsbidrag enligt förmånligare grunder åt dylik skola upptages till förnyat övervägande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 14 300 000 kronor.

287:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 295, s. 475 och 476), vilket innebär en anslagshöjning med 400 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

288:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av centrala verkstadsskolor m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 296, s. 477), vilket innebär en anslagshöjning med 500 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av centrala verkstadsskolor m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

289:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av centrala verkstadsskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 297, s. 477—480), vilket innebär en anslagshöjning med 220 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av centrala verkstadsskolor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 5 300 000 kronor.

290:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av flygmekanikerskolan i Mölndal.** Kungl. Maj:t har (punkt 298, s. 480—483) föreslagit riksdagen att till detta ändamål anvisa ett förslagsanslag av 334 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 14 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått en inom andra kammaren av herr *Andersson* i Mölndal väckt motion (II: 61), vari hemställts att riksdagen måtte medge befrielse för Mölndals stad såsom huvudman för flygmekanikerskolan från skyldigheten att erlägga pensionsavgifter för rektor och lärare vid skolan samt att riksdagen måtte till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av flygmekanikerskolan i Mölndal för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 349 000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas i huvudsak följande.

Genom beslut den 28 januari 1944 medgav Kungl. Maj:t, att Mölndals stads verkstadsskolor för arbetslös ungdom fick, räknat från och med den 1 januari 1944, successivt omorganiseras till en verkstadsskola för utbildning av flygmekaniker. Såsom bidrag till driften av denna skola har sedan budgetåret 1944/45 årligen under förevarande rubrik anvisats ett särskilt förslagsanslag. Angående tillkomsten av skolan torde i övrigt få hänvisas till propositionen 1944: 215, s. 17 ff., och riksdagens skrivelse 1944: 318. Såsom bidrag till anordnande av elevinternat vid skolan har anvisats särskilda reservationsanslag om tillhopa 269 000 kronor (se prop. 1945: 260 och 1949: 167). Statsbidraget till driften av skolan bestämmes för varje budgetår genom beslut av Kungl. Maj:t. Enligt gällande statsbidragsgrunder skall för åtnjutande av understöd till avlöning åt rektor och övriga lärare i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i kungörelsen 1951: 586 angående statsbidrag till centrala verkstadsskolor. I fråga om bidrag till övriga kostnader torde Mölndalsskolan få anses intaga en något fördelaktigare ställning än de centrala verkstadsskolorna.

Skolan består under innevarande budgetår av 5 avdelningar för flygmekaniker, 2 avdelningar för metallarbetare samt ytterligare 8 specialavdelningar, en för vart och ett av följande fack, nämligen flygmotortekniker, byggnads- och inredningssnickare, bleck- och plåtslagare, reparatörer — smeder — svetsare, svetsare, verktygsskötare, tapetserare samt radiomontörer.

I likhet med övriga statsunderstödda kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning åtnjuter flygmekanikerskolan i Mölndal pensionsrätt för skolans rektor och lärare enligt bestämmelserna i SPA-reglementet. Enligt detta reglemente utgående fortlöpande pensionsavgifter är i princip avvägda så, att de beräknas täcka ungefär hälften av den verkliga kostnaden för pensioneringen. Pensionsavgifterna erlägges — kalenderårsvis i efterskott — av vederbörande huvudman, i detta fall Mölndals stad. Den återstående delen av den verkliga pensioneringskostnaden utfylles av statsmedel över ett under XII huvudtiteln upptaget anslag.

Genom beslut den 5 december 1952 fann Kungl. Maj:t gjord framställning om befrielse för Mölndals stad från de fortlöpande pensionsavgifterna

för rektor och lärare vid flygmekanikerskolan icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I en vid 1953 års riksdag väckt motion (II: 312) hemställdes, att riksdagen måtte medge befrielse för Mölndals stad såsom huvudman för flygmekanikerskolan från skyldigheten att erlägga dylika avgifter samt anvisa för ändamålet erforderliga ytterligare medel under ifrågavarande anslag.

I anledning av nämnda motion uttalade statsutskottet under punkten 280:0 i sitt av riksdagen på denna punkt godkända utlåtande 1953: 8, att utskottet med hänsyn till flygmekanikerskolans speciella inriktning och dess övervägande karaktär av riksskola funnit starka skäl tala för att staten påtog sig ifrågavarande pensionsavgifter. En dylik åtgärd syntes utskottet icke heller på grund av Mölndalsskolans särställning böra få prejudicerande verkan med avseende på de centrala verkstadsskolornas motsvarande förhållanden. Det syntes utskottet emellertid önskvärt, att denna fråga av Kungl. Maj:t upptogs till närmare undersökning och förnyat bedömande, innan ärendet blev föremål för beslut från riksdagens sida. Utskottet förutsatte, att det förslag i ämnet, vartill nämnda omprövning kunde ge anledning, skulle komma att föreläggas 1954 års riksdag. Under återopande härav var utskottet icke berett att tillstyrka bifall till motionen. I enlighet härmed avslogs motionen av riksdagen.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har för nästa budgetår föreslagit en höjning av detta anslag med 65 000 kronor, varav 51 000 kronor beräknats motsvara kostnaderna för fortlöpande pensionsavgifter för rektor och lärare vid flygmekanikerskolan under andra halvåret 1951 samt kalenderåren 1952/54.

Departementschefen har i fråga om statsbidrag till pensionsavgifter anført följande.

Flygmekanikerskolan i Mölndal är, som nämnts, beträffande statsbidrag till avlöning åt rektor och lärare jämställd med de centrala verkstadsskolorna. Detta innebär, att staten bidrager med 100 procent av lönekostnaderna. I fråga om bidrag till övriga driftkostnader intar flygmekanikerskolan en något fördelaktigare ställning än de centrala verkstadsskolorna.

Beträffande frågan om statsbidrag till pensionsavgifter får jag erinra om att detta spörsmål i avseende å de centrala verkstadsskolorna var föremål för statsmakternas prövning vid 1951 års riksdag i samband med förslag om provisorisk lönereglering för lärarpersonalen vid nämnda skolor och, i anslutning därtill, revision av statsbidragsbestämmelserna för dessa skolor. Föredragande departementschefen framhöll därvid (prop. 1951: 1, 8 ht, s. 419) — i anledning av ett under förslagets remissbehandling framställt yrkande om att staten skulle svara för hela pensioneringskostnaden för ifrågavarande lärarpersonal — att han, med hänsyn till att staten påtog sig hela lönekostnaderna, icke kunde tillstyrka, att staten också skulle bidra till några pensionsavgifter. Riksdagen (SU 69, Rskr 128) — som jämväl hade att pröva ett motionsvis framställt yrkande i samma riktning — anslöt sig till departementschefens ståndpunkt.

I överensstämmelse med detta statsmakternas ställningstagande för de centrala verkstadsskolornas del, vilket blev gällande också beträffande flygmekanikerskolan i Mölndal (se prop. 1951: 1, 8 ht, s. 422), har Kungl. Maj:t i december 1952 avslagit en av styrelsen för flygmekanikerskolan gjord framställning om befrielse för Mölndals stad från de fortlöpande pensionsavgifterna.

1953 års riksdag har emellertid funnit önskvärt, att frågan om statsbidrag till pensionsavgifterna av Kungl. Maj:t upptages till förnyat bedömande.

Med hänsyn till att flygmekanikerskolan i statsbidragshänseende intager en till och med ännu mer gynnad ställning än de centrala verkstadsskolorna — en särställning som icke ansetts böra förändras, oaktat två av flygmekanikeravdelningarna enligt Kungl. Maj:ts medgivande från och med innevarande budgetår ombildats till yrkesavdelningar för metallarbetare — samt med beaktande av att staten redan i och med befattningshavarnas anslutning till statens pensionsanstalt påtagit sig omkring hälften av de verkliga pensioneringskostnaderna och i vissa fall kan komma att belastas med väsentligt mer än hälften av dessa kostnader, anser jag mig i likhet med statskontoret icke kunna tillstyrka, att staten skulle bidra också till de fortlöpande pensionsavgifter, som enligt SPA-reglementet åvilar Mölndals stad som huvudman för flygmekanikerskolan. Ett ytterligare skäl för mitt ståndpunktstagande ligger däri att ett vidgat åtagande från statens sida i detta hänseende skulle få konsekvenser icke blott i fråga om statsbidragsgivningen till de så kallade riksskolorna på övriga områden av yrkesundervisningen utan jämväl beträffande statens ställning till dylika skolor inom andra grenar av undervisningsväsendet. Jag finner mig således icke böra räkna med någon medelsanvisning för statsbidrag till pensionsavgifter.

I *motionen II: 61* har anförts bland annat följande.

Av överstyrelsens hemställan torde framgå att denna anser att det finns fullgoda skäl för att staden befrias från att erlagga dessa avgifter. Det kan väl ej heller ifrågasättas annat än att överstyrelsen för yrkesutbildning har prövat frågan huruvida ett bifall till stadens hemställan skulle få prejudicerande verkan och funnit att så ej skulle behöva bliva fallet. Samma synpunkt har för övrigt understrukits i statsutskottets utlåtande till motionen 312 i andra kammaren 1953.

För staden hade det givetvis varit fördelaktigt om överstyrelsens hemställan om retroaktiv verkan av befrielse från skyldigheten att erlagga dessa avgifter från och med senare halvåret 1951 hade kunnat bifallas. Men då staden redan burit dessa avgifter och ej räknat med en återbetalning av vad som erlagts, kvarstår ändock för de framtida avgifterna motiv för att staden befrias från dessa. Något har ej inträffat sedan riksdagen 1953 behandlade denna fråga och då godkände statsutskottets utlåtande, vari bland annat framhölls, att utskottet med hänsyn till flygmekanikerskolans speciella inriktning och dess övervägande karaktär av riksskola funnit starka skäl tala för att staten påtog sig ifrågavarande pensionsavgifter.

Utskottet. Då utskottet i fjol hade att ta ställning till ett motionsvis framställt yrkande i syfte, att Mölndals stad skulle erhålla fullt statsbidrag även till kostnaderna för de fortlöpande pensionsavgifterna för rektor och lärare vid flygmekanikerskolan, fann utskottet med hänsyn till flygmekanikerskolans speciella inriktning och dess övervägande karaktär av riksskola starka skäl tala för att staten påtog sig dessa kostnader. En dylik åtgärd syntes utskottet icke heller på grund av skolans särställning böra få prejudicerande verkan med avseende å de centrala verkstadsskolornas motsvarande förhållanden. Emellertid ansåg utskottet önskvärt, att frågan av

Kungl. Maj:t upptoges till närmare undersökning och förnyat övervägande, innan ärendet bleve föremål för beslut från riksdagens sida. Departementschefen har nu i anledning härav utförligt behandlat denna fråga samt förklarat sig icke kunna tillstyrka, att staten skulle bidra till ifrågavarande pensionsavgifter.

Utskottet har vid sitt på den nu förebragta utredningen grundade ställningstagande till detta spörsmål icke ansett sig böra av de skäl, som departementschefen anfört, frångå sin i fjol hävdade uppfattning, att staten bör påtaga sig kostnaderna för de fortlöpande pensionsavgifterna för lärarpersonalen vid flygmekanikerskolan. I överensstämmelse med vad i motionen II: 61 yrkats tillstyrker utskottet därför, att fullt statsbidrag utgår till ifrågavarande pensionsavgifter från och med kalenderåret 1954.

Då utskottet icke i övrigt har någon erinran mot Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag, torde anslaget böra för nästa budgetår höjas med 15 000 kronor utöver det av Kungl. Maj:t äskade beloppet och alltså uppföras med 349 000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen II: 61, till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av flygmekanikerskolan i Mölndal* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 349 000 kronor.

291:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av sjömansskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 299, s. 483—486) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Svärd m. fl.* (I: 176) och den andra inom andra kammaren av herr *Svensson* i Göteborg *m. fl.* (II: 225), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att bifalla den av överstyrelsen för yrkesutbildning gjorda framställningen om statsbidrag för budgetåret 1954/55 på 1 340 000 kronor dels för ombyggnad av barken Viking till sjömansskola samt dels till stadigvarande undervisningsmaterial, inventarier och inredning av densamma, *eller*, om det av statsfinansiella skäl icke befinnes lämpligt att det begärda anslaget utgår med hela beloppet under ifrågavarande budgetår, att detsamma fördelas att utgå under budgetåren 1954/55, 1955/56 och 1956/57.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionen II: 225.

Av statsrådsprotokollet inhämtas huvudsakligen följande.

Utbildningen vid sjömansskolorna (kungörelsen 1946:419) sker på tre olika utbildningslinjer, en för däckspersonal, en för maskinpersonal och en för kökspersonal. Utbildningstidens längd utgör för lägre kurs omkring 12 veckor och för högre kurs omkring 8 veckor. Lägre och högre kurs bildar tillsammans en s. k. 5-månaderskurs. För kökspersonal finnes därjämte en nybörjarkurs om 34 veckor.

Statsbidrag till inrättande av sjömansskolor — statsbidrag till engångskostnader — utgår efter samma grunder som beträffande de centrala verkstadsskolorna, alltså med 50 procent av kostnader för undervisnings- och administrationslokaler samt elevinternat, 90 procent av kostnader för den första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel och 50 procent av kostnader för inventarier och inredning till undervisningslokaler.

Utbildningsbehovets omfattning och antalet erforderliga sjömansskolor — liksom utbildningens innehåll och statsbidragsfrågorna — prövades vid 1946 års riksdag (prop. 8, SU 65, Rskr 135). 1937 års sakkunniga, vilkas förslag låg till grund för propositionen, räknade med en årlig nyrekrytering till yrket av ungefär 3 000 sjömän. En fullständig sjömansskola borde varje år kunna utbilda sammanlagt 228 elever, varav 90 på däckslinjen, 90 på maskinlinjen och 48 på kökslinjen. De sakkunniga beräknade att fyra fullständiga skolor skulle visa sig erforderliga, i Stockholm, Göteborg, Hälsingborg och Kalmar, med en sammanlagd utbildningskapacitet av drygt 900 elever årligen. — Departementschefen ansåg det icke vara lämpligt att i förväg fastlåsa sjömansskolororganisationen inom en begränsad yttre ram. Därest anställningsvillkoren för yrkesutbildade sjömän avtalsmässigt skulle komma att regleras så, att fullgjord yrkesutbildning medförde vissa förmåner, föreföll det icke osannolikt, att utbildningsanstalter skulle komma att erfordras i större omfattning än de sakkunniga angivit som troligt. Enligt departementschefens mening borde det därför få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra, på vilka orter och till vilket antal sjömansskolor skulle komma till stand. — Riksdagen framställde ingen erinran mot vad departementschefen sålunda anförde.

Den nuvarande sjömansskolororganisationen omfattar tre skolor, en i Göteborg, en i Kalmar och en i Hälsingborg. Göteborgsskolan består av 2 avdelningar för däckspersonal, 2 avdelningar för maskinpersonal och 1 avdelning för kökspersonal. Den sammanlagda utbildningskapaciteten uppgår till högst 132 elever årligen. Kalmarskolan omfattar en avdelning av var och en av de tre utbildningslinjerna och har en årlig utbildningskapacitet av högst 72 elever. I Hälsingborg anordnas för närvarande årligen en kurs för 12 skeppskockar. Skolan avses i framtiden skola omfatta även en däcksavdelning och en maskinavdelning.

Hos Kungl. Maj:t har styrelsen för Göteborgs stads skolor för yrkesundervisning anhållit dels om medgivande att utvidga stadens sjömansskola genom att förlägga densamma jämte elevinternat å fyrmastade barken Viking, dels om statsbidrag till engångskostnader härför med sammanlagt 1 726 000 kronor. Den utvidgade skolan avses skola omfatta 4 däcksavdelningar, 4 maskinavdelningar och 3 köksavdelningar. Den årliga utbildningskapaciteten beräknas därigenom öka från 132 till 228 elever. Totalkostnaden för inköp, ombyggnad, inredning, inventarier och undervisningsmateriel har uppskattats till 3 290 000 kronor. Kostnaden för mot-

svarande, friliggande anläggning i land har beräknats till i runt tal 4 100 000 kronor.

Framställningen har tillstyrkts av överstyrelsen för yrkesutbildning och kommerskollegium samt av de organ, som representerar redar- och sjöfolksorganisationerna. Överstyrelsen har efter kostnadsgranskning beräknat statsbidraget till 1 340 000 kronor, varav 1 133 000 kronor till undervisningslokaler och elevinternat, 144 000 kronor till den första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel och 63 000 kronor till inventarier och inredning till undervisningslokaler och elevinternat. Statskontoret har däremot avstyrkt bifall till framställningen under åberopande av bland annat att den beräknade ökningen av utbildningskapaciteten enligt ämbetsverkets mening icke svarar mot den erforderliga kapitalinvesteringen.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att förevarande anslag höjes med 850 000 kronor till 1 000 000 kronor.

Med erinran om att Kungl. Maj:t den 24 juli 1953 beviljat statsbidrag till byggnadsarbeten för sjömansskolan i Hälsingborg med 72 000 kronor, framhåller överstyrelsen att detta bidrag torde komma att delvis belasta nästa budgetårs anslag. För statsbidrag till undervisningsmateriel, inventarier och inredning till skolan beräknar överstyrelsen vidare ett belopp av 43 000 kronor. Statsbidrag till byggnadskostnader för en planerad sjömansskola i Stockholm uppskattas av överstyrelsen till i runt tal 425 000 kronor. Till utvidgning av sjömansskolan i Göteborg har överstyrelsen, som nämnts, beräknat ett statsbidrag av sammanlagt 1 340 000 kronor. Även om de nu angivna planerna skulle kunna förverkligas inom en mycket nära framtid, torde emellertid statsbidragen enligt överstyrelsens beräkning icke i sin helhet komma att belasta anslaget för 1954/55. Överstyrelsen anser sig dock ej kunna föreslå ett lägre anslagsbelopp för nästa budgetår än 1 000 000 kronor.

Departementschefen har beräknat, att statsbidrag till sjömansskolan i Hälsingborg kommer att belasta nästa budgetårs förslagsanslag med i runt tal 100 000 kronor. Departementschefen har däremot icke räknat med några utgifter under anslaget till en sjömansskola i Stockholm. I fråga om statsbidrag till sjömansskolan i Göteborg har departementschefen anfört följande.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har styrelsen för Göteborgs stads skolor för yrkesundervisning begärt att få utvidga stadens sjömansskola och i detta syfte förlägga skolan till ett fartyg, barken Viking. Överstyrelsen för yrkesutbildning har beräknat statsbidrag härtill med sammanlagt 1 340 000 kronor, varav 1 133 000 kronor för fartygets ombyggnad till undervisningslokaler och elevinternat samt 207 000 kronor till stadigvarande undervisningsmateriel, inventarier och inredning. Jag anser mig för egen del icke kunna tillstyrka, att till kostnaderna för genomförande av detta projekt skulle få utgå bidrag av statsmedel enligt de vanliga grunderna för anläggningsbidrag till sjömansskolor. Om emellertid Göteborgs stad skulle finna Viking-projektet vara av sådant värde, att staden likväl förlägger sjömansskolan ombord å Viking, torde — därest riksdagen icke framställer någon erinran mot en speciell statsbidragsgivning

i förevarande fall — till kostnader för den första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel samt för inventarier och utrustning statsbidrag få utgå enligt de vanliga grunderna, medan jag alltså däremot icke kan förorda statsbidrag till ombyggnadskostnaderna. I nuvarande läge synes någon särskild anslagsuppräknings med hänsyn till vad jag nu anfört icke böra ske; skulle utvidgningsprojektet genomföras, torde härav föranledda statsbidragsutgifter få bestridas genom överskridande av det förslagsvis betecknade anslaget.

I *motionerna I: 176* och *II: 225* har anförts bland annat följande.

Vid sitt ståndpunktstagande synes departementschefen icke ha beaktat de allvariga framställningar, som under de senaste åren vid upprepade tillfällen gjorts från samtliga de organisationer och myndigheter, vilka har beröring med sjöfartsnäringen. Ej heller har enligt vår mening vederbörlig hänsyn tagits till de synpunkter och förslag som återfinnes i Kungl. Maj:ts av riksdagen godkända proposition av den 4 januari 1946 (nr 8) angående statsbidrag för yrkesutbildning av sjöfolk av manskapsgrad m. m. De av 1937 års sakkunniga förordade skolorna har icke kommit till stånd i avsedd omfattning, varför de nu befintliga sjömansskolorna endast förfogar över 226 elevplatser per år. Denna eftersläpning av utvidgandet av yrkesundervisningsanstalter för sjömän är så mycket mer allvarlig som den svenska handelsflottan under åren efter 1945 praktiskt taget har fördubblats både då det gäller tonnaget och antalet ombordanställda i fartygen. Därtill kommer att ett betydande antal av de mindre fartygen, vilka i stor utsträckning tidigare tjänstgjort som rekryteringsinstrument för den utgående flottan, har försvunnit och den yrkesutbildning som där tidigare stod sjömännen till buds inte i samma utsträckning existerar numera. Det torde här böra framhållas, att samtliga i sjöfartsnäringen intresserade parter, organisationer och institutioner är eniga om att näringen för det närvarande behöver ett årligt nytillskott av minst 2 000—3 000 yrkesutbildade sjömän av manskapsgrad.

Ur säkerhetssynpunkt, både när det gäller fartyg och människoliv, skulle det vara önskvärt om en yrkesutbildning vid sjömansskolor vore obligatorisk för var och en som ville erhålla anställning inom handelsflottan. Så är exempelvis fallet i Danmark. Med hänsyn till den brist på sjömän som för närvarande förefinnes är det emellertid inte möjligt att i dag kräva en sådan obligatorisk yrkesskoleutbildning, och även med hänsyn till det ringa antal elevplatser, som står till förfogande, är det omöjligt att just nu kräva denna obligatoriska utbildning för sjömansyrket.

Om man jämför förutsättningarna för yrkesutbildning för sjömän i Sverige med förhållandet exempelvis i Danmark, så finner man, att Danmark med sin handelsflotta på 1 500 000 br. ton, årligen utbildar omkring 1 000 sjömän under det att i Sverige som har en handelsflotta på omkring 2 600 000 br. ton, endast kan utbildas högst 226 sjömän årligen. I Danmark finns det tre statliga sjömansskolor samt två privata sådana, samtliga i form av internatskolor, och det föreligger förslag om en ytterligare utbyggnad med tre statliga yrkesskolor för sjömän av internattyp. Dessutom utbildas med hjälp av statsanslag sjömän ombord i seglande skolskepp. Även i andra länder, såsom exempelvis England, Holland, Norge och Tyskland, har statsmakterna insett nödvändigheten av att sjömännen erhåller en god yrkesutbildning och lämnar därför betydande ekonomiska

bidrag såväl till upprättande av yrkesskolor för sjömän som till den kontinuerliga driften av desamma.

Den svenska handelsflottans betydelse för landets försörjning torde vara uppenbar för envar. Under de senaste åren har denna flottas intäkter motsvarat ungefär 10 procent av Sveriges hela samlade export. Det s. k. sjöfartsnettet utgör ett utomordentligt värdefullt tillskott med hänsyn till landets betalningsbalans. Mycket stora kapital är investerade i den svenska handelsflottan och fartyg och last representerar så stora värden, att det måste betraktas som oförsvarligt att inte se till att de människor som skall handha och ansvara för dessa värden får den bästa tänkbara yrkesutbildningen.

Det synes oss angeläget att i detta sammanhang framhålla, att den eventuella sjömansskolan ombord å barken Viking inte får betraktas som något speciellt göteborgsintresse utan snarare som ett allmänt samhällsintresse. Största antalet av de elever, som åtnjuter undervisning vid den nuvarande sjömansskolan i Göteborg, är icke hemortsberättigade därstädes utan kommer från olika delar av landet. Detta är en av orsakerna till att den nya sjömansskola, som man hoppas kunna få till stånd, också ger möjlighet till elevinternat. Enligt samstämmig uppfattning från alla dem som haft tillfälle att granska Viking-projektet skulle man ombord i detta fartyg finna den idealiska lösningen såväl då det gäller yrkesutbildningsmöjligheterna som elevinternat.

Utskottet. Beträffande sjömansskolan i Göteborg framgår av den lämnade redogörelsen, att överstyrelsen för yrkesutbildning till kostnaderna för skolans förläggande ombord å barken Viking föreslagit statsbidrag med 1 340 000 kronor, varav 1 133 000 kronor för fartygets ombyggnad till undervisningslokaler och elevinternat samt 207 000 kronor till stadigvarande undervisningsmateriel, inventarier och inredning. Departementschefen har icke ansett sig kunna tillstyrka statsbidrag enligt de vanliga grunderna för anläggningsbidrag till sjömansskolor för realiserande av detta projekt utan för sin del föreslagit, att — därest riksdagen icke framställde någon erinran mot en speciell statsbidragsgivning i förevarande fall — bidrag skulle utgå endast till kostnader för den första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel samt för inventarier och utrustning.

Ett utbyggande snarast av sjömansskolan i Göteborg är enligt utskottets mening ofrånkomligt, antingen denna utbyggnad sker genom uppförande av en landbaserad skola eller genom förläggandet av skolan på sätt de kommunala myndigheterna och motionärerna åsyftat. Av den föreliggande utredningen i ärendet framgår, att realiserandet av ifrågavarande fartygsprojekt beräknas medföra lägre kostnader än en landbaserad anläggning.

Förslaget om förläggande av sjömansskolan till barken Viking har av samtliga de på förevarande område sakkunniga myndigheterna blivit med positivt resultat ingående prövat ur ekonomiska, pedagogiska, byggnadstekniska m. fl. synpunkter. De organ, som representera redar- och sjöfolksorganisationerna, ha även givit projektet sin anslutning. Det har vidare vitsordats, att fartyget ur underhållssynpunkt utgör ett fullvärdigt

investeringsobjekt. Utskottet, som med hänsyn härtill icke funnit skäl föreligga att genom verkställande av ytterligare utredning uppskjuta förevarande frågas avgörande, har för sin del ansett sig böra tillstyrka att sjömansskolan i Göteborg förläggas å nämnda fartyg samt att för ändamålet utgår fullt statsbidrag enligt vanliga grunder för anläggningsbidrag till sjömansskolor. Statsbidraget kommer i enlighet härmed att uppgå till sammanlagt 1 340 000 kronor. Det synes utskottet icke erforderligt att hela detta belopp anvisas för nästa budgetår. I anslutning till vad i motionerna alternativt yrkats vill utskottet för sin del förorda att för ändamålet i fråga nu anvisas 100 000 kronor. Det torde sedermera få ankomma på Kungl. Maj:t att vid beredningen av frågan om medelsanvisning under här förevarande anslag för budgetåret 1955/56 överväga den närmare fördelningen av det återstående statsbidragsbeloppet.

Under återopande av vad sålunda anförts och då utskottet icke i övrigt har någon erinran mot Kungl. Maj:ts under denna punkt framlagda förslag, torde anslaget böra för nästa budgetår uppföras med (100 000 + 100 000 =) 200 000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 176 och II: 225, till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av sjömansskolor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

292:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av sjömansskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 300, s. 486 och 487), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av sjömansskolor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 180 000 kronor.

293:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 301, s. 487), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 75 500 kronor.

294:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Studiebidrag och stipendier åt elever.** I enlighet med Kungl. Maj:ts

förslag (punkt 302, s. 487 och 488), vilket innebär en anslagshöjning med 100 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Studiebidrag och stipendier åt elever* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 6 500 000 kronor.

295:o) **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till grafiska institutet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 303, s. 488), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till grafiska institutet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 3 600 kronor.

296:o) **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 304, s. 489), vilket innebär en anslagshöjning med 5 400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 67 200 kronor.

297:o) **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till textilinstitutet i Borås.** Kungl. Maj:t har (punkt 305, s. 490—493) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 90 500 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Magnusson m. fl.* (I: 49) och den andra inom andra kammaren av herr *Lundqvist m. fl.* (II: 62), i vilka hemställts att riksdagen måtte till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till textilinstitutet i Borås* för budgetåret 1954/55 enligt överstyrelsens för yrkesutbildning förslag anvisa ett förslagsanslag av 143 900 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har föreslagit att anslaget, som nu är uppfört med 88 200 kronor, för nästa budgetår höjes med 55 700 kronor till 143 900 kronor, varav 7 935 kronor till slutlig anmortering av ett lån till täckande av underskott å institutets verksamhet budgetåret 1950/51. Därjämte har överstyrelsen hemställt, att å tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas ett belopp av 1 465 kronor såsom bidrag till gäldande av ett lån å 4 915 kronor för täckande av underskott å institutets verksamhet budgetåret 1952/53.

Departementschefen har tillstyrkt en av automatiska löneklassförändringar betingad uppräknings av anslaget med 2 300 kronor. Vidare har departementschefen förordnat, att — därest riksdagen icke framställer någon erinran däremot — dels såsom bidrag till slutlig amortering av ett lån till täckande av underskott å verksamheten budgetåret 1950/51 måtte få anvisas ett belopp av 7 935 kronor ur innevarande budgetårs anslag, dels ock Kungl. Maj:t måtte få i anslutning till eventuell tjänsteförteckningsrevision för lönegradsplacerade facklärare företaga en möjligen påkallad justering av statsbidragsvillkoren beträffande löneställningen för motsvarande befattningshavare vid textilinstitutet samt medge det överskridande av anslaget, som på grund därav kan komma att erfordras.

I *motionerna I: 49* och *II: 62* har framhållits, att statens bidrag till institutet motsvaras av omfattande insatser från vederbörande landsting och från Borås stad. Under de senaste åren har emellertid förekommit en så stark reducering av statsanslagen, att tidigare tillämpad praxis för fördelning av kostnaderna för institutets verksamhet helt kullkastats och institutets ekonomiska läge blivit ohållbart. Efter en detaljmotivering för det i *motionerna* framställda yrkandet — i vilket avseende torde få hänvisas till *motionen II: 62* — ha motionärerna sammanfattningsvis anfört följande.

1. Textilinstitutet fyller en för vårt land synnerligen viktig funktion. Utbildning av textilingenjörer och -tekniker bör av en rad olika skäl (inte minst ur beredskapssynpunkt) finnas inom vårt land.

2. Eleverna komma från olika delar av Sverige och placeras också efter utbildningen på industriföretag, som äro spridda över hela landet. Institutet har sålunda karaktären av en riksskola.

3. Borås stad och Älvsborgs läns landsting ha redan givit ett stöd, som måste anses mycket långt gående. Landstinget har för innevarande år beslutat ett förslagsanslag att utgå i förhållande till statsbidragen efter den av styrelsen i utgifts- och inkomststaten angivna fördelningen.

Styrelsen förordar sålunda genom utebliven höjning av statsanslaget jämväl den erforderliga höjningen av landstingsanslaget.

4. Styrelsen har lyckats att få vissa industrimedel till mindre nyanskaffning men *icke* för löpande utgifter. Då institutets styrelse i väntan på förslag från 1948 års tekniska skolutredning tjänstgör såsom huvudman, tvingas ju styrelsen bära ett personligt ekonomiskt ansvar för institutet.

Vi kunna ej finna annat än att styrelsen för institutet gjort lofvärda ansträngningar för att på allt sätt pröva de av departementschefen givna förslagen om ökad bidragsgivning från annat håll än från staten. Det kan inte vara berättigat, att institutets hela verksamhet skall behöva nedläggas nu, då vårt land som bäst behöver skickliga textiltekniker för att möta en hårdnande utlandskonkurrens.

Utskottet får framhålla, att textilinstitutet i Borås har en viktig uppgift att fylla såsom specialskola för yrkesutbildning på det textila området. Såsom i *motionerna I: 49* och *II: 62* påpekats har institutet nu icke någon

egentlig huvudman utan de enskilda personer, som utgöra dess styrelse, bära ett personligt ekonomiskt ansvar för verksamheten. Detta förhållande måste enligt utskottets mening betecknas som otillfredsställande. En fastare anknytning av institutet till de organ, för vilka dess verksamhet närmast är av betydelse, torde vara ägnad att skapa en ekonomiskt tryggare ställning för institutet. Enligt utskottets mening synes det vidare från såväl ekonomiska som organisatoriska synpunkter önskvärt att undersökning verkställes rörande möjligheterna till en viss samordning mellan textilinstitutet i Borås och Lennings textiltekniska institut i Norrköping för åvägabringen av ett nära samarbete mellan skolorna och en rationell fördelning av undervisningen inom olika grenar av den textila utbildningen.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört rörande bestridande av kostnaderna för ytterligare bidrag till täckande av driftunderskottet för budgetåret 1950/51 samt beträffande rätt för Kungl. Maj:t att, därest så befinnes påkallat, vidtaga erforderliga åtgärder för en lönereglering för vissa av institutets befattningshavare.

Även om textilinstitutet synbarligen har att kämpa med vissa ekonomiska svårigheter för att kunna upprätthålla undervisningen i nuvarande omfattning, är utskottet för sin del likväl icke berett att i enlighet med vad i motionerna I: 49 och II: 62 påyrkats förorda en höjning av statens bidrag till institutet för nästa budgetår utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på ovanberörda frågor om huvudmannaskapet för institutet och om viss samordning på ifrågasvarande utbildningsområde samt att Kungl. Maj:t snarast möjligt i lämpligt sammanhang vidtager åtgärder för att bringa dessa problem till en ändamålsenlig lösning. Anmärkas må, att såsom i motionerna antytts förevarande spörsmål torde komma att behandlas av 1948 års tekniska skolutredning i dess blivande betänkande, som enligt riksdagsberättelsen är avsett att avlämnas innevarande år.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II:49 och II:62 till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till textilinstitutet i Borås* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 90 500 kronor.

298:o) **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till Lennings textiltekniska institut i Norrköping.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 306, s. 493 och 494), vilket innebär en anslagsminskning med 1 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till Lennings textiltekniska institut i Norrköping* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 74 000 kronor.

299:o) **Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 307, s. 494—497), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor.

300:o) **Främjande av lärlingsutbildning inom muraryrket m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 309, s. 499—501), vilket innebär en anslagsminskning med 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Främjande av lärlingsutbildning inom muraryrket m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

301:o) **Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 310, s. 501 och 502), vilket innebär en anslagsminskning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

302:o) **Resestipendier för yrkesutbildning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 311, s. 502), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

303:o) **Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 312, s. 502 och 503), vilket innebär en anslagshöjning med 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 380 000 kronor.

304:o) **Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen.** Kungl. Maj:t har (punkt 313, s. 504) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 11 500 kronor.

Detta anslag, som nu är uppfört med 11 500 kronor, disponeras till resestipendier åt lärare vid läroanstalter, som stå under inseeende av överstyrelsen för yrkesutbildning.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att anslaget för nästa budgetår höjes med 3 500 kronor för möjliggörande av såväl ökat antal stipendier som ökade stipendiebelopp.

Departementschefen har förklarat sig icke beredd att förorda någon höjning av förevarande anslag.

Utskottet vill icke motsätta sig att detta anslag för nästa budgetår i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag uppföres med oförändrat belopp. Utskottet får emellertid framhålla önskvärdheten av att medelsanvisningen under anslaget framdeles om möjligt höjes i proportion till den ökade efterfrågan på här avsedda stipendier.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 11 500 kronor.

305:o) **Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 314, s. 504), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 13 700 kronor.

Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.

306:o) **Understöd åt folkbiblioteksväsendet.** Kungl. Maj:t har (punkt 315, s. 505—514) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 5 859 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Ranmark m. fl.* (I: 173) och den andra inom andra kammaren av herr *Spångberg m. fl.* (II: 224), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse

till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte upptaga i motionerna berörd fråga om skolbiblioteken till omprövning och vidtaga de åtgärder, som erfordras för en upprustning av skolbiblioteken,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Sjöström-Bengtsson m. fl.* (I: 47) och den andra inom andra kammaren av herr *Svensson* i Göteborg *m. fl.* (II: 65), i vilka hemställts att riksdagen ville besluta att till skolöverstyrelsens disposition ställes ett anslag för budgetåret 1954/55 om 70 000 kronor att utbetalas till styrelsen för svenska sjömansbiblioteket för dess vandringsbiblioteksverksamhet med 30 000 kronor villkorsfritt och 40 000 kronor i den mån en summa, motsvarande hälften av detta belopp, anskaffas till biblioteket från annat håll än staten, samt att därjämte till skolöverstyrelsens disposition ställes ett anslag om 10 000 kronor, avsett att utbetalas till styrelsen för svenska sjömansbiblioteket för vidmakthållande av dess verksamhet med s. k. fasta bibliotek ombord i fartygen,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Andersson* och herr *Lundqvist* (I: 98) samt den andra inom andra kammaren av herr *Hallén m. fl.* (II: 130), i vilka hemställts att riksdagen ville höja anslaget till Sigtunastiftelsens bibliotek från 5 000 till 6 500 kronor.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionerna I: 173, II: 65 och II: 130.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 619 000 kronor, varav 600 000 kronor såsom automatisk höjning till följd av ökade lokala anslag (ortsbidrag) beträffande de kommunala och därmed i statsbidragshänseende jämställda biblioteken, 5 000 kronor avseende höjning av statsunderstödet till svenska sjömansbiblioteket samt 14 000 kronor till ytterligare utbildningskurser för vissa folkbibliotekarier och för skolbibliotekarier.

Med anledning av de motionsvis framställda yrkandena torde få erinras om följande.

Beträffande skolbiblioteken har skolöverstyrelsen ånyo, i anslutning till folkbibliotekssakkunnigas förslag (SOU 1949: 28), hemställt om genomförande av en statsbidragsreform, medförande ett ökat medelsbehov för nästa budgetår av 7 255 750 kronor.

Till svenska sjömansbiblioteket utgår nu statsunderstöd med 40 000 kronor, varav 15 000 kronor utan villkor om tillskott från annat håll och återstoden under villkor av minst hälften så stort tillskott från annat håll. Styrelsen för biblioteket har för nästa budgetår hemställt om ett statsunderstöd å 70 000 kronor, varav 30 000 kronor skulle utgå utan villkor om tillskott från annat håll och återstoden under samma villkor som för närvarande. Därjämte har styrelsen hemställt om ett an-

slag av 10 000 kronor till anskaffande av fasta fartygsbibliotek, för vilket ändamål anvisats särskilda anslag under budgetåren 1946/47—1950/51. Skolöverstyrelsen har tillstyrkt dels ett understöd av 60 000 kronor, varav 25 000 kronor villkorsfritt, dels ock ett anslag av 10 000 kronor till anskaffande av fasta fartygsbibliotek. Departementschefen har förordat en uppräknings med 5 000 kronor av den del av understödet, som utgår utan villkor om tillskott från annat håll.

Till Sigtunastiftelsens bibliotek utgår nu statsbidrag med 5 000 kronor. Skolöverstyrelsen har föreslagit en höjning av understödet med 1 500 kronor med hänsyn till ökade omkostnader för bokinköp och personal.

I motionerna I: 173 och II: 224 har anförts huvudsakligen följande.

Principen om obligatoriska skolbibliotek som ett oundgängligt organisatoriskt led i skolans arbete har i diskussionen om vårt skolväsen under det senaste decenniet i alla sammanhang starkt poängterats. Sålunda ha bland annat 1940 års folkskolebibliotekskommitté, 1940 års skolutredning, 1944 års folkbildningsutredning och 1946 års skolkommision ägnat skolbiblioteken stor uppmärksamhet och framhållit deras stora betydelse för den moderna svenska skolan.

Folkbibliotekssakkunniga ha i sitt betänkande hävdade att obligatoriska skolbibliotek böra upprättas vid alla folkskolor och att kostnaderna härför helt böra bestridas av statsmedel.

I skolöverstyrelsens senaste petitaskrivelse understrykes ånyo vad som redan tidigare framhållits, att en upprustning av skolbiblioteken enligt de sakkunnigas förslag vore en av de mest angelägna pedagogiska reformerna. Överstyrelsen har kunnat konstatera, hur illa rustade skolbiblioteken i genomsnitt äro för sina uppgifter i skolans undervisning, och framhåller angelägenheten av att inte ställa folkskolans biblioteksreform på framtiden.

Av vad ovan i korthet anförts framgår med all önskvärd tydlighet, att på sakkunnigt håll enighet råder om nödvändigheten av skolbibliotekens upprustning. Fortfarande saknar dock ungefär ett trettiotal skoldistrikt tillgång till skolbibliotek över huvud taget. Dessutom finns en mängd skoldistrikt, som visserligen har centralt skolbibliotek, men vilkas flesta skolor sakna eget bibliotek. Det är anmärkningsvärt, att man i skolnybyggnader så gott som undantagslöst planerar för och reserverar utrymme till skolbibliotek, men att bibliotekens fyllande med böcker helt ställs åt sidan. Vidare är det otillfredsställande, att ett område av så stor betydelse för skolans verksamhet skall vara i huvudsaklig utsträckning överlämnat åt kommunerna.

Tillräckliga skolbibliotek äro en nödvändig förutsättning för ett genomförande av de moderna undervisningsmetoder, som alltmer arbeta sig fram. Om det skall bli möjligt för skolan att fylla de krav, som man numera allmänt ställer på den, kan inte skolbiblioteksreformen få skjutas ytterligare på framtiden. Snart fem år ha redan gått, sedan folkbibliotekssakkunniga framlade sitt förslag och betonade nödvändigheten av skolbibliotek för skolans arbete. Vi anse det uppenbart, att något nu måste göras för realiserandet av de sakkunnigas förslag.

Det i *motionerna I: 47* och *II: 65* framställda yrkandet om ökat understöd till svenska sjömansbiblioteket sammanfaller med bibliotekets styrelses framställning om anslag för nästa budgetår. I *motionerna* har anförts bland annat följande.

Svenska sjömansbibliotekets verksamhet går ut på dels att tillhandahålla de ombordanställda s. k. vandringsbibliotek, dels att förse fartygen med s. k. fasta bibliotek (bestående av uppslagsböcker o. d.).

Det förefaller oss som om bibliotekets styrelse hade goda grunder för sin anhållan om höjt anslag. Det bör också framhållas, att de summor, som av bibliotekets styrelse årligen insamlas från privat håll, måste anses såsom mycket osäkra inkomster. Man kan också fråga varför just sjöfolkets behov av läsning skall behöva tillfredsställas med hjälp av insamlingar; ett vanligt stads- och folkbibliotek har sin verksamhet väsentligt bättre tryggad.

Av den framställning om sitt medelsbehov som styrelsen för sjömansbiblioteket senast gjort framgår, att sjömansbiblioteket på de senaste åren icke fått några anslag för den ovan nämnda andra formen av sin verksamhet, nämligen inrättandet av fasta bibliotek. Att en besättning, åtminstone på ett fartyg som sällan besöker svensk hamn, bör ha möjlighet att anlita ett »referensbibliotek» lika väl som den läsande allmänheten i land, är tämligen uppenbart. Det synes oss därför vara av största vikt att även denna gren av bibliotekets verksamhet får ett sådant ekonomiskt stöd att biblioteket blir i stånd att fullfölja denna verksamhet.

Det i *motionerna I: 98* och *II: 130* framställda yrkandet överensstämmer med skolöverstyrelsens äskande beträffande understöd åt Sigtunastiftelsens bibliotek.

Utskottet. Statsbidraget till folkskolans skolbibliotek har alltsedan år 1933, då det infördes, fram till och med budgetåret 1952/53 varit maximerat till 1 000 kronor per år och skoldistrikt. Från och med innevarande budgetår har maximum för statsbidraget höjts till 3 000 kronor, huvudsakligen i syfte att återföra bidraget till tidigare nivå i de fall, där det kommit att minskas genom kommunindelningsreformen, men även för att därutöver en viss förbättring av skolbibliotekens standard skulle bli möjlig. Storleken av statsbidraget står inom ramen av bidragsmaximum i visst förhållande till den omfattning, vari ortsbidrag utges.

Såsom framgår bland annat av vad i *motionerna I: 173* och *II: 224* anförts torde förhållandena på skolbiblioteksväsendets område icke vara tillfredsställande i betraktande av skolbibliotekens betydelse för undervisningen. Utskottet delar motionärernas uppfattning om att skolbibliotek med tillräckliga resurser är en nödvändig förutsättning för genomförande av de moderna undervisningsmetoderna. Det är enligt utskottets mening synnerligen angeläget, att skolbiblioteksverksamheten icke efter-sättes under den nuvarande betydelsefulla utvecklingsperioden för det

svenska skolväsendet utan att den i stället vid planering och förverkligande av olika reformer på skolans område beaktas såsom ett viktigt hjälpmedel främst i undervisningen men även vid den övriga fostran, som skolan kan ge. I anslutning till motionerna I: 173 och II: 224 vill utskottet därför understryka betydelsen av att en allmän upprustning av skolbiblioteken kommer till stånd och vidare vikten av att denna sker samtidigt med övrig nu pågående reformverksamhet på skolväsendets område. För att en dylik upprustning skall kunna genomföras fordras icke blott intensifierade lokala initiativ utan även väsentligt ökade insatser från statens sida. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t med beaktande av de synpunkter, som utskottet nu anfört, till förnyad prövning upptar frågan om ökade statsbidrag till skolbiblioteksverksamheten samt för riksdagen så snart sig göra låter framlägger de förslag, som av frågans angelägenhetsgrad befinnas påkallade och med hänsyn till det statsfinansiella läget provas möjliga.

I motionerna I: 98 och II: 130 har yrkats en höjning med 1 500 kronor av det nu med 5 000 kronor utgående understödet till Sigtunastiftelsens bibliotek. Med hänsyn till att detta bidrag hållits vid oförändrat belopp sedan år 1947 tala enligt utskottets mening goda skäl för att bidraget för nästa år uppräknas med det av motionärerna föreslagna beloppet. Utskottet tillstyrker bifall till det i motionerna framställda yrkandet, vilket innebär en höjning av ifrågavarande bidrag till 6 500 kronor.

Statsbidraget till svenska sjömansbiblioteket har för innevarande budgetår uppräknats med 5 000 kronor och utgår nu med 40 000 kronor. Departementschefen har för nästa budgetår föreslagit en höjning av bidraget till 45 000 kronor. I motionerna I: 47 och II: 65 har yrkats, att bidraget höjes med 30 000 kronor till 70 000 kronor, varjämte föreslagits anvisande av ett särskilt bidrag å 10 000 kronor till anskaffande av fasta fartygsbibliotek.

För sjöfolkets möjligheter till fortbildning och fritidssysselsättning samt för den allmänna trivseln ombord å fartygen synes det betydelsefullt, att såväl fasta fartygsbibliotek som vandringsbibliotek äro tillgängliga i den omfattning, som betingas av efterfrågan på dylika bibliotek. Utskottet är emellertid icke berett att nu tillstyrka en höjning av förevarande statsbidrag utöver vad departementschefen förordat. Enligt utskottets mening torde tillgodoseendet av fartygens behov av bibliotek vara av sådant intresse för rederinäringen, att ökade bidrag borde kunna påräknas från detta håll för understödande av verksamheten.

Utskottet ansluter sig till Kungl. Maj:ts under ifrågavarande punkt i övrigt framställda förslag.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att riksdagen må

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 98 och II: 130 ävensom med avslag å motionerna I: 47 och II: 65, till *Understöd åt folkbiblioteksväsendet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 5 860 500 kronor;

b) i anledning av motionerna I: 173 och II: 224 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet ovan anförde beträffande en upprustning av skolbiblioteken.

307:o) **Bidrag till bildningsverksamhet bland sjömän.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 316, s. 514), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till bildningsverksamhet bland sjömän* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 5 000 kronor.

308:o) **Bidrag till bildningsverksamhet bland fiskare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 317, s. 514 och 515), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till bildningsverksamhet bland fiskare* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 5 000 kronor.

309:o) **Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 318, s. 515—519), vilket i avseende å medelsanvisningen innebär en anslagshöjning med 39 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen förordade ändrade grunder för statsbidrag till anordnande av föreläsningar på orter, där lokala föreläsningsanstalter icke finnes, eller genom andra organisationer än dylika anstalter, att tillämpas från och med budgetåret 1954/55;

b) till *Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar*, för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 829 000 kronor.

310:o) Understöd för anordnande av folkbildningskurser m. m. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 319, s. 519—521), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd för anordnande av folkbildningskurser m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 170 000 kronor.

311:o) Bidrag till kursverksamhet bland samerna. Kungl. Maj:t har (punkt 320, s. 521) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 5 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Grym m. fl.* (I: 48) och den andra inom andra kammaren av herr *Gavelin m. fl.* (II: 64), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av anslaget till Bidrag till kursverksamhet bland samerna måtte höja det i statsverkspropositionen föreslagna anslaget från 5 000 till 10 000 kronor.

Till förevarande kursverksamhet är nu intet särskilt riksstatsanslag anvisat. *Skolöverstyrelsen* har för nästa budgetår hemställt om anvisande för ändamålet av ett anslag av 10 000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

Det synes mig angeläget, att den statsunderstödda folkbildningsverksamheten utvidgas till att omfatta även den speciella befolkningsgrupp, som samerna utgör. Som skolöverstyrelsen framhållit, har detta i viss utsträckning redan skett. Då jag är införstådd med svårigheten att bedriva folkbildningsverksamheten bland samerna — i varje fall de nomadiserande — i sådana former, att statsbidrag härtill kan erhållas enligt gällande bestämmelser, tillstyrker jag, att ett särskilt anslag anvisas till sådan kursverksamhet bland samerna, som med hänsyn till deras bosättningsförhållande eller eljest föreliggande förutsättningar kan befinnas lämplig. Ifrågasvarande anslag synes mig för nästa budgetår böra utgå med 5 000 kronor. Anslaget bör ställas till skolöverstyrelsens disposition för att utdelas till sådana organisationer, som bedriver förut angiven kursverksamhet bland samerna.

Det i *motionerna I: 48* och *II: 64* framställda yrkandet överensstämmer med skolöverstyrelsens förutnämnda anslagsäskande.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förevarande förslag och har icke ansett sig böra tillstyrka bifall till *motionerna I: 48* och *II: 64*. Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å *motionerna I: 48* och *II: 64*, till *Bidrag till kursverksamhet bland samerna* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 5 000 kronor.

312:o) **Resekostnadsersättning åt föreläsare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 321, s. 522), vilket innebär en anslagshöjning med 40 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Resekostnadsersättning åt föreläsare* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 240 000 kronor.

313:o) **Understöd åt studiecirkelverksamhet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 322, s. 522 och 523), vilket innebär en anslagshöjning med 325 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd åt studiecirkelverksamhet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 3 450 000 kronor.

314:o) **Understöd för anordnande av s. k. universitetscirklar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 323, s. 523 och 524), vilket innebär en anslagsminskning med 5 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd för anordnande av s. k. universitetscirklar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

315:o) **Utbildning av studieledare för folkbildningsarbetet m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 324, s. 524—527), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utbildning av studieledare för folkbildningsarbetet m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 84 000 kronor.

316:o) **Kurser för utbildande av lärare för musikcirklar.** I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bror Nilsson m. fl.* (I: 99) och den andra inom andra kammaren av fru *Sjöstrand m. fl.* (II: 114), har hemställts, att riksdagen för budgetåret 1954/55 beviljar ett anslag av 42 000 kronor att ställas till skolöverstyrelsens förfogande att användas till sex kurser för utbildande av lärare för musikcirklar med en beräknad kostnad av 7 000 kronor per kurs.

Till stöd för detta yrkande har anförts följande.

Sedan 1944 års folkbildningsutredning år 1948 överlämnade sitt betänkande del II angående det estetiska folkbildningsarbetet, vari många värdefulla förslag framlades för stödjande av det folkliga bildningsarbetet, bland annat på musiklivets område, har så gott som ingenting därav blivit förverkligat. Man har saknat det stöd från statens sida, som man hoppats

på för att kunna främja den musikundervisning, som bedrives i musikcirklar landet runt.

Däremot har kommunernas intresse för musiklivet varit i ständigt stigande, och många av dem offrar för närvarande stora summor för främjandet av ungdomens möjligheter att erhålla undervisning på detta område.

En fråga, som emellertid då inställer sig och som visat sig vara omöjlig för kommunerna att ordna i någon större utsträckning, är att erhålla lärare för musikcirkelarna. Här saknar kommunerna de resurser, som är nödvändiga för att kunna utbilda nya lärare för studiecirkelarna i musik och för att giva redan verksamma lärare större pedagogisk färdighet.

Skolöverstyrelsen har i sina *petita* för budgetåret 1954/55 begärt att i anledning av ovan berörda förhållanden få ett anslag på 42 000 kronor för att ordna sex kurser för utbildning av lärare för musikcirklar för en kostnad av 7 000 kronor per kurs. Detta önskemål har icke tagits upp i årets statsverksproposition, men detta är en fråga som i allra högsta grad angår ungdomens utbildningsfrågor och dess fritidssysselsättning, och det är omöjligt för kommunerna att själva ordna sådana kurser.

Utskottet får med anledning av förevarande motioner erinra om att statsbidrag till utbildande av studieledare inom folkbildningsarbetet för närvarande beviljas riksförbund för studiecirkelverksamhet i den formen, att dylikt förbund i sina utgifter för studieverksamheten, vartill statsbidrag utgår med högst 50 procent, får inräkna kostnaderna för av förbundet anordnade studieledar- och instruktionskurser. Detta bidrag bestrides ur anslaget till Bidrag till studieförbund för organisations- och administrationskostnader. För utbildning av studieledare utanför studieorganisationerna är ett visst anslagsbelopp upptaget under anslaget till Utbildning av studieledare för folkbildningsarbetet m. m., i vilket anslag jämväl inräknats ett särskilt bidrag till kursverksamhet för kommunala musikledare. Vidare torde få erinras om den utbildning av studieledare för de folkliga musiksammanslutningarnas behov, som för närvarande äger rum vid den såsom folkhögskola statsunderstödda folkliga musikskolan i Arvika.

Även om utskottet med tillfredsställelse noterat kommunernas och folkbildningsorganisationernas växande intresse för musiklivets främjande är utskottet likväl icke berett att förorda bifall till det i förevarande motioner framställda yrkandet om ett särskilt riksstatsanslag för utbildande av lärare för musikcirklar. Enligt utskottets mening bör denna utbildningsfråga inordnas i ett större sammanhang inom det frivilliga bildningsarbetet. Det torde böra framhållas att det i motionerna omnämnda, av skolöverstyrelsen till Kungl. Maj:t framförda anslagsäskandet avsåg utbildning av lärare för studiecirklar inom en större ram av det estetiska folkbildningsarbetet, nämligen icke blott i musik utan även i bildande konst och teater. Härjämte må erinras om att 1947 års musikutredning i sitt betänkande angående »Musikliv i Sverige» (SOU 1954: 2), vilket för närva-

rande är föremål för remissbehandling, framlagt åtskilliga förslag rörande amatörmusikverksamheten i alla dess former samt beträffande utbildningen av musikledare och instruktörer för såväl kommunernas som de fria folkbildningsorganisationernas musikverksamhet.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att motionerna I: 99 och II: 114 icke må av riksdagen bifallas.

317:o) **Bidrag till studieförbund för organisations- och administrationskostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 325, s. 527—530), vilket innebär en anslagshöjning med 255 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till studieförbund för organisations- och administrationskostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 1 555 000 kronor.

318:o) **Studiehjälpnsämnden: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 329, s. 531—533) hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för studiehjälpnsämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Lönegrad

2 kontorsbiträden Ca 8

b) godkänna följande avlöningsstat för studiehjälpnsämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	10 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	42 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	32 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	20 300
5. Ersättningar till granskningsmän, <i>förslagsvis</i>	17 000

Summa kronor 123 000

c) till *Studiehjälpnsämnden: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 123 000 kronor.

319:o) **Studiehjälpnsämnden: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 330, s. 533) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Studiehjälpnsämnden: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 17 000 kronor.

320:o) **Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 331, s. 533), vilket innebär en anslagshöjning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

321:o) **Bidrag till Samfundet för hembygdsvård.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 333, s. 534—536), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Samfundet för hembygdsvård* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 45 000 kronor.

Gymnastiska centralinstitutet m. m.

322:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 334, s. 537—540), vilket innebär en anslagshöjning med 24 800 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga den ändring i personalförteckningen för gymnastiska centralinstitutet, som föranledes av vad departementschefen anförte;

b) godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	103 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	54 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	123 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	107 800
Summa kronor	
389 800	

c) till *Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 389 800 kronor.

323:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 335, s. 540 och 541), vilket innebär en anslagshöjning med 9 900 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 116 900 kronor.

324:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 336, s. 542), vilket innebär en anslagshöjning med 2 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 20 700 kronor.

325:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 337, s. 543 och 544), vilket innebär en anslagsminskning med 4 100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 4 700 kronor.

326:o) **Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 388, s. 544), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 6 500 kronor.

327:o) **Undervisning i idrott för högskolestudenter i Stockholm och Göteborg.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 339, s. 544 och 545), vilket innebär en anslagshöjning med 14 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Undervisning i idrott för högskolestudenter i Stockholm och Göteborg* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 29 200 kronor.

328:o) **Understöd åt svenska Dalcroze-institutet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 340, s. 545), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd åt svenska Dalcroze-institutet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

329:o) **Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 341, s. 546—548), vilket innebär en anslagshöjning med 11 400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 411 400 kronor.

330:o) **Bidrag till nämnden för svensk språkvård.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 342, s. 548 och 549), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till nämnden för svensk språkvård* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 20 000 kronor.

331:o) **Bidrag till främjande av humanistisk forskning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 343, s. 549 och 550), vilket innebär en anslagshöjning med 25 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till främjande av humanistisk forskning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 700 000 kronor.

332:o) **Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 344, s. 550 och 551), vilket innebär en anslagshöjning med 1 100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 103 600 kronor.

333:o) **Statens medicinska forskningsråd: Främjande av medicinsk forskning.** Kungl. Maj:t har (punkt 345, s. 551 och 552) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor, innebärande oförändrad medelsanvisning.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bergh* (I: 94) och den andra inom andra kammaren av herr *Håstad*

m. fl. (II: 177), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att till statens medicinska forskningsråd utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit anvisa anslag av 250 000 kronor för psykiatrisk forskning,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ohlön m. fl.* (I: 312) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 407), i vilka hemställts att riksdagen måtte till Statens medicinska forskningsråd: Främjande av medicinsk forskning för budgetåret 1954/55 anvisa ett med 500 000 kronor höjt reservationsanslag å 2 000 000 kronor, varav 500 000 skall disponeras för stöd åt forskning rörande nerv- och sinnessjukdomarna.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionen I: 94 samt, såvitt gäller motionerna I: 312 och II: 407, till den i dessa motioner åberopade motionen I: 311.

Statens medicinska forskningsråd har för nästa budgetår räknat med en ökning i behovet av anslagsmedel till främjande av medicinsk forskning om sammanlagt 975 000 kronor, varav 500 000 kronor såsom särskilda anslagsmedel till psykiatrisk forskning.

Departementschefen har framhållit, att vad rådet anfört till stöd för en anslagshöjning syntes honom i och för sig mycket beaktansvärt. Icke minst gällde detta frågan om ökat understöd åt forskningen inom sinnessjukdomarnas område. Den stränga återhållsamhet, som i nuvarande budgetläge vore nödvändig, gjorde emellertid att han ansåge sig böra avstå från att föreslå någon höjning av anslaget.

I *motionerna I: 94 och II: 177* har anförts huvudsakligen följande.

De anslag som hittills utgått till forskningsrådets verksamhet är så knappa att denna icke kan utvidgas, utan medlen tas till största delen i anspråk av redan verksamma forskargrupper. Detta medför att för samhället och medborgarna synnerligen viktiga forskningsuppgifter måste uppskjutas på obestämd tid.

I detta sammanhang erinras om de likalydande motionerna I: 116 och II: 162 till 1953 års riksdag. I dessa anfördes bland annat:

»Främst anmäler sig i detta sammanhang möjligheten till indirekta besparingar genom fortsatta förbättringar av profylax och vård. Förbättrad profylax betyder minskad sjuklighet och därmed minskade utgifter för både individen och det allmänna. Förbättrad vård betyder förkortad vårdtid och därmed likaledes minskade utgifter. Redan nu har vårdtiden inom åtskilliga områden väsentligt kunnat nedbringas som ett resultat av forskningens landvinningar. En tillräckligt snabb och effektiv utveckling av profylax och vård är i själva verket det enda sättet att avvända faran för en ständig relativ stegring av de offentliga sjukvårdsutgifterna. Reformen på detta arbetsfält har därför — på längre sikt sett — stor betydelse ur statsfinansiell synpunkt såsom medel till kostnadsbegränsningar eller rent av besparingar; de har därtill på en mångfald olika sätt gynnsamma verkningar

i allmänt ekonomiskt hänseende genom de resurser i fråga om arbetsförmåga, som kan återvinnas till arbetslivet.

Dessa grundläggande synpunkter måste tillbörligt beaktas i vår kommande sjukvårdspolitik. Alldeles särskilt gäller detta det allmännas insatser beträffande de invalidiserande och kronicerande folksjukdomarna, vilka ur både allmänt och ekonomisk och statsfinansiell synpunkt har en avgörande betydelse för reformpolitiken på detta område.

En grundförutsättning för att frågan om en förbättrad profylax och vård beträffande folksjukdomarna skall kunna angripas på rätt sätt är *en intensifierad och vidgad medicinsk forskning och en därpå grundad förbättrad undervisning*. Avgörande framsteg beträffande profylax och vård kan endast framkomma genom att grundforskningen och den medicinsk-kliniska forskningen skapar nya metoder, vilka genom en kontinuerligt moderniserad undervisning föres ut i den praktiska sjukvården. Frågan hur det allmänna skall stödja och organisera forskning och undervisning beträffande folksjukdomarnas profylax och vård utgör därför själva nyckelproblemet i denna reformpolitik.»

Statsutskottet anförde i sitt av riksdagen antagna utlåtande nr 190: »Mot bakgrunden av vad utskottet från sakkunnigt håll sålunda inhämtat finner sig utskottet böra förorda, att statens medicinska forskningsråd beredes möjlighet att fullgöra sin uppgift att översiktligt utreda behoven för den medicinska forskningen i landet och planlägga dess bedrivande. Utskottet förutsätter därför att Kungl. Maj:t vid avvägningen mellan olika anslagskrav beaktar vikten av ökad medelsanvisning för medicinska forskningsändamål. Utskottet förutsätter vidare, att medicinalstyrelsen och de kommunala huvudmännen ägnar organisations- och vårdfrågorna all den uppmärksamhet, som omständigheterna medger.»

Statsutskottet hemställde att riksdagen i anledning av bland annat ovan nämnda motioner i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle giva till känna vad utskottet anför. Departementschefen har trots riksdagens positiva ställningstagande icke ansett sig kunna tillstyrka en höjning, utan anslaget har upptagits med oförändrat belopp.

Som särskilt angeläget framstår beviljandet av ett särskilt anslag till psykiatrisk forskning. De psykiskt sjukas antal tenderar att öka. Vid sidan av de reumatiska sjukdomarna framstår de psykiska nu som de vanligaste och allvarligaste kronicerande och invalidiserande sjukdomarna — samtidigt som stora brister förefinns vad beträffar både vård och profylax.

Det i *motionerna I: 312 och II: 407* framställda yrkandet överensstämmer med forskningsrådets ovannämnda äskande av särskilda anslagsmedel till psykiatrisk forskning.

Utskottet. Såsom i *motionerna I: 94 och II: 177* erinrats framhöll statsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1953: 190, att utskottet förutsatte att Kungl. Maj:t vid avvägningen mellan olika anslagskrav beaktade vikten av ökad medelsanvisning för medicinska forskningsändamål. Riksdagen beslöt att i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna bland

annat vad utskottet sålunda anført. Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär emellertid för nästa budgetår oförändrad medelsanvisning. Utskottet vill nu ånyo understryka sitt tidigare gjorda uttalande i förevarande ämne. I anledning av motionerna I: 94 och II: 177 samt I: 312 och II: 407 får utskottet hänvisa till att det medicinska forskningsrådet för sin del påpekat, att medicinsk forskning torde förbli den säkraste vägen att förbilliga sinnessjukvården, liksom den influerat på den medicinska vården i allmänhet. Senare tiders medicinska upptäckter ha revolutionerat sjukvården, förkortat vårdtiden på sjukhusen och gjort sjukhusvård överflödig vid många sjukdomstillstånd. Såsom förhållandena nu äro blir likväl — framhåller rådet — vården av de psykiskt sjuka med vårt ringa vetande om sjukdomarnas underlag i många fall fortfarande bristfällig. Rådet har därför ansett det i hög grad befogat att särskilda medel anslås till medicinsk forskning enbart inom sinnessjukdomarnas område, inbegripet deras fysiologiska och kemiska underlag.

Utskottet finner vad rådet sålunda anført synnerligen beaktansvärt. Utskottet, som likväl icke är berett att tillstyrka bifall till de i omförmälda motioner gjorda yrkandena, förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på behovet av ökade medel för medicinsk forskning och i samband med prövningen av anslagets avvägning för budgetåret 1955/56 till förnyat övervägande upptager denna fråga och därvid isynnerhet beaktar spörsmålet om anvisande av särskilda medel för forskning inom sinnessjukdomarnas område.

Vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit tillstyrker utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 94 och II: 177 samt I: 312 och II: 407, till *Statens medicinska forskningsråd: Främjande av medicinsk forskning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

334:o) Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 346, s. 553), vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 64 000 kronor.

335:o) Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Främjande av naturvetenskaplig forskning. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag

(punkt 347, s. 554 och 555), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Främjande av naturvetenskaplig forskning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 400 000 kronor.

336:o) Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig publiceringsverksamhet. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 348, s. 555 och 556), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig publiceringsverksamhet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 365 000 kronor.

337:o) Bidrag till publicering av den svenska djuphavsexpeditionens resultat. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 349, s. 556), vilket med hänsyn till beräknad anslagsreservation avser anvisande allenast av ett nominellt belopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till publicering av den svenska djuphavsexpeditionens resultat* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

338:o) Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader m. m. Kungl. Maj:t har (punkt 350, s. 556—565) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 23 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Herlitz* (I:165) och den andra inom andra kammaren av herr *Munktell* (II:137), i vilka hemställts att riksdagen vid anvisande av de anslag, varom i statsverkspropositionen hemställts under denna och nästföljande punkt, ville uttala sig i enlighet med vad i motionerna anförts.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag avser en utvidgning av verksamhetsområdet för det nuvarande samhällsvetenskapliga forskningsrådet till att omfatta även rättsvetenskapen, varvid rådets benämning bör ändras till statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd. Anslaget till förvaltningskostnader föreslås höjt med 6 000 kronor från 17 000 till 23 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag beträffande det under nästföljande punkt upptagna anslaget till Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd:

Främjande av samhälls- och rättsvetenskaplig forskning avser en av den föreslagna utvidgningen av forskningsrådets verksamhetsområde till att omfatta jämväl rättsvetenskapen föranledd höjning med 65 000 kronor i jämförelse med det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget av 335 000 kronor till Statens samhällsvetenskapliga forskningsråd: Främjande av samhällsvetenskaplig forskning.

Departementschefen har vid anmälan av förevarande frågor — efter redogörelse för ett av juristutbildningssakkunniga framlagt förslag om inrättande av ett rättsvetenskapligt forskningsråd (SOU 1949: 52) samt med erinran om ett tidigare av socialvetenskapliga forskningskommittén framfört förslag att det samhällsvetenskapliga forskningsrådet i sitt verksamhetsområde skulle innesluta jämväl rättsvetenskapen — anfört bland annat följande.

Då frågan om stöd åt den rättsvetenskapliga forskningen nu efter förnyad utredning föreligger till bedömande, anser jag det nödvändigt att ånyo överväga, om icke den av socialvetenskapliga forskningskommittén föreslagna lösningen bör föredragas. För egen del har jag kommit till den uppfattningen att så är fallet. För denna lösning talar icke bara praktiska skäl — exempelvis den minskning av administrationskostnaderna, som kan förväntas — utan även, som nämnda forskningskommitté antytt, i viss utsträckning ett sakligt samband mellan forskningsuppgifterna. Det sistnämnda synes mig ytterligare bestyrkt genom vad juristutbildningssakkunniga anfört angående behovet av en delvis ny inriktning av den rättsvetenskapliga forskningen. Jag förordar alltså, att det nuvarande samhällsvetenskapliga forskningsrådet får sitt verksamhetsområde utvidgat till att omfatta även rättsvetenskapen. I likhet med de sakkunniga anser jag det icke önskvärt att uppdraga några fasta gränser för det sålunda utvidgade verksamhetsområdet. I eventuellt uppkommande tveksamma fall bör rådet självt få träffa avgörandet.

Vid bifall till förslaget om en utvidgning av det nuvarande samhällsvetenskapliga forskningsrådets verksamhet synes rådets namn böra ändras till statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd. Vidare erfordras en viss omorganisation av rådet. Jag räknar med att antalet ledamöter, som nu är tio, kan behöva ökas med omkring fyra, men är icke beredd att utan ytterligare överväganden taga ställning till denna fråga liksom ej heller till uppkommande olika detaljspörsmål rörande det utvidgade rådets arbetsformer m. m. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles besluta härutinnan.

Juristutbildningssakkunniga har föreslagit anvisande av 250 000 kronor till främjande av den rättsvetenskapliga forskningen. Med hänsyn till nuvarande ekonomiska läge och även till att storleken av föreliggande anslagsbehov i brist på erfarenhet är svår att bedöma anser jag, att det angivna beloppet bör reduceras väsentligt. Jag föreslår, att för ändamålet beräknas ett belopp av 65 000 kronor.

I *motionerna I: 165* och *II: 137* har förklarats angeläget, att riksdagen i två hänseenden uttalar sig angående användningen av det föreslagna forskningsanslaget. Motionärerna ha härom anfört följande.

För det första är det av vikt att det preciseras — vad departementschefen synes hava avsett men ej tydligt uttalat — att i varje fall det belopp av 65 000 kronor, varmed anslaget skall ökas, skall användas för rättsvetenskaplig forskning i egentlig mening; därtill bör ej den utpräglad rättsologiska forskningen hänföras.

För det andra är det av vikt att starkare än som skett i propositionen understryka den rättsvetenskapliga forskningens art. Det kan med hänsyn härtill ifrågasättas, om ej det riktiga varit att bilda ett fristående rättsvetenskapligt forskningsråd. Men om ett för rättsvetenskaplig och samhällsvetenskaplig forskning gemensamt forskningsråd föredrages, måste det i allt fall sörjas för att behoven av stöd för rättsvetenskaplig forskning bli bedömda av dem som äro förtrogna med dessa behov. Vid de överväganden om rådets arbetsformer som departementschefen ställer i utsikt torde en sådan prövning böra säkerställas genom lämpliga organisatoriska anordningar. Självklart är därvid, att sådana i och för sig mycket önskvärda forskningar, som ligga på gränsen mellan rätts- och samhällsvetenskaper, böra bedömas under samråd mellan samhällsvetenskapens och rättsvetenskapens företrädare inom rådet.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och har icke funnit något att erinra mot vad departementschefen i ärendet anfört och föreslagit. Med anledning av motionerna I: 165 och II: 137 får utskottet framhålla, att utskottet under hand inhämtat, att enligt planerna för det samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsrådets organisation avsikten är att rådet under en gemensam ordförandes ledning skall arbeta på två särskilda avdelningar, den ena bestående av företrädare för samhällsvetenskaperna, den andra av företrädare för rättsvetenskapen. De frågor, som icke ligga på gränsen mellan dessa vetenskapsgrenar, komma alltså att prövas av de särskilda avdelningarna var för sig. Den föreslagna anslagsförstärkningen med 65 000 kronor av det under nästföljande punkt äskade anslaget till främjande av samhälls- och rättsvetenskaplig forskning synes såvitt utskottet kunnat finna huvudsakligen vara avsett för rättsvetenskaplig forskning i egentlig mening.

På grund av vad utskottet sålunda anfört torde motionerna I: 165 och II: 137 icke böra till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottet hemställer förty,

I. att riksdagen må till *Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 23 000 kronor;

II. att motionerna I: 165 och II: 137 — såvitt här är i fråga — icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

**339:o) Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd:
Främjande av samhälls- och rättsvetenskaplig forskning. Kungl.**

Maj:t har (punkt 351, s. 565) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft de under närmast föregående punkt angivna *motionerna I: 165 och II: 137*, i vilka hemställts, att riksdagen vid anvisande av de anslag, varom i statsverkspropositionen hemställts under nästföregående och denna punkt, ville uttala sig i enlighet med vad i motionerna anförts.

Beträffande innebörden av Kungl. Maj:ts förslag samt innehållet i motionerna torde få hänvisas till den under närmast föregående punkt lämnade redogörelsen.

Utskottet får under hänvisning till vad utskottet under nästföregående punkt anfört hemställa,

I. att riksdagen må till *Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd: Främjande av samhälls- och rättsvetenskaplig forskning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor;

II. att motionerna I: 165 och II: 137 — såvitt här är i fråga — icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

340:o) **Flyg- och navalmedicinska nämnden: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 352, s. 566—568), vilket innebär en anslagshöjning med 25 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga den ändring i personalförteckningen för flyg- och navalmedicinska nämnden, som föranledes av vad departementschefen anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för flyg- och navalmedicinska nämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	2 400
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	140 900
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	66 700

Summa kronor 210 000

c) till *Flyg- och navalmedicinska nämnden: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 210 000 kronor.

341:o) **Flyg- och navalmedicinska nämnden: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 353, s. 568), vilket innebär en anslagshöjning med 3 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flyg- och navalmedicinska nämnden: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 22 000 kronor.

342:o) **Flyg- och navalmedicinska nämnden: Flyg- och navalmedicinsk forskning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 354, s. 569), vilket innebär en anslagsminskning med 21 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flyg- och navalmedicinska nämnden: Flyg- och navalmedicinsk forskning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

343:o) **Atomenergiforskning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 355, s. 569 och 570), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Atomenergiforskning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 2 475 000 kronor.

344:o) **Europeiskt samarbete inom kärnforskningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 356, s. 570—572), vilket innebär en anslagshöjning med 200 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Europeiskt samarbete inom kärnforskningen* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

345:o) **Matematikmaskinnämnden: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 357, s. 573—578), vilket innebär en anslagsminskning med 20 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för matematikmaskinnämnden, som föranledes av vad departementschefen anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för matematikmaskinnämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	16 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	348 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	178 000
Summa kronor	542 000

Särskilda uppbördsmedel.

Inkomster från drift av matematikmaskinerna..	220 000
Nettoutgift kronor	322 000

c) till *Matematikmaskinnämnden*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 322 000 kronor;

d) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva, att ett belopp av 1 657 kronor 62 öre, vilket kvarstår som oredovisat å förskott, som av framlidne docenten C. Palm uppburits av matematikmaskinnämnden, må som utgift slutligt belasta det för budgetåret 1951/52 anvisade reservationsanslaget till Matematikmaskinnämnden: Anskaffning av matematikmaskinutrustning.

346:o) **Matematikmaskinnämnden: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 358, s. 578), vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Matematikmaskinnämnden*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 66 000 kronor.

347:o) **Matematikmaskinnämnden: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 359, s. 579), vilket med hänsyn till beräknad storlek av vissa för ändamålet tillgängliga medel avser anvisande allenast av ett nominellt belopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Matematikmaskinnämnden*: *Materiel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

348:o) **Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 360, s. 579), vilket innebär en anslagshöjning med 4 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 160 000 kronor.

349:o) **Bidrag till medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 361, s. 579 och 580), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 97 000 kronor.

350:o) **Bidrag till oceanografiska institutet:** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 362, s. 580 och 581), vilket innebär en anslagshöjning med 10 400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till oceanografiska institutet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 104 000 kronor.

351:o) **Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 364, s. 581), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 4 800 kronor.

352:o) **Statens konstråd.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 365, s. 582), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens konstråd* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 13 000 kronor.

353:o) **Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 366, s. 582), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

354:o) **Bidrag till samfundet De nio.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 367, s. 583), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till samfundet De nio* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

355:o) **Bidrag till Barnfilmkommittén.** I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Carl Albert Anderson* och fru *Svenson* (I: 177) samt den andra inom andra kammaren av fru *Andrén m. fl.* (II: 222), har hemställts, att riksdagen måtte besluta att till Barnfilmkommittén för budgetåret 1954/55 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 8 000 kronor.

Beträffande motiveringen för detta yrkande torde få hänvisas till motionen II: 222 och den däri återopade motionen II: 221.

Utskottet. Barnfilmkommittén, som bildades år 1948, är en sammanslutning av kvinno-, målsman- och lärarorganisationer med uppgift att verka för upplysning, rådgivning och reformer i frågor, som röra barn och film. Kommittén bedriver dels en praktisk juryverksamhet för att få fram fortlöpande förteckningar å för barn lämpliga filmer och i samband därmed psykologiska undersökningar över filmpåverkan på barn i olika åldrar, dels ock en vittutgrenad upplysningsverksamhet i barnfilmfrågor över hela landet.

Alltsedan år 1949 har kommittén till kostnaderna för sin verksamhet åtnjutit ett årligt bidrag ur åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. Kungl. Maj:t har senast den 22 januari 1954 anvisat ett belopp av 6 000 kronor såsom bidrag till kostnaderna för kommitténs verksamhet under år 1954.

1949 års filmkommitté har i sitt betänkande del II »Barn och film» (SOU 1952: 51) framlagt förslag till åtgärder i syfte att främja tillkomsten av god barnfilm, bland annat inrättande av ett särskilt barnfilmråd för upplysnings- och forskningsverksamhet samt vissa andra uppgifter.

Det synes utskottet angeläget att, i avvaktan på de åtgärder vartill 1949 års filmkommittés sålunda framlagda förslag må komma att föranleda, den på enskilt initiativ verksamma Barnfilmkommittén erhåller fortsatt bidrag från staten. Utskottet förordar, att detta bidrag från och med nästa budgetår upptages på riksstaten såsom ett särskilt reservationsanslag. Utskottet delar motionärernas uppfattning, att bidraget till Barnfilmkommitténs verksamhet tills vidare bör utgå med 8 000 kronor för budgetår. Då emellertid hälften av det belopp, som kommittén enligt vad ovan nämnts erhållit i statsbidrag för år 1954, hänför sig till budgetåret 1954/55, synes medelsanvisningen på riksstaten böra för nästa budgetår begränsas till (8 000 — 3 000 =) 5 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 177 och II: 222, till *Bidrag till Barnfilmkommittén* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 kronor.

356:o) **Bearbetning av Antarktisexpeditionens fyndmaterial.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 368, s. 583 och 584), vilket innebär en anslagsminskning med 25 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bearbetning av Antarktisexpeditionens fyndmaterial* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 22 000 kronor.

Diverse.

357:o) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lunds universitets delfond.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 369, s. 585), vilket innebär beträffande det förstnämnda anslaget oförändrad medelsanvisning, beträffande det andra anslaget en höjning med 197 000 kronor, beträffande det tredje anslaget en höjning med 175 000 kronor och beträffande det sista anslaget en höjning med 46 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1954/55 anvisa

a) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* ett förslagsanslag av 29 000 kronor;

b) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* ett förslagsanslag av 9 744 000 kronor;

c) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond* ett förslagsanslag av 1 196 000 kronor;

d) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lunds universitets delfond* ett förslagsanslag av 980 000 kronor.

358:o) **Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 370, s. 585), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 12 100 kronor.

359:o) **Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 371, s. 586), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 kronor.

360:o) **Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 372, s. 587), vilket innebär en anslagshöjning med 4 300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 87 800 kronor.

361:o) **Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 373, s. 587 och 588), vilket innebär en anslagshöjning med 3 600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 9 100 kronor.

362:o) **Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 374, s. 589), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 10 500 kronor.

363:o) **Främjande av internationellt-kulturellt samarbete.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 375, s. 589), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Främjande av internationellt-kulturellt samarbete* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 260 000 kronor.

364:o) **Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 376, s. 589 och 590), vilket innebär en anslagshöjning med 15 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

365:o) **Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 377, s. 590—593), vilket innebär en anslagshöjning med 83 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, fastställa personalförteckning för svenska Unescorådet i enlighet med vad departementschefen anfört;

b) till *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 968 000 kronor.

366:o) **Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 378, s. 593—596), vilket innebär en anslagshöjning med 112 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

367:o) **Bidrag till svenskt deltagande i sjunde nordiska yrkesskolmötet i Köpenhamn 1954.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 379, s. 596 och 597) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till svenskt deltagande i sjunde nordiska yrkesskolmötet i Köpenhamn 1954* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

368:o) **Bidrag till Sveriges schackförbund.** I en inom första kammaren av herr *Erik Svedberg m. fl.* väckt motion (I: 304) har hemställts, att för budgetåret 1954/55 till Sveriges schackförbund anvisas ett anslag med 25 000 kronor, att av förbundet användas för verksamhet, ägnad att öka kännedomen och förståelsen för schackspelet i vårt land.

Beträffande den närmare motiveringen för detta yrkande torde få hänvisas till motionen.

Utskottet har icke funnit sig böra biträda förevarande yrkande och hemställer därför,

att motionen I: 304 icke må av riksdagen bifallas.

369:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 380, s. 597), vilket innebär en anslagsminskning med 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 850 000 kronor.

370:o) **Extra utgifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 381, s. 597 och 598), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Extra utgifter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 240 000 kronor.

371:o) **Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 382, s. 598), vilket innebär en anslagsminskning med 30 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

372:o) **Barntillägg åt vissa lärare vid högre kommunala skolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 383, s. 598), vilket innebär en anslagsminskning med 1 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Barntillägg åt vissa lärare vid högre kommunala skolor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 kronor.

Uppskjutna frågor m. m.

373:o) **Till särskilt utskott överlämnade frågor.** Beträffande följande punkter, under vilka anslag i avbidan på särskild proposition i ämnet upptagits med allenast beräknade belopp, nämligen

punkten 326: Bidrag till verksamheten vid hemgårdar;

punkten 327: Bidrag till verksamheten vid studiehjem; samt

punkten 328: Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande;

har Kungl. Maj:t framlagt definitiva förslag i propositionerna nr 155 och 156, vilka av kamrarna remitterats till särskilt utskott. Härom har utskottet velat

erinra.

374:o) Uppskjutna frågor. Beträffande vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen under de punkter, som angivas i vid detta utlåtande fogad bilaga (*Bilaga*), avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 27 april 1954.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit
från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlon, Iwar Anderson, Näsgård, Leander, Alfred Nilsson, Näsström, Hesselbom, Einar Persson, fru Lindström, herrar Sunne, Elfving, Arrhen och Nils Theodor Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Malmberg i Skövde, Bergström, Lindholm, Åkerström, Hoppe, Johansson i Mysinge, Widén, Kyling, Gustafsson i Stockholm, Blidfors, fröken Vinge, fröken Olsson, herr Svensson i Stenkyrka och fröken Ager;

dock att

vid behandlingen av punkterna 188—220 deltagit herr Persson i Växjö i stället för herr Bergström,

vid behandlingen av punkterna 188—296 deltagit herr Bergman i stället för herr Leander,

vid behandlingen av punkterna 188—374 deltagit herr Holmqvist i stället för herr Elfving,

vid behandlingen av punkterna 218—374 deltagit herr Bengtson i stället för herr Näsgård,

vid behandlingen av punkterna 221—374 deltagit herr Svensson i Ljungkile i stället för fröken Ager, herr Staxäng i stället för herr Kyling och herr Almgren i stället för herr Gustafsson i Stockholm,

vid behandlingen av punkterna 297—374 deltagit herr Ward i stället för fröken Olsson och herr Petterson i Degerfors i stället för herr Lindholm samt

vid behandlingen av punkterna 297—374 herr Skoglund i Doverstorp icke deltagit.

Reservationer

1) vid *punkten 3* (Riksarkivet: Avlöningar)

a) av fröken *Vinge*;

b) av herr *Widén*.

2) vid *punkten 52* (Bidrag till stipendier för utbildande av diakoner för kyrklig och social tjänst) av herr *Hesselbom*, fru *Lindström*, herrar *Gustafsson* i Stockholm och *Blidfors*.

3) vid *punkten 63* (Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken) av herrar *Ohlon*, *Alfred Nilsson*, *Sunne*, *Arrhén*, *Nils Theodor Larsson*, *Malmberg* i Skövde, *Johansson* i Mysinge, *Widén*, *Kyling*, fröken *Vinge*, fröken *Olsson*, herr *Svensson* i Stenkyrka och fröken *Ager*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen II: 67 och att därför

dels utskottets yttrande från och med det stycke, som på s. 31 börjar med orden »Enligt utskottets», till och med det stycke, som på s. 32 slutar med orden »oförändrat belopp», bort ha följande lydelse:

»För att helt iståndsätta slottsbyggnaden fordras alltså en betydande ekonomisk insats. Enligt utskottets mening bör det icke för statens del i nuvarande läge bli fråga om ett engagemang av dylik omfattning. Detta synes icke heller ha varit motionärernas mening. Såsom nyss nämnts, fordras emellertid ett till 136 500 kronor begränsat belopp för att hejda slottsbyggnadens fortskridande förfall och bevara denna för framtiden. Utskottet har vid sin prövning av förevarande fråga kommit till den uppfattningen, att de arbeten, som avses med det förutnämnda delbeloppet av 50 000 kronor, snarast måste utföras för att icke förfallet skall nå en sådan omfattning, att byggnaden måste anses helt tillspillogiven. Enligt utskottets mening tala därför synnerligen starka skäl för att staten nu genom erforderlig medelsanvisning tar initiativ till de skydds- och reparationsarbeten å slottet, som äro nödvändiga för att bevara byggnaden för framtiden och som kostnadsberäknats till ett belopp av 136 500 kronor.

Utskottet anser sig på grund härav böra tillstyrka bifall till det i motionen II: 67 framställda yrkandet, att för nästa budgetår anvisas ett belopp av 50 000 kronor för utförande av skydds- och reparationsarbeten på Mälsåkers slott. Beloppet torde lämpligen böra anvisas under förevarande anslag. Frågan om en fortsatt medelsanvisning inom ramen för det angivna beloppet av 136 500 kronor torde i första hand få prövas av Kungl. Maj:t vid beredningen av riksstatsförslaget för budgetåret 1955/56. Enligt utskottets mening synes därvid böra utredas spörsmålet om fördelningen av

kostnaderna för slottets bevarande och — om så visar sig möjligt — även dess iståndsättande, varvid måste förutsättas bland annat att de lokala hembygdsintressena ta den del av kostnaderna, som är motiverad av slottets rangplats bland det sörmäländska landskapets kulturtillgångar. Därjämte torde frågan om den framtida äganderätten till slottet samt förvaltningen och användningen av detsamma — därest det skulle komma att iståndsättas — böra närmare utredas. I sistnämnda hänseende synas särskilt böra undersökas möjligheterna att utnyttja slottsbyggnaden även för andra uppgifter än vad den kan få såsom en rent museal institution.

Med hänsyn till vad sålunda förordats och då utskottet icke har någon erinran mot anslagsberäkningen i övrigt under förevarande punkt, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med (115 000 + 50 000 =) 165 000 kronor.»

dels ock utskottets hemställer bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen II: 67, till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 165 000 kronor.»

4) vid *punkten 71* (Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar) av herrar *Widén, Kyling*, fröken *Vinge* och fröken *Ager*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 90 och II: 120, innebärande att medel anvisas för ytterligare två amanuens tjänster i den reglerade befordringsgången vid akademiens bibliotek, samt till följd därav höja anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg med i avrundade tal 19 300 respektive 10 100 kronor ävensom hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 90 och II: 120,

a) godkänna följande avlöningsstat för musikalska akademien med musikhögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	292 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	4 560
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	359 640
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	247 100
Summa kronor	903 300

b) till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 903 300 kronor.

5) vid *punkten 75* (Universitetskanslersämbetet: Avlöningar)

a) av herrar *Karl Andersson, Näsgård, Leander, Hesselbom, Lindholm, Åkerström* och *Gustafsson* i Stockholm, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag och alltså hemställa,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1954/55, vidtaga den ändring i personalförteckningen för universitetskanslersämbetet, som föranledes av vad departementschefen förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för universitetskanslersämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvode till universitetskanslern	35 816
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags-</i> <i>vis</i>	57 500
3. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	3 600
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	28 500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	39 384
Summa kronor	164 800

c) till *Universitetskanslersämbetet: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 164 800 kronor.

b) av fru *Lindström*.

6) vid *punkten 77* (Uppsala universitet: Avlöningar) av herr *Arrhén*.

7) vid *punkten 83* (Lunds universitet: Avlöningar) av herr *Blidfors*.

8) vid *punkten 188* (Utbildningskurser i kvinnlig slöjd för lärare)

a) av herrar *Sunne, Widén*, fröken *Vinge*, fröken *Olsson* och fröken *Ager*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 179 och II: 220 om inrättande av ett provisoriskt seminarium för utbildning av lärarinnor i kvinnlig slöjd samt till följd därav höja anslaget med 51 000 kronor utöver det av Kungl. Maj:t äskade beloppet ävensom hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 179 och II: 220, till *Utbildningskurser i kvinnlig slöjd för lärare* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 115 000 kronor.

b) av herr *Arrhén*.

9) vid *punkten 189* (Kurs för utbildning av lärarinnor i barnavård) av herrar *Sunne*, *Widén*, fröken *Vinge*, fröken *Olsson* och fröken *Ager*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 178 och II: 230 samt till följd därav hemställa,

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 178 och II: 230, till *Kurs för utbildning av lärarinnor i barnavård* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

10) vid *punkten 215* (Bidrag till Ericastiftelsen) av herrar *Holmqvist*, *Bergström*, *Lindholm*, *Åkerström*, *Gustafsson* i Stockholm och *Blidfors*, vilka ansett att vid fastställande av grunder för bestämmande av statens bidrag till Ericastiftelsen statsbidragsunderlaget bort beträffande överläkarbefattningen fastställas att motsvara lönegrad 33 (enligt Kungl. Maj:ts förslag lönegrad 34) jämte arvode av sådan storlek, att de sammanlagda förmånerna vid tjänsten uppginge till det av Kungl. Maj:t föreslagna totalbeloppet för tjänsten, samt att fördenskull utskottets hemställan under a) bort ha följande lydelse:

»a) godkänna av utskottet förordade grunder för bestämmande av statens bidrag till Ericastiftelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55;»

11) vid *punkten 218* (Bidrag till anordnande av skolmåltider) av herrar *Alfred Nilsson*, *Sunne*, *Arrhén*, *Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg* i Skövde, *Kyling*, fröken *Vinge* och fröken *Ager*, vilka med anledning av motionerna I: 92 och II: 128, I: 93 och II: 110 samt II: 370 ansett att

dels utskottets yttrande från och med det stycke, som på s. 135 börjar med orden »Beträffande lärarpersonalens», till och med det stycke, som på s. 136 slutar med orden »riksdagens provning», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet anser det högst angeläget, att klarhet om lärares åliggande i samband med tillsynen vid skolmåltider skapas och att av denna anledning hithörande problem utredas och bli föremål för förhandlingar med berörda lärarorganisationer.

Såsom departementschefen anfört bör, vilket nu också är förhållandet, gottgörelse skäligen kunna ifrågakomma i vissa fall. Utskottet anser sig även böra framhålla, att därvid jämväl andra omständigheter än elevan-

talet synas böra beaktas vid bedömande av huruvida tillsynen skall föranleda ersättning utöver fri skolmåltid. Utskottet förutsätter vidare, att frågan om den av departementschefen förutskickade omregleringen av ersättningens storlek blir föremål för förhandlingar med vederbörande lärarorganisationer, innan nya grunder för ersättningens storlek fastställas av Kungl. Maj:t.

Av vad i ärendet förekommit framgår beträffande innebörden av ifrågasvarande tillsyn, att på vissa håll uppstått svårigheter i fråga om denna uppgifts fördelning mellan lärarna vid samma skola och att vissa problem uppkommit huru tillsynen i övrigt lämpligen bör organiseras. Med hänsyn härtill och då skolmåltidsverksamheten under senare år undergått en mycket betydande utveckling, synes det utskottet motiverat, att en utredning verkställes beträffande tillsynens närmare utformning. Sedan resultatet av denna utredning föreligger och i anslutning därtill erforderliga förhandlingar med lärarorganisationerna ägt rum, synas de berörda frågorna jämte de förslag i ämnet, vartill Kungl. Maj:t kan finna anledning, böra i lämpligt sammanhang underställas riksdagens prövning.»

dels ock utskottets hemställan under I. c) bort ha följande lydelse:

»c) i anledning av motionerna I: 92 och II: 128, I: 93 och II: 110 samt II: 370 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förhandlingar i av utskottet ovan angivna avseenden;»

12) vid *punkten 233* (Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa byggnadsarbeten) av herrar *Arrhén, Skoglund* i Doverstorp, *Staxäng* och *Widén*, vilka ansett att det stycke i utskottets yttrande, som på s. 145 börjar med orden »Utskottet har» och på s. 146 slutar med orden »i folkskolebyggnader», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet har vid behandlingen av detta anslag upprepade gånger starkt understrukit angelägenheten av att byggnadskvoten för folkskolelokaler väsentligt höjes. Någon mera påtaglig ökning av utrymmet för detta investeringsändamål har emellertid icke kommit till stånd under de senaste åren; kostnadsramen för statsbidragsberättigade folkskolebyggen var 137 miljoner kronor år 1952 och 142 miljoner kronor år 1953 samt beräknas för innevarande år till i stort sett oförändrat belopp. Uppenbarligen motsvarar detta icke på långt när den avsevärda stegringen av folkskoleväsendets byggnadsbehov. Skolöverstyrelsen har sålunda utgått från en kvottilldelning av mer än dubbelt så stor omfattning som den, varmed departementschefen ansett sig böra räkna. Givetvis måste emellertid denna likaväl som andra frågor om de offentliga investeringarna bedömas i sitt större sammanhang. Både i den allmänna och i den enskilda sektorn framträder synnerligen angelägna investeringsbehov. En ökning av den sammanlagda investeringsvolymen i samhället framstår därför som ofrånkomlig. Enligt

utskottets mening bör det åvila den ekonomiska politiken att skapa förutsättningarna för en sådan ökning. Härvid bör beaktas att de på kortare sikt produktivitetshöjande enskilda investeringarna bidra till att skapa förbättrade förutsättningar på mera långsiktigt verkande offentliga investeringar. Att kontinuerligt följa utvecklingen av investeringsverksamheten i landet är en uppgift, som ankommer på Kungl. Maj:t. Därest redan under innevarande år en större samlad investeringsverksamhet skulle bli möjlig eller en regional eller lokal omfördelning inom den statliga och kommunala byggnadskvoten skulle visa sig påkallad eller önskvärd, är det enligt utskottets mening av stor vikt, att alla möjligheter, som på både kort och lång sikt är förenliga med en rationell avvägning mellan skilda investeringsbehov, tillvaratagas i syfte att öka investeringarna i folkskolebyggnader.

Ikke minst med hänsyn till att utrymmet för skolbyggnadsverksamhet är starkt begränsat måste de tillgängliga resurserna utnyttjas på sådant sätt, att kostnadssänkande rationaliseringar effektivt främjas, vilket även ur statsfinansiell synpunkt är ytterst väsentligt. Också frågan om att genom förenklingar i standard och utrustning göra det lättare att bygga flera skollokaler är förtjänt av att allvarligt och förutsättningslöst undersökas.»

13) vid *punkten 290* (Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av flygmekanikerskolan i Mölndal) av herrar *Näsström, Einar Persson, fru Lindström, herrar Holmqvist, Bengtson, Nils Theodor Larsson, Johansson* i Mysinge och *Svensson* i Stenkyrka, vilka ansett

dels att utskottets yttrande på s. 170 från och med det stycke, som börjar med orden »Utskottet har», till och med det stycke, som slutar med »349 000 kronor», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet har vid sitt på den nu förebragta utredningen grundade ställningstagande till detta spørsmål väl icke ansett sig ha anledning frånga sin tidigare uttalade uppfattning, att en särställning för Mölndalsskolan i förevarande hänseende icke borde med avseende å motsvarande förhållanden vid de centrala verkstadsskolorna få någon prejudicerande verkan. Med hänsyn till de av departementschefen åberopade konsekvenserna såväl i fråga om statsbidragsgivningen till riksskolor på övriga områden av yrkesundervisningen som beträffande statens ställning till dylika skolor inom andra grenar av undervisningsväsendet har utskottet emellertid icke funnit sig böra förorda, att riksdagen nu beslutar medgiva statsbidrag till de förlöpande pensionsavgifterna vid flygmekanikerskolan. Utskottet, som alltså avstyrker bifall till motionen II: 61, biträder Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag»,

dels ock att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 61, till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av flygmekanikerskolan i Mölndal* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 334 000 kronor.»

14) vid *punkten 291* (Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av sjömansskolor)

a) av herrar *Einar Persson, Åkerström, Hoppe, Johansson* i Mysinge, *Blidfors* och *Svensson* i Stenkyrka, vilka med anledning av motionerna I: 176 och II: 225 ansett att

dels utskottets yttrande från och med det stycke, som på s. 174 börjar med orden »Ett utbyggande», till och med det stycke, som på s. 175 slutar med »200 000 kronor», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Det torde icke råda någon tvekan om att en utvidgning av sjömansskolororganisationen är angelägen. Den planerade utbyggnaden av sjömansskolan i Göteborg torde från denna synpunkt ligga helt i linje med vad som uttalades i ämnet redan vid 1946 års riksdag. Vad sedan gäller formen för utbyggnaden synas från pedagogiska synpunkter goda skäl tala för att skolan förläggas till ett fartyg, då undervisningen därigenom torde kunna bedrivas i fullt yrkesmässiga former. Med hänsyn till yrkesträningen synes det också innebära en fördel, att elevinternat — vilket nu icke finnes vid sjömansskolan — inrymmes ombord å fartyget.

Av dessa skäl och då förslaget om förläggande av ifrågavarande sjömansskola till barken *Viking* tillstyrkts av samtliga på detta utbildningsområde sakkunniga myndigheter synes det utskottet tveksamt, huruvida icke de vanliga statsbidragsgrunderna för anläggningsbidrag till sjömansskolor böra tillämpas även beträffande förevarande projekt. Utskottet är emellertid för sin del icke nu berett att tillstyrka bifall till det i motionerna I: 176 och II: 225 härom framställda yrkandet utan anser det önskvärt, att denna fråga av Kungl. Maj:t upptages till ytterligare undersökning och förnyat övervägande, innan riksdagen beslutar om medelsanvisning för ändamålet. Utskottet förutsätter, att en dylik omprövning från Kungl. Maj:ts sida kommer att ske vid beredningen av frågan om storleken av förevarande anslag för budgetåret 1955/56.

Vad departementschefen i övrigt föreslagit har icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anslutning till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 176 och II: 225, till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av sjömansskolor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.»

b) av herrar *Näsström* och *Holmqvist*, vilka ansett att utskottet bort med avstyrkande av bifall till motionerna I: 176 och II: 225 tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag samt hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 176 och II: 225, till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av sjömansskolor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

15) vid *punkten 297* (Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till textilinstitutet i Borås) av herrar *Ohlson*, *Alfred Nilsson*, *Hesselbom*, *Sunne*, *Arrhén*, *Nils Theodor Larsson*, *Malmborg* i Skövde, *Svensson* i Ljungskile, *Staxäng*, *Widén* och fröken *Vinge*, vilka ansett att utskottet bort i anledning av motionerna I: 49 och II: 62 tillstyrka en höjning av förevarande anslag med 16 100 kronor utöver det av Kungl. Maj:t äskade beloppet samt att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 178, som börjar med orden »Även om» och slutar med orden »innevarande år», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har vid sin prövning av frågan om storleken av statsbidraget för nästa budgetår uppmärksammat bland annat, att överstyrelsen för yrkesutbildning beträffande anslagsposten till anskaffande av apparatur, nu 2 600 kronor, föreslagit en höjning med 16 100 kronor. Till stöd härför har åberopats att institutets styrelse inventerat de absolut nödvändiga behoven av förnyelse av nuvarande maskinbestånd och funnit kostnaden härför uppgå till 28 000 kronor, varav å staten skulle falla två tredjedelar eller avrundat ($2\,600 + 16\,100 =$) 18 700 kronor. Detta detaljyrkande har framförts även i motionerna I: 49 och II: 62. Utskottet har funnit starka skäl tala för att förevarande ändamål tillgodoses, varför utskottet anser sig böra på så sätt tillstyrka ett tillmötesgående av motionärernas yrkande, att utskottet förordar en uppräknig av det av Kungl. Maj:t för nästa budgetår föreslagna anslagsbeloppet med 16 100 kronor såsom en engångsanvisning för anskaffande av apparatur. Då utskottet i övrigt biträder Kungl. Maj:ts förslag torde anslaget böra uppföras med ($90\,500 + 16\,100 =$) 106 600 kronor. I anslutning till detta ställningstagande förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på ovanberörda frågor om huvudmannaskapet för institutet och om viss samordning på ifrågavarande utbildningsområde samt att Kungl. Maj:t snarast möjligt i lämpligt sammanhang vidtager åtgärder för att bringa dessa problem till en ändamålsenlig lösning. Anmärkas må, att såsom i motionerna antytts förevarande spörsmål torde komma att behandlas av 1948 års tekniska skolutredning i dess blivande betänkande, som enligt riksdagsberättelsen är avsett att avlämnas innevarande år.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 49 och II: 62, till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till textilinstitutet i Borås* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 106 600 kronor.»

16) vid *punkten 306* (Understöd åt folkbiblioteksväsendet) av herrar Ohlon, Alfred Nilsson, Bergman, Sunne, Arrhén, Svensson i Ljungskile, Widén och fröken Vinge, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 47 och II: 65 och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 184, som börjar med orden »För sjöfolkets» och slutar med orden »av verksamheten», bort ha följande lydelse:

»För sjöfolkets möjligheter till fortbildning och fritidssysselsättning samt för den allmänna trivseln ombord å fartygen synes det betydelsefullt, att såväl fasta fartygsbibliotek som vandringsbibliotek äro tillgängliga i den omfattning, som betingas av efterfrågan på dylika bibliotek. Med hänsyn till sjömansbibliotekets bristande förutsättningar för att med nuvarande statsbidrag och den förhöjning därav, som departementschefen förordad, upprätthålla utlåningsverksamheten i tillräcklig omfattning samt sörja för erforderlig komplettering och förnyelse av vandringsbibliotek och fasta fartygsbibliotek, har utskottet för sin del funnit motiverat att, på sätt i motionerna I: 47 och II: 65 föreslagits, det nu utgående statsunderstödet höjes till 70 000 kronor och att därjämte anvisas ett särskilt bidrag av 10 000 kronor till anskaffande av fasta fartygsbibliotek. Detta innebär en höjning med sammanlagt 35 000 kronor utöver det av Kungl. Maj:t äskade bidraget till biblioteket.»

dels ock utskottets hemställan under a) bort ha följande lydelse:

»a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med bifall till motionerna I: 98 och II: 130 samt I: 47 och II: 65, till *Understöd åt folkbiblioteksväsendet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 5 895 500 kronor;»

17) vid *punkten 333* (Statens medicinska forskningsråd: Främjande av medicinsk forskning) av herrar Ohlon, Alfred Nilsson, Sunne, Arrhén, Malm-borg i Skövde, Svensson i Ljungskile, Hoppe, Staxäng, Widén och fröken Vinge, vilka ansett att utskottet bort i anledning av motionerna I: 94 och II: 177 samt I: 312 och II: 407 tillstyrka att särskilda medel ställas till medicinska forskningsrådets förfogande för psykiatrisk forskning samt att därför

dels utskottets yttrande på s. 195 från och med det stycke, som börjar med orden »Utskottet finner», till och med det stycke, som slutar med orden »tillstyrker utskottet», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet är ense med såväl forskningsrådet som motionärerna om angelägenheten av att särskilda anslagsmedel för psykiatrisk forskning redan för nästa budgetår ställas till rådets förfogande. I sådant avseende anser utskottet sig böra förorda anvisande av ett belopp av 100 000 kronor. Utskottet förutsätter samtidigt, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på behovet härutöver av ökade medel för medicinsk forskning och därvid särskilt beaktar den psykiatriska forskningens krav.

Utskottet tillstyrker alltså, att förevarande anslag för budgetåret 1954/55 uppföres med (1 500 000 + 100 000 =) 1 600 000 kronor.»

dels ock utskottets hemställer bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 94 och II: 177 samt I: 312 och II: 407, till *Statens medicinska forskningsråd: Främjande av medicinsk forskning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 600 000 kronor.»

Uppskjutna frågor.

Punkt i 8:e huvud- titeln	Anslagets rubrik
90	Göteborgs universitet: Avlöningar Omkostnader Materiel m. m. Nyanskaffning av apparater m. m. Bokinköp och bokbindning för medicinska fakulteten Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid medicinska fakultetens bibliotek Utrustning Bidrag till kostnaderna för uppförande av patologisk-anatomisk institution m. m.
98	Bidrag till Stockholms högskola
172	Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m.
173	Allmänna läroverken: Avlöningar
176	Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna
178	Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.
182	Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.
211	Folkskoleseminarierna: Avlöningar Omkostnader Materiel, böcker m. m. Utrustning Småskoleseminarierna: Avlöningar Omkostnader Materiel, böcker m. m. Utrustning
260	Läroanstalter för blinda: Avlöningar
262	Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar
269	Skolor för döva: Avlöningar
308	Främjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare
332	Statens biografbyrå: Avlöningar Omkostnader
363	Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst